SOME PAGES IN THE ORIGINAL CONTAIN FLAWS AND OTHER DEFECTS WHICH APPEAR ON THE FILM

Digitized in 2006
by
Thrinaina Informatics Ltd, Secunderabad, A.P., India.
(http://www.thrinaina.com)

From the original owned by
Sundarayya Vignana Kendram
and its partner Institutions

as part of the
British Library Endangered Archives Programme
supported by the
Lisbet Rausing Charitable Fund

Except for individual research purpose
any reproduction should be made with
written permission from the

Sundarayya Vignana Kendram,
1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampally, Hyderabad - 500 044
Andhra Pradesh, India

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright laws of the United States (Title 17, United States Code) and of India (Copyright Act of 1957) govern the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material including foreign works under certain conditions. In addition, the United States extends protection to foreign works by means of various international conventions, bilateral agreements, and proclamations.

Under certain conditions specified in the laws, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specified conditions is that photocopy or reproduction is not to be used for any purpose other than private study, scholarship, or research. If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of "fair use," that user may be liable for copyright infringement.

These institutions reserve the right to refuse to accept a copy order if, in their judgment, fulfillment of the order would involve violation of the copyright laws of the United States or India.

Srinatha, 1400-1440

శృంగారనైషధకావ్యము

చెన్నపట్టణము, 1871

Record no. 127

Srinatha, 1400-1440

Śṛṅgāranaiṣadhakāvyamu

Cennapaṭṭaṇamu, 1871

Record no. 127

SUNDARAYYA VIGNANA KENDRAM
1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampalli
Hyderabad – 500 044, Andhra Pradesh, India

Bibliographic Record Target

Srinatha, 1400-1440.
శృంగారనైషధకావ్యము / శ్రీనాథనామధేయప్రణీతంబైన శృంగార నైషధకావ్యము. - చెన్నపట్టణము : హిందూభాషాసంజీవనీముద్రాక్షరశాల, 1871.
145 p. ;21 cm.
Record no. 127

Srinatha, 1400-1440.
Śṛṅgāranaiṣadhakāvyamu / Śrīnāthanāmadhēyapraṇītambaina Śṛṅgāra naiṣadhakāvyamu. - Cennapaṭṭaṇamu : Hindūbhāṣāsañjīvanīmudrākṣaraśāla, 1871.
145 p. ;21 cm.
Record no. 127

35 mm microfilm
Image placement: IA (IIA) IB IIB Date filming began:

సారస్వత నికేతనము

వేటపాలెం

పుస్తకము పేరు శృంగారనైషధము

గ్రంధకర్త శ్రీనాథుడు

పుస్తకము సంఖ్య 5408 వర్గ సంఖ్య

శ్రీ - శృం

5408

సారస్వత నికేతనము, వేటపాలెం

గ్రంథసంఖ్య. 5408 894.8113006

యీ గ్రంథమును యిందు క్రింద కనపటిదిగా యుండు తేదీలోగా

వాపసు యివ్వవలెను.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

శ్రీరస్తు.

M. Krishna Rao

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

శ్రీమత్కమలనాభపౌత్ర మారయామాత్యపుత్ర సకల

విద్యాసనాథ శ్రీనాథనామధేయప్రణీతంబైన.

శృంగారనైషధకావ్యము.

హిందూభాషాసంజీవినీముద్రాక్షరశాలయందు.

ముద్రింపఁబడియె.

Saraswata N...
VETAPALE

HINDU BHASHA SUNJEEVENEE PRESS
హిందూభాషాసంజీవినీముద్రాక్షరశాల
S. THIRUVENGADACHARULOO
V. RAMASAWMY SAUSTRY
& Co.

౧౮౭౧సం

చెన్నపట్టణము.

[illegible]

శ్రీహయగ్రీవాయనమః,

శృంగారనైషధకావ్యము - ప్రథమాశ్వాసము.

శా॥ శ్రీరామాకుచమండలీమృగమదశ్రీగంధసంవాసిత। స్ఫా
రోదారభుజాంతరుండు ధరణీసంశ్లేషసంభావనా। పారీణుండుకృతా
ర్థుఁజేయుఁగరుణాపాథోధిపద్మాక్షుఁడిం। పారన్మామిడిపెద్దమంత్రి
సుతుసింగామాత్యచూడామణిన్* మ॥ కనకక్షోణిధరంబుకార్ముకము
గాఁగఁదూ్రితనూజుండుశిం। జినిగామాధవుఁడమ్ముగాఁబురములక్షీణైక
దోశ్శక్తిన్గె।ల్చినజోదీశ్వరుఁడిచ్చుఁగాతజయలక్ష్మీసుస్థిరైశ్వర్యశో। భన
ముల్ పెద్దయసింగమంత్రికిజగత్ప్రఖ్యాతసత్కీర్తికిన్* ఉ॥ హాటకగ
ర్భుచేతఁగమలాసనుచేఁజతురాస్యకంఠశృం। గాటకవీధికాకృతవిగాహ
చతుశ్శ్రుతిచేతదేవతా।కోటికిరీటసంఘటితకోమలపాదసరోజుచేజగ।
న్నాటకసూత్రిచేతఁగృతినాథుఁడుగాంచుఁజిరాయురున్నతుల్ ॥శా॥ జే
జేయంచుభజించునిష్టఫలసంసిద్ధుల్ మదింగోరిని।ర్వ్యాజప్రౌఢకృపావ
లంబునికటప్రస్యందిదానాంబునిం।బూజాతత్పరదేవదానవకదంబున్ బా
లకేళీకళా। రాజత్కౌతుకరంజితోరగపతిప్రాలంబుహేరంబునిన్*
సీ॥ సింహాసనముచారుసితపుండరీకంబుచెలికత్తెజిలుపారుపలుకుచిలుక।
శృంగారకుసుమంబుచిన్నిచుక్కలరాజుపసిఁడికిన్నెరవీణపలుకుదోడు। న
లువనెమ్మోముదమ్ములుకేళిగృహములుతళుకుటద్దంబుసత్కవులమనసు।
వేదాదివిద్యలువిహరణస్థలములుచక్కనిరాయంచయెక్కిరింత। యెపుడు
నేదేవికాదేవియిందుకుంద। చంద్రచందనమందారసారవర్ణ। శారదా
దేవిమామకస్వాంతవీధి।నిందువేడుకవిహరింపుచుండుఁగాత*వ॥ అనియి
ష్టదేవతాప్రార్థనంబుచేసి*సీ॥వ్యాసవాల్మీకిసంయమి,వాక్సుధాంభో
ధిలోలోర్మిపఙ్క్తులనోలలాడి। భట్టబాణమయూరభారతీసంద
ర్భసౌభాగ్యగరిమంబుసంగ్రహించి। భాససౌమిల్లిక
ప్రతిభాసమున్మేషహేలావిశేషంబునిచ్చగించి। మాఘభారవివచో
మకరందనిష్యందమాధుర్యమునకుసమ్మదమునొంది। కాళిదాసుమనంబు
లోఁగాంచిమ్రొక్కి। రాజశేఖరుఁగవిరాజుఁబ్రస్తుతించి। ధీరమతినన్న
పార్యుఁదిక్కయజ్వ। శంభుదాసునిఁగరమర్థిసంస్తుతించి*వ॥ నవరస

భావానుబంధబంధురంబుగా నొక్క ప్రబంధంబు నిర్మింపం దలంచి కౌతూ
హలాధీనమానసుండనై యిమ్మహాప్రబంధప్రారంభంబునకుం దగిన పు
ణ్యశ్లోకపురాతనమహారాజచరిత్రం బెయ్యది యొకో యని వితర్కించుచు
న్న సమయంబున* సీ॥ తనకృపాణము సముద్ధతవైరిశుద్ధాంత తాటంకము
లకెగ్గుఁ దలఁపుచుండఁ। దనబాహుపీఠంబు ధరణిభృత్కమఠాహిసామజం
బులకు విశ్రాంతి యొసఁగఁ। దనకీర్తినర్తకి ఘనతరబ్రహ్మాండభవనభూ
ములఁ గొండ్లిఁ బరిఢవిల్లఁ। దనదానమహిమ సంతానచింతా రత్నజీమూ
తసురభుల సిగ్గుపరపఁ। బరఁగు శ్రీవేమమండలేశ్వరుని మంత్రి। యహిత
దుర్మంత్రివదనముద్రావతార। శాసనుఁడు రాయవేశ్యాభుజంగబిరుదు।
మంత్రి పెద్దయ సింగనామాత్యవరుఁడు* శా॥ పంచాంగస్థిరమంత్రరత్నగుణ
కళాప్రౌఢుండు బాలామనఃపాంచాలుండు విరించివంశజలధిప్రాలే
యభానుండు దోశ్చంచచ్చాపకృపాణలబ్ధవిజయైశ్వర్యుండు దిక్కామినీ।
కాంచీనూత్నకకీర్తి పెద్దవిభుసింగం డొక్కనాఁ డిమ్ములన్॥ వ॥ మృదుమధుర
చిత్రవిస్తారకవితావిలాసవాగీశ్వరులగు కవీశ్వరులును పతంజలికణాదా
క్షచరణపక్షిలాదిశాస్త్రసిద్ధాంతకమలవనహంసులగు విద్వాంసులును భ
రతమతంగదత్తిళకోహలాంజనేయప్రణీతసంగీతవిద్యారహస్యవిజ్ఞాన
వైజ్ఞానికస్వాంతులగు కళావంతులును శక్తిత్రయచతురుపాయషాడ్గుణ్య
ప్రయోగయోగ్యవిచారులగు రాయభారులును నిఖిలపురాణేతిహాస సం
హితాతాత్పర్యపర్యాలోచనాధురంధర ధిషణాసముత్సాహంబగు పౌ
రాణికసమూహంబును బరివేష్టింపం గొలువుండి సకలవిద్యాపారంగతుం
డు సరససాహిత్యగోష్ఠీవినోదప్రసంగంబున* శా॥ భారద్వాజపవిత్ర
గోత్రుని శుభాపస్తంబసత్సూత్రుని। ద్వ్యారాజీవభవుండు మారయకుఁ
బున్నాచారభీమాంబకుం। గారామైన తనూజు నన్నఘుశ్రీనాథాఖ్యు
నిం బిల్పిస। తాత్కారం బొప్పఁగ గారవించి పలికెన్ గంభీరవాక్ప్రౌఢిమన్*
శా॥ బ్రాహ్మీదత్తవరప్రసాదుఁడవు గుప్రజ్ఞావిశేషోదయా। జిహ్మస్వాం
తుఁడవీశ్వరార్చనకళాశీలుండ వభ్యర్హిత। బ్రహ్మాండాదిమహాపురా
ణచయతాత్పర్యార్థనిర్ధారిత। బ్రహ్మజ్ఞానకళానిధానమవు నీభాగ్యంబు
సామాన్యమే* క॥ జగము నుతింపఁగఁ జెప్పితి। ప్రెగడయ్యకు నాయనుంగు
పెద్దనకుం గృతుల్। నిగమార్థసారసంగ్రహ। మగు నాయారాధ్యచరితమా
దిగఁ బెక్కుల్* వ॥ కావున నాకు నొక్క ప్రబంధంబు పుణ్యశ్లోకపురాతన

రాజఋషిచరితానుబంధబంధురంబుగా రచియింపుమందును* సీ॥ కవి
రాజరాజిశేఖరహీరముకురంబు శ్రీహీరకులవార్ధిశిశిరకరుఁడు। మామల్ల
దేవికుమారరత్నంబు చింతామణిమంత్రచింతనఫలంబు। కవికులాదృష్టా
ధ్వగమనాధ్వనీనుండు కాశ్మీరనృపసభాకమలహేళి। ఖండనగ్రంథసం
క్రందకరకర్కశబుద్ధిపటుతర్కభర్మైకచక్రవర్తి। భట్టహర్షుండు ప్రౌఢవా
క్పాటవమున నెద్ది రచియించి బుధలోకహితముఁ బొందె। నట్టి నైషధస
త్కావ్యమాంధ్రభాష ననఘ యొనరింపు నాపేర నంకితముగ* చ॥ పనివడి
నారికేళఫలపాకమునం జవియైన భట్టహర్షుని కవితానుగుంభములు సో
మరిపోతులు కొండలయ్యెలా। ననికొనియాడ నేరరదియట్టిదలే జవరాలు
చక్కఁగీటినసవసల్పుబాలకుఁడు డెందమునం గలుగంగ నేర్చునే* వ॥ అని
పలికి సబహుమానంబుగాఁ గర్పూరతాంబూలం బొసంగి జాంబూనదాం
బరాభరణంబులు గట్టనిచ్చి వీడ్కొలిపిన నేను నమ్మహాప్రధానునిం గృతినా
యకుం జేసి నైషధకావ్యంబు చెప్పం దొణంగితిఁ దత్ప్రారంభంబునకు
మంగళాచారంబుగాఁ దదీయవంశావతారం బభివర్ణించెద* శా॥ తోరం
బైన తపోవిశేషమున సద్యోజాతవక్త్రంబునన్। గౌరీవల్లభుచేత దీక్షఁ గో
నియోగసత్తములందొకఁడై। తారావీథి నలంకరించెఁ గసియొంద్రయ్యా
ర్థసంఘాతముల్। భారద్వాజమహామునీంద్రుఁ డగదేభక్తిం బ్రశంసిం
పఁగన్* ఉ॥ ఆమునినాథునన్వయమునందు దయించెఁ బయఃపయోనిధిన్।
యామవతీకళత్రుఁ డుదయంబయినట్లుగఁ గల్పవృక్షచిం। తామణికామ
ధేను సమదాననిరూఢుఁడు విద్వదుత్తమ। స్తోమదివాకరుండు పెద
తూరకనమంత్రికులాగ్రగణ్యుఁడై॥ తత్సంతానక్రమంబున* మ॥ కుటి
లారాతివరూథినీధవశిరఃకుట్టాకధాటీమహా। పటహధ్వానవిపాట్యమాన
దశదిగ్భాగుండు త్రైలోక్యసం। పుటపేటీపరిపూర్ణకీర్తిమయ కర్పూర
ప్రకాండుండు శ్రీ।చిటిపెద్దప్రభుఁడొప్పె విక్రమపురీ సింహాసనాధ్యాసి
యై* క॥ ఆచిటిపెద్దప్రభునకు। వాచస్పతిసదృశనీతివైభవలక్ష్మీ। వైచిత్రి
కధికవిమలశ్రీ।వాచారఘునుండు మామిడన్న జనించెన్॥ ఉ॥ స్వామిహితం
బునన్ సమదశాత్రవభంజనశక్తిబంధుర। యౌవహనీయసంపదవసంత
సమాగమఫుల్లమల్లికా। స్తోమతుషారపాండురయశోగరిమంబున ధర్మశీల
తన్। మామిడిమంత్రిఁ బోల మఱిమంత్రులు లేరు వసుంధరాస్థలిన్॥ గీ॥ అ
తనియర్ధాంగలక్ష్మి యక్కాంబ గనియె। నాత్మజుల వేదమూర్తుల నబ్ధినిభుల। వెల

యశ్రీపెద్దనామాత్యవీరభద్ర।మారనప్రభునామునమంత్రివరుల్॥సీ॥అన
వద్యహృద్యవిద్యాబుద్ధిసంసిద్ధిబిసరుహాసనునుద్దిపెద్దవిభుఁడు। భద్రనిర్ణి
ద్రవాఙ్ముద్రాసముద్వృత్తిఁగద్రూభవుఁడువీరభద్రమంత్రి। మేరుభూధర
సారధీరతాగుణహారివైరిశైలబలారిమారశౌరి।స్వామిభక్తిహితైకభావ
వైభవభూమిభామినీరతిరాజునామరాజు। మామిడీశ్వరసాగరామరకు
జంబు॥లకుమాంబికశుక్తిరత్నాంకురములు।వంశపావనులర్థార్థివాం
ఛితార్థ। దానశౌర్యులుసౌభ్రాత్రధర్మపరులు ॥ మ ॥ అనతారాతివ
సుంధరారమణసప్తాంగోపహారక్రియా। ఘనసంరంభవిజృంభమాణప
టుదోఃఖడ్గాద్వితీయార్జునుం।డనవేమాధిపురాజ్యభారభరణవ్యాపారద
క్షుండుపె। ద్దనమంత్రీశుఁడుమామిడన్నసుతుఁడేతన్మాత్రుఁడేచెప్పఁ
గాన్॥ఉ॥హేమధరాధరేంద్రమునకెంతటిపెద్దధృతిన్ భుజంగము । స్వా
మికిమేలుచెయ్యపటువాగ్విభవంబునబుద్ధిసంపదం । దామరచాలికిన్సరి
ప్రధానులుదక్కినవారుసాటియే।మామిడివీరభద్రునకమాత్యశిఖామణి
కివ్వసుంధరన్॥ఉ॥సత్యవచోనిరూఢుఁడునిశాకరశేఖరభక్తిభావనా।సా
త్త్వవతేయుఁడుద్భటభుజాబలవిక్రమకేళివిక్రమా।దిత్యుఁడుకార్యఖడ్గస
ముదీర్ణుఁడుమామిడిమంత్రిమారనా। మాత్యుఁడువానిఁబోలవశమాధర
ణీధవమంత్రికోటికిన్ ॥ శా॥ స్వామిద్రోహరగండలాంఛనునకున్సం
గ్రామగాండీవికిన్।వేమక్ష్మాపతికార్యభారకలనావిఖ్యాతధీశక్తికిన్।నా
మామాత్యునకన్యరాజనిటలాంతర్న్యస్తభాగ్యాక్షర। స్తోమాపాకరణ
ప్రవీణునకుమంత్రుల్సాటియేయెవ్వరున్॥ఉ॥ తమ్ములుదన్నుముప్పురును
దైవముఁగాఁగురుఁగాఁమహానిధా। నమ్ముగదాతఁగాఁదమమనంబులభావ
నసేసికొల్వభా। గ్యమ్ములకెల్లనెల్లయయికాంచెఁబ్రసిద్ధినృపప్రధానర।
త్నమ్ముగుమంత్రిపెద్దనయుదాత్తమతిన్రఘురాముకైవడిన్॥సీ॥గౌతమ
గోత్రవిఖ్యాతుఁడాపస్తంబపరమసంయమిసూత్రపావనుండు। గారా
పుపౌత్రుండుగంధవారణుఁడగుశ్రీకేతనామాత్యశేఖరునకు। పేషణిహ
నుమంతబిరుదాంకుఁడగురాచవారికినెయ్యంపువరసుతుండు। చౌహత్త
మల్లుండుదోహత్తనారాయణుండఖండియరాయచండబిరుదు । మంత్రి
యల్లాడరాజునుమహితపుణ్య।యన్నమాంబయుఁదనకునత్యంతగరిమఁ।ద
ల్లియునుదండ్రియునుగాఁగఁదనరునట్టి । తల్లమాంబికదేవినుద్వాహమా
య్యె ॥ మ ॥ వనితారత్నముతల్లమాంబికను శ్రీవత్సాంకతుల్యుండు పె।

ద్దనకుంబుట్టిరినందనుల్ విమలవిద్యాభారతీవల్లభుల్ । వినతాసూనుస
మానవిక్రమనిధుల్ వీరుందు వేమాహ్వయుం|డును శ్రీ ప్రెగ్గడదండనాథ
తిలకుండుఁ సింగనామాత్యుఁడుఁ॥ అందగ్రజుండు॥ సీ॥ కాలకంఠకఠోర
కంఠహుంకారంబు చెవులుసోకనినాటిదిత్తిభవుఁడు। కుపితరాఘవఘన
క్రూరనారాచంబుతనువునాటనినాటివనధిరాజు|క్రుద్ధకుంభోద్భవభ్రూ
లతాకౌటిల్యవికృతిఁ గ్రుంగనినాటివింధ్యశిఖరి। వీరభద్రోదారఘోరవీ
రావేశవిహృతిఁ గందనినాటితుహినకరుఁడు| చక్కఁదనమున గాంభీర్యసా
రమునను। ప్రకటధైర్యకళాకలాపములయందు| దండనాయకమాడావ
తంసమైన|మంత్రిమామిడిపెద్దనామాత్యుఁడెలమి॥ మ॥ తగుగైవార
మొనర్పవిక్రమకళాధౌరేయతాశాలి శ్రీ| ప్రెగడన్నధ్వజినీశుఁడంబు
నిధిగంభీరుండుశుంభద్ద్విష । న్నగరద్వారకవాటపాటనవిధానప్రౌఢ
బాహార్గళా । యుగళుండాహవసవ్యసాచిధరలో నొక్కఁడు పేరుకఁ
నఁ॥ సీ॥ గగనకల్లోలినీకల్లోలమాలికాహల్లీసకములతో నవఘళించి। చర
మసంధ్యాకాలసంఫుల్లమల్లికాస్తబకపఙ్క్తులతోఁ సరసమాడి| శరదా
గమారంభసంపూర్ణపూర్ణిమావిమలచంద్రికలతో వియ్యమంది। బిస
రుహాసనవధూపృథుపయోధరభారహారవల్లరులతో నసఁగి పెనఁగి| వెల
యు నెవ్వానియభిరామవిమలకీర్తి । యతఁడు త్రిభువనరాయవేశ్యాభుజం
గ।కదనగాండీవిజగమెబ్బగండబిరుదు|శాశ్వతుండొప్పుసింగనసచివవరుఁ
డు॥ మ॥ అరుదారన్వివిధాగ్రహారములతో నాందోళికాఛత్ర చా| మరక
ల్యాణకళాచికాదిబహుసన్మానార్హచిహ్నంబులా | దరమొప్పారఁగ
వేమభూవరుని చేతం గాంచె సామ్రాజ్యసం|భరణప్రౌఢుఁడమాత్యశింగఁ
డునయప్రాగల్భ్యగర్వోన్నతిన్॥ వ॥ ఈదృగ్విధగుణాలంకారుండైన నయ
మ్మహాప్రధానశేఖరునకు॥ —— *షష్ఠ్యంతములు.* ——

క॥ శ్రీమంతునకావర్జిత|సామంతునకహితహృదయజలజాతవనీ| హే
మంతునకునుసలలిత।భామాకంతునకుసచివభాస్వంతునకున్॥ క॥ కుకురు
కురుచోళకేరళ । శకమరుకర్ణాటలాటసౌవీరనృప|ప్రకరసభాభరణమ
హా|సుకవిజనానీకవినుతశుభచరితునకున్ ॥ క॥ శ్రీమహితుపెద్దకొమరుఁ
డు| వేమక్షితిపాలరాజ్యవిభవకళార|ధౌమణికిశింగసచివ। గ్రామణికిం
బాండ్యరాయగజకేసరికిన్॥ వ॥ అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నాయొన
ర్పంబూనినయిమ్మహాప్రబంధంబునకుం గథానాయకుండు॥.....

కథాప్రారంభము.

సీ॥ తపనీయదండైకధవళాతపత్త్రితోద్దండతేజఃకీర్తిమండలుండు। నిర్మలనిజకథానిమిషకల్లోలినీక్షాళితాఖిలజగత్కల్మషుండు। వితతనవద్వయద్వీపనానాజయశ్రీవధూటీసమాశ్లిష్టభుజుఁడు। నిఖిలవిద్యానటీనృత్తరంగస్థలాయతనాయమానజిహ్వాస్థలుండు। ప్రస్తుతింపంగఁదగు సముద్భటకఠోర। చటులగుణటంక్రియాఘనస్తనితఘోష। చాపనీరదభవశరాసారసమితి। బలవదహితతేజోదవానలుఁడునలుఁడు* చ॥ అలయకధీతిబోధములు నాచరణంబు ప్రచారణంబు గాఁ। గలుగునుపాధిభేదములగాఢమతిన్నిగమాదులైనవి। ద్యలుపదునాలుగింటికినతండొనరించెఁ జతుర్దశత్వముఁ। దెలియఁగలేముకారణముదీనికి నెమ్మెయిఁజేర్చి చేసినన్* గీ॥ అతనివిద్యజిహ్వానటిశ్రుతివిధమున। నంకగుణముననష్టాదశాత్మయగుచు। విస్తరిల్లెనవద్వయద్వీపపృథగ। శేషభూజయలక్ష్మిజిగీషవోలె* గీ॥ తాఁద్రినేత్రునియపరావతారమగుటఁ। దెలుపుదిక్పాలకాంశావతీర్ణుఁడతఁడు। కామసంచారహరణప్రగల్భమైన। శాస్త్రమను పేరియధికలోచనముకలిమి॥ చ॥ కెరలిన హాసివేష్టసహకృత్వరితద్భటకోటిచాతురీ। తురిసమరాంగణంబులఁ జతుర్వారిదావరణంబులన్ యశోం। బరములనేయుచుండు బహుభంగులఁబున్నమనాటినిండుచం। దురునును సోగవెన్నెలలతోఁదుల దూగెడు తద్గుణంబులన్* గీ॥ తద్దిశాజయయాత్రోద్ధతధరణిధూళి। దోఃప్రతాపవైశ్వానరధూమరేఖ। పాలమున్నీటిలోఁబడిపంకమయ్యె। నమృతదీధితిమైఁజెందియంకమయ్యె* చ॥ అరయకగల్గి భూమివలయంబఖిలంబునునీతిబాధలం। బొరయకయుండనానృపతిపుంగవుఁడేలుచునుండ నొండుచోఁ। దిరమయియుండకుండుటఁజుమీ యతివర్గములాశ్రయించెఁద। త్పరనరనాథయూథవనితాజనతానయనోత్పలంబులన్* ఉ॥ కొండనివేడరాతోఁ బసిఁడికొండథనార్థులకెల్లఁబందియా। కుండుటదానధారకుఁ బయోనిధులెల్ల ప్రయింపలేమియా। రెండపకీర్తులందలధరించినవాఁడు ప్రధానశీలుఁడా। తండిరువాగుగాముడికిదార్చినవెంట్రికలన్ మిషంబునన్॥ ....

చ ॥ నియమవిచిత్రభంగిమహనీయుఁడు భూమివిభుండుమిత్రజే। తయుననమిత్రజేతయుఁ బ్రతాపగుణంబుననీతిచారదృ। ష్టియును విచారదృష్టియునటంబరిపంథిమహీశులట్లత। ద్ద్వయమునభేతృతాగుణము వాసెనొకాకవిరుద్ధధర్మములె* మ॥ ధరనేకాంఘ్రికనిష్ఠికాంగుళమయాధారం

గా నిల్పెని|ర్ఝరలీలం గృతవేళ నెట్టనయధర్మంబుం దపస్విత్వముం|బౌరసేం
దకిఁ నవారలెవ్వ ఱుదపంబుల్ సేయరమ్మేదినీ। శ్వరుసామ్రాజ్యమునం
దుధర్మముచతుష్పాదంబులం గ్రాలఁగన్ ॥క॥ ఆరాజువిజయలక్ష్మికి| నీరా
జనమాచరించునిర్దగ్ధదిగం|తారాతిరాజనగరికి|దారుణ వైశ్వానర ప్రదక్షి
ణశిఖలన్ ॥చ॥ ఇతఁడుదరిద్రుఁడౌననుచు నేర్పడనర్థిలలాటపట్టికన్। శత
ధృతివ్రాసినట్టిలిపిజాలమనర్థముగానియట్లుగా। వితరణఖేలనావిభవవి
భ్రమనిర్జితకల్పభూరుహుం। డతఁడుదరిద్రతాగుణమునందుదరిద్రునిఁజే
యునాతనిన్ ॥గీ॥ అతనికీర్తిప్రతాపంబులవనిఁగలుగ। నేలయివియంచుమది
లోననెపుడుదలఁచు। నపుడపరివేషమిషముననబ్జసూర్య। మండలములవి
ధాతృండుగుండలించు॥వ॥ అన్నలుండునళినబాంధవుండునుంబోలెఁ బ్రతి
దినంబునభ్యుదయంబునొందుచుఁ గ్రమంబున శైశవంబు నతిక్రమించి
యౌవనారంభంబుననరిదుర్గలుంఠనావసరంబులంబోలె లోవార్గళదీ
ర్ఘపీనతయును గోపురద్వారకవాటదుర్ధర్ష తిరఃప్రసారితయును బా
హావతుంబులచేతవందిగ్రాహంబుగ్రహించిరోమకోటికపటంబునహాట
గర్భుండుపాటించిలిఖించినసుగుణగణనారేఖలవయవంబులం బొలుపా
రసంపూర్ణపూర్ణిమాచంద్రబింబంబువిడంబింపంజాలు నెమ్మొగంబున
కుంగళంకాలంకారశంకనంకురింపఁజేయంజాలుకోమలశ్మశ్రురాజివిరా
జిల్లంగండుమెఱసి రెండవకుసుమకోదండుండునుంబోలె విలాసినీమండ
లికింగన్నులపండువై వెండియు॥గీ॥ దాస్యమొనరించువిధుఁడేతదాస్యము
నకుఁ|బల్లవములేతదంఘ్రిసంపల్లవములు। జలరుహములకుతచ్ఛాయఛా
యదాయ|యనఁగనతఁడొప్పెనవయౌవనాగమమున॥ అయ్యవసరంబు
న॥గీ॥ వానిఁగలలోనఁగాననివనజముఖియు। వానిమార్పడఁబేర్కొనుమా
నవతియు। వానిగానాత్మబాలించివరునిఁగవయ। నప్పళింపనిసతియులేద
య్యెనెచట॥చ॥ దరహసితావధీరితసుధాకరబింబమునేత్రనిర్జితాం। బురు
హమునైనయౌనిషధభూవరునుల్లసితాననంబుతో। సరిమఱియొండుగ
ల్గమికిసంశయమేటికిఁదద్ద్వయియావిజి। త్వరకమనీయవస్తురహితంబగున
ట్టిచరాచరంబునన్ ॥క॥ తలవెంట్రుకలెగఁగట్టెడు। కొలఁదినినానృపకు
మారకుఁడుకడిమిమెయిన్|నలుదెసలకరులగండ|స్థలఫలకములన్ లిఖించె
జయశాసనముల్ ॥గీ॥ తరుణపాధోరుహాంధోవిధానములను|ధరణినాకిరీథ
టాగ్రధానములను|నూర్ధ్వమయ్యెడునిదియంచునెకౌవిధాత| తత్పదం

ఖూర్ధ్వరేఖాంచితంబుఁ జేసె॥గీ॥అపుడులీలావినిర్జితానంగుఁడైన।యతనిఁ
గనియును వినియుఁ జింతానురక్తి।స్వర్గమర్త్యపాతాళవిష్టపములందు।వి
బుధనరభోగికాంతలు వివశలైరి ॥ ఉ॥తెప్పలు వాల్చక ప్పుడమితేనిమనో
హరమూర్తినిచ్చలుం।దప్పకచూచిచూచివిబుధప్రమదల్ ప్రమదంబులా
త్మలం।జిప్పిలుచుండ నెద్దిపరిశీలనసేసిరియట్టియభ్యసం।బిప్పుడు వారుచూ
పుదురపేతనిమేషములైనచూపులన్ ॥ గీ॥తద్గుణాకర్ణనంబునఁ దదనిరీక్ష।
ణమునధన్యత్వమును నధన్యతయుఁ బొంది। యభిమతానభిమతమైనయక్షి
యుగముఁ।దాల్చుఁజుమ్ము శ్రీవ(స్త్రీ)న్నికదంబకంబు॥ ఉ॥ మేలొనగూడిక
న్నుఁగవమోడ్చినయప్పుడజస్రభావనా।బలమున నా నృపాలకునిఁ బాయక
చూతురు మర్త్యభామలా।యలికులనీలవేణులకు నెమ్మెయి నవ్విభుఁ జూచు
వేళలన్।గలుగవువోనిమేషపరికల్పనఁ బుట్టెడు నంతరాయముల్ ॥సీ॥కోరి
లీలాగేహకుడ్యభాగంబుల వ్రాయుదురమ్మహీశ్వరునిమూర్తిఁ।వ్రాసిక
న్యాత్వగౌరవముపీసరవోవదర్శింతురనురాగతరళదృష్టి। దర్శించియతని
కేతగుమనోతగనెకో యంచునించుకసంశయింతురాత్మ।సంశయించిక
రాంబుజములఁ గ్రొమ్మించుటద్దములెత్తి చూతురుతమ్ముఁదారు।రాజకన్యలు
జగతినాక్రమమునందుఁ।గందువారలసట్టూర్పుగాడ్పు వేఁడి।ముకురములు
చారుమోహనమూర్తియనఁగఁ। బరఁగుదమయంతిచేతిదర్పణముదక్క॥
వ॥ఇవ్విధంబుననన్యరూపలావణ్యరేఖావిలాసభాసమానయగుభీమనం
దనయానరేంద్రబృందారకునియందు డెందంబునిలుపుటయును* గీ॥ అప్పు
డనలావరుద్ధతనారగూడి।బాణపురమునుబోనియాభైమిమనము । పుష్ప
బాణాసనుఁడుభోగభోజిమైన । వరవయోవిశేషంబుగర్వమునఁదనరె*
వ॥ దమయంతియుశ్రవణప్రీతివాసనావశంబునంబ్రతిదినప్రవర్ధమానం
బగుమనోనురాగంబునిరూఢంబైయుండ ॥ మ॥జనకుంగొల్వఁగవచ్చినప్పు
డుతదాస్థానంబులోఁబాఠకుల్ । వినుతప్రౌఢివసుంధరాధిపతులన్వేత్వే
అఁగీర్తించుచో।వనితారత్నమువీరసేనుతనయుఁ వర్ణింపఁగానున్నత, స్త
నభారంబుకెలంకులన్నినుచుఁజంచల్లీలరోమాంచముల్ ॥గీ॥మహిమహి
మవేళలందునమ్మానవతికి।మాసరములయ్యెఁదలంపగవాసరములు। పొడ
వుగలిగితపర్తుసంపూర్తియందు। నందితాయామవతులయ్యెయామవతు
లు ॥ సీ॥సఖులుఁదాబుష్పాస్త్రచేపట్టుపదముననభిషేకమొనరించునవని
నాథు।నలనామధేయమైనతృణంబువినఁబడ్డనధిపతిపేర్వెన్నయట్లయలరు।

నిషధదేశపువిప్రనికరంబుఁబూజించు నలయకప్రియ శుద్ధియమునఁ దలఁ
చు। నభ్యాసవశమునఁబ్రాణేశ్వరునిమీఁదియించు గీతములువాయించు
వీణ। నేర్పుగలచిత్రకరులచేనిలయభిత్తి। భువనమోహనాకారతఁబొలుపు
మిగుల। మఁగనిమగువనువ్రాయించిమఁదిఁదలంచు । నిషధరాజునుదన్నుఁ
గానీరజాక్షి॥ ఉ॥ పువ్విలుకానితోడసరివోలెదు చక్కనివాఁడుభూమిలో।
నెవ్వఁడుచెప్పఁడా యెనుచునిష్టవయస్యలఁగూర్చియాత్మలో । నువ్విళు
లూరుచుంబలుక నొప్పులకుప్పనలుండుగాక యొం।డెవ్వఁడనంగ మెచ్చుఁద
ర లేక్షణ నెయ్యమువియ్యమెట్టిదో ॥ వ ॥ మఱియామనోరథపరంపరాసం
వరణప్రసూనధామంబుననమ్మహీపతింబతిఁగావరియించియుం ద్రిభాగ
విశేషంబులగు విభావరీసమయంబుల నిమీలితంబైననేత్రయుగ్మంబును
బాహ్యేంద్రియమానముద్రాభిముద్రితంబైనయంతఃకరణంబును మొ
రంగినిద్రాసమానీతుండైనయారాజమనోజాతుతో నెంతయుం దడవు
మంతనం బుండియునిరంతరస్మరణ సరణిధారావాహికావగాహంబున
నెడనెడంబొడసూపునప్పుడమిఱేనింగనుంగొనిలజ్జాసాధ్వసంబులుమనం
బులోముప్పిరిగొనంబ్రమోదించియునవ్వైదర్భినిర్భరమదనశర శలాకా
శంకుసంకులితవేదనాదూయమానమానసయైవిజృంభితమనోభవభుజావ
ష్టంభంబులగుహిమారంభంబులుంగాలాగరుకళంకితకామినీకణ్ఠమూలం
బులగుశిశిరకాలంబులుంగలకంఠ కామినీకంఠకోమల కుహూకారకోలా
హలకరంబితకకుబంతంబులగువసంతంబులునుసాయంతనసమయసంఫుల్ల
మల్లికామోదమేదురసమీరణౌఘంబులగు నిదాఘంబులును విరహిజన
హృదయభయంకరస్తనితసందోహంబులగుజలధరనివహంబులునుసకలజ
నమనోవికాససమయంబులగుశారదసమయంబునుంగడపుచుండెనవ్వే
శజలధివేలావలయవలయితవసుంధరాభువన మండలాఖండలుండగు న
లుండునువిమలనిజకీర్తిమౌక్తికమాలికాసంతానంబులకునంత ఘటనా
గుణంబులుంబోలెఁబొలుచునక్కాంతాలలామంబుగుణంబులుజనపరంప
రవలనవినియెనాసమయంబున॥ శా॥ ఆవామాక్షిమనోహరాకృతి యమో
ఘాస్త్రంబుగాభూవరుఁ।లావణ్యాధికునచ్చలంబుమెయి గెల్వం బూని
యిందిందిర।జ్యావల్లీకిణకర్కశంబయినహస్తంబుద్ధతింజూపివే। పువ్వుం
దూపులజోదుపుచ్చుకొనియెంబుండ్రేక్షుకోదండముఁ॥ క॥ శ్రవణావతం
సమయ్యెను। ధవళాయతనేత్రిగుణముధరణీపతికిఁ । శ్రవణావతంసము

య్యెను|బువువింటిగుణంబునపుడుపుష్పాస్త్రునకున్ ॥ఉ॥ ఆవసుధాధినాథు
నిమహోధృతిశాలిజయించు తెంపునన్|భావజుఁడప్పుడున్ మదనబాణముతి
య్యనివింటఁగూర్చుచోఁ|గేవలసాహసంబుమదిఁగీల్కొనఁజేసి యుముం
చెండా: త్రిలో|కీవిజయార్జితంబులగుకీర్తిభరంబులసంశయాంబుధిన్ ॥
గీ॥ అతనుఁడఁటజోదుపుష్పముగ్గయఁటశరంబు। దించినదియఁటతద్ధైర్య కం
చుకంబు|నలునిదమయంతితోఁగూర్పఁదలఁచియున్న। ధాతమదియెత్తికో
ల్తుదిఁదాఁకకున్నె॥ఉ॥ ఎయ్యదికారణంబుగమహీపతియంచితధైర్యకం
చుకం|బయ్యతనుండుసించెనలరమ్ములచేనదికారణంబుగాఁ। దొయ్యలి
రాజనందనునితోడనగూర్పఁదలంచుచున్నయా। దయ్యము నెత్తికోలుతు
దిఁదాఁకుటఁగానఁగనయ్యెనయ్యెడన్॥ఉ॥ పసలనవ్విరిందినొకయేటున
దామరసాస్త్రుపైఁబడం। దోసినజోదుమన్మథుఁడుదుర్వహనూత్నవి
యోగవేదనా। యాసితమైనరాజుహృదయాబ్జముగాడఁగనేసె నెంత
యుం। గాసిలిలేటితెక్కగటిగట్టినపుష్పశిలీముఖంబులన్ ॥ గీ॥ లలనల
జ్జాసరిద్దుర్గలంఘనమున| రాజుహృదయంబుఁజొచ్చినక్రమముఁజూడఁ|
దరుణిమారంభపరికల్పితంబులైన। వలుదకుచకుంభములప్రభావమునఁ
జూపె॥సీ॥ జాగరోద్భూతదృగ్రాగంబుమాణిక్యకర్ణకుండలదీప్తిఁగప్పి
పుచ్చు। రాజకార్యపరంపరాక్షేపమిషమునన్నిట్టూర్పుగాడ్పులనిహ్నవిం
చు। ఘనసారబహుళచందనవిలేపనమున నాపాండుభావంబునపలపించు|
దోరంతరన్యస్తతారభారంబులనంతఃపరీతాపమపనయించు। మాననీయ
శశాంకకోమలములైన|యామినీసమయములుఁబర్యంకములును| సాకు
లుగనొండువలదంతజనవిభుండు|కన్నెకూర్మిప్రకాశంబుగాకయుండ॥వ॥
ఇవ్విధంబుననసంవరంబైనశంబరవైరివిక్రమంబుక్రమక్రమంబునంబరి
స్ఫుటంబగుచుండవియోగవేదనాచిహ్నంబులునిహ్నవింపంగొలఁదిగా
కచీకాకుపడియాకారరేఖావినిర్భర్త్సితమత్స్యలాంఛనుండగునారాజకు
మారుండొకనాఁడారామవీథీవిహారంబునంగాలక్షేపంబు సేయువా
డైప్రభంజనాఖ్యేయజవంబునుజంచలఖురాంచలక్షోభితక్షోణిమండలం
బునునిగాళదేవమణిదీప్తిఛటాపటలశంకావహాకృకాటికాధవళ కేసరకే
శరశ్మిసంచయంబునువల్గువల్గానుషక్తవదనతావిడంబితవక్త్రస్థభుజగ
వైనతేయంబును చలాచలపోషితానుమీయమాననిజవేగదర్పప్రశంసా

ప్రవచనోపన్యాసంబునునై సింధుజంబులుపీతమహస్సహోదరంబు
నునగుటరెండవయుచ్చైశ్శ్రవంబునుంబోలినయవ్వాహ్యంబు నారో
హణంబుచేసి॥గీ॥ప్రమదనిష్యందతరనేత్రపద్మలగుచుఁ।బౌరజనులువిలో
కింపఁబ్రకటలీల।సముచితానల్పపరివారసహితుఁడగుచు । నవనినాథసు
తుండువాహ్యాళివెడలె॥ తత్ప్రదేశంబున॥ఉ॥ సీమమెలర్పఁగాఁగొడుగు
నీడవహించువసుంధరాస్థలీ। సీమనెమెకిరాయాడెనువిచిత్రగతిందురగో
త్తమంబునా। భూమివిభుండుదత్క్రమమువోయెడతప్పకయభ్యసించు
వా। త్వామయచక్రచంక్రమవిభారములన్సుడిగాడ్పులీడ్చుచున్॥వ॥
ఇవ్విధంబునఁగొంతదడవతిజవచతురతురగనర్తనక్రీడాడోలాయమాన
మణికుండలమరీచిమండలీసంరాజితగండస్థలుండై వాహ్యాళివిహారంబు స
లిపివలయునమాత్యులంబరివారంబునునచ్చోటనయుండనియమించి యొ
క్కరుండునుంబాదచారియైఘనచ్ఛాయంబునుంబ్రవాళరాగచ్ఛురితం
బునునగువిలాసకాననంబుపయోనిధానంబునంబుజాతుండునుంబోలెఁ
బ్రవేశించి॥గీ॥పత్త్రములనిండమూఁగినభ్రమరకులము। హరవివర్జనజని
తమర్యశముఁబోల। గమియువిచ్చినగేదంగికన్నెపువ్వుఁ। గౌతుకముపల్ల
వింపఁగాఁజూచెవిభుఁడు॥వ॥విరహిజనహృదయచ్ఛేదనక్రియాక్రకచం
బులువియోగిమర్మవిదారణవ్యాపారకర్ణినారాచంబులు పాంథజనహృ
షీకసూచకశలాకలునగుకనకకేతకీజాలంబుచేరంజనుదెంచి॥చ॥ చిలికె
డుకమ్మదేనియలఁజిప్పిలిహస్తములస్తకంబులన్।నిలువకజీరువారునెడని
య్యతిసాంద్రపరాగముల్గదా। యలరులవింటిజోదునకునప్పటికప్పటికప్ప
ళించుకో। గలిగెడునంచువేఁగనులఁగైకొనిచూచెవిభుండుకేతకిన్॥మ॥ద
మయంతీస్తనకుంభవిభ్రమముఁబొందంగోరుటన్ధూమపా। నముఁగా
వించునధోముఖంబులగునానాకుంభముల్ వోలెధూ। పములన్దోహద
మాచరింపఁగఁగడుంబక్వంబులై యున్నదా। డిమముల్ సూచిన్నృపాల
కుండుమదిబాటించెన్ మహౌత్సుక్యమున్॥గీ॥మన్మథుండేయుకింశుకమా
ర్గణములు।చన్నుఁగవనాటుటయుఁబాంథసతియుఁబోలెఁ। బారుటెంకి
రంబులుపండ్లుగలవ।వణఁకుదాడిమిఁజూచెభూవరుఁడువేడ్క॥ వ॥ మఱి
యుమందానిలపరిస్పందంబునంగందళితంబులై మకరందబిందునిష్యందం
బులుదిందించుకురువిందప్రాపందిరులునువలరాచదాచవారికివనదేవత
యొసఁగునీరాజనప్రదీపాంకురంబులుంబోనికోమలకోరకంబునుగిరంబు

సొంపారుసంపెంగలునుమదనచాపవిముక్తంబులై మొదలం గ్రోలినభవ
శరీరభస్మాంగరాగంబుపరాగవ్యాజంబున వెడలం గ్రాయుచున్నసురపొ
న్నలునురోలంబనికురుంబంబులకుఁబానగోష్ఠిస్థానంబులగుపికస్వరస్థలక
మలినీకదంబంబులునుకలకంఠకంఠహుంకారంబులం బాంథులకు భయం
బుసంపాదింపంజాలుక్రొమ్మావిమోకచాలునుధూమకేతు మండలంబు
నుంబోలె విరహిజనులగుండియలవియించు చంచలీకపరంపరాశిఖరంబై
సొంపారుచాంపేయంబులునువలయాకారంబునంబరిభ్రమించు భ్రమ
రంబులసంగతింగేసరరేణువిస్ఫులింగంబులెగయ శాణోత్తేజన ప్రకా
రంబునంగీకరించుననంగునకుంబ్రధాన బాణంబులగు నారంగంబులును
మృదులపవమానసంపాతకంపమానకిసలయకంటకప్రతతంబులై మదన
ముద్రాభిముద్రితంబులగువారాంగనాజనంబుల వట్రువ పాలిండ్లకుం
జుట్టంబులైతోరంబులగుమారేడుపండ్లునునిఖిలయువద్వయీచిత్తనిమజ్జ
నోచితంబులగు సజ్జకపుప్రామొగ్గలును ప్రవాళగర్భగహ్వారంబులు వహి
యించునించువిలుకానితూణీరంబులకుంబోల్పఁబట్టైనకలిగొట్టుపొదలును
నొండొండచంద్రఖండంబులువెడలంగ్రక్కు రాహుమండలంబునుంబో
లెఁగుటిలసితకుట్మలంబులు వ్రేలింగాఢాంధకారంబునంగారు కొనుము
నిమ్రుసంబులునుగనుంగొనుచుఁబోషితరాజకీరంబులుకైవారంబులుసే
యబ్రోదికోయిలలుమంగళగానంబొనర్పంగొలంకులకెలంకులనుబావు
లక్రేవులనునికుంజక్రోడంబులనీడలనువిశ్రమించుచుఁబ్రసవ మృదుగం
ధపశ్యతోహారంబులగుగంధవాహంబులతాకలువిహారశ్రాంతినపనయిం
పవికటఘటీయంత్రసలిలధారాసరణిమార్గంబులకెకరంబునకుంజకర
నిగంచుమీనువెదకుమీనకేతుండునుంబోలెనుద్యానంబెల్లఁగ్రుమ్మరియ
గ్రభాగంబున॥సీ॥ శేషపుచ్ఛచ్ఛాయఁజెలువారుబిసములు తన్మగ్న సుర
దంతి దంతములుగ । నిండారవిరిసినపుండరీక శ్రేణియామినీరమణరే
ఖాంకురముగఁ। బ్రతిబింబితోపాంతబహులపాదపములుగర్భస్థశైల సం
ఘములుగాఁగ। నేకదేశంబుననిందీవరంబులు గరళకూట మయూఖఖండ
ములుగ। బాలశైవాలవల్లరీజాలకంబు। బాడబానలభవధూమపఙ్క్తిగాఁ
గ। వారిరాశియుఁబోలెగంభీరమైన। ఘనతటాకంబుఁగాంచెనజ్జనవిభుం
డు॥వ॥కాంచియొక్కింతదడవుమనంబునంగొనియాడుచుందిమితి మింగి

లఘులికుళీరమత్స్యకచ్ఛపమకరనికరసంచారతరళతరంగమాలికాడోలా
ధిరోహలీలావ్యాలోలకలహంసస్త్రీసదంసలాలాపకోలాహలముఖరిత
దిశాభాగంబైనయమ్మహాతటాకంబుతీరప్రదేశంబున॥ ....
సీ॥ విలసితజంజాలపులినభాగంబునను ద్దండపద్మపత్రంబునీడఁ । గమల
కాండకఠోరకంటకాంకురపఙ్క్తిఁ నొయ్యనఁగంధరంబొరసికొనుచు । నొం
టికాలనెనిల్చియూర్మిమారుతములఁ జిగురుతొక్కలరేకు లెగయుచుండ ।
విశదమైపక్షతిద్వితయంబు లెడజారఁ జంచులోకించు కాకుంచితముగ । వరు
ణరాజునకిడినచామరమువోలెఁ । బొడవుమిగిలినవెలిదమ్మిపువ్వుఁబోలె । ని
బిడనిద్రాభిముద్రితనేత్రమైన । రాజహంసంబుఁగాంచె నారాజసుతుఁ
డు॥ క॥ కాంచనపక్షంబగురా । యంచం గనుఁగొని నృపాలుఁడనురాగము
తో । వంచించి పట్టుకొనియెద । నంచుఁదలంచె దైవఘటనకనుకూలముగాన్॥
గీ॥ వామనుండైన కైటభవైరివిధము । నభినయించుక్రమంబున నధిపసు
తుఁడు । నడికినడికియల్లల్లన నదిమిపట్టెఁ । బాణిపద్మద్వయంబునఁ బసిఁడి
యంచ॥ వ॥ ఇట్లు నిషధరాజుచేతం బట్టువడి బిట్టు మేల్కాంచి యక్కాంచ
నహంసంబు కంచుగీసినతెఱంగున నెలుంగించుచు నెగయనూఁదించుచుఁ
జంచుపుటంబునం బాణిపల్లవంబులు గరచుచుఁ జరణంబులు గించుకొనుచు
నఖంబుల నొత్తుచు నలుదిక్కులుం జూచుచు నెద్దియుం జేయునది లేక చీకాకు
పడుచుండ నప్పాటనసంభ్రమసముత్పతత్పతగకులంబై కమల షండంబు
గలగుండువడియెఁ గూలంబులం గులాయంబులనుండి పుండరీకవనలక్ష్మీచర
ణనూపురక్రేంకారంబుల ననుకరింపుచుఁ గారండవబకక్రౌంచ రథాంగ
కోయష్టికాదులు విహాయసంబున కెగసి కూయందొడంగె నప్పుడు॥ గీ॥ జా
తరూపచ్ఛదచ్ఛటాజాతరూప । లక్ష్మియింతొప్పునే మరాళమునకనుచు । న
ద్భుతం బందితనుఁ జూచు నధిపసుతున । కిట్లనియె మనుజభాషల హేమఖగ
ము॥ క॥ తొకరులకొనలం గలిగిన । యికాంచనమాసపడియె దే నృపనీకే ।
యక్కరదీనందీరెడు । నక్కటనీహారలేశమబ్ధికిఁబోలెన్॥ చ॥ ఎఱుఁగనె నీ
వుపాంతమున నింతటనంతటనుండ్రు యింతయే । మఱుదునే నిన్ను విశ్వజన
మాన్యుఁడవంచు నువిశ్వసించియి । త్తఱిసుఖనిద్రఁ బొందితి వృథా మతి నెట్ట
న నాత్మ నమ్మినం । జెఱుపఁదలంతురే ఘనులు చిత్తమునన్ బగవారి నేని
యున్॥ ఉ॥ హింసయొనీకు వేడ్కయగు నేనికృపాశ్రయమైనయీసరో
హంసముఁ జంప నేలగఱవాతరువాతవసుంధరాధిపో । త్తంసవిజృంభమా

ణాభుజదర్పనిరంకుశసాహసక్రియా । మాంసలచిత్తవృత్తులయి మత్తిలి
యుండనరాతిభూపతుల్ ॥ వ॥ ఫలకుసుమమూలమాత్రంబున శరీరయా
త్రనడపుచుమునులముంబో లెసలిలంబులలోనండపంబు సేయుచున్నవా
రముమామీఁదదండనీతింబ్రయోగింపనీకుఁదగు నెయదియునుంగాక॥సీ॥
తల్లిముదేకపుత్త్రిక పెన్షకన్నులఁగానదిప్పుడమ్మూఁడుకాళ్లముసలి। యిల్లా
లుగడుసాధ్వియేమియు నెఱుఁగదుపరమపాతివ్రత్యభవ్యచరిత । వెనుక
ముందరలేదు నేనరై నచుట్టంబు,వేవడియెంతేనిజీవనంబు । గానకకన్నసం
తానంబుశిశువులుజీవనస్థితి కేనతావలంబు।కృపఁదలంపఁగదయ్యయోనృప
వరేణ్య।యభయమీవయ్యయోతుహినాంశవంశ। కావఁగదవయ్యయర్థా
ర్థికల్పశాఖి।నిగ్రహింపకుమయ్యయోనిషధరాజ॥ వ॥ అకటకటాసై
వంబనీకంటికింబేలగింజయుంబెద్దయయ్యె నేజననీముదిసిముప్పా కాలంబున
సుతశోకసాగరంబెబ్బంగినీదఁ గలదానవుపాపిణేశ్వరియేచందంబున మ
ద్విరహవేదనాదవానలంబునందరికొనియెదవు సఖులారయేప్రకారంబు
నంబుటపాక ప్రతీకాశంబై నకరుణారసంబునఁబురపురంబొక్కెదరు బి
డ్డలారయేబాగుననతికుత్సిపాసాకులంబులై కులాయకూలంబులం గుల
గులంగూ సెదరనివిలాపంబు సేయుచుద్గ్రశోకంబుల వేఁడికన్నీరు వెడల
గోలుగోలున నేడ్చినంగృపాళుండై యాభూపాలుండుహస్తపల్లవంబులు
వదలిరాజహంసంబపొమ్ముసుఖంబుండుమనివిడిచిపుచ్చెననంతరంబ॥ మ॥
శారదాజపవిత్రగోత్రవిమలాపస్తంబసత్సూత్రవి।ద్యారాజార్థకిరీట
రాజహితకార్యారంభనిర్ధారణా । ధౌరంధర్యకళాయుగంధరసమి
ద్గాండీవిశ్రీఖండక।ర్పూరక్షోదవిపాండునిర్మలయశఃపూర్ణక్ష్మామం
డలా॥క॥ కేళాదిరాయయభినవ।లీలామకరాంకచంద్రరేఖాంకురచూ।
డాలంకారపదాంబురు।హాలింగనసుఖితనిర్మలాంతఃకరణా॥ మాలిని॥జ
రఠకమఠరాజిస్తబ్ధరోమప్రధాన।ద్విరసనపతిభూభృద్దిగ్గజగ్రామభూమ।
స్థిరతరధృతసంపద్దేహబాహాగ్రపీఠ।పరిచయసుఖలక్ష్మీపత్మలక్షోణిచక్రా॥

గద్యము ॥ ఇది శ్రీమత్కమలనాభపౌత్త్ర మారయామా
త్యపుత్త్ర సకలవిద్యాసనాథ శ్రీనాథభట్టప్రణీ
తంబైనశృంగారనైషధకావ్యంబునందుఁ
బ్రథమాశ్వాసముసంపూర్ణము.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః,

శృంగారనైషధకావ్యము - ద్వితీయాశ్వాసము.

క॥ శ్రీరాజరాజవేమ|క్ష్మారమణకృపాకటాక్షసంవర్ధితల।క్ష్మీరక్షితబుధలోకయు|దారగుణాధారసింగనామాత్యనిధీ॥ అవధరింపుము॥ గీ॥ ఇక్ష్వాకుపురుషోత్తముండైనయతనివలన। ముక్తిగాంచినయాద్విజముఖ్యుఁడెలమి|డెందమునకును వాక్కునకందరాని। యధికతరమైనయానందమనుభవించె॥ క॥ చుట్టంబులుఁజెలులుందనుఁ|జుట్టుదిరిగియుండముదము సొంపెసలారఁగ।నెట్టివడిచద్విక్రమ్మఱఁ। బుట్టినచందమునహంసము దటాకములోఁగ॥ సీ॥ ఱెక్కలించికొనియున్న ఱెక్క మొత్తముతోడి యొడలు జాడించి నెవ్వడివిదిర్పుఁ|జేదోయి యొత్తునఁజేసి నెత్తురువైనయవ యవంబులునోరసవరఁజేయుఁ| గుటిలచంచూపుటకోటికుట్టనములఁదను కీటములనిరోధంబుమాన్పుఁ|దొడగజుంజురు మేనిదుర్వికారంబునఁబులుఁగు చుట్టాలబిట్టలుకఁజేయు।స్వర్మిపక్షులనుయ్యాలలూగియాడుఁ। దిపుటదియ్యానితమ్మిప్రూదేనె గ్రోలు।ప్రమదమునవారుదీగజొంపములదూరు।నరుగుకేళికులాయశుద్ధాంతములకు॥ వ॥ ఇవ్విధంబునంగొంతదడవుక్రీడించి యానీపోద్భవంబుభవార్చనాయోగ్యంబునురుదారక్షుమధువ్రత పరీవృతంబును బహుశైల లక్ష్మితా సమన్వితంబును నగుటఁ బద్మంబునుం బోని నిషధ రాజు హస్తంబునకుఁ గ్రమ్మఱ నరుగు దెంచెనమ్మహాభుజుండునుభుజంబు సాచియమ్మానసౌకంబుమన్నించియిమిడి కొనియుండెనప్పుడు॥ గీ॥ ఇష్టమానసమయినయాహేమఖగము। నలునిమానసమానందజలధియందు|కర్ణశష్కులికలశంబుగొఁగలించి| యీడఁజేయుచుమృదుభాషనిట్టులనియె॥ వ॥ దేవాయవధరింపుముధర్మశాస్త్రమర్మపారగులైనపెద్దలుదుర్బలకులజిఘాంసువులైనరుఘుషంబులను నీడద్రుమపీడాకరంబులైననీడజంబులనునవద్యతృణహింసానృశంసంబులగుమృగంబులనుమృగయావినోదంబులవధియించినమహీధవుండుకిల్బిషంబునఁబొందండనిచెప్పుదురిప్పట్టునంబట్టువడిననన్నువిడిచిపెట్టిప్రాణంబురక్షించినయుపకారికింబ్రియంబుసేయుదుననననేతాఁనేనైనను నీకునొక్క ప్రియంబుచేసెదనయాదితోపపన్నంబయినహితంబు పరిహరింపంబనిలేదు నిఖిలభువననాటకమండవైననీకుమముబోట్లుసేయునుపకారంబపేక్షణీయంబు గా

కుందుటయెఱుంగుదునైననుగృతజ్ఞతాగుణలేశంబుక్లేశపరపుచున్నయది సన్నంబుదొడ్డయనువిశేషంబు విచారింపకహస్తకల్పజనాంతరం బయిన దైవంబుప్రశస్తివిమర్శించినాచేయుప్రయోజనంబంగీకరింపుము ॥ సీ ॥ ప్రత్యర్థిసార్థసార్థకనామధేయుండు భూమీశ్వరుండొప్పుభీముఁడనఁగ। నారాజుత్రిదివంబునమరేంద్రుఁడునుబోలెఁ దేజంబునవిదర్భదేశమేలు। దమనాహ్వయుండైనతపసిసద్వరమునఁగాంచెనాతఁడుకన్యకాలలామ। సర్వలోకాంగనా సౌభాగ్యగరిమంబుదమయించుకతమున దానినామ। మభ్రిఖారతిదమయంతియంచునొడివెఁ। దద్గుణంబులువర్ణింపధరణినాథ।యబ్జసూతికినైనశక్యంబుగాదు । పలుకుపూఁబోడికైననునలవిగాదు॥ గీ॥ విదుషియాయింతిదలఁదాల్పువెంట్రుకలకు।నహహయెబ్భంగిసాటిసేయంగవచ్చుఁ।బళువుచేతఁబురస్కృతిఁబడయలేక।చాపలంబునవర్తించుచామరములు॥క॥ఖురకండూయనమిషమున । హరిణంబులుసాంత్వనంబునాపాదించుఙ్।దరుణీవిలోచనములచేఁ । బరిభూతములైనతమచపలదృష్టులకుఙ్॥క॥ లలనకనుదోయిముందట।నలవడనలినంబుమలినమయ్యెనుహరిణం।బులుపూరిమేయఁదొణఁగెను । లలితద్యుతిఖంజమయ్యెఖంజనకులముఙ్॥గీ॥రాజబింబంబునందుసారముహరించి। చేసినాఁడువిధాతయాచెలువమోము।నడిమిరంధ్రింబునందుఁగానంగవచ్చు। ఖసిఖనీలిమయదినిదర్శనముగాదె॥క॥ ప్రవిలేపనపాండురమును।నవలాంఛనగోపయాంచనమునగురాకా।ధవళాంశుమండలమువిధి।నివాళిసేయునులతాంగినెమ్మొగమునకుఙ్॥ సీ॥ జగములోకున్మ్మడిసాధింపనెత్తినరతిమన్మథులవింట్లరమణిబొమలు। కాంతినిర్ఝరమీఁదుకామయావనములకుంభస్థలము లింతికుచయుగంబు।నడుమింతయెనికేలఁదొడికిపట్టినధాతయంగుళిరేఖలజ్జాస్యవళులు।యువమనోమృగరాజిదవిలింపఁదీర్చిన మదనవాగురు లింమువదనకుఱులు॥బాల్యతారుణ్యసీమావిభాగమునకు । నజుఁడువ్రాసినరేఖతన్వంగియారు।భానువరమునఁబడసినపంకజముల। యపరజన్మంబుపూఁబోణియడుగులధిప॥క॥ జలమగ్నస్థమృణాళా । వలిజితరమణీయబాహువల్లరియగునా।జలజాననసీకుందగు। పలుకులువెయ్యేలయధికబలశౌర్యనిధీ॥ క॥ హాటకకలశంబులకును। సాటియగువధూటిమెఱుఁగుపాలిండ్లనిరా। ఘాటస్ఫురణప్రభయగు।నేటికిచక్రవాలకవలనవిరాజిల్లెఙ్॥గీ॥ వలుదయును వట్రువయుఁగాఁగనలినభవుఁడు। భీమపాలునిపుత్రికిఁబిరుదొనచెఙ్।నరక

రథశిల్పిశిక్షుఁబుష్పాస్త్రితేరు। నేకచక్రంబు సేయనూహించిరొకొ॥
మ॥ వనజాతేక్షణయూరుయుగ్మమునులావణ్యంబునంగేలికా। ననసంక్రం
దనపట్టణప్రకటజన్మస్థానలన్ రంభలన్। ధనదావత్యతపఃఫలస్తములనత్యం
తాభిరామాంగులన్। మనుజాధీశయధఃకరించుఁబోగడన్ మాబోట్లకున్
శక్యమే ॥మ॥ మృదురీతిం బ్రతివాసరంబుగమికమిన్నాభూతనానానదీ। న
దకాంతారపురీశిలోచ్చయుఁడనై యత్యద్భుతశ్రీజిత। త్రిదివంబైనవిద
ర్భదేశమునసారీరత్నముంగాంచితిన్। సదసత్సంశయగోచరోదరి శర
త్సంపూర్ణచంద్రాననన్॥మ॥ కమలేందీవరషండమండితలసత్కాసార
సేవాతతిన్। గమికమిన్నాకృతనైకనీవృతుఁడనై కంటిన్ విదర్భంబునన్। ర
మణింబల్లవపాణిఁబద్మనయనన్ రాకేందుబింబాననన్। సమపీనస్తనినస్తి
నాస్తివిచికిత్సాహేతుశాతోదరిన్॥వ॥ కాంచివిబుధపురపురంధ్రీకారమణీ
యంబీరమణీరత్నంబుముందటనిస్సారంబుపొమ్మనియనువిధాతచిత్తంబు
ననీమత్త కాశినికిందగిన యుత్తముండగువరుఁడెవ్వండుగలిగియున్నవాడ
కోయనియనుజింతించుచుంగొంతదడవు నివ్వెఱపడిచూచుచుండితినంత
రంబయనురూపలావణ్యరేఖాసంపన్నుండైనపిన్నవయసురాకొమరునిన
వలోకింతుననిలోకాలోకపర్యంతంబు గానీలోకంబువిశ్వంబునుం బరిభ్ర
మించియుర్వీశ్వరకుమారకులనెల్లం బూర్వపక్షంబుగావించుచు వచ్చివ
చ్చియిచ్చోటనిన్నుంగనుంగొనిసిద్ధాంతీకరించితిసాదృశ్య నిబంధనంబైపొ
డమినసంస్కారబోధంబునఁజిరకాలావ లోకితయగునబ్బాలయిప్పుడునా
మనంబునంబొడఁగానవచ్చుచున్నయది॥క॥ దమయంతికిలికించిత। మమృ
తాంశుకులావతంసయలరించునినున్। విమలతరతారహారము। రమణీర
మణీయకుచభరంబునుబోలెన్॥గీ॥ సౌరభములేనియట్టిపుష్పంబువోలెగం
డుగోయిలవెలియైనకానవోలె। నధిపదమయంతితోడిసఖ్యంబులేని। నీదు
సౌందర్యవిభవంబునిష్ఫలంబు॥వ॥ కావుననిఖిలవైమానికనికాయకావ్య
మానయైనయమ్మానవతికినిన్నుంగూర్పనాకునేర్పుగలదక్కొమ్మనెమ్మనం
బుననిన్నుందక్కఁదక్కొరుంబరిగ్రహింపకుండునట్లుగాభవద్గుణంబులు
ప్రశంసించెదనన్నుంబనిగొమ్ము లెమ్ముగార్యంబుననార్యులునిజప్రయో
జనంబునెఱింగింతురుగానిమాటలంబ్రకటింపరని పరిస్ఫుటంబుగాఁ బలికి
న॥గీ॥ ఆద్విజాధిపువలనసంప్రాప్తమైన। వాక్సుధాధారఁగ్రోలిభూవల్ల
భుండు। లలితలీలఁదదుద్గారలవమువోలె। మొలకనవ్వువహించెఁగెమ్మోవి

మీఁద॥ వ॥ ఇవ్విధంబున మందస్మితసుందరవదనారవిందుండై కరారవిందం
బున నంబతంగపుంగవు నంగంబు నివురుచు మృదుభాషణంబుల నిట్లనియె ॥ సీ॥
అండజాధీశ నీయాకారరేఖతోఁ దులదూఁగలేవు వస్తువులు జగతి। నీడోద్భవ
శ్రేష్ఠ నీదు సౌశీల్యంబు పలుకులకందంగఁ గొలది గాదు। పతగపుంగవ నీసుభా
షితంబులయట్ల యవయవంబులు సువర్ణాత్మకములు। పక్షివంశవతంస పవ
త్రపాతము నీకు గతియందకాము సద్వ్రతతియందుఁ। నధికతాపపరీతాత్ముఁడై
న నాకు। నెట్లు వద్విటిచలిగాట్పు నట్లు నీవు। పూర్వజన్మమహాతపస్స్ఫురణఁ
జేసి। నీదు సన్నిధి సమకూరె నిధియుఁబోలె॥ మ॥ త్రిజగన్మోహమహౌషధీలతి
కధాత్రీపాలకన్యావరో। ధజనోత్తంసమణి ప్రరోహమగు నాతన్వంగి
వేమాఱు నం। బ్రజ లెల్లన్ వినుతింపవిందు మొదలం బక్షీంద్ర యూహింప
న। కఱ్ఱ జమీవిప్పుడు సంస్తుతింపన దిసాకౌతూహలము బొందెడున్ ॥ గీ॥ స
హృదయుండును హృదయంబు సమ్మతింప। నరయు వారికి నఖిలంబు నకలుషం
బు। చేరువందని సూక్ష్మమీక్షింపఁజాల। దాననాలంక్రియామాత్ర మక్షి
యాగము॥ ఉ॥ తియ్యని తేనెవో లెసుదతీతిలకంబు గుణంబులుత్సవం। బయ్యె
శ్రుతిద్వయంబునకు నాదిమకాలమునందు నిప్పుడా। తొయ్యలి నీవు సమ్మద
ముతో వినుతింపఁగ మన్మథాగ్నికిం। ధాయ్యయుఁబోలె నెయ్యమది ధైర్యము
పల్లటిలెన్ ఖగేశ్వరా॥ శా॥ కాలాంతఃపురకామినీకుచతటీకస్తూరికాసౌర
భ। శ్రీలుంఠాకము చందనాచలతట శ్రీఖండ సంవేష్టిత। వ్యాలస్ఫారఫణా
కఠోర విషనిశ్వాసాగ్ని పాణింధమం। బేలా నాపయి దక్షిణానిలము పక్షీ సే
యుదాక్షిణ్యమున్॥ క॥ నెల నెల దప్పక యుండఁగ। నెలభాసుర రుఁజొచ్చు
టెల్ల నియమము తోడం। గలహంస వేడివెన్నెల। సొలయక నాయంగకములు
సూడుటకు జుమీ॥ ఉ॥ మోహము దాహమున్ మదికి మోడ్చుచు నున్నది పా
య దెప్డు సం। దేహము మీనకేతను నిదివ్యశరంబులు పువ్వు మొగ్గలో। యూ
హ యొనర్పఁగాఁ బిడుగులో కులిశంబులొ యట్ల భారతీ। వాహకులావతంస
విషవల్లి సముద్భవముల్ ప్రసూనముల్ ॥ వ॥ కావునందిరంబు లేని విరహా
భారంబను పారావారంబున మునుంగం బారుచున్న నాకుం దెప్పగా విరిం
చి నిన్నుఁ గల్పించినాఁడు మిము బోంట్లగు పెద్దల గుణంబులు పరమార్థప్రవ
ణంబులుగదా పొమ్ము కార్యమ్ము సాధింపుము పునస్సమాగమంబయ్యెడునని
నీవు వచ్చునంతకు నిచ్చోట నయాంతుదుం జుమీ చూతము గదా నీగమన వేగంబ
ని పల్కి యన్నీడజంబు వీడుకొల్పి క్రీడావనంబులో నొక్కకఱ్ఱనికుంజక్రోడంబు నీ

జనన్నరేంద్రుండుచంద్రకాంతశిలాతలంబునవిశ్రమించి రాయంచపలు
కులుమనంబునం దలపోయుచుండెఁ గలహంసంబుననలునివీడ్కొని భూ
మండలమంజనాయితంబై నకుండిననగరంబునకభిముఖంబై ప్రార్థనా
సిద్ధిసూచకంబులగుననుకూలగంధవాహాదినానావిధ శుభనిమిత్తంబుల
ననుసంధించుచునికషపాషాణపట్టనిభంబైననభస్స్థలంబునందనపసిండితొ
క్కలొరవెట్టుచందంబుననందంబుగాఝాంకారితపతత్రిధారావిహారం
బునగొడివడిడిగ్గునప్పుడలదిగువనున్నపతంగంబులు వడవడ వడంకుచునొం
టికంటగనుంగొన నొక్కొక్కమాటు విధూతపక్షతియును నొక్కొక్క సా
రెయూర్ధ్వాయనదుర్విభావంబును నొక్కొక్కమాటువితతీకృతనిశ్చలచ్ఛ
దగుచ్ఛంబునునగుచువనంబులుగడచిశైలంబులుదాటినదులులంఘించిచని
చనిముందట॥ఉ॥ అండజరాజు గాంచెలవణాంబుధి వేష్టిత మేదినీవధూ।కుం
డలమండనంబయినకుండినముర్ నిజకీర్తి కల్పితా।ఖండలపట్టణప్రథితఖండ
నముర్ గ్రథకైశికేంద్రదోర్దండబలాభిగుప్తమునుదగ్రహిరణ్మయవప్రదీ
ప్తముర్॥వ॥అప్పట్టణంబునకరిగివప్రదీప్తప్రాకారంబులగుప్రాకారంబుల
వలననుఆరసాతలగంభీరసలిలసంచారంబులగుపరిఘాకూపారంబులవలన
నుప్రస్ఫుటస్ఫటికోపలవిగ్రహంబులగుగృహంబులవలననుశశిభిత్తవిమల
భిత్తిసముచ్ఛేదంబులగుసౌధంబులవలననుఇంద్రనీలమణిఛాయాకల్పవా
కాలకాలికలగుచంద్రశాలికలవలననుగేలీవిలోలబాలికాకుచలికుచ ఘు
సృణపంకకషాయితాంభఃపూరంబులగుకాసారంబులవలననుఘనఘనా
ఘనఘటాకఠోరఘుర్ఘురధ్వానగోధూమఘట్టంబులగుహట్టంబులవలనను
అనిలచలచ్చేలాంచలదండతాడనావిహితహేళిహయాళీకాలనక్రియా
దత్తానూరువిశ్రాంతలగుప్రాసాదవైజయంతులవలననునవవికచవివిధకు
సుమవాసనాపేటికలగులీలోద్యానవాటికల వలననుపటీరకర్పూరకస్తూ
రికాకుంకుమసంకుమదహిమాంబుప్రముఖనిఖిలపరిమళవస్తువిస్తారసౌర
భోద్గారసముత్పణంబులగుపణంబులవలననుహావభావవిలాసవిభ్రమైక
భాజనంబులగువనితాజనంబులవలననుజవవిజితమరుత్తురంగంబులగుతు
రంగంబుల వలననుఅసమసమసరవిజయకారణంబులవలననునభిరామం
బైయక్కలహంసంబులకుంగౌతుకంబాపాదించెవెండియు*గీ॥ పరిఘగు
డివోలెఁదనచుట్టుఁదిరిగియుండఁ। బరులకేటికిగ్రహణగోచరముగాక । వి
షధరాధీశభాషితవిషమభాష్య। పక్కికయుఁబోలెనొప్పెనప్పట్టణంబు॥

క॥ నెలపొడుపులసురనదినిర్మలతరతదగారకుట్టిమ ప్రవదింపూ । పలతుం
దిలాంపయుగుచుం । దెలివొందుఁబతివ్రతౌచితీసంపత్తిన్ ॥ గీ॥ క్రుంగఁబారుస
హస్రాంశుఁగూడలేక । వెనుకకేఁజిక్కనజరదంశువితతివోలెఁ । బొలుచునప
రాహ్ణవేళనప్పురమునందు । భాసురాలేపకాశ్మీరపణ్యవీథి ॥ శా॥ వేదాభ్యాస
విశేషపూతరసనావిర్భూతభూరిస్తవా । సాదబ్రహ్మముఖౌఘవిఘ్నితనవ
స్వర్గక్రియాకేళిచే । నాదిన్ గాధితనూజుచేసగముసేయంబడ్డమిన్నేలు
ప్రాం । సాదస్వచ్ఛమహాలకైతవమునంజాలంగనొప్పుంబురిన్ ॥ గీ॥ అమరుహా
టకమయకవాటములతోడ । గురుతరంబైనయప్పీటికోటగవిని । కులిశధా
రకుఁదప్పితెఱకలునుదాను । బయిటఁగొలువున్నపసిఁడికొండయనుబో
లె॥ మహాస్రగ్ధర ॥ దమయంతీకేళిధాత్రీధరశిఖరహరిద్రత్నభాదభ్ర
సంధో । హేమజాండాఘాతభగ్నస్వదభవమదతావాప్తలజ్జావనమ్రీ । త్వ
ముమైనుత్తానగామత్యసురభివదనాంతస్థమైలీలనత్యా । ర్థముగోగ్రా సప్రి
దానవ్రీతసుకృతముతోరంబుగావీటికిచ్చున్ ॥ వ॥ ఇట్టివిచిత్రశోభావైభ
వంబులకుంబట్టైనయప్పట్టణంబుగలయంగనుంగొనిపతంగపుంగవుండు
కన్యాంతఃపురప్రదేశంబుననొక్కశృంగారవనంబులోన సఖీమధ్యంబు
నదారకామధ్యంబునశీతాంశురేఖయుంబోలెనున్నయారాజపుత్రివీక్షిం
చియభ్రమండలంబుననుండివిభ్రమభ్రమణరయవికీర్ణస్వర్ణమయపర్ణ
పాళిఛాయాపటలంబుదిక్కులఁబిక్కటిల్లమెఱుంగుమొఱసిన చందంబు
నంగొరవిద్రిప్పినపోలిక్కదమయంతీవదనచంద్రబింబంబుసేవింపంబనివూ
నివచ్చుపరివేషచక్రంబుచాట్పునవలయాకారంబుననవతరించుచునాకుం
చితపక్షమూలంబునునివేశదేశాంతఘూతపక్షంబునుంగానక్షణంబవ్రా
లిన ॥ ఉ॥ దుందుభివాద్యనిస్వనముతోఁదులదూగెడుపక్షనాదము । దంద
యరితక్కతోపనదమైవినఁబడ్డవిహారలీలలం । జెందిపరాకునన్ మెలఁగుచిత్త
ములుద్ధపిడింగలంగఁగా । నిందునిభాస్యలప్పుడుసమీక్షణఁజేసిరిరాజహం
సమున్ ॥ వ॥ అమ్మత్తకాశినులుదమచిత్తంబులువిముక్తతత్తద్విషయగ్ర
హణంబులైయాహంసంబునందుఁబరబ్రహ్మంబునందునుబోలెవర్తించు
చుండఁజూచుచుండిరివిదర్భరాజుపట్టితననెమ్మనంబునఁబుట్టిన కౌతూహ
లంబుననమ్మరాళంబుఁబట్టందలంచి నెయ్యా నొయ్యనకదియ నేతెంననది
జ్జాలసాంద్రంబునునబ్బాలతలంపెఱింగియెగసియుండప్పుఁగుప్రింకియుచాటు

కొనియొఁదనమీఁదవ్రాలుకేలుదోయియొడుపుదప్పించుకొనియెంగాఁచ
నపత్త్రరథగ్రహణలీలావ్యవసాయంబు నిష్ఫలంబైనరాచూలిం జూచి చె
లులుగలకలం జేవరచినగిరిహస్తతలతాళ కోలాహలంబునంబులుఁగు బెద
రించితిరిదీనమీకు నేమిలాభంబయ్యెనని సఖీజనంబులంగనలివలుకుచుమా
ర్తాండుననువర్తించుఛాయాదేవియుంబోలెనత్తోయజాక్షిమానసౌకంబు
వెనుకొనిచనియెనన్నారీనివహంబును మేలంపుమాటలకై వడిహంస గమ
నహంసాభిముఖులైనయాత్రఁబెద్దలునిషేధింతురు సుమీయనుచు మంద
గతింబిరుందనయేతెంచిరిసీఁడోగ్భవంబుననచ్చేడియమందగమనవిలాసం
బుపరిహాసంబునకై యనుకరించునదియనుం బోలెముందటంజరియించు
చుంజెయ్యికయాకలుముడిగించుకొనియారంబైనయొక్కలతాగేహం
బుదూరెనట్లుదూరినవెలరువారి చేయునది లేకనిషేధజనితరోషనిరుద్ధాశే
షనిజవస్యయునాత్మచ్ఛాయాద్వితీయయుఁబ్రస్వేదాంభఃకణ విభూషి
తాంగియునిశ్వాసవేగకంపితస్తనభారయునైయూఱకుండెనప్పు డయ్యం
డజంబుమనువ్యాభాషణంబుల॥ శా॥ కాంతా శైశవచాపలంబునలతాకాం
తారవీథింబరిభ్రాంతింబొందెదవేలబేలవెననుక్కశక్యంబెపట్టంగనీ। వెంతేద
వ్వుగనేగుదెంచితిగదేయేలన్నుమీబోటులం। తంతంజిక్కరిచిక్కకుండు
దురేనీవాతేపముల్ పల్కఁగక్ష॥ ఉ॥ ఆళియుఁబోలెనిప్పుడువనాళియ
మార్గమునంజరించుని। నోన్నెలలితాంగికాదనుచునున్నదిమంద సమీఱణం
బునం। గాఁ్రిలుప్రవాళమంజురులుగ్రమ్మకరంబులవిభ్రమంబుగా। బాల
రసాలపుష్పరసపాయివనప్రియకంఠహుంకృతిక్ష॥ సీ॥ నళినసంభవువా
హనమువారువంబులుకులముసాములుమాకుఁగువలయాక్షి। చదలేటిబం
గారుజలరుహంబులతూండ్లుభోజనంబులుమాకుఁబువ్వుబోణి।సత్యలోక
ముదాకసకలలోకంబులునాటపట్టులుమాకు నబ్జవదన । మధురాక్షరము
లైనమామాటలువినంగనవ్యతాంధసులుయోగ్యులనుపమాంగి। భారతీదే
విముంజేతిపలుకుచిలుక।సమదగజయానసద్బ్రహ్మచారిమాకు। వేదశా
స్త్రపురాణాదివిద్యలెల్ల।తరుణినీయానఘంటాపథంబుమాకు॥ వ॥ ఒక్క
నాడువిధాతవినోదార్థంబువాహ్యాళి వెడలిమఱలి వచ్చునప్పుడు మాకుల
స్వాములైనయతనిరథరథ్యంబులుశ్రమంబునలడీలుపడియున్నంజూచియే
నువిమానదండంబుకంఠంబునధరియించిపిరించిచేతంబారితోషికంబు వడ
సితినేనుదివ్యతిర్యగ్జాతినిముబోంట్లుపాశాదికంబులంగట్టువడుదు రేగు

ణపాశంబులంగాక భూలోకంబున రాజబృందారకులు గొందఱు గలరు వా
రితోఁ జెలికారంబు వాటించియుండుదు విశేషించి యునిషధదేశాధీశ్వరుం
డగు నలుండను రాజుమీఁద మిగులం బక్షపాతంబు గలిగియుండుదు॥ గీ॥ కన
కశైలంబు డిగ్గి యాకాశసింధు। సలిలములఁ దోఁగి మిగులంగఁ జల్లనైన। చా
రుహాటకమయ గరుచ్చామరముల। పీతు నతనికి వైశాఖవేళలందు॥ మ॥ రణ
కండూభరముస్సహంబయిన యారాజన్యదేవేంద్రుద। క్షీణబాహాగ్రము
నర్గాజనించిన మహాకీర్తిప్రవాహంబుగా। రణసంక్రాంతగుణానుషంగము
ననోప్రస్ఫీతదిజ్మత్తవా। రణగండస్థలకుంభకూటములతో రాయుంద వా
రాత్రముల్ ॥గీ॥ అతనిబాహాపరాక్రమంబభినుతింప। నలవియే పద్మజున
కైన నబ్జవదన। శాతతద్బాణధారాభుజంగభుక్తి। వైరిరాజవ్రజీయాసు
మారుతంబు॥ చ॥ వినుకలి కూర్మిఁ జిక్కి పృథివీభువనంబునకుండి గంగనే। య
నువునలేక రంభయను నచ్చరలేమ నలుఁ బరింపఁబూ। నినతనకోరెనో
క్క మెయినిండఁగఁ జేయుటకై భజించెదాఁ। గొనకొని వేల్పులందు నలకూ
బరుఁ దచ్ఛుభనామవాసనన్॥ వ॥ ఆరాజుకడం జనువు గలిగి వర్తింతు మఱి
యును॥ మ॥ స్మరవాచ్యాయనకూచిమారకృతశాస్త్రగ్రంథసందర్భము
ల్। పరిశీలించినవాఁడ దంపతులకుత్పాదింతు సారస్యముల్। మఱి పెంబో
ప్పుఁగ మందమందగమనంబుల్ నేర్పుదు న్మేదినీ। శ్వరశుద్ధాంతనితంబినీజను
లకున్ సంపూర్ణచంద్రాననా॥ వ॥ భామినీజనంబులకు భావభవదివ్యజ్ఞానవి
శ్వాసముద్రానిక్షేపభూమినై యుండుదుఁ దిర్యగ్జాతిమాత్రంబు గాఁద
లంపవలవదు విరించివదనకమలవినిర్గతవివిధశాస్త్రవాసనాపూర్ణ కర్ణుం
డనై నయేను సామాన్యుండ నేనన్నుం బసిగొమ్ము యీశరీరంబు పరోప కా
రార్థము గదా పద్మాసను నిశిల్పప్రయాసంబు లక్ష్మీనారాయణుల యెడల
ను గౌరీవృషభాంకులపట్టు ననుం బోలెం బరస్పరయోగ్య సమాగమంబున
కుం బాల్పడుం గాక వేలాతిక్రాంతకాంతగుణాబ్ధివేణివగు నీవు నలుని పాణి
పల్లవంబు పరిగ్రహింపనర్హురాలవు కోమలంబగు మల్లికాముకుళధా
మంబు గరకశంబగు కుశసూత్రంబునం గట్టఁబాత్రంబు గాని తెఱంగు నని
షధరాజుఁ దక్క వేఱొకరుండు నిన్ను వరియింపం బాత్రుండు గాఁడు మఱి
యు నొక్క విశేషంబు॥ చ॥ అడిగితి నొక్కనాఁడు గమలాసను తేరికి వారు
వంబునై। నడుచుచు నుర్వి లోనిషధనాథుని కెవ్వతె యొక్కొ భార్య యౌ।
య్యెడు నని చక్రఘోషము ననించుక యించుక గాని యంతయే। ర్పడ వినఁగా

కేశ్వరుండీవలఁబరమేష్ఠిహితుఁడనేను। సందేహడోలాధిశాయియైనప్ర
సంగమిప్పట్టునందు నే నెట్లొనర్తుఁ। మొదలసంఘటియించినఁబొందు పిదు
పఁ। గార్యహాని ఘంటిచె నేని గౌరవముదప్పు। ప్రాణమైనన్ను రమ్మ పొన్నను
నృపాలు। నెదురదలవంచికొనియుండ నెట్లు నేర్తు॥ ఉ॥ ఇప్పటినీతలంపు తె
లిఁగెట్టిదయోయియుటమీఁద నెప్పుడే। చొప్పుననుండునో నిజముశుద్ధియెఱుంగ
ముగానియాస్మలీ। చెప్పెడిదేమి బాలికలచిత్తములంబుతరంగలోలము। త్త
ప్పనౌతాకునో కుసుమధన్వునియేటులు దైవికంబునన్॥ వ॥ శంకాకళంకి
తంబయిననయ్విషయంబునందుఁ బ్రామాణికుండనై యేను వర్తింప నంగీ
కరింపంగాని వేఱొక్క కార్యంబునకు నన్నునియోగింపుము దుర్ఘటంబ
యిననది సంఘటించెదనని పలికిన నా పతత్రిపుంగవునకు ధాత్రీపురుహూత
పుత్రియిట్లనియె॥ గీ॥ నిషధభూపాలునొల్ల కేనృపతినైన। నభిలషించితి
నేని హంసాగ్రగణ్య। యామవతిచంద్రునొల్లక యన్యునొకని। నభిలషిం
పంగనోంకారమాచరించు॥ గీ॥ అబ్జినీమానసానురాగాభివృద్ధి। యర్కసం
పర్కమునఁదక్కనగునె యొంట। నలునిఁదక్కంగనొరుని నేఁగలతు నెట్లు। వి
డువు సందేహమోహంబు విహగరాజ॥ గీ॥ అనలసంబంధవాంఛనాకగు
నెయేని। ననలసంబంధవాంఛనాకగు నెసూవె। చాలు సందేహవక్రభాషణ
ములింకఁ। వరుణచక్రాంగపాథఃపతంగశక్ర॥ ఉ॥ దివ్యఖరేంద్రనమ్మ
వుముదిన్నమునియ్యెడనాకు విప్రలం। భవ్యవహారమున్నిలువఁబట్టఁగ నేమిఫ
లంబశక్యశం। కవ్యభిచారహేతువనఁగల్గినమాటయ వేదవాక్యముల్। భ
వ్యవిచారకావనినభావనసేయుముయెప్వ వేదముల్॥ గీ॥ తండ్రినిషధాధిప
తికీకతక్క యొరుని। కీఁదలంచిన నే విహగేంద్ర వినుము। దేహమనలంబునకు
నాహుతిగనొనర్చు। యతనిఁబొందంగఁగందు జన్మాంతరమున॥ శా॥ తద్దా
సిత్వపదంబు గైకొని కృతార్థత్వంబునంబొందుదుఁ। దద్దివ్యాంఘ్రి సరోజ
వందనవిధిం దాత్పర్యముం జెందుదుం। దద్దాక్షిణ్యము పేక్షసేయుదు మదిం
దత్సేవనుంజొత్తునే। తద్గోరంతరపీఠిఁ జేరుతుఁగుచద్వంద్వంబునీసత్కృ
పన్॥ గీ॥ అతనిఁగోరుమ నేనంతరంగసీమ। నంతఁజింతామణికిఁజింతయా
చరింపఁ। బత్మముఖుఁడైనయతఁడు నా పాలికసఘు। పెన్నిధానంబు మాటలు
పెక్కులేల॥ గీ॥ వింటిఁదద్గుణనికరంబు వీనులలరఁ। గంటినాతని మోహ
సంక్రాంతిదిశలఁ। బోలఁదలఁచితినీరంధ్రబుద్ధిధారఁ। జాలవలచితినతని కె
సత్యమిదియ॥ సీ॥ ఆతనిఁగూర్చి నా ప్రాణంబు రక్షింపుమింతయునీ చేతిదేమి

చెప్ప।నాశ్రితసంరక్షణాభ్యర్థితంబైనపరమపుణ్యంబు చేపట్టుమిపుడు।మి
థ్యావిశంకయేమిటికిఁబాటించెదవవలంబనంబు సేయకువిలంబ। మనురా
గజలధి వేలాంతర్వినిర్మగ్నుఁదెప్పవైననుఁజేర్పుతీరమునకు।ధర్మపరులువరా
టికాదానమాత్ర।లాభమునకైనమెత్తురుల్లములలోనఁ। బ్రాణినాథప్ర
దానతత్పరుఁడవైన।నిన్నునేమనిమెత్తునోనిర్మలాత్మ॥ చ॥ మనమునలో
కపాలురెనమండ్రునుమెచ్చఁదృణీకరింతువె।కిన్నరసురకోటిరాసుతులఁ
గీడ్పడఁజూచుటఁజెప్పనేటికిన్। గొనకొనియాన్నృపాలునకుఁగూర్పుటకైశ
ష్టంబుచేసెద।న్ననవిలుకానిపాదనళినంబులపైరతిచన్నుదోయిపై॥ క॥
కార్యమిదికాలయాపన।ధైర్యసహము గాదుచనుముదంచితగతినో।యా
ర్యభవన్నయధౌరం।ధర్యముచూతముగదాయుదాత్తస్ఫురణన్॥గీ॥ అతఁ
డుశుద్ధాంతగతుఁడైనయపుడునీవు।నాప్రసంగంబు సేతవిన్నవుగాదు।
భామినీముఖదాక్షిణ్యబలిమికలిమి।నితరకాంతనిషేధించునెవ్వఁడైన॥ఉ॥
నాగతివిన్నవించుటయనర్హముసుమ్మునిజావరోధసం।భోగనితాంతతృ
ప్తుఁడగుభూపతికిన్ సలిలంబుదప్పివోఁ।దాగినవారికింపగునెతన్నునుది
వ్యౌధనంబువాసనా। యోగముగల్గెనేనివిహగోత్తమనిర్మలవారిపూర
ముల్॥గీ॥ అధికరోషకషాయితస్వాంతుఁడైన।నరపతికివిన్నవింపకునాయ
వస్థ।పైత్యదోషోదయంబునఁబరుసనైన।జిహ్వకకుఁబంచదారయుఁజేదు
గాదె॥గీ॥ కదిసినాతెఱంగుకార్యాంతరాసక్త। చిత్తుఁడైనపతికిఁజెప్పవ
లువ।దనవబోధనిద్రయవమానముద్రకుఁ। బ్రథమకారణంబుపక్షిరాజ॥
వ॥ కావుననవసరంబెఱింగియాత్యంతికాసిద్ధివిలంబసిద్ధులయందునీకు నె
య్యదిశుభంబైతోఁచునదియచూచుకొను నదియని యప్పైదలి మదనో
న్మాదంబునంజేసిలజ్జాభరంబుజ్జగించికులకన్యాజనంబులకు నుచితంబులు
గానియతిప్రౌఢవచనంబులుంబలికిన॥ఉ॥ఆపరమేష్ఠివాహనకులాగ్రణి
భీమతనూజమన్మథా।జ్ఞాపరతంత్రతన్నలవశంవదమానసఁగా నెఱింగి
చం।చూపుటమానముద్రఁదఱిఁజూచివినిద్రవివేకశాలియై। ద్యాపనచే
సెఁగన్నుఁగొనలందుఁ దోకలంకఁగమందహాసమున్॥ సీ॥ వినుమింతి
యీయర్థమునుఘటింపఁగఁజేయఁబుష్పనారాచుండుపూటకాఁపు। స
మరూపలావణ్యసౌందర్యమగుమిథునంబుగూర్పకపోఁడునలినభవుఁడు।ని
మఁజేరినిషధనాథునియింద్రియములకునిజదేహభూయంబునివ్వటిల్లుఁ।గ
న్నులుచల్లఁగాఁగనుగొందునేనుమిమ్మిరువురదేవిదేవరలఁబోలెనీవుమా

రాజుపైఁగూర్మినిలుపుగలిగి। చిత్తమరసేయకున్నట్లు చెప్పితిపుడు। వినుము
నీవునునతని నెమ్మనమునందుఁ। గలుగునీమీఁది ప్రేమంబునలినపదన॥ గీ॥ వెలఁ
దిసంకల్పసోపానవితతియందు। నతఁడుసూడంగసంచరింతహారహంబు।
ధరణిపుఁడుదీర్ఘనిశ్వాసభరమునించు। నద్భుతముగాజెమీచందమరసి
చూడ॥ గీ॥ హంసతూలికతల్పంబునందు మేనుఁ। జేర్చినప్పుడు నేత్రరాజీవ
యుగము। చేరిచుంబింది మోహింపఁజేతురనిన। నతివనిద్రయునీవు నేమా
దురోకొఁ॥ వ॥ బాలయాలేఖ్యాసయభవన్మూర్తిసౌందర్యసందర్శనలా
లసుండును నశ్రుధారాధౌతదీర్ఘలోచనుండును నిశ్వాసపరంపరాసం
పాతపరిమ్లానపాటరాధరుండును బ్రవాళశయ్యాచరణకంపితశరీరుండు
నుమదనదాహజ్వరారంభకంపితస్వాంతుండును నైవిప్రలంభవేదనావి
కారంబున నకాండహాసంబును నకారణభయంబును ననవసర సముత్థాన
సంభ్రమంబును నలత్యుప్రేక్షణంబును నప్రతివచనవాగారంభణంబును
గలిగియార్తిధారాప్రవాహంబునమూర్ఛాంధకారపంకంబునమునుంగు
చున్నవాఁడుభవత్ప్రాపకంబైనదోషంబునకు వెఱవఁడు దాస్యంబునకై
నలజ్జింపఁడు॥ చ॥ మదనుఁడు రెండుచేతులను మార్పడ నేయఁగఁ దూపులై
దునుం। బదియయి వేఱు వేఱఁబరిపాటినవస్థలు సంఘటింపఁగాఁ। మదిదశ
రాజునందుఁదగఁదోఁచుచునున్నదియేను వచ్చుచో। నదిచిగురాకుఁబోణియ
టనంబరపుష్పవికాసమెయ్యెడిన్॥ వ॥ మదనశరవేదనాదూయమానమాన
సుండైనయతండుపుత్తేరనీసమ్ముఖంబునకువచ్చితిసీచిత్తంబులోనిభావం
బునెఱిఁగితి॥ గీ॥ తరుణివైదర్భినీవెట్టిధన్యవోకొఁ। భావహావవిలాసవిభ్ర
మనిరూఢిఁ। గౌముదీలక్ష్మియప్పాలకడలివోలె। నలరఁజేసితినిషధరాజం
తవాసి॥ వ॥ చంద్రముఁడునుజంద్రికయుఁబోలెబువ్వులుందావియుం బోలె
రసంబును భావంబునుంబోలెనవినాభావసంబంధంబుననతఁడును నీవును
నన్యోన్యప్రేమానుబంధంబునధన్యత్వంబునొందుండుపాణిద్వయంబు
చేతంబల్లవితంబును మందస్మితంబు చేతంగోరకితంబును శరీర సౌకుమా
ర్యంబుచేతంబుష్పితంబును గుచభరంబుచేత ఫలితంబును నైన భవన్మూ
ర్తికల్పపాదపంబునకు నృపతినందనుండు నందనోద్యానంబయ్యెడుంగాక
మఱియును॥ గీ॥ మహితబంధాఢ్యరతికేళిమల్లయుద్ధ। సమయములయం
దుఁజెలిమరుత్సముదయంబు। గుసుమవర్షంబుమీమీఁదఁగురియుఁగా
క। వనజదళనేత్రి శృంగారవనములోన॥ చ॥ నెలఁతుకయా నృపాలునకునీ

ఘుఁబరస్వరసంగమంబునం।గలయఁగఁడాసిమానసయుగంబు వికాసము
నొందుఁగాకపూ।విలుతునిదేహయష్టిఁబ్రభవింపఁగఁజేయసమర్థమైననిర్।
ర్మలపరమాణుయుగ్మకముమాటికిని దైవమనోనుమూలతన్ ॥ శా॥ గ్రీవా
లంకృతిపట్టసూత్రలతికా శ్రీకాంద రేఖాంకితన్। దేవీయవ్రణవంశ సంభవ
గుణాన్వితన్నిమ్నంగాయజుం।డావిర్భూతరతిలధనుర్లతికఁగా నంగీకరిం
చుంబలే।పూవింటన్నిషధాధినాథుగెలువంబూనంగరాకుండుటన్ ॥గీ॥ త
రుణినతనాభిమండలోదంచనాభి।రామరోమావళీజ్యావిరాజమాన। నీదు
తనువుండవిలుఁజేసి నెఱకు లేయు।రతివరుడుహారగుళికలరాజవదన॥ వ॥ అ
నిపలికి వీరెసఖులువచ్చుచున్నవారుమంత్రరహస్యంబులుబయలుపడకుం
డవలయునన్నువీడుకొల్పుపోయివచ్చెదననితదనుమతివడసిగగన మార్గం
బుననిషధాధిపరాజధానికినభిముఖుండై చనియెనప్పుడు॥ మ॥ మరువాలా
రుశరంబులందొరగుకన్నుందేనెఱోఁగూడియ। య్యరవిందాక్షికిఁబక్షిపుం
గవగవీహయ్యంగవీనంబుని । ర్భరహర్షంబు నొనర్చెమున్నరుదిసౌర
భ్యంబునంబిస్మటన్ । మరియందొప్పియుచునుంచె నెమ్మనమునన్ మూ
ర్ఛాసముచ్చాప్రియమున్ ॥ గీ॥ ప్రాణబాంధవుఁడై నయప్పక్షిరాజు । న
భ్రిమార్గంబునందొయ్యనను చరింప । నశ్రుధారాప్రవాహంబయవధి
గాఁగ।దైన్యమందుచుమరలెనై దర్భిచూడిరి ॥ వ॥ ఇవ్విధంబునఁబక్షివిత్తే
పసూచితనిజకార్యప్రయోజనసిద్ధిసద్భావుండై యమ్మహానుభావుండుద
నరాక కెదురుచూచుచుండటాక ప్రాంతకేళీవనాంతరంబున నశోకానో
కహచ్ఛాయాశీతలశిలాతలంబుననుపవిష్టుండై ననిషధరాజుంగనుంగొని
తనపోయివచ్చినవృత్తాంతంబంతయు నెఱింగించినముదితస్వాంతుండై॥
మ॥ సరసత్వంబునిగూఢకార్యఘటనాచాతుర్యసంపత్తియుం। బురుషార్థై
కపరాయణత్వమునుసభ్యస్థానలీలాధురం। ధరతాప్రౌఢిమయుంగృతజ్ఞ
తయువాత్సల్యంబుసద్భావమున్ । సరసీజాసనవాహనాన్వయవతంసా
హంసనీకందముల్ ॥క॥ పరవతియగుదమయంతిని।ధరణీధవకన్యనల్పతారు
ణ్యసఖీ।పరివారమెఱుఁగకుండఁగఁ। బరిచితనిమిషమునఁజేయఁబరులకువ
శమె॥ అనగారవించి॥ శా॥ ఏమేమీయనివిన్నమాటయవినున్ వీక్షించునె
మ్మోముసాం। ద్రామోదంబునఁబత్తుముల్ నిపురుహస్తాంభోజయుగ్మం
బునన్। భామారత్నమురూపసంపదఁదగన్ భావించునానందము। ద్వీమ

త్తుండయి చొక్కఁజిత్తమునఁ బృథ్వీనాయకుం డెంతయున్॥ వ॥ ఇవ్విధంబు
ననానందరసమగ్నుండై యున్న యన్నరేంద్రుంగనుంగొని విహగపుంగ
వుండు కార్యంబు సంఘటితంబయ్యెనింక నాకుం బంకజాసనునకుం బరిచ
ర్య సేయం బోవలయునని పలికి యతని చేతసముచిత ప్రకారంబున వీడుకోలు
వడసి యహ్మానసౌకంబు బ్రహ్మలోకంబునకుం జనియె నప్పుడు॥ గీ॥ నిషధ
భూవల్లభుం డాత్మ నుండియున్న। కౌతుకంబు ప్రకాశంబు గాకయుండ। వన
ము వెలువడి పరివారజనులు గొలువ। వచ్చెఁ గ్రమ్మఱ నాత్మనివాసమునకు॥
వ॥ వచ్చి విదర్భరాజకన్యావియోగవిహ్వలుండగుచుఁ గాలంబు గడపుచుం
డెనంతనక్కడ॥ చ॥ నలవసుధాకళత్రు నిగుణంబెగుణంబుగ సారసౌరభా।
కలితతదీయకీర్తికళికామయమైన శరాసనంబునన్। విలసితసౌమనస్యప
దవీరుచిరంబగు తద్విలాసమున్। ములికిగఁ జేసి మన్మథుఁడు ముద్దియ నేయఁ
దొడంగె నెవ్వడిన్॥ గీ॥ అతనుతాపజ్వరంబు మైనమరియుండఁ। జపలలోచ
న ప్రియకథా సరసఁ దేలె। నాయపథ్యంబు ననక దాయంతకంత। కలరుబో
ణికి సంతాపమతిశయిల్లె॥ గీ॥ కమలనేత్రకవస్థానవిముఖమైన। చంచల
త్వంబు మదిఁ బ్రకాశించుచుండె। బాలయాలీలయభ్యసింపంగఁ బోలు। ర
మణమూతపతంగశక్రంబుతోడ॥ ఉ॥ బాలిక చెక్కుటద్దముల పజ్జలఁ గోమ
లమందహాసరే। ఖాలవమంకురింపదు వికాసము చాలదు నెమ్మనంబునన్।
వాలికమించు కన్నొనల వారిట నల్ల నసంచరింపను। జాలక చాలగుంటుపడెఁ
జారు నిరీక్షణఖంజరీటముల్॥ సీ॥ అతివసమ్ముఖవస్తువగవస్తువును గా
నదాత్మయంతర్ముఖంబౌటఁ జేసి। చెలువకొప్పిమ్మించు లేచెక్కుటద్దంబొ
య్యఁ బాణిపల్లవశయ్యఁ బవ్వళించెఁ। గోమలి నిట్టూర్పుకొప్పువ్వేడి నెత్తావి
ముసరు తేంట్లను మూతిముట్ట వెఱచెఁ। దరుణిలోచనబాష్పధారాలవంబు
లు ముత్యాలసరులతో ముద్దుగురిసెఁ। జామశరకాండపాండిమచ్ఛాయ
నొందె। బోటి మదికింపుగాదయ్యె నాటపాట। మృగవిలోచనకంతంత మేను
డస్సె। నంతకంతకు సంతాపమతిశయిల్లె॥ చ॥ ఉదితమనోనురాగదహనోష్ణ
భరంబున నాలతాంగికిన్। హృదయమునందు జొబ్బిలవహించిన చందనకర్ద
మంబు। బుద్బుదములనీనెగల్పితవిభూషణజాలమృణాళవల్లరీ। వదనములం
దు మందగతి వారకపిచ్చిలఁ జొచ్చె ఫేనముల్॥ మ॥ దశలంతంతకు నెక్కుఁ
గా విరహసంతాపాతిరేకంబులన్। శశిబింబాననకుం దమస్వసకుఁ గా
ర్శ్యంబొందె దేహంబహర్నిశమున్ సాంద్రనిరంతరస్మృతిసమున్మేషం

బునంగాంతకుం। దశదిగ్భిత్తులయందుఁ గానఁబడియెం దమప్రోషితప్రియవరు
ల్ ॥గీ॥ చెలులు శిశిరోపచారముల్ సేయుపొంటె। ప్రోవులిడ్డమృణాళక
ర్పూరవితతిఁ। గాంచి వైదర్భి మదిలోనఁ గళవళించె। జాలకాయాతచంద్రి
కాజాలమనుచు॥ క॥ బిసపన్నగభూషణయును। ప్రసవరజోభూతిమతియు
బాండిమలక్ష్మీ। వసతియునై చూపెను సతి। యసమాయుధునకుఁ బినాకి
యాటోపంబుల్॥ గీ॥ మన్మథానలతాపంబు మాన్ప వేడి। డెందమునఁ జేర్పఁ
బూను కెందమ్మివిరులు। వెలఁది నిట్టూర్పుగాడ్పుల వెచ్చదాఁకి। బెరసియర
ద్రోవయందమర్మరములయ్యె॥ సీ॥ చిగురుదామరపాకు చివ్వంచు చను
దోయి మొనలుక్రొవ్వేడి నిముఱుఁగఁబాలెఁ। దరుణరంభాగర్భదళతాళ
వృంతంబుపై గాలి లెక్కఁ నపలుకబారె। లలితముక్తాహారగుళికాకలాపంబు
ఘ్రాణానిలంబునఁ గందఁబారెఁ। కర్ణపూరకలాపకహ్లారదళరాజియ
శ్రుధారలయూరియుంగఁబారె। దర్పమొలయ నాలీఢపాదమున నిల్చి। మండ
లీకృతచాపుఁడై మన్మథుండు। గనలి సవ్యాపసవ్యమార్గములఁ దొడిగి। పు
వ్వుదూపులు పుంఖానుపుంఖమేయ॥ వ॥ ఇవ్విధంబునం బ్రతిపచ్చంద్రరేఖ
యుంబోలెఁ గళామాత్రావశేషంబై విషమశరశరాశీవిషవేదనాదూయ
మానమానసయగుచు శిశిరశైవాలపలాశగుచ్ఛంబులను సరసబిసకిసల
యచ్ఛేదంబులను తుషారసలిలధారాసేకంబులను గర్పూరపరాగపాళీస
ముద్ధూళనంబులను చందనచర్చాచర్చికాక్షాళనంబులను చంద్రకాంత
శిలాతల్పంబులను గదళీదళపలాశతాళవృంతసంతానంబులను వాసరం
బులు గడపుచు నొక్కనాఁడు విభావరీసమయంబునఁ గేళిసౌధమణిచంద్ర
శాలాప్రదేశంబున సఖీజనులు పరివేష్టించియుండ నిండుచందురుం జూచి
వైదర్భి యుపాలంభగర్భంబుగా నిట్లనియె॥ ఉ॥ హాలహలద్వయంబు గల
శాంబుధిఁ బుట్టి వినీలపాండుర। జ్వాలలతోడ నందొక విషంబొక వేలుపు
మ్రింగె నెందెరో। వేలుపులోలి మైననుభవించిన రెండవయీవిషంబు ని
ర్మాలముగాక యున్నయది ముద్దియ పాంథులపాప మెట్టిదో॥ సీ॥ విరహిణీ
వధమహాదురితపంకకళంకకలుషితాత్ముఁడైన ఖలుఁడు వీఁడె। గరళకూ
టకఠోరకల్పాంతవహ్నికిఁ దోఁబుట్టువైన ఘాతకుఁడు వీఁడె। చండదీధితిక
రజ్వాలమండలముతోఁ బ్రోదిఁ బొందిన మహోగ్రుండు వీఁడె। బాడ
బంబును దాను పాథోధికుక్షిలోఁ సరిఁబొత్తునున్న దుర్జాతి వీఁడె। సైంహికే
యనిశాతదంష్ట్రావిటంక। విషరసప్రతిపాకభావితుఁడు వీఁడె। గగనమను

రుద్రభూమి నేకతమతిరుగు। నదరులుమిసెడికో అవిదయ్యంబువీఁడె॥ సీ॥
జన్మకాలమునందుజలరాశికుక్షిలోఁదరిగొండపారివోవఁడాకె నేని। గ్ర
హణవేళలయందురాహువాహారించితృప్తిమైగక్కునఁదేపె నేని। విషము
నేత్రుఁడుచేతివిషమారగించుచోఁబ్రతిపాకముగఁజేసి త్రావె నేని।నపర
పక్షముపేరియపమృత్యుదేవతయొకమాటుగానామముడిపె నేని। కుంభ
సంభవుఁడబ్ధితోఁగూడఁ గ్రోలి।తజ్జలముతోడ వెడలింపనలపఁడేని। విరహి
జనులింతపడుదురేవీనిచేత।నకటాదైవమటు సేయఁడయ్యెఁగాక ॥ గీ॥
ప్రాణసఖులార వెన్నెలబయలికిపుడు।మించుటద్దంబుఁగోలయుఁగొంచ
రండు।చోరుఁడలచంద్రుఁడద్దంబుఁజొచ్చె నేని। వంచనము లేక ప్రేయుఁడీ
పొందియుండి॥ గీ॥ మనముగారానఁబోషించికనకపంజ। రములనుంచినవర
చకోరవ్రజంబు।వీని వెన్నెలదిగఁ గ్రోలు గానివిడువుఁ।డొకటఁగ్రుకట న
కుంభజుఁడుదధివోలె॥ గీ॥ శ్రవణపూరతమాలపల్లవచయంబు। మేపుదము
వీనిలోనున్నమృగశిశువునకది ప్రవర్ధతఁబొందె నేముదితలార। మండలం
బెల్లఁదానమైయుండుఁగాని ॥ క ॥ రాహుగ్రహవదనగుహా। దేహాంత
ర్ధ్వాంతపటలకేళీరసకౌతూహలనవఖద్యోతం। బీహరిణాంకుండువీనికే
టికి వెఱవక॥ అనిమఱియును॥ మ॥ అవతంసంబవుపార్వతీపతికిదుగ్ధాంభో
ధికింగూర్మిపట్టివిబృందారకధేనుకల్పతరువాటీకౌస్తుభశ్రీసుధా। నవది
గ్వారణసోదరుండవుజగచ్ఛ్లాఘ్యుండవీవిట్టినీ।కవునేధర్మవునొందఁబాంధ
జనసంహారంబు తారాధిపా॥ క॥ చేయకుముచంద్రసుమన। స్సాయకునిం
గూడివిరహిజనపీడనముల్।ప్రేయసమందందపయ। స్తోయధివంశమునక
పయశోడిండిమముల్॥ అనిబహుప్రకారంబుల॥ గీ॥ ఇవ్విధంబునఁగ్రథకై
శికేంద్రతనయ।మదనవేదనదోధూయమానయగుచు। బహువిధంబులవి
ధుమూరిపలుకుచుండె।దొడఁగిమధురంబుగావిధుంతుదునిఁబొగడె॥ అనం
తరంబ॥ గీ॥ అంతరిక్షుంబునందతివ్యవహితుఁడగు। నింద నింటింపఁగారణం
బేమి నాకు। నెమ్మనంబున నాకుసన్నిహితుఁడైన। కంతుఁబాపాత్మునిందిం
తుఁగాకయనుచు॥ చ॥ ననవిలుకాఁడమన్మథయనాథవధూవధపాతకంబు
నిల్।గొనిమునిఁగించెఁగ్రూరహరకోపకటాక్షుశిఖిస్వరూపమై। మనమున
నీవునిర్దయితమానవుచూడఁగ నేమువార్తవే। తనుజనియించితోయకట
లచ్చికినమ్మధుకైటభారికిన్॥ గీ॥ కామపరమేష్ఠినీమనఃక్రౌర్యమెఱిఁగి। పు
ష్పములునీకునాయుధమ్ములుగఁజేసె।నవియుబహుళంబుగాఁజేయకైదు

చేసె।నింతకైనను బ్రతుకునె యిజ్జగంబు॥ ఉ॥ రాకసుధాంశుమండలము రా
కకుమారు మొగంబు సేయుచో । డీకొనివచ్చు దండధరదిక్పవమానమదక్షి
ణంబవుం। గాక వియోగికిం గుసుమకార్ముకశృంగము వంగఁ జేయునీ। యాక
రపంకజాతమురతీశ్వరదక్షిణమైన నాటికిన్॥ సీ॥ భువనమోహనసముద్భ
వమైనయఘమునన శరీరభూతంబవై తి మదన। విరహమాలిన్యదుర్విధుఁగా
నిసోకపుకలిదోషము వెనీవు కాయజుండ। ప్రాల్గలరతిదేవిభాగ్యసంపదగ
డా ప్రసవసాయక చచ్చి బ్రతికితీవు। చాలదాయేలితిసకలప్రపంచంబు పం
చత్వ మొందయుఁ బంచబాణ।తమ్మిపూచూలినీయాగ్రహంబెఱింగి । లో
కమవ్యాకులతఁ బొందఁగాక యనుచు । దక్కఁగలకై మవులుమాని దర్ప
కుండ।విరులునీ కాయుధములుగా వించినాఁడు ॥ వ॥ అని పలికియువై దర్భిలీ
లోద్యానంబునందు సరససరసాలకోమలకిసలయాస్వాదనకషాయకంఠక
లకంఠకామినీకుహూకారకోలాహలపంచమంబు వీతెంచినన ప్పల్లవాధరి
యుల్లంబు ఝల్లన నెల్లం బోయి మూర్ఛిల్లిన ॥ ఉ॥ గొజ్జఁగినీరుఁ జల్లె నొక
కోమలి ద్రిప్పెల తాంగి యోర్తు లా। మజ్జకతాలవృంత మొకమానిని చందన
కర్దమంబునన్ । మజ్జనమాచరించెఁ గుచమండలి నొక్క వధూటి యెంత
యుం।బుజ్జవమొప్పఁ బాదముఁ బుప్పొడి యొత్తె విదర్భకన్యకున్॥ సీ॥ పద్మి
నీకన్నీరుపన్నీటఁ దుడుపుము రంభాదళంబు సారంగి వీవు।కల్పవల్లి యొనర్పు
కర్పూరతిలకంబు చక్రవాకి యలందు చందనంబు। చెంగావి వలిపెంబు చా
లగప్పు చకోరి బిసకాండహారంబు పెట్టు హరిణి । కలకంఠి చేర్పు చెంగలువ
యెత్తుదలాడ కలికి పైఁ జిలికించు గప్పుదేనె । బాలశైవాలమంజరీజాల
కంబు।లిందుమతి యొత్తు మాటి చేతులందుఁ గదియ।నప్పళింపు మందారికయ
డుగులందుఁ।జల్లగాఁ బుండరీకకింజల్కధూళి॥ వ॥ అని పలుకుచు సంభ్ర
మించుసఖీజనంబుల కలకలంబాలించి యిది యేమి కోలాహలంబని భీమభూ
పాలుండు దేవీసహితుండై యడుగఁ దద్వయస్యాజనంబులు దారెఱింగిన
తెఱంగెల్ల నుఖిన్నవింపన న్నరనాథుండు ముద్దుగూఁతు మనోభిలాషంబున
కనను కూలంబుగా జగంబునందెల్ల స్వయంవరంబు చాటింపం బంచిన॥ గీ॥
సప్తసాగరపరివృతక్ష్మాతలమునఁ। జాటఁబడియెను వాదిత్రసంయుతము
గ।ధరణినాథకుమారహృద్ధైర్యహారి।భోజకన్యాస్వయంవరాభ్యుదయపు
హము॥ మ॥ నవరత్నోపలదివ్యలింగవరదానప్రీతదాక్షాయణీ।ధవకర్పూర
వసంతరాయయనవద్యద్వాదశీవ్రాసరో।త్సవరుక్మాంగదవేమభూపతిమ

హాసా సామ్రాజ్యరత్నామణీ । యవనాధీశసభానిరంకుశవచోవ్యాపారపా
రంగతా॥ క॥ ఆచక్రవాళశైల । క్ష్మాచక్రమహామహీశకటకాస్థానీ। వా
చాటచాటుకవితా।గోచరకీర్తిప్రతాపకులమణిదీపా॥ పృథ్వీవృత్తము॥ చ
తుర్ముఖవిలాసినీశయవిలాసపంకేరుహా। శ్రుతామృతమధూళికాసురభి
సారసారస్వతా । వితీర్ణమహిమార్ణవావిభవయోగసంక్రందనా। ప్ర
తాపగుణభూషణాపరిణతార్థసంభావనా ॥ ....*

గద్యము॥ ఇది శ్రీమత్కమలనాభపౌత్ర మారయామాత్యపుత్ర
సకలవిద్యాసనాథ శ్రీనాథనామధేయప్రణీతంబైన శృం
గారనైషధకావ్యంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

శృంగారనైషధకావ్యము - తృతీయాశ్వాసము.

క॥ శ్రీహర్షసుకవికవితా । వ్యాహారకథాసుధారసాస్వాదసుఖ। శ్రీ
హర్షోదయసత్యస।మాహితమహితాంతరంగమామిడిసింగా ॥ వ ॥ ఆక
ర్ణింపుమా సమయంబున నిఖిలభువనవృత్తాంతవేదియు నశేషభాషాకు
శలుండును సర్వవిజ్ఞాననిధియును సమస్తశాస్త్రప్రవీణుండును సకలపు
రాణేతిహాససంహితారహస్యవిజ్ఞానవిశారదుండును నగు నారదుండు బా
లసఖుండైన పర్వతుండును దానును॥ ఉ॥ పంబిన వేడ్కతో భిదురపాణిసు
రాసురమౌళిమాలికా। చుంబితపాదపీఠు బలసూదను జూడఁగ గోరి నాక
లో।కంబునకున్ జనంగ సమకట్టెఁ బితామహపుత్త్రుఁ డిట్టిహ । స్తాంబురు
హాంగుళీనఖశిఖాంకురకోటి విపంచి మీటుచున్ ॥ చ॥ భువనగురుత్వమై భవ
ముపూనిన నేసియుఁ బూనెఁగాని పోం। దవుచరియింప నారదునకభ్రపదం
బునఁ బర్వతుండు దాఁ। దివురుట యెట్లు మింటఁ జనుదేరఁగ యుక్తమె యివ్వి
ధంబునం। బ్రవితతపక్షపాతగతిభంగి మదిం దలఁపంగ వచ్చునే ॥ గీ॥ గగన
వీథి విమాన మెక్కక యుచనిరి। యోగవిద్యాబలంబు చేయూతగాఁగ। దప
ము గల్గంగ సాధనాంతరము లేల। సకలకార్యంబులందును సంయములకు॥
సీ॥ అంతరాంతరముల నాకాశచరకోటి మోడ్పుచేతులు మస్తముల ఘటిం
పఁ। దనకాంతి చంద్రికాధవళయయ్యును బేర్మి నాదిత్యదీప్తుల ననుకరింపఁ।
జెదలేటి వీచిహస్తముల నిర్మలవారి నంఘ్రుల కర్ఘ్యపాద్యంబు లొసఁగ ।
నావిర్భవన్మహానిలఘట్టనంబుల శతతంత్రి మూర్ఛనాస్వరము లీన ! గగన

సంచారఘోరసాగరము దాటి। పరమయోగీశ్వరుఁడు మోక్షపదము వో
లె। బహుళతరమైన యాకాశపథము దాటి। నాకభువనంబు సొత్తెంచె నార
దుండు॥ వ॥ ఇట్లు నారదపర్వతులు నాకలోకంబునకుం జని సర్వగీర్వాణులు
గొల్వం బేరోలగంబున్న సుపర్వాధీశ్వరు సన్నిధికి నేతెంచి యాశీర్వాదం
బు చేసి రియ్యతండును సుముఖోల్లాసంబున సముచితాసనవిన్యాసంబు మొ
దలయిన యుపచారంబు లాచరించి యిష్టగోష్ఠీవినోదంబునఁ గొంతప్రొద్దు
నడపి ప్రసంగవశంబున॥ గీ॥ అనఘ జగములఁ గల్గు వృత్తాంత మెల్లఁ। దెలియఁ
గా నీకుఁ గరతలామలక మగుచుఁ। గారణం బేమి నడిమి లోకమున నుండి। నర
పతులు రారు మును వోలె నాకమునకు॥ క॥ తా రిపుడిచ్చోటికి నసి। ధారామా
ర్గమున ధరణీధవు లెవ్వారున్। నారదనృపవంశంబున। వీరశరీరంబు లుద్ధ
వింప వె ధరణిన్॥ ఉ॥ ఏలకొ మా గృహంబునకు నిప్పుడు రారు మునీంద్ర భద్ర
శుం।డాలసమానులైన నరనాథతనూజులు మోము దమ్ములన్। వాలికపో
టుగంట్లు చెలువంబుగ విప్పుసు పేరురంబులం। గ్రాలఁగ లీలమై దివిజకాంత
లు వైచిన పుష్పమాలికల్॥ చ॥ అతినిశితాసిధార సమరాంగణభూములఁ
ద్రెళ్లి శోణిత। స్రుతిఁ గడుఁ జులకనై యెగసి సూర్యపథంబున నేగుదెంచు
చో। గతిగయికొండ్రు లాఘవము గాంతురు మా భువనంబునందు దా। రతిథి
సమర్చనాప్రభవమైన గురుత్వము పార్థివోత్తముల్॥ క॥ అభిముఖులై
యేలకొ నా। సభ కిప్పుడు రారు నృపతిసత్తములనఘా। యభిశాపమొనర్పరు
గా। త్రిభువనసంస్తుత్య నాకుఁ దెస నరనాథుల్॥ చ॥ కొలకొలమంచు నుండు
సితకోకనదప్రభప్రసూతనా। కొలువిది తొంటి నాఁడతిథికోటుల సందడి
నిప్పుడెంతయుం। బలపల నయ్యె బంధుగులు పల్మఱుఁ గైకొని రాక యున్కి
నా। కలిమిని జోదరై కభృతి కార్యకదర్యతఁ జిన్నవోయెదన్॥ చ॥ వదలక
పూర్వపుణ్యవిభవవ్యయహేతువులౌట సంపదల్। మదిఁ దలఁపంగ నాపద
ము మాన్యసుహృజ్జనబంధుకోటికిన్। అదనున మేలు సేత చతురాననసంభవ
శాస్త్రపద్ధతిం। దదుచితమైన శాంతికవిధానమునికఁ మెఱుంగవచ్చినన్॥
వ॥ కావున నఘమర్షణఋక్కులం బోలు నీ వాక్కులు మత్సంశయాఘంబప
నయింపుమని సహస్రాక్షుండు నిజచక్షుస్సహస్రంబు తనముఖంబునని
ల్పి యూరకున్న నారదుండు పాకశాసను వినయపరిపాకంబునకు మనంబు
నం బరితోషంబు నొందుచు నిట్లనియె॥ గీ॥ అతిథిబాంధవసంభావనాభిలాష।
గర్భమగు నీదు వాక్యసందర్భమునకు। సంతసంబయ్యె సురరాజ సాధు సా

ఘు।సార్వకాలంబునీవయిజ్జగము లేలు॥ వ॥నాకభువనంబునకురాజలోకం
బుభూలోకంబుననుండిరాకుండుటకుంగారణంబువినుము॥మ॥ఒకరత్నం
బువిదర్భదేశములయందువ్ఖ్యాతమైపార్థివ। ప్రకరంబుఁ భ్రమియించు
చున్నయదిసౌభాగ్యప్రభానిత్యల। క్ష్మీకిసంకేతనివాసమైమదననిస్త్రిం
శంబునాభీమకన్యక నాఁగాదమయంతి నాఁగలుగుపర్యాయాభిధానంబు
లఁ॥గీ॥ప్రతిముహూర్తంబుమదనసౌభాగ్యరేఖ। యౌవనముతోనఁబెర
గునాయలరుబోణి।ధరణియందొకరాజనందనునిమీఁద। నిలిపెనటఁబ
యలువోకుండనెమ్మనంబు॥ వ॥పురాకృతసుకృతసంభవంబైనభాగ్యంబు
నకుఁదానకంబైనయమ్మానవేంద్రుం డెవ్వండకోయనియడుగందలంచెదే
ని॥గీ॥అడుగఁదలఁచినమాటయేయడకు నెకొ।నంతనుండియమగుడింపుమ
మరరాజ।ప్రశ్నమునకుగ్గమునపరిశ్రాంతివలదు। తెలిసియుత్తరమీనాకు
వలనులేమి॥ వ॥నీవుయోగీశ్వరుండవునీహృదయంబుపరమాణుదర్శనసమ
ర్థంబుమనంబులునణుపరిమాణంబులుగావుననకాంతారత్నంబుమనం
బెఱుంగవేయనియడిగెదేని॥ చ॥అలయకయోగిబుద్ధిపరమాణువుఁగాంచి
నఁగాంచుఁగాక కే। వలముదదంతరస్థమగువస్తువుగానఁగనెట్లునేర్చున।
న్నలినదళాయతేక్షణమనఃపరమాణువునందుహ్రీదరీ। నిలయహరీకృ
తుండతఁడునేరగవచ్చునెవానిఁగానఁగాఁ॥ వ॥ఆన్నీలవేణికుసుమబాణ
బాణపరంపరాశరవ్యంబైనతనహృదయంబువిరహపరితాపపాండురంబు
లైనయవయవంబులంబ్రకాశించుటంగనుంగొనిగురుజనంబు తద్భావపరి
జ్ఞానార్థంబుపంచాశత్కోటివిస్తీర్ణంబైనభూమండలంబున స్వయంవర
మహోత్సవంబుచాటింపంబంచిన॥ ఉ॥అంగదమత్స్వయంవరమహామ
హావైభవకేళిహూతికిఁ। గ్రంగనఘుంటపైగోడుపువ్రాలుటయెన్నడు
నాటనుండియుఁ।సంగరముంగరంబుగమనంబునభావనసేయరైరియా।
మంగళకార్యనిష్ఠులయిమధ్యమలోకమునన్మహీపతుల్ ॥ గీ॥అఖిలమో
హినియైనయయ్యలరుబోణి।శైశవమువీడుకొన్నదిసందుగాఁగ।ననుదినం
బునురాజనందనులమీఁద।వేటలాడుచునున్నాఁడువిషమశరుఁడు॥ వ॥అ
దికారణంబుగారాజలోకంబీలోకంబునకురాదు భూమండలంబునఖండ
నంబులేకుండుటంజేసినా విలోచనంబులుపవసించియున్న యవియేనిప్పు
డువీనికిసుఖపారణంబుగారణక్రీడాడంబరంబురాతుసులతోనీకు సంభ
వించునోకోయనునాసనిచ్చోటికింజనుదెంచితిననిపలికిన॥ మ॥అమ్మఘవం

తుఁడల్లనగియంబురుహాసనుసూతికిట్లనుఁ। సమ్మదమొప్ప లేదురణచర్వ
దివంబుననాడు నెయ్యపుం। దమ్ముఁడు కైటభాంతకుఁడు దక్షుతఁ బ్రెగ్గడయై
సమస్తభా। రమ్ముభరింపఁగాఁ ద్రిదశరాజ్యము నెమ్మదిఁ జేయుచుండు
దుఁ॥ గీ॥ సాక్షిమాత్రంబు గాఁగరస్థలమునందు। నెపుడు వజ్రాయుధంబు
వహింతుఁ గాని। యతని యాజ్ఞ యచాలు సంయమివరేణ్య। త్రిదశలోకాధి
రాజ్యంబు టరము సేయ ॥ వ॥ అనిపలికిన నంగలహాభోజనుఁడు నిట్టూర్పునిగు
డించి యిట్లనియె॥ శా॥ పాతాళంబుననున్నయప్పుడుగడుం బ్రార్థింతు భూ
లోకముం। జేతోవీథిధరిత్రి నున్నపుడు గాంక్షింతుఁ సుగావాసముఁ। దై
తేయాంతక యొక్కచోట నిలువం దాత్పర్యమిబ్భంగినా। కేతోయంబున
లేకపోయెను సముద్వితౌభిలాషంబునఁ॥ వ॥ నిన్నుంగనుంగొంటి నారాక
కిదియలాభంబు నన్నువీడుకొల్పుము మధ్యలోకంబునకుం గ్రమ్మఱఁ బో
యెదదమయంతీస్వయంవరోత్సవావసరంబున మాత్సర్యంబు పుట్టి జట్టి బిరు
దులగు రాచపుట్టువులు దమలోనం బ్రతిఘటించి నిల్చి శస్త్రాస్త్రంబులంగ
దిసి మొత్తులాడి రేనిఁ జిత్తంబునం గుత్తుకబంటిగా సమరసంరంభంబు భు
జియింతుంగదాయని పలికి సముచితప్రకారంబున నముచిసూదనుచేత నను
జ్ఞాతుండై పర్వతుండును దానును నరిగెఁ దదనంతరంబ॥ గీ॥ దేవమునిమా
టలమృతంపు తేటలగుచు। నధికతరమైన యాహ్లాదమాచరింప। వేడ్కపడె
నెమ్మనంబులో విబుధరాజు। భోజకన్యాస్వయవరంబునకుఁ బోవ॥ మ॥ పవి
సంగంబునఁ దాపమొందిన శచీప్రాణేశు కెంగేలికిం। జివురుంగైదువు జో
దువైద్యము పదేశించెఁ రహస్యంబుగా। నవనీహారపయోమిళన్మలయజ
స్నానార్ద్రఁ పర్యంతమై। యువితాళించు విదర్భరాజతనయాహృద్యస్తన
ద్వంద్వముఁ॥ అప్పుడు॥ సీ॥ రంభవిస్రంభసంరంభంబు దిగఁద్రావె మా
నరోషము పూనె మంజుఘోష। దలుకొత్తెమదిఁ దిలోత్తమకునుత్తలపా
టు ప్రమ్లోచ ప్రమ్లానభావమొందె। నూర్వశి సౌభాగ్యగర్వంబు వారివో
యెహారిణీ సంతాపాగ్నికరణియయ్యె। వంతఁబానుపుమీఁదవై చెమేను
ఘృతాదిమేనక సమ్మానమూనమయ్యె। నచ్చరలు దక్కఁ గలవారలలసి సొల
సి। ప్రాణముక్తియయుక్తిగానను మతించి। రాత్మవల్లభుఁ డింద్రుండయి
వనినాథ। తనయ వరియింపఁ ధరకుఁబోఁదలఁచుటెఱిఁగి॥ వ॥ ఇట్లు జంభారివి
శ్వంభరాభువనంబునకుం బోవ సమకట్టి కట్టాయితంబయ్యె నతనితోడం గూ
డ పావకపరేతరాజపాశపాణులు పైనంబులై రియప్పుడప్పురందరాదిబృం

దారకచతుష్టయంబు మున్నాదిప్రోడలగు వేల్పుచేడియలచేత దమయంతి
కింగానుకలుగా నిగూఢప్రకారంబున మందారకుసుమదామంబులు మొద
లుగా దేవలోకంబునం గలవస్తువులు పంచిరియనంతరంబ॥ శా॥ ఆదిక్పాలు
రుదివ్యకాంచనవిమానారూఢులై సమ్మదా। పాదివ్యోమతరంగిణీలహరి
కాపర్యంతవాతంబు ప్ర। స్వేదాంభఃపృషతంబులంగముపఁగా శీఘ్రంబ
యేతెంచిరా। హ్లాదంబొప్పవసుంధరాస్థలికమర్త్యవ్రాతముల్ గొల్వఁ
గన్॥ వ॥ ఇట్లు గగనంబు డిగ్గి యమరులు సజలజలధరధ్వానగంభీరంబై దూ
రంబుననుండి వీతెంచు నొక్క మ్రోతయాలకించి యిది యేమి ఘోషంబకో
యని యద్దిక్కుఁగనుంగొనునప్పుడు నిస్వనశ్రుతిసహాయాపయాతంబైన ర
థంబునందు॥ ఉ॥ కాంచిరి నిర్జరేశ్వరులఖండితరూపవిలాససంపదన్। వంది
తపంచబాణుఁడగువాని సమంచితసారథీతరం। గాంచనభూధరంబునకు
గాదిలి నెచ్చెలిమైనవానిని। ర్వందితదానశక్తిసురరత్నముఁ బోలెడువాని
నైషధున్॥ వ॥ కాంచి వరుణుండ తనితరుణత్వంబునకు నిబిడంబగు జడభా
యంబునులులాయధ్వజుండ తనిరూపధేయంబునకు ధూమలత్వంబును వై
శ్వానరుండ తని యైశ్వర్యంబునకుం బరితాపంబును సుత్రాముండ తని కా
మనీయంబునకుం జాపోపమియును నిక్కంబుగా వహించి॥ మ॥ శ్రుతపూ
ర్వంబగు విశ్వమోహనకళాశోభావిశేషంబు స। మ్మతి నూహింపఁగఁ జా
యవారుటయుఁ బ్రేమంబాత్మలోఁ గీలుకో। నితఁడే నైషధుఁడంచు నెండొ
లరుతో నేకాంతమొయ్యొయ్యనా। శతమన్యుప్రముఖామరుల్ మనుకు
చున్ జర్పించిరుత్కంఠతోన్॥ ఇట్లు విమర్శింపుచుండ॥ గీ॥ విమలతరదివ్యగగ
నయానములమీఁద। ధరణిఁ గొలువున్న యాదిగీశ్వరులఁ జూచి। యద్భుతా
క్రాంతచిత్తుఁడై యథపసుతుఁడు। చేరఁజను దెంచెనంతంత తేరుడిగ్గి॥ వ॥
ఇవ్విధంబున రథంబు డిగ్గి ముహూర్తంబైన రామణీయకగుణాద్వయనా
దంబునుం బోనియ మ్మేదినీరమణుండు సుత్రామాది విబుధరాజచయంబు
నకునభివాదనం బాచరించి ప్రాంజలియై పార్శ్వంబున నిలిచియుండె న
య్యమృతాశులతనిం జూచి దమయంతీనిరాశంబులై నయాంశంబులతోఁ బ
రస్పరముఖావలోకనంబులు చేసిరప్పుడు వంచనాకపటనాటకసూత్రధా
రుండైన శునాసీరుండా నృపకుమారునకిట్లనియె॥ సీ॥ అన్న యెవ్వరివాఁడవ
య్యా సేమమే నీకు నైషధుండను బుద్ధి నామఁ బొడమె। గారాపుచెలికాఁడు
వీరసేనుఁడు మాకు నాతని రేఖ నీయందుఁ దోఁచె। నేమి కార్యముఁ గోరియ

టఁబోవుచున్నాఁడవెవుడు నీ చారిత్రమేమువిందు । మెఱుఁగుదో నీవు మ
మ్మింద ఱలెస్సఁగా నెఱుఁగకుండతి వేని నెఱిఁగికొనుము। దండపాణియితం
డనలుండతండు। వరుణుఁడితఁడేను నిర్జరవల్లభుండఁ । బిండితార్థంబు విను
మేలపెకుఁమాట। లర్థులై వచ్చితిమి మము నాదరింపు॥ వ॥ ముహూర్తమా
త్రంబున మార్గఖేదంబపనయించి కార్యనివేదనంబొనర్చెదమని పలికి యభి
ధాకుశలుండైన యివ్విబుధనాయకుం డూరకుండిన॥ గీ॥ అర్థియను పేరు చె
విసోఁకినంతమాత్ర। జాదుకోఁబులకించె నజ్జనవిభుండు । ప్రావృషేణ్యప
యోధరప్రభవమైన। గాలిననిచినసీపవృతుంబువోలె ॥ వ॥ ఇట్లు సంతసిల్లి
భూవల్లభుండంతర్గతంబున॥ క॥ త్రిదశులకును దుర్లభమై। మదధీనంబయిన
యట్టిమంచిపదార్థం। బదియట్టిదొకొ? వేగమ। యొదవునొకో యడిగినపు
డయుచితంబునకున్ ॥ గీ॥ అడిగినప్పుడయిత్తునే బ్రాణమైన। నర్థిమాత్రం
బునకు వేడుకనతిశయిల్ల। నట్టియేనిం ద్రుండంతవాఁడాసపడిన । నకటయే
మిచ్చిపరితోషమందువాఁడ ॥ క॥ ప్రాణంబుకంటెభీమ। క్షోణీపతనూజ
మీఁదఁగూర్మిగలదుగి। ర్వాణాధీశ్వరుఁడయ్యలి। వేణిన్ మదిఁగోరెనేని వే
గమయిత్తున్॥ గీ॥ ఎద్దియొకొవీరియభిలాషమెఱుఁగుభంగి। నడుగకయము
న్నయీవిభాగ్యంబుగాదె। వాంఛ నెఱిఁగియునర్థార్థివచనదైన్య। మాత్మ
వహింపఁజాలువాఁడధముదాత ॥ చ॥ కటికితనంబుమాన్చిచటుకాకువి
డంబముగూర్చిలజ్జసం। కటపడఁజేసియర్థిఁగడుగారియపెట్టినపాతకంబు
న। కఁటటతలగంగఁజాలునెకొకాలవిలంబము నాచరించిపి। మ్మటఁదదభీప్సి
తార్థముసమర్పణసేయుప్రదాతయిమ్మెయిన్॥ చ॥ కమలముపంకసంకర
విగర్హితమర్హముగాదునిల్వఁగాఁ। గమలకునంచు నెంతయును గౌతుకమిం
పెసలారనర్థిదోః। కమలము నిర్మలంబు నతిగాఢవివేకులుతద్విహారస। మ్మ
ముగనొనర్తురప్రతిమదానకళాకలనాధురీణతన్॥ ఉ॥ దానకళాకలాపస
ముదంచితసారవివేకసంపదన్। మానితయాచమానజనమానసవృత్త్యభి
పూర్తిబుద్ధియె । వ్వానికిలేదొకింతయును వాఁడొకరుండుభరంబుధాత్రి
కిం। గానలుగావుశైలములుగావుపయోధులుగావుభారముల్ ॥ గీ॥ తలఁ
పనధమర్ణుఁడొకడుప్రదానమాత్ర। మిచట నొకకొటిగొనిమీఁదనిచ్చుఁగో
టి। సుకృతసంపదఁబారలౌకికకుసీద। మాసపడువారికిదియ బేహారమరయ॥
వ॥ అనిముహూర్తమాత్రంబు చింతించియానిషధరాజు ప్రసన్నముఖుం
డైయాబర్హిర్ముఖులకిట్లనియె॥ గీ॥ జన్యజనకంబులకు భేదశంక లేమ । దేహ

మన్నజమిందుసందేహమెద్ది। మీరలమృతాశులమృతంబుమిమ్ముఁజూడఁ। దృష్టిసంపదహొందెఁ దద్వీక్షణములు ॥ గీ ॥ ఏనుచేసినపుణ్యంబులెట్టివొ కొ। ఫలితమయ్యెనుమత్పూర్వపరమతపము । లింతకల్యాణకరమూనె యూదినంబు।కౌతుకంబారదర్శింపఁగంటిమిమ్ము॥ చ ॥ నలువుదలిర్పసర్వ సహానవ్రతజన్మములైనకర్మముల్ ఫలితములయ్యెఁగావలయుభాగ్యము పెంపునభూతధాత్రికిన్। లలితములైనపాదకమలంబులనర్చనమాచరిం పఁగాఁ।దలఁతురెవేల్పులారప్రమదంబునమీరటుగాకతక్కినన్॥ వ॥ నా యందుమీరపేక్షించినప్రయోజనంబానతిందు ప్రాణంబైనను ప్రాణా ధికంబైననదియెట్టిపదార్థంబైననిచ్చెదనని నిర్విశంకంబుగాఁబలికిన యు ర్వీశ్వరునకుగీర్వాణవల్లభుండిట్లనియె॥ ఉ॥ ఓమిహిరాంశవంశకలశోదధి కౌస్తుభరత్నభూపతి। గ్రామణియస్మదీయమగుకాంక్షితముల్ వినుభీమ పుత్త్రిపైఁ। గామనసేసివచ్చితిమిగన్ముసహాయముమాకునిక్కువుం।బ్రేమ యుభక్తియుంగృపయుఁబెంపుగఁజేయుముదూతకృత్యముల్॥ వ॥ భూమం డలంబునరాజనందనులెందఱులేరు వారిప్రయోజనంబేమి యంబరంబు నందక్కినగ్రహంబులుగ్రహరాజుంబోలనేర్చునె యగాధగుణాంభోధి వగునీవుసహాయంబుగామాకుసాధింపరానికార్యంబుగలదేయనిపలికిన ॥ గీ॥ బలనిషూదనుకపటంపుభాషణములు।విని నృపాలుండువలికెఁదద్విధము గాఁగఁ।గుటిలబుద్ధులగెలువంగఁగుటిలమతియ। యర్హమగుఁగానినీతిగా దార్జవంబు॥ వ॥ అఖిలభూతాంతర్వర్తనంబులనెఱుంగెడు మీకునెఱుం గంబడనియర్థంబునుంగలదెయట్టిమీరివ్విధంబుననానతిచ్చిననేమియనం గలదుమేనయ్యంగనంగోరి వరియింపంబోవుచున్నాఁడనప్పచ్చకంటికిం గుంకెనతనంబెట్లుసేయనేర్తువిరహవేదనాదూయమానమానసుండనై నయేనుమీరహాస్యంబెట్లురక్షింపనోపుదు మనోరథపరంపరాసుధార సంబునఁబరవశుండనైననాకుభావగోపనంబెట్లుసిద్ధించువివిధ రక్షాధికృ తపాలితంబులైన రాజశుద్ధాంతభవనకక్ష్యాంతరంబులేప్రకారంబునం బ్రవేశింతుఁబెద్దకాలంబుననుండియునాయందు వినుకలిందర్పయుంగలిగి యున్నయమ్ముద్దియతోమీప్రసంగంబెట్లుంగఁజేయుదుఁగావున హాస్య కారణంబగునికార్యంబునకునన్నుభారకుంజేయకుండనిపలికిన॥ క॥ మేల పుమైవడినగవున। వేలుపులందోడివారినీక్షించిమహీ।పాలునితోనిట్లనియె ను।బౌలోమీవల్లభుండుప్రస్ఫుటఫణితిన్॥ సీ ॥ ఈమాటలాడకుమిందు

వంశవతంసయాఁడితప్పఁగవచ్చునయ్యమీకు| క్షణభంగురములైనసంసా
రములకుఁగాధర్మంబుగీర్తియుఁదగునెవిడువ | నన్వయంబునకాదియగు
చందురుఁడువోలెనకటకళంకివేలయ్యెదీవు। చిరకాలముననుపార్జింపఁ
బడ్డప్రసిద్ధినొగిఁబొందగానుపేక్షింపవలదు।పరుసనైనచింతామణిఁబస
రమైన|కామధేనువుమాన్యనైనకల్పకంబు।నడిగివైఫల్యమునఁబొందరర్థి
జనులు|మిన్నకయపోదుమేయేమమిమ్మునడిగి॥చ॥అసదృశదానవైభవసు
హాగుణధన్యునినిన్నుదేవతా। విసరముయాచకత్వమునవేడగవచ్చుటకా
రణంబుగాఁ| బ్రసవవికాసమాత్రమునఁబాండురభావమునొందఁగాక
యా|కసముయశోవిహీనముగుకల్పమహీరుహపంచకంబుచేఁ॥ ఉ॥అక్షు
రముల్ పఠించుసమయంబునఁబాఠముసేయఁడయ్యెనో।శిక్షితవర్ణమ
ధ్యమునవిస్మృతిఁబొందెనొయెంచునర్థులు|త్వేక్షయెనర్థురీక్రియనభీ
ష్టఫలప్రతిపాదనక్రియా|దయనిన్నుఁగూర్చినయధర్మవికారమునన్నకా
రముఁ॥శా॥ ఈయర్థంబుఘటింపవన్ననృపనీకెంతేనిమేలయ్యెడుఁ|మా
యాశీర్వచనంబులుంద్రిజగతీమధ్యంబునన్నీయశ।శ్ఛాయామండలమిం
దుకుందకుముదస్వచ్ఛంబుసంధించుసం| ధాయుక్తిఁసితపీతరోహితహ
రిద్వర్ణోపసంహారముఁ॥చ॥ వసుమతివేయుపాదములవానికిఁబుట్టినచా
యపట్టికిఁ | విసవిసగాదుకాలోకటినిత్యముతండ్రిసుతుండువోలగాఁ|
బోసగవెదీనికుత్తరమువోయిదినీప్రకటప్రతాపముం।గసముసదాటఁబో
యియతిఖంజతనొందసహస్రపాదుఁడుఁ॥అనియప్పుడు॥గీ॥ అధిపమాకి
డిపురుషార్థమనియెవహ్ని| ప్రార్థనముచేకొనుమటంచుఁబలికెజముఁ
డు।రాజకన్యోపకారసంప్రభవమైన।యశముఁగైకొనుమయ్యనీవనిమెఁ
బాశి॥వ॥ఇత్తెఱంగునంజాటుగర్భంబులైనవేల్పులవాక్యసందర్భంబులా
కర్ణించివైదర్భీకాముకుండయ్యును నయ్యాదిగర్భేశ్వరుండుతద్దూత్య
భారంబుభరించెరాజపుంగవునంగీకారం బెఱింగిదేవతలతనికంతఃపుర
ప్రవేశంబునకుచితంబుగాఁదిరస్కరిణీవిద్యయుపదేశించిపొమ్మ కార్యసి
ద్ధియయ్యెడుననివీడుకొల్పిన॥ ఉ॥ఆపరమోపకారినిధియప్పుడు వేల్పులరా
యభారముఁ। మోపువహించియాదివిజముఖ్యులవీడ్కొనిచిత్తవృత్తికిఁ|
జూపునకుఁశతాంగరయశుద్ధికిలక్ష్యముఁజేసిభూతధా। త్రీపతిరాజధాని
జగతీరమణీమణిహారవల్లరిఁ॥గీ॥విరహభారంబుతోనయుర్వీధవుండు।ప్ర
బలమగుదేవకార్యభారముభరించె | నౌర్వశిఖితోనజలరాశియంబుపూ
ర।మూర్వశేయంబుభరియింపఁడయ్యెనిట్లు ॥ మ॥బలభిద్వహ్నిపరేతరా

జవరుణుల్ పర్యుత్సుకత్వంబు సం।ధిలఁగూర్చుండిరి యొండొరుం గదసి యు
గ్గిం దత్ప్రదేశంబున।న్నలనాళీకవ్యూహాళ నాళలతికానవ్యప్రణాళీమిళల్లి
లనాలాపకథాసుధానుభవలీలాలోలచేతస్కులై ॥గీ॥ అమ్మహారథురథము
డాయం గనరిగె। సత్వరము నవిదర్భరాజన్యువీడు। సారమగు భాగ్యవంతు
మనోరథంబు। కార్యసంసిద్ధివోలె నస్ఖలితలీల॥మ॥ దమయంతీసుకుమార
పాదకమలద్వంద్వార్పణాధన్యకు। ట్టిమహర్మ్యంబగు పట్టణంబపుడు గం
టిఁ గామంటి నం చెంతయుం। బ్రమదంబందెదిగీశ కార్యఘటనాభారంబు
చింతించదీ। ఘనమనుష్ణంబును గా నొనర్చె ధరణీకాంతుండు నిశ్వాస
ముల్॥వ॥ ఇట్లు కుండిననగరంబు చేరంజను దెంచి యప్పురుషప్రకాండుండు
వలయు నమాత్యులం దగినవారల నొక్కరమ్యప్రదేశంబున సైన్యంబు విడి
యనియమించి బృందారక సందేశకార్యంబు నిర్వర్తింపం దలంచి సారథి
కంబుగు రథంబు నచ్చోట నిలిపి యొక్కరుండును బాదచారంబున నప్పురం
బు ప్రవేశించెనప్పుడు ॥శా॥ చూడం జూడఁగ దేవతావరము నం జోద్యంబు
గా భూమిభృ।చ్చూడారత్నమదృశ్యుఁడయ్యె నతఁడిచ్చోనచ్ఛతంబెందన।
వ్వాడం బౌరజనంబులెల్లనితఁడెవ్వాఁడో కొ నేత్రోత్సవం।బై డాయం
జను దెంచెనంత టనుమాయం బయ్యె నం చెంతయున్ ॥వ॥ ఇట్లంతర్హితుం
డై రాజమార్గంబున నిరర్గళవేగంబునం జని యారాజకుంజరుండు మద
కుంజరఘటాసుందరంబగు రాజమందిరంబు డాసి ॥సీ॥ వంచనమై డాగి వ
ర్తించుటిదియేమి ప్రాభవం బని సిగ్గుపాటునొందు। నాయుధహస్తులై
యాయితంబై యున్నరక్షివర్గములతీవ్రతకు నవ్వు। నదియెవ్వరని ప్రతిహా
రులెవ్వ రినన్నఁ దన్నుఁ గాఁ దలఁచి చిత్తమున నెసగు। నెదురుగాఁ జను దెం
చు నిందీవరాక్షులకొయ్యనఁ దెరువిచ్చి యోసరిల్లుఁ। దలఁచి తలఁచి యలీక
వైదర్భిఁ గాంచుఁ। గాంచి వేల్పులప్రియవాదికంబు నెదువు। నొడివితన
మాటకచ్చెరుపడు జనంబు।క్రందు సందడిఁ దెలివొందు రాజసుతుఁడు॥ వ॥
ఇవ్విధంబున నేనుంగు మొగసాలగడచి కక్ష్యాంతరంబులు ప్రవేశించి యం
తఃపురంబు సొత్తెంచునప్పుడు ॥చ॥ ప్రిదిలిననీవిఁ గేల సవరించుతలోదరినో
ర్తుఁ గాంచిలోఁ।దగిలిన పాపభీతిఁబడి తన్నులు మోడ్పు నొకళ్లొకళ్లకై।యె
దురుగవచ్చి వచ్చి యొకయిద్దఱు ముద్దియలొత్తిరవ్విభున్।మదగజరాజకుం
భములమచ్చరికించు కుచద్వయంబులన్॥వ॥ మఱియు శుద్ధాంతభవనాంత
రంబులఁ జరియించువాఁడు హృదయోత్కంఠాతిరేకంబున॥ సీ॥ సమను
భూతానాదిసర్గపరంపరాప్రక్సమాగళితసంసర్గమునన। లలితకేళీ

చిత్రఫలకాభిలిఖితప్రతిమావిలోకనాభ్యాసముననో । యాస్వాదనీ
యపిహంగపుంగవగవీహయ్యంగవీనపానాభిరతినో । భువనైకమోహనా
ద్భుతశంబరారాతిశాంబరీలీలావిడంబముననొ । వివిధసంకల్పకల్పనావేశ
మునను । కన్నెక్రొక్కాఱు మెఱుఁగుదీఁగెయునుబోలెఁ బలిసియప్పుడయ
డఁగుప్రాభోణిమూర్తి । నక్కుమారుండునలుదిక్కులందుఁ గాంచు ॥ఉ॥
సోరనగండ్లమార్గమునఁ జొచ్చినసన్నని గాలి యొక్కయం । భోరుహపత్ర
నేత్రినునుపొంకపుచన్నులమీఁదిసన్నపుం । జీరచెఱంగు వాయగిలఁ జేసిన
విశ్వధరాతలేశ్వరుం । డోరయొనర్చెఁ బాపభయమందినిజాననచంద్రబిం
బముల్ ॥గీ॥ ఇరులగెలిచినయంతఃపురేందుముఖుల । కురులమఱుఁడను వేట
కాఁడురులు సేసి । మఱులు గొలుపంగ లేఁడయ్యె మనుజవిభుని । సరులు లేసిదృ
క్షంజనశాబకముల ॥ఉ॥ కష్టపుప్రత్యవాయమిదిగల్గుచునున్నదిమీలనక్రి
యా । స్పష్టవిలోకనంబులనపాంగపుచూపనురాగవిక్రియా । సృష్టికరంబు
బాహ్యగృహభూమిఁ బ్రచారము సేయుచోటనా । దృష్టికిమార్గ మొండు
గలదేయనిచింతవహించె రాజేదర్ ॥గీ॥ రాజశుద్ధాంతభామినీరత్నరాజి ।
దీముగావించివలరాజధీశు నేసె । నతనితాల్మికినదిపూజయయ్యెనట్లు । యత
నుతాపులుపుష్పంబులౌనొ కావొ ॥ఉ॥ చీటికిమాటికిం గుపథసీమ మెలంగఁ
గఁబాటుగామిశ్రం । గాటకవీధి కేగెఁ బతికాంతలపందడిగల్మియైనన । ప్పాట
వసించియుండుటయుపాయముచూడఁగ నాల్గుత్రోవలం । బాటలగంధు
లాకటతఁబైకొనివచ్చిన జిక్కఁజిక్కఁడో ॥చ॥ ఊరువడి నేగుచోట నె
కయుగ్మలియొల్లెచెఱంగు మేడిసీ । శ్వరునిభుజావిభూషణమువజ్రములంద
వులంగఁ బారినన్ । పిరిసెను నీవిబంధమతివిస్మయమందఁగఁ దోడిభామిను
ల్ । పరిహాసనంబొనర్పఁ బతిపాపభయంబునఁ గంప మొందఁగన్ ॥చ॥ ఇరు
వురుసీలనీరజనిభేక్షణలించిన వేడ్కతోఁబర । స్పరమెదిరించి కాంచనపుబం
తులఁదచ్చనవాటులాడఁగా । ధరణిపుఁడడ్డమై చనుఁడుఁదద్భుజదండము
దాఁకిమిట్టిబి । ట్టురువడిఁ జెంచుగ్రమ్మటిననబ్బురపోయిరి భామినీజనుల్ ॥సీ॥
చెలువారుక్రొమ్మించునిలువుటద్దములలోఁ బ్రతిబింబములు గానఁబడుటక
తన । సికతామయంబైనసీమాంతరంబునఁ బాదపద్మంబు లేర్పడినకతన । న
లవోకయనుబోలె నాకస్మికంబైనయంగాంగసంస్పర్శ మైనకతన । దిక్పా
లురొసఁగినదివ్యపుష్పంబులబహులంబులగు సౌరభములకతన । విరహవి
భ్రాంతి నొక్కొక్కవేళలందుఁ । గళవళపువింతభాషలకతననప్పు । డెవ్వడో
యొక్కమాయావి యేగుదెంచె । నంతిపురమునకనిలోఁగిరబ్జముఖులు ॥ వ॥

ఇవ్విధంబునం బరస్త్రీపరాఙ్ముఖుండును జగన్మోహనాకారుండునునగు నా రాజకుమారుండు శుద్ధాంతకాంతామధ్యంబున నిర్వికారుండై చరించుచు నుపకారికాభవనంబు గడచి యెడనెడం జంద్రకాంతవేదికావిటంకంబుల విశ్రమించుచుం బ్రబోధమోహశబలితంబగు చిత్తంబుతో విరహవేదనా భరంబునం దూగాడుచుం బాదచారంబున నతిదూరంబరిగి యభ్రంకషం బును బ్రతోళిరత్నవేదికామధ్యాసీనసిద్ధగంధర్వాంగనాప్రవర్తితసంగీ తకంబును దాహారగుంభనవ్యాపారపారంగతశంబలీనికాయంబును బంచ శరలేఖలేఖనాభియాతదూతికానీతకేతకీగర్భపలాశంబును కమలకల్హార బిసకిసలయప్రధాననానాశిశిరోపచారద్రవ్యసమానయనసత్వరసంచా రికాజనాసారసంకులంబును నగు దమయంతీప్రాసాదంబు డాయం జని యెనచ్చట॥ ఉ॥ లేమ యొకర్తు వేడుక నళీకనళీకరణంబు జాతిగా। బూమి యదానుబన్నుకొని పోకలంబోవుచునుండఁగా నృసా। భీమభుపీభవంతియ యిబింబఫలాధరి యొంతు పార్థివ। గ్రామణి చూడ దాని మెడఁ గ్రుక్కు నవై చెమఘూకదామము॥ గీ॥ వ్రాసె నొక్కతె లతాంగి క్రొవ్వాఁడిగోర। వర్ణములు దోడుతో మషీవర్ణములుగఁ। బసిఁడిగేదంగి రేకునఁ బ్రస్ఫుటముగ। మదనరేఖంబు నమ్మమమ్మంబు మెఱయ॥ గీ॥ చంద్రరజమున నొక పూర్ణచంద్రవదన। చంద్రమండలతిలకంబు సఖికిఁ దీర్చెఁ। జంద్రశాలా ప్రదేశంబునం దుదగను। నావహిల్లంగ నపుడు చంద్రావస్థ॥ గీ॥ మహిత లావణ్యవార్ధిలో మదనుఁ డెక్కు। కప్పురపుజోగు కలకఁ దికంటిమనుచు। నర్మగర్భంబుగా నొక్క నళినవదన । పొగడె సఖి చంటిమీఁది యొప్పులన ఖంబు॥ ఉ॥ భావము పల్లవింప నొక పంకజలోచన వ్రాసె నొక్కల। జ్జావతి మించు గుబ్బవలిచన్నుల సైమకరీకలాపముల్ । వావిరిగ స్మశీరు మృగనాభి రసంబున మేళవించియే। కావలినాకసింధువునకన్వయలీల ఘటించునట్లు గాఁ॥ క॥ సారెయొ దెపాడు వుమా నిరొక। సారె యొక తెయత్తుకేళిసమ యంబునని। చ్చార్ధతినొక తెకుఁ జెప్పెన। శారికనకపంజరమున సాధ్వసమం దఁ॥ ఉ॥ వీఁడె నలుండు పిశ్వపృథివీవలయైకవిభుండు వచ్చుచు। న్నాఁడని భీ మభూమిపతినందనయూరడిలంగఁ బల్కు పూ। బోఁడుల మాట నేర్చికొని ప్రోదిశుకాంగనయుల్లపల్కు నఁ। తేఁడిది నన్ను నేక్రియ నెఱింగె నొకోయ నియుండె నాత్మలోఁ॥ గీ॥ అంబుజాననకొల్వుకూటంబునందుఁ। గనకకల హంసశాబకాకారమైన। విడియపుంబెట్టెఁ జూచి యవీథవుండు। దలఁచె దనకాంమ్మిదూతఁ జిత్తంబులోన॥ వ॥ ఇట్లు కన్యాంతఃపురంబు ప్రవేశించి

దమయంతిసభాభవనద్వారంబు సేరంజను దెంచి యొక్కపసిండియరుగు మీఁదఁగూర్చుండెనప్పుడబ్బాలికారత్నంబు జననీప్రయత్నంబునందత్స మీపంబునకరుగుటయును స్వయంవర కల్యాణమహోత్సవంబు సంపా దింపంబడుటయు శోభనారంభసంభ్రమంబులవలన నెఱింగినవాఁడు గా వున నయ్యంభోరుహాక్షిసమాగమనం బపేక్షించుచుండె నప్పుడు॥ గీ॥ అనుఁ గు దల్లికి వందనం బాచరించి। వరుసనిలువేల్పులకు మ్రొక్కి వలనమిగుల। బ్రాహ్మణులచేతదీవెనల్ వడసిపుణ్య। భామలిచ్చుహేమాక్షత ప్రతతిఁ దాల్చి॥ ఉ॥ తల్లిమనఃప్రసాదసహితంబుగ నిచ్చినపుష్పదామముల్।బల్లవ పాటలంబయినపాణిసరోజమునన్ ధరించియా। యల్లకతీవ్రసంజ్వరభ రాలసకోమలగాత్రవల్లియై।యల్లన నేగుదెంచు కమలాననఁజూచె విభుం డుదవ్వులన్॥ వ॥ ఇట్లు పీక్షించి నిషధాధ్యక్షుండు సాక్షాత్కరించిన మదన సామ్రాజ్యలక్ష్మియుంబోని యాధవళాక్షిసమక్షంబు చేరంజనియె నప్పుడు॥ ఉ॥ ఎంతయుఁడాయ నేగియు మహీశుఁడెఱుంగఁగ నేరఁడయ్యె వి।భ్రాంతివి దర్భరాజసుహితృపంక్తులలోన మృగాక్షి నప్పుడ।య్యంతియెఱుంగదయ్యె దిగధీశచతుష్టయదత్తశాంబరీ।ధ్వాంతనిగూఢుఁడై నవసుధాధవునిన్ నికట స్థలంబునన్ ॥ గీ॥ అతివవిభ్రాంతివీక్షితుఁడైననృపతి। కంఠమునవైచెఁజేతి చెంగలువదండఁ। యదినిజంబుగ నికటస్థుఁడయిన విభుని। యెఱుతసంలగ్న మయ్యె నత్యద్భుతముగ॥ గీ॥ వాసనాదృష్టమయి కాంతవైచినట్టి। పాందునిజ మయ్యెననిచోద్యమందె రాజు। తాను వైచినకల్హారదామకంబు। మాయమ గుటయుఁదరుణి విస్మయమునొందె॥ గీ॥ ఒక్కచోనుండియును బాసియున్న భంగి।భ్రాంతినన్యోన్యమీక్షించి పతియుసతియుఁ। జేరిమిథ్యాపరస్పరాశ్లేష కలన।సత్యపరిరంభఖేలనాసక్తులైరి॥ శా॥ అంభోజాననభూమిపాలకుని చే నాశ్లిష్టయయ్యున్మదిన్।సంభావింపఁడతండదృశ్యుఁడగుటన్ సత్యోపగూ హంబుగా।స్తంభావిష్కృతివైరసేనియును వైదర్భిన్ గ్రహింపంగఁ బ్రా। రంభంబుందగఁజేయనించుకయు నేరండయ్యె నీక్షించియున్॥ చ॥ మొదల శ రీరసంగమసముద్గతసత్యమతిప్రకాశతన్।బిదపనళీకసంవిదుపబృంహిత భావతఁబొందనిద్దఱుం। బదపడియంతరంగములఁ బ్రత్యయమొందక నిం చుకేనియున్ । గదిసియొకళ్లొకళ్లనిఱిగౌఁగిటఁజేర్చియునుం బ్రముగ్ధ తన్ ॥ ఉ॥ ఆరతిబోటికిన్ విభునకప్డుమనంబులవిప్రలంభశృం।గారమొక ళ్లొకళ్లయిఱిగౌఁగిటఁబుట్టిననిండు వేడ్కచే। భోరున నారగూరిమదిఁబొం గిఘృతంబలిమాత్ర నోసినన్।గూరికిగూర్కియతుణమగొబ్బనమండినదీ

పలుకు లేడఁ బెట్టికట్టినయలరుదండ ॥చ॥ భువనములందు నెల్లఁ గడుపూజ్య
ము నాకము నాకభూమిలో। దివిజులు ప్రాభవాధికులు దివ్యకదంబములో
బులోమజా। ధవుఁడు వరేణ్యుఁడా నముచిదర్పహరుండు దృఢానురాగుఁ
డై యువిదనిను న్వరింపనుది నువ్విభులూరెదు నెట్టిధన్యవో॥ శా॥ ఏలోకంబు
నకై మహాక్రతుశతం బేకాగ్రతం జేసినాఁ। డాలోకంబు నలంకరించుట
కునిన్నర్థించె జంభారినీ। వాలేఖర్షభునాజ్ఞ సేయఁదగదే యజ్ఞాత్తమైకో
లుమై। నాలస్యంబునఁబోలెనైన నొకమాటల్లార్పు భ్రూవల్లరీ॥ సీ॥ నంద
నోద్యానమందారకచ్ఛాయల విశ్రమింపఁగ నీకు వేడ్కగాదె। మందాకి
నీపాండుమహితసైకతములఁ గ్రీడసల్పఁగ నీకుఁ బ్రియము గాదె। ముగ్ధాబ్ధి
కన్యకతోడికోడలు గాఁగ మెరిమమైయుండ నీకొప్పుగాదె। మధుకైటభా
రాతిమఱఁది రమ్మని పిల్వ పనిగొంట నీకుఁ బ్రాభవము గాదె। మూఁడుసంధ్య
లనీచేత మ్రొక్కఁ గొందు। రెవ్వరిటు తొల్లి యావేల్పు లెల్ల నీకు। నర్థి మ్రొ
క్కఁ గను నిదిభాగ్యంబు గాదె। యేలసందేహమమరేంద్రు నేలికొనుము॥
ఉ॥ అద్దివిజాధినాయకుని యానతి సేయుము దిత్తవృత్తి నెం। డెద్దియు నుండ
లంపకుమహీనపరాక్రమనీతిశాలినీ। ముద్దుమఱందికుజ్జ్వహరి మోసలకా
ర్యభరంబు దీర్పఁగా। గద్దియ మీఁదనుండి త్రిజగంబులు నేలికొనంగ నొల్ల
దే ॥వ॥ అని నవినియకన్నియ మిన్నకుండె నప్పుడా పేరోలగంబున నున్న
బోఁటికత్తియలిది యుత్తమకార్యంబను వారును నీ ప్రయోజనంబు నకువి
చారింపంబని లేదను వారును దీనికిందగిన యుత్తరంబంగీకారంబను వారును
నై తమలోన గుజగుజలం బోవుచుండిరి యనంతరంబ మందస్మితసుందరవద
నారవిందయగు భీమనందన హస్తారవిందంబులు మోడ్చి సంక్రందనుం ద
లంచి వందనం బాచరించి తత్సందేశహారిణిం గనుంగొని యిట్లనియె ॥ గీ ॥
వేదములు నాల్గు వేవేలవిధులఁ బొగడ। మనము ప్రైగడెదు వారమే యనిమి
షేంద్రు। వేఁడికొని యదఁజగురాకుఁబోణి నిన్ను। హరిగుణస్తుతిసాహ
సిక్యంబు మాను ॥ సీ ॥ శ్రుతినుతింపఁగ నీవు నుతియించెదే యింద్రునటివ
యూ సాహసిక్యంబుమాను। సకలాత్మసాక్షికి శతమన్యునకు వేఁఱఁ జెప్పంగ
వలయునే దిత్తవృత్తి। హరియాజ్ఞ లక్షించి యతురోచ్చారపారుష్యభార
మున కోరుచునె జిహ్వా। సంక్రందనుని దివ్యసందేశవాక్యంబు ధరియింతు
మాళిఁ బూదండఁ బోలె। రాజు నాఁగ నిజాంశసంప్రభవుఁడైన। జిష్ణునకు నే
నుబరిచర్య సేయఁగలను। ము న్నెనలునకు నన్నిచ్చుకొన్నదాన। నింక వేఱొరున
కు నెట్లంగి నిత్తుఁ జెపుము॥ గీ॥ నలుని వరియింపఁగోరెదు నాకు నిప్పు। డింద్రుస

లుకులయుక్తంబు లింపుగాదు। గామసుఖములు నిర్వాణకామమతికిఁ। గర
మురుచియింపకునికి యుక్తంబు గాదె॥ మ॥ ఇలవర్షంబులలోన భారతము
భూయిష్ఠంబు నాల్గాశ్రమం।బులలోనన్ గృహమేధియాశ్రమము నుంబో
లెంబరయోజాక్షియి।చ్చలఁగావించెదభర్తృభక్తిగరిమన్ శర్మోర్మికిన్నిర
ని।ర్మలధర్మాగమమున్ నర్మసఖి సమ్యక్కర్మకాండంబులన్॥ ఉ॥ శర్మ మె
కానియవ్విబుధసద్మము నందుఁదలంచి చూడఁగా। ధర్మము సేయ లేదిచట ధ
ర్మము సేయఁగ నిర్విశంకతన్। శర్మము నొందనుంగలదు శర్మము ధర్మముఁ
గాంచుటొప్పనో। శర్మముఁ గాంచుటొప్పనొ విచారము సేయుము నెమ్మ
నంబునన్॥ క॥ ఇందుండియూర్ధ్వగతియును। నందుండియధోగతియును నవ
సానమునన్। బొందును సజ్జనుఁడింకను। నందును గలవాసి చూడమా డెంద
మునన్॥ ఉ॥ ఆతతమైన కర్మగతి నాయువు వీడ్కొను నప్పుడాత్మలోఁ। గౌతు
కమావహించునది గావున నాకసుఖంబ పథ్యమా। పాతసుఖోన్ముఖుండయి
న పంచజనుండు భజించు దానిఁగా। మాతురతాతిరేకమున నార్యులకింపవు
దత్ప్రకారముల్॥ వ॥ అని పలికి యింద్రదూతికా వాక్యంబులకు నసువెట్టి
నబోఁటికత్తియలు తలంపెఱింగి వారివదనంబుల వీక్షించి యిట్లనియె॥ గీ॥ మీ
తలంపె నెఱుంగుదు మిన్నకుండుఁ। డంబుజాననలారయాయాస ముడిగి।
యేననాదిన సంచారినైన యాత్మ। హేతుపంక్తికి విధికి నధీనబుద్ధి॥ క॥ నియతి
య చేతనయఖిలము। నియతి పరాధీనమిట్టి నిజమెఱిఁగినచో। నియతివశున్ని
యమించుట। నియతిఁగురిదిగర్హ సేతనిష్ఫలమరయన్॥ క॥ లోకంబున నా
కీటం।బా కైటభవైరి యెల్లయాత్మలకు నభీ।ష్టా కాంతు నొక్కరుచందము। యీ
కీ లెఱుఁగంగవలదె హృదయములోనన్॥ గీ॥ కొన్ని జీవులు చిదిపిఱాల్గొటి
కి బ్రతుకు। కొన్ని ననుసోఁగ వెన్నెలఁ గ్రోలి పాదలు। భిన్నరుచులైన వానికిఁ
బ్రీతిసరియ। తగవుగాదిందులోన నేకత విగర్హ॥ గీ॥ అగ్రమార్గజాగ్ర
న్నిభృతాపదంధు। బంధుసంరక్షణము పాడి బాంధవులకు। నైనకార్యంబు
గాని కార్యము నుదెలిసి। యాడుఁడాయేను మీమాటకడ్డమాడ॥ వ॥ అని సఖు
లనెల్లని వారించి పురుహూతదూతికం గనుంగొని మఱియు నిట్లనియె॥ ఉ॥ స్వ
ర్పతిదిత్తవృత్తిగలుపత్వము నొంపనొయన్వయంబునా। కేర్పడలేదు విన్ము
దివిజేశ్వరదూతిక సప్తతంతుభా। గార్పణమాచరించి కరమాదరణంబున
నేను రాజకం। దర్పుఁడు నైషధాధిపుఁడు దన్నును పాస్తియొనర్పఁ జాలు
టన్॥ చ॥ తనహృదయాధినాయకునిఁ దక్కఁగఁ దక్కొరు సన్నుతింపఁగా।
వినుట పతివ్రతంబునకు విగ్రహమిట్టిది ధర్మశాస్త్రవా। సనయటుగాననో

దివిజశంభళియింకిటపట్టినీకుమీ। యనిమిషరాజుపాదములయానసుమీ
మఱియేమివలికెఁ నన్॥వ॥ అనితెగనాడియచ్చేడియసముచితప్రకారంబు
నబిడౌజసునిమూతికనువీక్షుకొల్పెనగ్నియమవరుణుల సంచారికలునుదమ
తమకునదియయుత్తరంబుగాఁగైకొని యయ్యుత్తమాంగనం దగినతెఱం
గుననామంత్రణంబుచేసి చనిరియంతహితుండైనధరణీకాంతుండావృ
త్తాంతంబంతయు నెఱింగి సంతోషభరితాంతఃకరణుండైయక్కాంతార
త్నంబునుంగనుంగొనియెనప్పుడు॥గీ॥ ముదితక్రొమ్మేనికాంతిలోమునిఁగె
మొదల|నంతనానందరసవార్ధియందుఁదేలె| బిదపసవెస్మాదబాష్పాంబు
బిందుధార|యందునవగాహనముచేసెనధిపుదృష్టి॥గీ॥ మానవతిమూర్తి
యాపాదమస్తకముగఁ|విపులవీక్షించి నిషధపృథ్వీశశత్రుఁ|డపుడుబ్రహ్మ
ద్వయప్రమోదాతిశాయి। మన్మథాద్వైతసుఖవార్ధిమగ్నుఁడయ్యె॥చ॥
సుదతిముఖేందుమండలముసొంపునరాగరసాంబురాశియ। భ్యుదయముఁ
బొందియెంతయునునుబ్బునవేలనక్రమించుచున్। మఱిఁగడుభీతిబొంది
నక్రమంబునఁభూపదృష్టిసేరెన। న్మదగజరాజయానకుచమండలతుం
గమహీధ్రశృంగముల్॥చ॥ మగువముఖేందువందమృతమధ్యమునన్
మ్మునుఁగంగఁబారిరో| మగువకుచద్వయంబునమమంబడిరాయిడిదండ
సిల్లిరో।మగువగభీరనాభిబిలమార్గముమారిపరిభ్రమించిరో|సొగపు
నరాజనందనునిచూపులునిల్పుతదంతరంబులన్॥ఉ॥ కాంతమెఱుంగుచ
న్నులకుఁగ్రమ్మఱిక్రమఱివచ్చుచుండినం|గాంతరసన్నివేశములకై యట
యేగియునేగలేకభూ| కాంతునిదృష్టిదిగ్భ్రమముగైకొనఁబోలుబలేతదీ
యపర్యంతమునందలందికురంగపుదంబుసు దిమ్మదీకటన్॥క॥ రమణీనితం
భచక్ర|భ్రమణంబునఁజిత్తుదిరిగిపడఁబారెరొభూ। రమణునిచూపుపరి
ష్వం|గమొనర్చెఁదదూరుకదళీకాస్తంభములన్॥ఉ॥ నేత్రమనేనుచీర
యనునేత్రముచీరకునాశ్రయింపఁగాఁ। బాత్రముగల్గెనాకునటఁబాత్ర
ములేదనినామసామ్యమై। చిత్రకతంబునన్బలిమిఁజేకొనినట్టులురాజుదృ
ష్టియా। క్షత్రియకన్యచారుకటిచక్రమునూరుయుగంబుదూకొనెన్॥
వ॥ ఇత్తెఱంగునసఖీపరివారపరివృతయగునక్కాంతంగనుంగొనియంత
గతంబున॥క॥ వితతప్రతిమాకారా|ద్భుతరూపవిలాసవిభవభూషితయ
గునీ| రతిబోఁటిచేటపడచున్। జతురాననహస్తశిల్పచాతుర్యంబున్॥గీ॥
యౌవనాంభోధరోద్భూతహావభావ|వారిధారాభిపూర్ణశృంగారసరణి|
యబ్జభవసృష్టివిద్యారహస్యభూమి| నిఖిలలావణ్యసీమయీనీరజాక్షి॥

గీ॥ సాటిజంబేటిజంబాలజాలమునకుఁ। బాటిసూత్నహరిద్రావిభంగమున
కు। దరముసౌదామినీదామధామమునకుఁ । గరముపోలుపొందుదీనియంగ
ములకాంతి॥ ఉ॥ చంచలనేత్రిమేనినునుచాయకుసాటియొనర్పఁగాదగుం।
గాంచనకేతకీకుసుమగర్భదళంబులుధూళిభృంగవే। శాంచితభీతిసీసరసి
జాక్షితనుద్యుతికోడిగాదెసే । వించెనువారిమగ్నమరవిందవరాటకచ
క్రవాకముల్ ॥గీ॥ ఇంద్రుఁడింతికిరక్షగానిడఁగఁబోలు। నాభరణవజ్ర
మూర్తివజ్రాయుధంబు। నతఁడయంతటఁబోకబాణాసనంబు। నిఖిలమణి
దీప్తియనుపేరనిలుపఁబోలు॥గీ॥ నెమలిపింఛంబుతోడనీరమణివేణి। చెలిమి
సేయుటపగఁగొంటఁదెలియనరిది। యంచుఁపువ్వులఁబూజించినట్టితెఱఁ
గు। నర్ధచంద్రప్రహారచిహ్నములకలిమి॥గీ॥ అలకలిమిరాభిదృశ్యఫాలా
ర్ధచంద్ర। మెలఁతయిదికృష్ణపక్షాష్టమీత్రియామ। దీనిప్రాపునవేలసా
ధింపకుండు। విషముబాణుండుత్రిజగతీవిజయసిద్ధి॥గీ॥ హరునికోపాగ్నిఁబో
గమూరిమరునిచాప। మసితకేసరిపరివేషమైననాఁడు । హృదయమోహన
శక్తినీయిందువదన। కంచితభ్రూలతారేఖకైనయుపము॥గీ॥ సాయకంబు
లుమూఁటముజ్జగముగెలువఁ। బాలుపెట్టిశేషించినబాణయుగళి। మదనుఁ
డేతద్దృగంభోజపదమునందు। గౌరవంబొప్పఁబట్టంబుగట్టఁబోలు॥గీ॥ అతి
వముష్టిప్రతిగ్రహాహార్యవలగ్న। సందియములేదువలరాజుచాపయష్టి।
యట్లుగాకున్నఁగురియంగనెట్లునేర్చెఁ। ప్రకృతిశాతకటాక్షసారాచవృ
ష్టి॥క॥ చలదింద్రనీలగోళా। మలకోమలతారతారమండలములుప। ద్మల
ములుపొంతశ్వేతం। బులుచపలములౌరమెఱుఁగుబోడినయనముల్ ॥మ॥
దళదిందీవరకాంతిపుంజదళనత్వక్పాటనానంతరో। జ్జ్వలరంభాతరుగర్భ
సంపుటలసచ్ఛాయాకలాపంబుతోఁ । గలయంగూర్చిచతుర్ముఖుండొనరి
చెంగాఁబోలునాకర్ణశ। ఘ్రాలికాపాంగములైనయీబిగురుటాకుం
బోడినేత్రాబ్జముల్ ॥చ॥ కలువలనుంజకోరములఁగాఱుమెఱుంగులగం
డుమీలవె। న్నెలలనుదమ్మితేఁటులనునిర్మలమౌక్తికరత్నశుక్తులం। దలఁచిప
యోజగర్భుఁడుసుధారసధారలురెంటిలోవిసం। బులుదలికించిచేసెనొ
కొశాల్పెసలారఁగదీనినేత్రముల్ ॥గీ॥ శ్రవణపుటకూపవినిపాతసాధ్వస
మున। నిగిడియవ్వలికటుపోకనిల్పఁగాక। యధికచపలస్వభావంబులైనయ
ట్టి। దీనికన్నులుదలచుట్టుదిరిగిరావె ॥క॥ కేదారములోశిశిర। ప్రాదుర్భా
వమునఁజొచ్చిపడసినయురుపు। ణ్యోదయమునఁనాకాయీశా। తోదరికిం
గన్నులగుచునున్నవిదమ్ముల్ ॥గీ॥ త్రిభువనన్యస్తసాయకత్రితయుఁడైన। ము

రుచితిలపుష్పతూణమీ మగువముక్కు। మానితశ్వాసనవసౌరభానుమేయ। పుష్పమయబాణయుగళాభిపూర్ణమగుట॥సీ॥ నిబిడశైశవయౌవనీయసంధ్యావేళయానన చంద్రబింబామృతంబు। లక్ష్మనామృతాంశుబాలప్రభాజాలంబు బంధుజీవలతాంక బాంధవంబు। పరిపక్వబింబికాఫలవిడంబనము ద్రవిప్రమద్రుమలతావినిమయంబు। మదననారాచకోమలహైంగుళచ్ఛాయయస్మన్మనోనురాగాంకురంబు। మహితలావణ్యగుణజాయమానబహుళ। మాధురీచిత్రశోభాసమన్వితంబు। ప్రార్థనాకల్పపాదపప్రాజ్యఫలము। తీయపూదేనియలక్రోవి దీని మోవి॥ఉ॥ భాసురమధ్యరేఖకిరుపక్కియలందు మోవికించిమనుచ్ఛ్వాసము నొందియున్న యదిచంద్రనిభాస్యకు నేనొకక్షన్ని। ద్రాసమయంబులంగలలరాకలనీకలకంఠిఁగూడివ। క్షాంసవమానియానిదశనాంకురమొత్తెఁగదారసోద్ధతిన్॥ఉ॥ ఈయలదిగెబోణీకృపయేర్పడఁగాఁదన లేఁతనవ్వుతో। వేయువపాలపాంగముల వెంటఁబ్రసాదము చేసినన్నిశా। నాయకుఁడెంతయుం బ్రియమునంగయుకొండొకో నాల్గుదిక్కులం। బ్రాయపుచంద్రికల్వడసి పారగవైచుచునప్పదార్థముల్॥గీ॥ దాడిమీపక్వఫలబీజతతుల గెలిచి। దంతకురువిందపఙ్క్తియాతరుణికమరు। సాంధ్యశీతాంశుమండలస్యందమాన। నవసుధారసబిందుబృందంబువోలె॥గీ॥ మాటికుద్వేగగాగాదిమార్జనమున। నతివిశుద్ధంబులయినదంతాంకురములు। విమలముక్తావళీసమానములుదాల్చు। నీసరోజాక్షిముఖపద్మకేసరములు॥గీ॥ వరశిరీషప్రసూనకేసరశిఖాగ్ర। పేలవంబుగ మేనుఁగల్పించి ధాత। కలితసుకుమారసర్గప్రకర్షుఁడగుచు। నిలిపెమార్దవమీయింతిపల్కులందు॥ఉ॥ పచ్చనివృత్తువాటికలపండులభిక్షుభుజించి నిచ్చలుకీ। వచ్చిపఠింపబోలుఁబ్రతివారముఁగోయిలబ్రహ్మచారిపెం। పచ్చపడంగనీసరసిజాక్షిముఖద్విజరాజునొద్దవా। విచ్చలసత్ప్రసూనశరవేదరహస్యములైనపల్కులన్॥గీ॥ దీనికంఠంబులందు వాగ్దేవియుండి। వీణమొరయించుచున్నదివీనులలర। నదియముఖమున వాగ్భవమాశ్రయించి। యమృతధారాప్రవాహరూపమునగనిల్చె॥గీ॥ అబ్జగర్భుండుసుషమాసమాప్తియందు। నెత్తిచూడంగఁబోలునీయింతివదన। మంగుళీయంత్రణక్రియాభంగినమరెఁ। జిబుకమననుండునానిమ్నసీమసంధి॥క॥ కమలాధిరాజ్యపదవీ। సమధిష్ఠితమీవధూటిచారుముఖాంభో। జమువచ్చియటుగాదననే। నిమిత్తమున సేవఁజేయు నేత్రాంబుజముల్॥చ॥ కమలముతంద్రివైయనగ్రదకంబుగళానిధిమిత్రమైనయ। ద్దమునసహర్నిశంబునుపధారణచేసియు

హించెనో సుమీ। శ్రీనుమునసీవధూమణిముఖప్రతిబింబవిలాససంపదన్
సముచితలీలయాచితకచారువిభూషణరాజికైవడిన్ ॥సీ॥ రాహుదం
ష్ట్రాంకురక్రకచఘాతంబులనొక్కొకమఱి నొప్పి నొందకున్నఁ। బరివేష
మిషమైనపాశబంధంబునబహువారములుగట్టువడకయున్నఁ। బ్రతిమాస
మునుగుహూరాత్రివేళలయందునత్యంతనాశంబు నొందకున్న।బలవత్క
ళంకకజ్జలపంకసంకరస్ఫూర్తిమాలిన్యంబుఁబొరయకున్నఁ। గాక సరివో
లఁజాలు నేకములవైరి।యనధిగతదోషమైనయీయతివమొగము । మధుర
బింబాధరోష్ఠంబుమాఱుగాఁగ । నమృతపూరంబుగలిగినయంతమాత్ర॥
సీ॥సకలశాస్త్రౌఘనిష్యందధారాసారనవసుధారసవాఃప్రణాళులొక్కొ
రతిపంచబాణదైవతయుగ్మపూజనాసరమనైవేద్యపూపంబులొక్కొ।ధ
న్యరేఖాంచితైతద్భ్రూలతావేణుశాఖాశిఖాత్వగంశంబులొక్కొ।బలభే
దిముఖచతుర్బహిర్ముఖోన్మనఃప్రతిబంధవాగురాపాశ మొక్కొ।య
ధికదీర్ఘకటాక్షబాణాగ్రకషణ। బాణచక్రప్రసారానుసారసరళ।భూ
షణతాటంకనేపథ్యభాసురములు। దీనివీనులుశ్రీకారమానదములు॥గీ॥ప
దియునెనిమిదివిద్యలీపక్ష్మనయన। శ్రవణములరెంటనర్థమర్థముగ్రహించె
నంతరుద్దీర్ణగంభీరహారరేఖ।యదిగదావీనులందుదొమ్మిదవలెక్క॥గీ॥ అప
టుశోభితమాణవకాభిరామ। యంచితోర్ధ్వగతాలింగనాతిహృద్య।య
ద్భుతైకనిదానశోభాస్పదంబు। కంబుబిబ్బోకపతిదీనికంఠలక్ష్మి॥క॥కవితా
గానప్రియవా।గ్వివరణసీమావిభాగవిధిరేఖలు నా।ధవళాక్షికంఠసీమం।
బ్రవిమలరేఖాత్రయంబుప్రస్ఫుటమయ్యెన్ ॥క॥ కాంతాబాహుద్వం
ద్వా।త్యంతపరాజయసమాశ్రితాంభోదుర్గా।భ్యంతరములైనబిసము
ల।కంఠగ్నివ్యథనకలనమదియెట్లొకో ॥క॥ తరుణియతిలలితపర్వ।స్స్మర
పంచశరీసమానమహనీయనఖాం।కురమృదులాంగుళివిలస। త్కరపంకజ
యుగళిదీనిఁదరమెనుతింపన్ ॥గీ॥ జలరుహాననదోర్లీలగెలువఁబోలుఁ। గే
లిమైనీమృణాళికాకిసలయములఁ। గాకయివియేలమిన్నకీకరణిముణుఁగు।కీ
ర్తిఁబొలియుఁబహుళమపకీర్తియందు ॥సీ॥ గంధవారణకుంభగౌరవ
స్ఫురణంబుకనకకుంభములకుఁగల్గెనేని। లికుచకోమలకాంతిలీలావిశేషం
బుచక్రవాకములందుఁజరిగెనేని। మాలూరసౌభాగ్యమహిమానుభావం
బుదాడిమీఫలములఁదగిలెనేని। నసకలోన్మీలితప్రసవగుచ్ఛచ్ఛాయయబ్జ
కోరకములకబ్బెనేని। గానసరి సేయఁగారాదువానిదాని। హారనిర్ఝర
సలిలధారావధౌత।కాంచనాచలశృంగభాగంబులగుచు। రాజితములైన

దీనివక్షోజములకు॥గీ॥నలువ సన్నంబుగా దీనినడుము గినిసి।యౌవనమునకు
నిచ్చె నాయంశ మెల్ల।నదియు పాదానమునఁగదా యిది సృజించె। నున్నత
ములై నయే తత్పయోధరముల॥చ॥అరయ ననంగరాజ్యవిభవాభ్యుదయం
బు ప్రకారమిట్లు పో। కరము రుదై నయా సుదతికౌనువళి త్రితయంబు చేని
రం।తరమయి యాక్రమింపఁబడె దానికిఁ బోడొకొ ప్రోద్ధమనంబయో। ధర
ములు చూచుచున్న య విదర్పవిజృంభణలీలయేర్పడన్॥ గీ॥ప్రబలవక్షోజ
హేమకుంభములు సూచి।లలితరోమావళీరజ్జులతికఁ జూచి।నాభికూపంబుఁ
జూచి నా నయనయుగము।తృప్తివహియించుచున్నది దీనియందు॥ గీ॥నాభి
యుత్పాటితాలానవ్యబిలము।రోమవల్లరి శృంఖలౌదామకంబు। కామ
మదవారణమునకీకంబుకంఠి।వలుద చనుదోయి గిరివప్రవాస్తుభూమి॥ గీ॥ప్ర
తిఫలించు ప్రవేణికాభారఖచిత।మల్లికలు రాజిలెఁ తుఱరమాలికలుగ। శంబ
రారాతివిజయశాసనసువర్ణ।పట్టికయుఁ బోలె నొప్పునప్పణఁతిపీపు॥ క॥తన
జనకుఁడు శౌరిసుద।ర్శనచక్రమునను జయించె జగము నిమరు డీ। వనితయద
ర్శనకటితట।ఘనచక్రంబునజయింపఁ గాదలఁచు జుమీ॥శా॥ఎందే నొకరూ
మనోహరాంగకము చేసీయుండు బింబాస్య హే। లాదర్పంబునఁ బిప్పలచ్ఛ
దము గెల్వంగాఁదలంచెం జుమీ। లేదేనన్యమహీజపత్రములు వోలెం గాక
యేలా భయ। ప్రాదుర్భావమునం జరించునది సర్వాత్రప్రదేశంబునన్॥
గీ॥ చిగురుబోణి భ్రూవల్లరి చిత్రరేఖ।యింతి నాసతిలోత్తమయింత నిజ
ము।చెలువయూరుకాండద్వయీ యాస్పష్టి రంభ। మానినీమణి మధురోక్తి మం
జుఘోష॥గీ॥ఊరుకాండద్వయము నీ యుత్పలాక్షి। సమదవారణరాజ
హస్తంబు గెలిచె।నదియ కారణమునఁగదా యధికలజ్జఁ। బొందిముడిగించు
నదియాస్యపుష్కరంబు॥గీ॥వనిత నారదాశ్లోదవదనకమల।నీలకుంతల
కుచశైలశీలి భృగువు।చామ శ్రీమహాభారతసర్గకావ్య। కారణవ్యాసలలి
తోరుగౌరమహిమ॥చ॥సుదతి మనంబునందలఁ ధిచూడఁ జతుర్దశియానరుం
ధతీ।మదనపురంధ్రిదైత్యరిపుమానవతీనవమాతృకాజన।త్రిదశవరేణ్యభా
మలకు దివ్యమహామహిమానుభావసం। పదనటు గాక గుల్ఫపరిపాటి నదృ
శ్యత సంఘటిల్లునే॥ సీ॥పల్లవంబులు దీనిపదకాంతిలవములై పల్లవశబ్దలా
భంబు బొందె।పవడంపుమీఁది కోపమున నోయీ కాంతపాదంబు లత్యంత
పాటలములు।శుద్ధపార్ష్ణులు గానఁ జూడ దీనంఘ్రులు గరియూథపతియాన
గరిమ గెలిచెఁ। దోయజభ్రాంతి నోయీ యింతి యడుగులనలు వెప్పఁ బా
యుచున్నది యెలక్ష్మి।తరుణిపదములయదియలత్తుకరసంబో।కాకతైరిలో

క్యధామాభిరామమాళి। భావవిన్యాససంలగ్నబహుళనూత్న।చారుసీ
మంతసీమసింధూరరజము॥గీ॥శిశిరకాలంబునందు నిశ్శేషమైన । జలజస
స్యంబు సృజియింతఁ దలఁచి బ్రహ్మ।యాచరింపఁడెయీకాంతయాస్యహ
స్త।పాదసౌభాగ్యములయందుఁ బంచభిక్షు॥ క॥వినుతయశఃపాదాంగు।ష్ఠ
నఖాస్యస్యములందుఁ బూర్ణచంద్రచతుష్కం।బును ధరియించుట నెకో యీ।
వనితచతుష్షష్టికళలవాసన కెక్కెఁ॥ చ॥ అసిచికురాదియుం బదనఖాంత
ముగాఁ జిగురాకుబోడి నే। స్మ్యనమున సంస్తుతించియ సమానవిలాసకళా
విశిష్టితా।తనుఁడును నవ్వఘూమణికిఁ దత్సుయంబునఁ జూప వేడెడు। య్యా
నదిగదా చెభూపతిదిశాధిపకల్పితమైన శాంబరీ॥ ఉ॥భానుసమానమాన
గుణబంధురబంధురమానిధానదా।నానుకృతాంబువాహధనదాంబుదవా
హనకామధేనుసం।తానకకర్ణకర్ణసుఖదాయివచోరచనాధురీణరీ। ఙాన
తరాజరాజమకుటాంఘ్రిసరోరుహభావితాత్మకా ॥ క॥ కమలభవవంశ
పావన।విమలాంతఃకరణబాహువిక్రమకేళీ।యమళార్జునమదభంజన।స
మరార్జుననిరభిసంధిసౌజన్యనిధీ॥ స్రగ్విణి॥ తల్లమాంబాసుతా ధైర్యహే
మాచలా।పల్లవాదిత్యసౌభాగ్యభాగ్యోదయా। పల్లవోష్ఠీకుచప్రాంత
భాగద్వయీ।గల్లపాళీలసత్కాముముద్రాంకురా ॥ ....*
గద్యము * ఇది శ్రీమత్కమలనాభపౌత్ర మారయామాత్యపుత్ర సకలవి
ద్యాసనాథ శ్రీనాథనామధేయప్రణీతంబైన శృంగారనైషధకా
వ్యంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసప్రారంభము.

క॥ శ్రీమచ్చరణాంభోరుహ। చామీకరకటకఘటితసముదారాతి।స్తో
మదయారఘురామర।మామందిరలసదపాంగమామిడిసింగా॥ వ॥అవధ
రింపుమివ్విధంబున విబుధమాయాంధకారంబు దూరంబగుటయుం గ్రైమ
ర్తనాజగజ్జెట్టిజవనిక వాయిందట్టినం బోడచూపు బహురూపి తెఱంగున జల
ధరతిరోధానంబు వాసినం బ్రకాశించు నాహిమధాముని పగిది నవిద్యావర
ణంబు విరిసినం దోఁచు పరమాత్ముని ప్రకారంబున దోహదపలాలజాలంబు వి
రిసినం బ్రేతుణీయంబగు పుండ్రేక్షుకాండంబు భంగిఁ బరమాద్భుతాస్తని
మేషము ద్రుండు నిర్నిద్రరోమప్రరోహుండును నిశ్చలాంగుండును నై
శాఖస్థానకలితుండును నిర్వికారుండును నై భీమభూపాలపుత్రికను నేత్ర

విషయీభావంబుభజియించెనప్పుడప్పుడమిఱేఁడింగనుంగొని సంభ్రమం
బునుభయంబునులజ్జయుమానంబునం బెనంగొనంగనంగనాజనులుసమయ
సముత్థానఝుళఝుళాయమానమణిశులాకోటివాచాటీసభాభవనాళిం
దంగానందథుం బ్రత్యుత్థానంబు సేసిరిధీరోదాత్తగావున నయ్యాదిగర్భే
శ్వరిసమున్నతకనకాసనంబున మున్నున్నయాసికినయుండియు నిర్వచనీ
యంబైనయానందంబుడెందంబుననను భవించుచునెవ్వండ వెందుండియే
తెంచితెల్లువచ్చితివనియడుగకుండి మరలచంద్రుండో యుపేంద్రుండో
కంతుండోజయంతుండో యనిసందియంబందుచు మొదలహంసంబుసరస
బిసినీపలాశంబుమీఁదఁజరణనఖాగ్రంబునలిఖించిచూపినంజూచిన చిత్ర
రూపంబుతో రూపంబుసంఘటించుటం జేసియాతండు నిషధరాజనియెఱిం
గియాశుద్ధాంతసదనప్రవేశంబు దుర్లభంబుగావున మిగుల విశ్వసింపకని
మేషస్పృహంబులైనవిలోచనంబులసాద్భుతంబును సకౌతుకంబును సా
నురాగంబునుం గావిలోకించుచు॥ గీ॥ అతివమిథ్యావిలోకనాభ్యాసకలన।
నిజముగా రాజుఁజూచియు నెమ్మనమునఁ। దాల్పదయ్యెనుశాలీనతాభరం
బు। తథ్యమిథ్యావివిక్తిముగ్ధలకుఁగలదె ॥ ఉ॥ కేవలసాధ్వసంబునసఖీజను
లూరకయుండఁగామనో। భావవిధానయత్నపరిపాటియనాదరముద్ర
చేదిరో। భావమునొందఁజేసిముఖపద్మమొకించుకవ్రాల్చిపల్కె నా। నా
విధచిత్రవాక్యరచనాచణభీమతనూజనేర్పునన్ ॥ సీ॥ ప్రణతమౌళిమణి
ప్రభానికాయంబుతోఁ బాసీయమునర్ఘ్యపాద్యమీగి। యత్యంతమధుర
వాక్యప్రపంచములతోఁ శర్కరాదులమధుపర్కమీగి। ప్రవిమలంబైనస
ద్భావమైభవముతోఁ బృథులకాంచనరత్నపీఠమీగి। పరమసేవావిధావిర
చితాంజలితోడఁ బ్రముదితంబగుమనఃపద్మమీగి। యాతిథేయులకభినవా
యాతుఁడైన। యతిథిగనయింటికేతెంచునపుడు సేయు। సత్క్రియాచార
విధికలాసరణియందు। ధర్మశాస్త్రప్రపన్నధర్మవిదులు॥ గీ॥ అనఘుఁ
డె హేమరత్నసింహాసనంబు। యిచ్చగలదేనిఁగూర్చుండుమింపవచ్చి। కా
క కార్యాంతరాసక్తికారణముగ। నేగఁదలఁచినవాఁడవో యెచటికైన॥ గీ॥
నవశిరీషసుమంబులసౌకుమార్యమునకు। నన్నదమ్ములవోనినీయడుగుదమ్ము। లెంత
దూరంబునడిపించనిచ్చగించె। నొకొకార్యసిద్ధయమైననీయుల్లమిపుడు॥ సీ॥ ప
దేశమునుండియెచ్చోటికేగెదసంకేతమెయ్యదిసంజ్ఞనీకు। రక్షాధికృత
జనవ్రాతపాలితమైనశుద్ధాంతమెబ్భంగిఁజొచ్చితిపుడు। ఫలమేమియొ
కొకొయీపటుసాహసమునకు మముఁగృతార్థదకల॥ లఁజేయుక్రమము

నాభీలదావారికాబంధకరణిమైనశక్తినీకేవిద్యసంభవించె। నైషధుఁడవో
శైలబిలుహారియాత్మజుఁడవొ। పంచబాణుండవో దేవపతిసుతుఁడవొ।
చంద్రుఁడవొ యింకఁజెప్పుభాషణము లేల। నిజముదప్పకచెప్పుము నిషధప
తివో॥ క॥ ఆరయనీయుదయమునకుఁ। గారణమైయేకులంబు గాంభీర్యము
నన్। దారాపతిఁగన్నపయః। పారావారంబుతోడఁ బ్రతిఘటియించెన్॥
గీ॥ మానవుఁడవైతి వేనినిమ్మహిఁగృతార్థ। విబుధలోకంబు లోకంబు వేల్ప
వేని। భువనములకెల్ల మీఁదధోభువనమీవు। భుజగరాజాన్వయమునం దుఁబు
ట్టితేని॥ ఉ॥ వానిఁ బ్రశంససేయఁదగువాఁడు కృతార్థతముండు వానిచే। నీ
నిఖిలంబు పావనసుహీనకృపావిభవంబెలర్పనై। వ్వానిగృహాంగణంబునకు
వచ్చినత్రోవరజంబులందునీ। మానితపాదయుగ్మకమమర్చుఁబ్రఫుల్లస
రోజదామముల్॥ వ॥ గుణోద్భూతంబైనపదార్థంబు వర్ణింపకుసకియుసహ్యా
శల్యంబైనవాగ్జన్మవైఫల్యంబు ధూర్జటిజటాకిరీటాలంకారంబైనశశాం
కునిసౌకుమార్యంబునమృతంబునకునుత్పత్తిస్థానంబగు పయోనిధానం
బు గాంభీర్యంబును విశ్వవిశ్వంభరాంభోజకర్ణికాయమానంబగు సువర్ణా
హార్యంబు స్థైర్యంబును విభ్రమభూమిలతాభంగలీలా విజయసుమనస్సా
యకవిలాసరేఖాసారంబైననిర్వికారంబైనయాకారంబెవ్వరియందుఁ గ
లదే యేముకృతార్థులమైతిమి మాజన్మంబులు సఫలంబులయ్యె మద్విలోచ
నంబులు భాగ్యంబులు సేసె వీనులు భవమదంతశ్రవణకుతూహలాధీనంబు
లయియున్నయవి వాగమృతంబు వానికిం బ్రసాదింపుమనుటయు॥ ఉ॥ అం
కిలి లేక యప్పుడగుణాధరపల్లవనిర్గతంబులై। పంకరుహాయతాక్షి నునుప
లుకులు తేనియలొల్కుచుఁ శ్రవో। లంకృతులై నృపాలునకుఁదిలగ్నముల
య్యె వినోదలీలకై। మంకెనపూవుబాణమున మన్మథుఁడేసినతూపులోయ
నన్॥ వ॥ అనంతరంబ దమయంతీశాసనంబున సఖీజనంబు కనకాసనంబు వె
ట్టిన॥ గీ॥ అవ్వరాసనంబునందు నాసీనుఁడైన। యరుణుఁడుదయశిఖరియం
దుఁబోలెఁ। గొనియెనిషధరాజు వనజాతముఖులచే। నాతిథేయమయినయ
ర్ఘ్యపూజ॥ వ॥ ఇట్లు సంభావితుండై యంభోరుహాక్షులు దన్నువీక్షించు
మసంజాతకౌతుకంబున వింజమాకిడినభంగి నూరకుండ నప్పుణ్యశ్లోకుండు
ప్రావృషేణ్యపయోధరధ్వానగంభీరంబైనయెలుంగునదమయంతినుద్దే
శించి॥ సీ॥ ఏనుదిక్పతులయాస్థానంబునందుండి యరుగుదెంచితినీకు నతిథిన
గుచుఁ। బ్రాణంబులును బోలె నంతరంగమునందుఁ దత్కార్యభరమును
దాల్చినాఁడఁ। జరితార్థముగఁజేయఁజను నామదూత్యంబు నాతిథ్యసత్కా

రమణియనాకుఁ। గాలయాపన సేయఁగాదు నిశ్చయము పైఁగర్తవ్యమగు
నట్టి కార్యమునకు।నుల్ల మిప్పుడే కాగ్రమైయున్నయది యో।య్యవసరంబా నె
దేవరహస్యమునకు।వింత వారలు లేరుగా యింతనంత।నువిదపునవారలేక
దాయున్నవారు ॥ క॥ నాకౌకఃప్రవరులుని।న్నాకాంక్షించినప్రయోజ
నాంశముదిరమై।యాకర్ణింపుము చెప్పెద । నాకర్ణపుటాయతాక్షియవ
ధానమునన్॥ వ॥ పాకశాసనపావకపరేతరాజపాశపాణులు పుత్తేరంబని
పూనివచ్చితిచిత్తగించి యక్కార్యంబు వినుమప్పతమపురుషులు పరిపన్మ
ధ్యంబునం బంకజాసనుతనూభవుని వలనం ద్రిభువనమోహంబులైన నీరూ
పలావణ్యవిలాసవిభ్రమాదిగుణంబులు వినివిని కలివలవంత నెంతయుం జ
లించి పంచేషులుం రితధైర్యవిత్తంబులగుతమచిత్తంబులంగల వృత్తాంతం
బులంతయుం దెలియం జెప్పిరిప్పుడయ్యాశాపతులాశాపాశంబులఁగట్టువ
డిన ను వారియందును సంక్రందనుండు ॥ గీ॥ నందనోద్యానవీధికాంతర
ములందుఁ।బూర్ణచంద్రాస్యఁ హరింపఁబోవ వెఱచుఁ। గల్పతరుపల్లవం
బులుగమిది మేసి।కోకిలం బెపుడుగూయునో కో సరియనుచు॥ గీ॥ పరమమగు
కోటికెక్కె నోపద్మనయన।నవనవంబైన నీజవ్వనంబుతోన। యసమబా
ణుని చాపంబునందు గుణము । భామ నీయందు సుత్రామ ప్రేమగుణము॥
ఉ॥ ఆరసిచూచి తేజములయందును రూపమునందుఁ బూర్ణిమా । తారకరా
జు గాఁదలఁచి తన్విభవద్విరహాతురుండు జం । భారినిగుద్భ్రాంతి నుద
యావసరంబుల నొద్దనుండిరో । దారుణమైనలోచనసహస్రము బాలస
హస్రభాను పైన్॥ గీ॥ మూఁడుగన్నుల వేల్పుతో మోహరించి।నేఁడు దేహం
బు లేకయున్నాఁడు దాను। వేయుగన్నుల వేల్పుతో విగ్రహించి। వనితయిం
కేమిగానున్నవాఁడో మరుఁడు॥ చ॥ చిలుకలు వల్కెనో చెవులు చిల్లులువో
వఁగనంచు నెన్నఁడున్। వెలువఁడు నందనోపవనవీధులకై యటు మాళిభా
గనిర్మలశశిరేఖమీఁది యపరాధమునన్ గజదైత్యశాసనుం । గొలువఁడు
పాకశాసనుఁడు గోమలిసేపయి కూర్మి పెంపునన్॥ గీ॥ స్మరశిలీముఖకుసుమ
కేసరపరాగ।ధూళిపాళికిఁ జలికించెఁ దూర్పుదిక్కు। నింతి వేగన్నులను గా
నఁడింద్రుఁ డిపుడు।నీవిలాసంబు పెంపు వర్ణింపఁదరమె॥ గీ॥ విరహతాపప్ర
శాంతికై విబుధపతికి । నార్ద్రపర్యంకవీధికిఁ గానపచయింపఁ । బరులతే
ములు వాపంగఁ జాలుపడిన । యమరతరువులకొదవెఁ బుష్పములలేమి॥
మ॥ వినువైదర్భీభవజ్వరయోగదవధూద్వేగంబు వారించుచున్।దినము
ల్ పుచ్చుచునున్నవాఁడు విబుధాధీశుండు మంచాకినీ । కనకాంభోరుహ

నాళకల్పితనవాకల్పంబులంజారునం । దనమందారతరుప్రవాళమయ
చింతారత్నకల్పంబులన్ ॥ఉ॥ పుష్పధనుర్లతా మధుప పుంజగుణక్వణ
నంబొనర్చివా । స్తోష్పతికర్ణముల్ మనసిజుండు చెవుడ్పడఁజేసెనకట
టా।గీష్పతియేమిచెప్పెనిటక్రిందబలారికిఁగామవిక్రియా। దుష్పథవృత్తి
కిన్ మనసుమార్పమికై బహునీతిశాస్త్రముల్ ॥గీ॥ చెలువజంభారియాస
తుఁగోలదియేది । తాసహస్రాక్షుఁడై యుండి దైన్యవృత్తి । నభిలషిం
చుచునున్నవాఁడాత్మలోనఁ । జంచలంబైన నీకటాక్షాంచలంబు ॥క॥
ఏ వేల్పుసోమపీథులు । సేవింతురుముఖ్యతనువు శివునకు నేవే । ల్పే వేల్పు
వెలుగులకుగని । యా వేలుపుఁ నువరింప నాకాంక్షించెన్ ॥ ఉ ॥ స్థాణు
నిలోచనాంచలము దాఁపుగఁ దీవ్రతరార్చులన్ నిజ । ప్రాణముఁగో
న్నవాటిపగయాత్మఁదలంచియొ నీకటాక్షదృ । క్కోణము ప్రాపునన్మ
రుఁడుగోళ్లార్కనిపంత మెలర్పఁగాఁగొనెన్ । బాణదశార్థ పాతమునఁ
బావకుభూరిమనోభిమానమున్ ॥గీ॥ ఉవిదసోమ రసంబన్ననోకిలించు।
నడిచిపడు నాజ్యహోమమంత్రాహుతులకు । నిచ్చ సేయుఁడు మనము
లోనిద్మములఁ । పావకుండును బాలనీపైవిరాళి॥ గీ॥ తరుణియాత్మ ప్ర
తాపసంతప్తఁజేసి । పుష్పనారాచుఁడగ్నికి బుద్ధిసెప్పె । నాత్మవత్సర్వ
భూతానియ నెడునీతి । నన్యతాపంబుశిఖిమానునట్లుగాఁగ ॥ క ॥ కుసు
మాయుధుబాణంబులఁ । గసుగందిభవద్వియోగకలుషతనర్చా । వసరం
బులనర్చకులిడు । కుసుమములకు వెఱచువహ్నికువలయనేత్రీ ॥ఉ॥ బా
లికనీవుహేతువుగభానుకులాభరణంబుదక్షిణం । బేలెదురాజుధర్మము
లకెల్లను గందువధర్మరాజులో । జాలిమనోభవాగ్నిఁదనతాలిమియా
హుతిగాఁగ్రమంబునన్ । వేలుచునున్నవాఁడభిని విష్టసుఖైక ఫలాభి
కాంక్షియై ॥క॥ చండజ్వరజర్ఝరమును । పాండురమును నైన మేను
బాలికదాల్చెన్ । దండధరుఁడిపుడుసుమనః । కాండౌజఃకీర్తిభారకలితుఁ
డపోలెన్ ॥క ॥ బిసరుహలోచనసంధ్యా। ఘుసృణసమాలపనకర్మకు
తుకారంభ । వ్యసనసముజ్జృంభితయగు । దెసయేలెదురాజునిన్నుమదిఁ
గామించెన్ ॥క॥ మదిరాక్షిజలధినశ్వా । వదనోత్థితమైనహవ్యవాహ
ముపోలెన్ । హృదయస్థానస్థితమగు । మదనానలమబ్ధిరాజుమదమణఁగిం
చెన్ ॥గీ ॥ తరుణితచ్ఛుజమధ్యమధ్యంబునందు। నవమృణాళికదంతఖండం
బుమెఱయఁ । దన్మనోమగ్నమదనాస్త్రతతులచేత । నక్షుణ్ణంబశరచ్ఛత్ర
మైనభంగి ॥వ॥ ఈచందంబున త్రిలోకతిలకులగు నాదిశావల్లభులుభవ

డాయల్లక భవంబును వెళ్లిమునుంగం బారుచు నెళ్లినీ స్వయంవర మ
హోత్సవంబనవినితపనసంకాశంబులై నవిమానంబులెక్కి హూతదర్శం
బున నిజశుద్ధాంత కాంతాజనంబు విరహసంతాప భాజనంబుగా నిశిత
నిస్త్రింశనీకాశంబగు నాకాశంబుడిగ్గి పాదార్పణానుగ్రహంబున మహీ
మండలంబు గృతార్థంబుగా నిప్పుడిప్పురంబునకనతిదూరంబున నున్న వా
రు యదృచ్ఛాగతుండైన నన్నుం గనుంగొని నామనంబున సందేశాక్ష
రంబులు వ్రాసి నిజంగమలేఖంబుగా విడిచి నీసంకాశంబునకుం బుత్తెంచిరి
కుసుమశరభల్లశరశల్యపిశద్వ్యాపధీవల్లివగు నిన్నుం బరిష్వంగంబు సేయు
ననంగలీలాలహరీతుషారంబగు నీశరీరంబు సోఁకున నంతరంగ పరితాపం
బపన యింపను నిపీతపీతాంగంబులగు నీయంగంబుల పాంగంబులకు
లేపంబొనర్పను ప్రసవనారాచశరాసనాభివిభ్రమభ్రూవిలాసంబగు
నీముఖశ్రీసముల్లాసంబునకు నుల్లసిల్ల నుమనః కోదండ చండాలసం
స్పృష్టిదోషదూషితులగు తమ్ము నీకటాక్షవిక్షేప సాంద్రదంద్రాతపా
లోకంబులనభిషేకింపను భవచ్చరణకమల సేవాహిత మహత్త్వంబున
మదనాపమృత్యుదేవతలవలన నిజప్రాణంబులకుం బరిత్రాణంబు గావిం
పనుం దలంచుచున్నవారు కుశలప్రశ్నపూర్వకంబుగా నాగీర్వాణులు నీ
కుం జెప్పుమనినవలుకులు గొన్ని గలవు వాని నాకర్ణింపుము॥ క॥ ఆదిత్యుల
మగుమాకును । నీదోర్లతికాయుగంబు నిర్భరసుఖవిభోగజయ కారణ
మైసం । పాదించుం గాక తరుణి పరివేషంబుల్ ॥శా॥ ఔదాసీన్యములు
జ్జగంబు విను వాక్యంబస్మదీయంబుమి । థ్యాదోషంబొక యింత లేమి కఖి
లాంతర్యామి త్రైలోక్యము। ర్యాదాస్థావకుఁ డంగజుండు గతి యీయ
ర్థంబునికరంబుసీ। పాదాంభోజరజఃప్రసాదములు మా ప్రాణంబుల్ జ్ఞా
ననా॥శా॥ మాదివ్యత్వము నీకు నిత్తుమని సంభావింప సిగ్గయ్యెడిన్ । వైద
ర్భీభవదీయ రూపవిభవైశ్వర్యంబు మా భూమియం । దేదీదీనికిఁ బ్రత్య
యంబిదియ పోయె మెల్లనుం గూడినీ। పాదాంభోజములాశ్రయించెదము
తాత్పర్యంబు సంధిల్లగన్ ॥మహాస్రగ్ధర॥ త్వదరాళ భ్రూలతా ద్వంద్వ
మునమదనుండో తన్వీధన్యత్వమొందెం। ద్వదుదంచన్మందహాసోదయము
వనితకండపుం జైత్రశ్రీస్తుతిం జేసెం। ద్వదపాంగాలోకనశ్రీ దరుణిమరు
నిమత్స్యధ్వజుం గాఁ జేసెం। ద్వదధీనంబెల్ల సామర్థ్యం మురతిపతికిం
దామ్రబింబాధరోష్ఠీ ॥శా॥ నీలావణ్యపయోధియందు నలమన్నేత్రా
బ్జములన్ నీమనో । జ్ఞాలాపంబులయందుఁ గర్ణములు నీయాలింగనప్రక్రి

యా। కేలిన్మేనులునీముఖాస్పదనశక్తిన్నాలుకల్ మాకునో। బాలాస్వ
ప్న సమాగమంబులు నిశాపర్యంతయామంబులన్ ॥ వ॥ అని బృందారక చతు
ష్టయంబు నీతోఁ జెప్పుమనెం గావున ॥ క ॥ సరసాగ్రజవాచక్ర। క్ఫరి
పాటీర విశదరభసపాత్రుఁడనగున। న్నరవింద పత్రలోచన। చరితా
ర్థుఁ నిఁ జేయు కార్యసాఫల్యమునన్ ॥ చ ॥ అమరపతిన్వరించెదవొ హవ్య
వహుం జరణంబు మ్రొక్కెదవొ। దమనుని పట్టఁబట్టెదవొ సాగర వల్లభు
పెండ్లియాడెదో। ప్రమదము గౌతుకంబునను రాగము పెంపును సొంపు
మీరఁగాఁ। గమలదళాక్షి యొక్కరునిఁ గైకొనుమా యనుమానమేటి
కిన్ ॥వ॥ అనిన విని యయ్యంబుజాక్షి యక్షి భ్రూవిక్షేప విభ్రమంబునన
నాదరంబు దెల్పుచు నలవోక గాదిగీశ సందేశంబాకర్ణించి యారామకు
మారునకిట్లనియె ॥గీ॥ ప్రశ్న యొక్కటి యొక్కటి ప్రతివచనము। యు
క్తియనుకూలమై యుండదుభయమునకు। నేను నీవంశ నామంబులెవ్వి
యనిన। నెవ్వరి నెప్రస్తుతించితివింతదడవు ॥ క ॥ ఒకచోట బ్రకాశించి
యు। నొకచోట నిగూఢయగుచు నొదవించెంగా। తుకలక్ష్మినీసరస్వతి।
ప్రకటయుగూఢయునునగు సరస్వతివోలెన్ ॥గీ॥ అధికతరులైనఁగానిది
శాధిపతులు। కౌతుకము నాకు నీవంశ కథలయందు। దప్పిగొన్నట్టివారి
గాదప్పిదీర। సలిలపూరంబు హితవె ప్రియాజ్యంబు హితవె ॥ వ ॥ ఎనుచేసి
న ప్రశ్నంబునకు నుత్తరంబు నీమీఁద నప్పైయున్నయది యిప్పుడైన నా బు
ణంబుఁ దీర్పఁ గొనుము భవాదృశంబైన నాయకరత్నంబు నే వంశంబు భ
రించె నే వర్ణంబులు నీపుణ్యనామంబులకుం బ్రకాశంబులైన యవి యనిప
రిమితంబుగాఁ బలికి కుండిన నరేంద్రనందన యూరకుండుటయు నన్నిషధ
మండలాధీశ్వరుండు ॥ఉ॥ తామరసాక్షి వంశకథ దవ్వులనుండఁగనిమ్ము.
చెప్పఁగా। దేమిటికన్నయైజమగుహీనత గల్గినచెప్పుటొచ్చము। న్దామత
గల్గె నేనిను దితంబయియుండదు సెప్పికొంటనే। డీమెయిఁ బ్రేష్యభావ
ము వహించి నికృష్టత నేగు దెంచుటన్ ॥గీ॥ ఇంత మాత్రంబు సెప్పెద నెఱి
గికొనుము। నృపతికన్యవుగమమానవీయవగుట। మైత్రికరసేయఁ దగ
దేను మనుజవిభుఁడ। రాజవంశశరీరుండ రాజవదన ॥ ఉ॥ పేరడుగందలంచె
ద వైభీమతనూభవయావిచారముం। దూరము సేయు మెవ్వరికిదోసము
తాఁ దన పేరు సెప్పటా। చారపరంపరాస్థితికి శాస్త్రముమూలము శాస్త్ర
చోదితా। చారవివేకహీనుఁడగు జాల్ముని మెత్తురె పండితోత్తముల్ ॥ అది
యునుం గాక ॥క॥ కువలయనేత్రి సమస్త। వ్యవహారంబునను యుష్మదస్మ

త్పదముల్ । శ్రవణశ్రావణసౌభాగ్యము । లవుచుండగఁ బేరుఁ జెప్పనడుగఁ
గ నేలా ॥ సీ ॥ అనిశారదంబైన వనమయూరము వోలె నహితాపకారకుం
డతఁడు వలుక । రాజహంసియుఁ బోలె రసశీలలాభంబు పదములందను
రాగ ముదయ మొంద । సమమోదితంబుగా సారస్యమొప్పారఁ బలికె
నిట్లని మహీపాలుతోడ । నన్వయం బెఱిఁగించి యభిధానమెఱుఁగింపకుని
కిమున్న్యాదరించిన తెఱంగె । యనఘ మము నీవు వంచింప నభిలషించె । దేము
నేర మెవంచింపనిపుడు నిన్నుఁ । బేరు సెప్పినఁ గీకనాచారమేని । మాకు నా
యం బెనితోడ మాటలాడ ॥ గీ ॥ అన్యపురుషులతోడ నెయ్యంపుగోష్ఠి । యధిప
ముము బోటి కన్యలకర్హమగునె । యదియయగును కులాచారసహాసనా
స । హాతిహాహాసకౌతూహలావసథము ॥ క ॥ తగవే కుల కన్యలకును ।
మగవారలతోడ రూపమహనీయులతో । మిగులఁ గడదడవులోపలి నగిళుల
లో మాటలాడ నయతత్త్వనిధీ ॥ వ ॥ అనిన విని ప్రతిబంధరచనాచాతుర్యంబు
నమునంబు నందభినందింపుచు ప్రత్యుత్తరంబు వేఱొండు వెదకి పొడగాన లే
కయాలోకోత్తరచరిత్రుండు విదర్భరాజపుత్త్రింగనుంగొని నేత్రాంచ
లంబుల వలంతి నవ్వు దొలంకాడ నిట్లనియె ॥ సీ ॥ ద్రాక్షామాక్షికస్వాదు
పేశలమైన పలుకేల యొరులపైఁ బారవైవఁ । జంద్రసౌమ్యుత స్వాదు
పేశలమైన దృగ్విలాసముఁ జేర్పుదివిజులందు । సఫలంబు సేయు మస్మదు
ధికాయాసంబు నేను సెప్పిన కార్యమిచ్చగించి । దేవతాపతిభక్తిఁ దిరము
గా మదినిల్పి ప్రకటకల్యాణవైభవము నొందు । వెలఁది నామీఁదఁ గల కృ
పావిలాసనంబు । వారిఁ జూచిన చూపు మన్ననయ చాలు । నాకు గానుద్ధరిం
పుము నాకవిభుల । హస్తములు మోడ్చి వేడెద నాదరమున ॥ గీ ॥ ఇందుబిం
బాస్య నారాక కెదురుచూచు । నయనములు వేయుఁ బిరియించి నాకభర్త ।
యుదిలగొనుచున్నవా రాత్రి నున్నముగుడు । కాలయాపన సేయఁగాఁ
గాదు నీకు ॥ చ ॥ హరిహయుఁ డేమియయ్యెనొకొ యాపదనానలతాపవే
దనల । వరుణుఁడు విప్రయోగమున వాడఁడె యింతకు దండపాణి దా । వి
రహభరంబున న్మిగుల వేగఁడె నెవ్వఁడె వీతిహోత్రుఁడుం । బరసరకే
లికాననసమాగత మందసమీరణంబులన్ ॥ అనిన విదర్భరాజ కన్యక
యా రాజకుమారునకిట్లనియె ॥ గీ ॥ లలితనవ్వు ప్రగల్భతాకారణంబు
కాదు కాదంట వాచావిగర్హణంబు । పలుకకుంటతిరస్కార కలనముద్ర ।
గాన ప్రత్యుత్తరంబిచ్చు దాననీకు ॥ సీ ॥ అమరాంగనాసంగమాభిశోభి
తుఁడై నహరికేలమానుష్ఠీపరిచయంబు । కామింతు నే యేను వై మానికా

ధీశుహస్తిగామిలందునేహరిణరమణి । యారకూటకలాపకహార మేకల వానికేనహార నేనిజారేశ్వరునకు । నఖిలలోకాధీశుఁ డమరేంద్రుఁడె క్కడనే నెక్కడరావతి నెన్నిచూడ। నలపతివ్రతమైనయోఁ దలఁప నెరుని। దివిరినిందించియోఁ బ్రస్తుతించియేని। నలినబిససూత్రమును బురంధ్రిలతలంపు|సముమతిప్పనులవచాపలమునమైన ॥చ॥ ఇటుదగు నేసురేశ్వరుఁడయంతటివాఁడఖిలాప్సరోంగనా। విటుఁడొక మర్త్యభామినికి వేడుక సేయుచునున్నవాఁడువి|స్ఫుటబహురత్నభూషణ విభూషితులయ్యెడు రాచవారికిన్ । గటకటయారకూటకటకంబురుచించునొకాకయొక్కడన్ ॥మ॥ వినుమీనాదుప్రతిజ్ఞతత్పరతనుర్వీనాథయే నైషధేం| ద్రునవశ్యంబువరింతునాధరణినాథుండాత్మనన్నొల్లఁడే।ననుమానింపకనిత్తునప్పృథునకుంబ్రాణంబుసద్భక్తిమై|ననలోద్బంధనవారిమజ్జనవిధవ్యాపారపారీణతన్॥గీ॥అనుచుఁదీక్ష్ణంబుగాభీమతనయపలుకు। వెలుఁగువిను వేల్పుఁగోయిల నెగచనస్లు|విబుధరాజు ప్రసంగంబు విస్తరించి|మఱియుబలికింపఁదలఁచియస్మానుజవిభుఁడు ॥వ॥ వెండియుదమయంతినుద్దేశించి॥క॥ నినుఁ బేదయింటి కేటికిఁ| బరతెంచు నిధానమట్లు పరతెంచినయే । నిరుపేదయభాగ్యతమఁ| బెఱియఁగనిడుగాక చొరఁగనిచ్చునెదాన్ ॥సీ॥ ముగ్ధత్వమునఁజంద్రముఖి పరాఙ్ముఖివయ్యె దేల భాగ్యంబునిన్నెదురుకొనఁగ నమృతాంధసులనొల్లననుమానమియుఁగల్గెనీలాగుగంటిమే కాలగతుల| యాగాదిమలభంబైనదేవత్వంబునీకొల్లఁబాటయ్యె నేఁడుచూడ। రసయోగమునసువర్ణత్వమొందుటమేలొయినుము దాఁదానమైయునికి మేలొ।యకటకటసర్వగీర్వాణమకుటఘటితమణివిభాభాసమానకోమలపదాబ్జు|సురగణాధీశుమెల్లకనరునొకన్| నభిలషించెదు నిన్నెమియనఁగఁగలదు ॥సీ॥రజ్జువల్లరిమీఁదఁబ్రణయంబుగలదేనినంతరిత్రుఁ బేలుహారివరించు । నగ్నికాహుతిగాఁగనాత్మఁగోరెదవేనిజాతవేదునియదృష్టముఫలించు। సలిలప్రవేశంబుసమ్మతించెదవేనినంబుధీశ్వరుఁడు పుణ్యంబు సేయు। నెబ్భంగిఁబ్రాణముష్టశిక్షించితేనియువైవస్వతునికబ్బువాంఛితంబు। ఘట్టఘుటికాప్రభావంబుక్రమమునందు|దమసహాదరినీకునయ్యమరవరుల|నొల్లననియునుమదిఁబొందకుండరాదు| సమ్మతింపుమునామాటచలముమాని॥గీ॥ఒల్లననుమాటకర్థమోయుత్పలాక్షి। వలతుననుమాటగాదుగావక్రరీతి|విధినిషేధరూపంబుభావించియున్న| విధియయగు వేంగ్యనాసనావిలసనమున॥ఇవ్విధంబగు నేని॥సీ॥ వెలఁదియైరావతద్విపకుంభకుచ

కుంభసంభారహారిదధీశ్వరగుణివలతో। జలజాక్షునిఖిల తేజస్విలోకములకు
నగ్రగణ్యుండైనయనలువలతో। తరుణీలోకానేకధర్మసంస్థాపనప్రాగ
ల్భ్యనిధిధర్మరాజువలతో। పల్లవాధరివిధిప్రథమసర్గాధ్యక్షుసత్తపో
నిధిస్వామివలతో। వైభవంబిచ్చగించిపావనతఁగోరి। ధర్మశీలతయర్థిం
చినిర్మలత్వ। మాసపడివీరినలువురయందునొకని। వేడుమాచూచెదమునీవి
వేకశక్తి॥ గీ॥ అనినృపాలుండువలుకహస్తాంకసుప్త। కోమలైకకపోలయై
యాసృగాక్షి। పినియెనొకరీతినొకభంగివిననిదయ్యె। వలసియునునొల్లక
యునుదద్వాక్యసరణి॥ వ॥ చింతాక్రాంతయయియొకింతడడవుతల
వంచుకొనివిచారించిపదంపడి నిట్టూర్పునిగుడించియాయిందువదన యా
రాజకందర్పునింగనుంగొనిసవిషాదంబుగానిట్లనియె॥ ఉ॥ నీచరితంబుచూ
చితినిష్ఠురమయ్యెడులోకపాలదు। ర్వాదికసూదికాంకురపరంపరదూ
ర్పెదుమాటిమాటికిక। నాచెవులందునీకుఁదగునాయిటుసేయఁగఁదప్ప
దంటెబా। ధాచరణంబునైజముగదాతలపోయఁగృతాంతదూతకు॥ సీ॥
ఇదెయెల్లికల్యాణమేతెంచుచున్నదియీయాయవాదికవార్తలిపుడమాను।
వర్ణింపునిషధభూవరునినోపితివేసనీదోషమఖిలంబునెడలుగాని। యొందు
నీవిచోప్పటనారటనేడెల్లిసురలకిష్టమివేగిరమువచ్చె। నలునిరూపచ్ఛాయ
దిలకించెనీయందుహంసచూపినచిత్రమాత్మఁదలఁప। హస్తములుమోడ్చి
వేడెదననఘునిన్ను। మానుమిటువంటివేసికుమాన్యనేనిఁ। బాకశాసనము
ఖ్యదిక్పాలవర్య। పాణిపీడనకార్యసంప్రార్థనంబు॥ క॥ ఈరీతివాతిలోద
రి। సారతరసుధాగసారసప్రసవరసా। సారసరసోక్తిసరణిమ। హారాజ
కుమారునకునుపాయనమొసఁగెను॥ ఉ॥ మైత్రియుఁబ్రేమయున్మనసుమ
చ్చికయుస్మైరయన్వరాటరా। ద్పుత్రికవలెఁ నన్నిషధభూపతిదైవతకార్య
కల్పనా। సూత్రముసప్పనీకెలమిసొంపుమదిందలకొల్పిచిత్రవా। క్చిత్రశి
ఖండినందనుఁడుచేడియనల్లనఁజూచియిట్లనును॥ సీ॥ హరికల్పవృక్షంబుఁ
బ్రార్థించినినుగోరదివికిరాపించినదిక్కుగలదె। సర్వకామదమైనస
త్తతంతువుననినగ్నిగైకొనఁగనేమనఁగఁగలను। తనయొద్దనున్నవాతాపి
తాపసునిచేనినునాకైవరముగాఁగొనినెన్ని। కాంక్షించియడిగినకామ
ధేనువునిన్నుత్యాగంబుగానీదెయంబుపతికిఁ। గానవినుమేనుజెప్పినక్ర
మములెస్స। యతివవరియింపువేల్పులయందునొకని। భక్తిదిఃజులచిత్తం
బుపట్టకున్న। నంతరాయంబువుట్టుకార్యములకెల్ల॥ వ॥ అనిపలికినప్రతి
విధానంబైనప్రియావాప్తివిఘాతంబునహృదయంబుగలంగిన॥ సీ॥ పవి

మలాక్షినభోనభస్యాంబుదములకునవవృష్టిధారలై యవతరిల్లి । యాకా
ర్ణదీర్ఘనేత్రాంభోరుహములకుఁగవఁనీయనాళభావముభజించి। కలితక
జ్జలతముక్తాహారలతలతోహారినీలరత్ననాయకతఁదాల్చి। లలితవక్షోజకు
ట్మలచుంబనంబునమధుపసంపకులసామ్యంబువడసి । వేడియశ్రులునిగు
డంగ వెక్కి వెక్కి యేడ్వఁదొడఁగెలతాంగి వృథ్వీశుప్రేమోల । మృదులపరి
వేదనాత్తురోష్మశ్రమధుర।కంఠకాకువికారకాకలికయులర॥ వ॥ఇట్లుగద్గది
కానిరుద్ధకంఠనాళమైయబ్బాలయశ్రుకణంబులుకొనగోళ్లమీటుచుం దల
వాల్చియేడ్చుచున్నంగనుంగొనిదవిజోపకారకార్యప్రయోజన సంస్తం
భితంబైనవిప్రలంభవేదనాభరంబప్పుడుద్దీపితంబై భరింపంగాలదిగాకవి
శ్వంభరావల్లభుండుమనంబునసంక్షోభించివిభ్రాంతుండైతన్నునుం ద
నవచ్చినకార్యంబునుండన్నుంబుత్తెంచినవేల్పులనుమఱచియవస్థావశంబు
నను దితాను దితవివేకంబులుదప్పఁటయుభావనానిరూఢంబులైన ప్రియా
విలాపంబులువికల్పించుచునిట్లనియె॥క॥ఏమిటికేడ్చెదవాసన।తామరసం
బెత్తిచూడుతరుణీనన్నుం।గోమలకటాక్షవీక్షా।దామకమునవీరసేనుతన
యునినలునిఁ॥గీ॥కాంతయశ్రుబిందుచ్యుతికైతవమునఁ। దివిరిబిందుచ్యు
తకకేళిఁదవిలెదీవు।సారెసారెనునాదుసంసారమునను। సారముగఁజేయ
వేసారసాభనయన॥ వ॥చెలువచెక్కుటద్దంబునం జెయ్యూడియేలచింతించె
దవేటికింబల్లవపాటలంబైనయధరంబుబీటలెగయవేడినిట్టూర్పు గాట్పు
లునిగుడించెదవేకతంబునగద్గదికనొందెదవేకారణంబుననశ్రుకణంబు
రులనేడ్చెదవీసంతాపంబునకు నేగిహేతువుదప్పనాడంగదా యాత్మ ని
హ్నవంబపరాధంబో కాక శుద్ధాంతప్రవేశంబుదోసంబో దేవదూత్యం
బుప్రత్యవాయంబో చెప్పుము సేవకులకుం దప్పుగలదేకలదేనియుం గిరీట
మాణిక్యమయూఖపుంజంబులఁజరణకంజంబులనివాళించెదననుగ్రహిం
పుముకృపాదృష్టిదానంబునకు బద్ధముష్టివిగాకుమువదనంబు వికసింపం
గాకహృదయంబుప్రసన్నంబుగావలయుసృక్కిభాగంబులమందహాసల
వంబులుగందళింపంగావుత భ్రూలతాంచలంబులు లీలాచంచలంబుల
య్యెడునపాంగప్రాంగణంబులందరంగితంబులగుకలికిచూపులునాపయిం
బొలయింపుము బాష్పధారావృష్టివ్యపాయంబున దరహసితచంద్రికా
లోకంబుప్రకాశింపఁదగుమధురవచోమృతంబుచెవులకుంజవిచూపుమా
లింగనంబపేక్షించెదఁజుంబనంబుదయసేయుముకుచంబులకుం బరిచర్య
సేయనిమ్మునఖాంకురనవశశాంకరేఖాభ్యుదయంబుపయోధరోత్సేధశిఖ

రిఘాటంబుఘటియింపంజేయననుమతిం పుమనిమన్మథోన్మాదంబునంబలి కియారాజుమన్మథుండు ॥గీ॥ కొంతదడ విప్వథంబున భ్రాంతిఁబొంది । యంతసంప్రాప్తసంసారుఁడగుచునాతఁ । డమరకార్యంబువిచ్ఛిన్న మగుటఁదలఁచి। యంతరంగంబులోననిట్లనుచునుండె॥క॥ ఏమియనితలఁ తురొకొాసు । తా్రిమప్రముఖులగుసురలెదరనిఖిలాంత। ర్యాములుడమ కార్యంబే। యీమెయివిభ్రాంతిఁబొందియిటుఁజేరుటకున్ ॥క॥ పేరు ప్రమాదవశంబునఁ । బేరుగొనుటకల్లయయ్యె బృందారకకా। ర్యారం భోదయమునకది। యారూఢంబైనవిఘ్నమైఫలియించెన్ ॥ఉ॥ ఆదిబ రోపకారపరులై చరియించినయట్టియాంజనే। యాదులఁబోలనై తినిపుడ క్కడదైవతకార్యసిద్ధివి । చ్ఛేదమునొందెనేమియని చెప్పదునింకన మ ర్త్యాపంక్తికు। న్మానులుసంఘటింపఁగసమర్థులెయయందును రాయభార ముల్ ॥గీ॥ వగవనేటికినేమనవచ్చునిపుడు। చేతనాహాని కార్యంబుదిన్న వోయెఁ। జేతనాహానిదైవంబుచేతవచ్చె। దైవగతిదాటవచ్చునే దేవతల కు॥గీ॥ అనివిచారించుచుండెనయ్యవనినాథుఁ। డంతకయమున్న నలునిగా నతనినెఱింగి। యెదురుగద్దియడిగ్గి పృథ్వీశతనయ। యవనికాంతరముననో లమాసగొనియె॥క॥ ఆనందబాష్పధారల । వానకుఁబులకములయుద్భవ ములకుఁగదన। మ్మానినిగదంబతిలకకుఁ।దానెచ్చెలివోలెనుండె దదవసర మునన్ ॥వ॥ ఇత్తెఱంగుననమ్మెఱుంగుబోణి తెఱమఱుంగుననుండియు ల జ్జావశంబునఁబలుకనేరక సమయోచితంబులగు భాషణంబులు చెలికత్తె యలకుంగఱపిపుత్తేరనబ్బోటినిషధరాజుంజేరియిట్లనియె॥గీ॥ అర్థిసా ధారణమునకునభయమిత్తు। వజ్రపాతంబుఘోరమైవచ్చినపుడ। యత నుఘ్రాదూపులకుభయంబందియున్న ।నాకునభయంబుఁగృపసేయ నీకుబ రువే॥గీ॥ ఆత్మకాండకారుఁడగువసంతునకునె। య్యంపుమట్టమైనయంగ భవుని। నిండుమదిఁదలంపుచండాలజాతిగా। వానికయ్యభీతిదానమొస గు ॥ మ ॥ అనుచున్ సారముసారెసారెకును నెయ్యంపుంజెలుంబోనితి య్యనివాక్యంబులబోలు భీమసుతమూరై యేర్పడం బల్కినన్ ।మనమా హ్లాదముఁబొందుచుండగనుభూమీశుండుగంభీరతన్। వినఁడయ్యోసుర రాజకార్యఘటనావిఘ్నంబువాటిల్లుటన్॥....................*

వ ॥ చెలికత్తెయుం గ్రమ్మఱదమయంతీసమీపంబునకువచ్చినప్పుడు॥ఉ॥ నిక్కపుమాతసామిధరణీపతిముందటనేమియంటివో। పెక్కులుమాటలే నముచుభీమతనూభవ నెమ్మనంబునన్ । స్రుక్కుచునుండె నైషధుఁడు

జూడఁ గిఁజింతవహించివిన్నదై । యకట దేవకార్యమిటులాడిరివో వు
నెయంచు నాత్మలోన్ ॥ఉ॥ ఆసమయంబునంగనక హంససమూహంస వ
థంబు డిగ్గి యుద్భాసితకాంతినద్దిశలఁబర్వఁగనచ్చటికేగుదెంచిచిం । తా
సముపేతులై విగతధైర్యతనివ్వెరగందియున్నయా । రాసుతురాజకన్య
ననురాగమెలర్పఁగశంకమాన్పగన్ ॥వ॥ వచ్చి పూర్వపరిచయంబున ను
ర్వీకాంతునిచేతనుదమయంతిచేతనుసంతోషసంభ్రమ సహితంబుగా
నుపలాలనంబువడసియమ్మరాళంబునలునకిట్లనియె ॥శా॥ నీయంతఃకర
ణంబునిర్మలమువర్ణింపంగశక్యంబెనీ। భూయస్త్వంబుజగత్ప్రసిద్ధ
ములునీపుణ్యప్రభావంబులే। లాయాల్లాగునఁ జింతనొందెదవు కార్యా
వాప్తియాఁగాదటే। యాయింద్రాదులునీనిజంబెఱుఁగరే యజ్ఞారివం
శాగ్రణీ॥ అనివైదర్భిఁగనుంగొని ॥గీ॥ అమ్మదమయంతి యంతరంగ
మ్ము లోన । మానుసందియమీతండుమగఁడునీకు । నాడెదా నానతిచ్చిన
వాఁడెబ్రహ్మ। తద్వచనమునకన్యథాత్వంబుగలదె॥వ॥ అనియయ్యిద్దరను
ద్దేశించిదంపతులకు మేలుగావలెనుత్తరకర్మంబవిఘ్నంబగుంగాక నాకు
నుసరసిజాసనుప్రసాదంబున సకలభూతాంతవర్తనంబులు దెలివిపడి
యుండునిప్పుడు చింతాభరంబులంగలంగినమీయంతరంగంబుల విషాదంబు
పనయింపవచ్చితిఁబోయివచ్చెదననిసముచితప్రకారంబున నయ్యిరువురి
చేతననుజ్ఞాతుండై పతంగపుంగవుండరిగెననంతరంబ॥క॥ కనకమరాళంబీ
క్రియ। ననుకంపనుబుద్ధిసెప్పియరిగిన వెనుకన్ । మనమునజింతాభరము
లు। జనపతికివిలాసవతికిఁజయ్యనఁజాసెన్ ॥వ॥ అప్పుడు నృపాలుండు హే
మమరాళస్వాంత్వనాలాపబలంబున నెట్టకేలకుమనంబునం జేవ దెచ్చుకొ
నిదిక్పాలురందలచినమస్కరించియిట్లనియె ॥ఉ॥ భావములోనదంభయ
సుభక్తికిఁసరతసమందుఁడొండెనే। నీవిధియింప్పుఁడిపుడ కడిందిగదం డ
ముదప్పుగర్గెనే। నీవిరహానలంబునకునింకిట నేమియు నోర్వలేఁజుఁడీ। దే
వతలారమన్మథునితీవ్రశరంబులు గాడిపారఁగన్ ॥వ॥ ఆనంతరంబతిర
స్కరిణీతిరోహితమైయుండియుకుండినేంద్రనందనరాజనందనునకిట్లు
నియె ॥ఉ॥ ఓరజనీకరాన్వయపయోధినిశాకరయేఁబతిప్రతిన్ । గూరిమి
మీర నెకరునిగోరివరింపఁగనున్నవారికై। వ్వారికి నెగ్గుగాఁదలఁపవ
చ్చునె నిన్నువరింతు నెల్లిబృం। దారకులున్నృపాలురును దక్కను వారు
నుజూచుచుండఁగన్ ॥గీ॥ ఎల్లలోకధర్మంబులు నెఱిఁగియుండి। యేల
సేయుదురమరేంద్రులీరసంబు। నాదివారికివందనంబాచరించి। తగను

తినిన్నవరియింతుఁదథ్యమిదియు ॥మ॥ అనుచ నన్యోన్యము పెద్దయేనిఁదడ
వేకాంతంబున న్వారువో । యినపోకల్వినుచంతలిత్తుగతులై యింతంతటం
గానరా। కనిగూఢాకృతినున్న దేవతలుదత్కాలంబున న్రాజనం । దను
నంభిషీతుఁజేసి చేసిరతఁడుందారున్నిజస్థానముల్ ॥ గీ ॥ నలునిదూత
త్వమిబ్భంగిఁ దెలియఁజూచి । తన్మనశ్శుద్ధికొందిరాత్మలముదంబు। దమ్ము
నక్కాంతవరియింపఁదలఁపు లేమి । ఖేదమందుచునుండిరింద్రాదిసురలు ॥
వ ॥ అనంతరంబ కామరూపంబగు నాసుత్రామాది చతుష్టయంబుపా
యాంతరంబునదమయంతివరియింపందలంచి వంచనానైపుణంబున నల
రూపంబులుధరించిస్వయంవరకాలంబు ప్రతీక్షించుచుండిరి నిషధరాజు
నుభోజరాజాధికారపురుషనిర్దిష్టంబైనరమ్యస్థలంబునసపరివారుండై
బృందారకానుమతివడసివసియించెనయ్యవసరంబున॥మ॥ చతురంగధ్వ
జినీసమేతులగుచుఁ శస్త్రాస్త్రవిద్యానిధుల్ । రతిరాజప్రతిమానమూ
ర్తులుశరద్రాకేందుబింబాననుల్ । చతురంభోధిపరీతవిశ్వవసుధా చ
క్రంబునంగల్గురా । సుతులెల్లంజనుదెంచిరవ్విభవముంజూడంగనెక్కు
వ్మొడిన్ ॥గీ॥ రాజవంశజుఁడై యుండిరానివాఁడు। కామబాణంబులకుగు
రిగానివాఁడు। సప్తసాగరమధ్యభూచక్రమునను ।నృపకుమారుండు లేడు
పన్నిదమునకును ॥క॥ కొందఱుతరుణీవరింపం । గొందఱుబలిమినిహరింపఁ
గొందఱుచూడన్ । గొందఱు రోషింపనునృప । నందనులేతెంచి రుబ్బ
నన్మహమునకున్ ॥గీ॥ తిలలుపైనెత్తిచల్లినదిగువఁబడని। యంత సందడిపెం
ద్రోవఁ జూఁగలిగె । నఖిలదేశంబులందుండియవనిపతులు। వైభవాలోక
మునకునువచ్చుచుండ ॥క॥ తఱుచగుపెనుసందడిలో । నిరికిటమునఁబడ్డనృ
పతియొకానిగ్రహముం। దొఱగుటయభీప్సితార్థం। బఱచేతికివచ్చినట్లయని
వెతకుడుచున్ ॥గీ॥ వెనుకముందటిసమ్మర్దమునఁగరంబు। దందసిలిమధ్య
మునమున్నధరణివిభుఁడు। యంత్రసిద్ధార్థభావంబునలమికొనియుఁ । దను
నసిద్ధార్థుఁగాఁ నాత్మఁదలఁచుచుండు ॥ఉ॥ కోటిభుజంగపుంగవులుగొల్వ
గవందిజనంబుముందటం। జాటువులుగ్గడింపఫణిసంభృతరత్నదిశావిభా
సిల్లై। వీటిజనంబులెల్లఁదనువిస్మయమొందికనుంగొనంగఁ గర్కోటకుఁడే
గుదెంచె ముదఘూర్ణితపాటలనేత్రపద్ముడై॥మ॥ ప్రమథాధీశభుజాంత
రస్థలఘునప్రాలంబహారంబుదా । త్తమనోజ్ఞాకృతివచ్చెవాసుకిఫణాపర్యం
తమాణిక్యమం। జుమయూఖాంకురపుంజమంజులనభసుండై భుజంగాం
గనా । సముదాయంబిరువంకఁబాడఁగయశస్సంగీతగాథావళుల్ ।వ।

ఇంద్రాగ్నియమవరుణులేతెంచిరి తక్కినదిక్పాలురు రాకైరియది యెట్టి
దనిన ||సీ|| రాజునొజ్జలమంత్రరక్షాబలంబున రాఁబొందుగాదయ్యె రాక్ష
సునకు । దమయంతితోడి నేత్రస్పర్ధఁ గతమున నిజ వాహనముకామినిలి
చెగాలి । తనరూపు కైలాసదర్పణంబునఁ జూచి వ్రీడఁ గుబేరుఁ డిల్వెడలఁ
డయ్యె । నర్ధనారీశ్వరుండగుట నీశానుండు సామేనియంకిలి జాగకుండె ।
దానువహియించు ధాత్రినెవ్వానిఁ బెట్టి । వచ్చునటుగాన శేషుండు వచ్చు
టుడిగె । ముదిసి ముప్పున బెండ్లికై మొగము వేల్పు । దగవు గాదని రాఁడయ్యె
ధాత వేల్పు ||గీ|| ఇట్లు త్రైలోక్యవాసులు నేగుదెంచి । రమ్మహోత్సవ
మునకు నైయ్యవసరమునఁ । బ్రసవసాయక నారాచపత్త్రజాల । మహిత
వాతూలతూలాయమానులగుచు ||వ|| అప్పుడు కనకమయరమ్యహర్మ్య
నివేశంబులం గ్రథకైశికాధీశ్వరుండు విడియింప నభినవాభ్యాగతులగు
మూఁడులోకంబుల రాజులును విడిసిరి యారాజసమాజంబు గుండిననగరం
బునందుఁ బుండరీకాక్షుజఠరంబునందు భువనత్రయంబును గుంభసంభ
వుహస్తాంభోరుహంబునందు నంభోధిచతుష్టయంబును బంచాక్షరంబునం
దుఁ బరమేశ్వరుండును బోలె నసంబాధంబై యుండె నానావిచిత్రచిత్రం
బులగు పురభవనభిత్తిభాగంబులతోడి పరిస్పర్థంబునం బోలె నాకాశమూ
ర్ధభాగంబు మూర్ధాభిషిక్తమకుటరత్నప్రభాభారంబుల చేతఁ గిమ్మీ
రితంబయ్యె మహోత్సవాడంబరంబవలోకింపనంబరంబునఁ బీతాంబర
త్ర్యంబకులు దేవతాకదంబంబులు గొలువఁ గొల్వుండిరి కందళిత హృద
యారవిందంబైన సనకసనందనాదియోగీంద్రబృందంబును మందపాల
బకదాల్భ్యరైభ్యకభరద్వాజగౌతమ ప్రభృతిమహర్షి సందోహంబు
నుదగిన నెలవులనుండి విలోకించుచుండె నసముత్తుంగమంగళ మృదుమృదం
గనినాదభంగీతరంగితసంగీతప్రసంగంబు విబుధ వారాంగనా. జనంబున
భోరంగంబునఁ బ్రవర్తించె వెండియు ||చ|| మగువలు భూమిపాలురకు
మాటికి మాటికి వైచుకుసుంచెల । న్నెగసిన మారుతౌఘములు నిర్భరసౌర
భసంప్రదాయమిం । పుగనిడి వాసధూపములఁ బోఁదిదియొనర్చుచు నిచ్చ
నర్చనల్ । గగనమునన్మహోత్సవము గన్గొనవచ్చిన దేవపంక్తికిన్ ||గీ||
అల్లనల్లన వీచె మంచాంతరములఁ । జంచదవనీంద్రచయచంద్రచందనాను
లేపనేపథ్యకుసుమమాలాపరాగ । గంధవహమైన చల్లనిగంధవహము ||సీ||
పైపైమహైశ్వర్యపర్యుత్సుకంబులై తనమీఁదజనులఁ నేత్రములు వ్రాల ।
నలినాప్తుసన్నిధి నక్షత్రములు వోలె రాజులు దనమ్రోలఁ బ్రభలఁ దొఱఁగ ।

నఖిలలోకమనోజ్ఞమై యొప్పుదనమూలికాదిత్తసంభవునైన సిగ్గువరపు
దనపాత్రిభవము దేవతాకోటినైనను పాణిపద్మములు మోడ్పంగఁ జేయ ।
వలపుమిగులఁబతింవరావరణయోగ్య । రమ్యశృంగారకలితుఁడై రాజవీ
థి । నల్ల నేతెంచియె కేళీసింహాసనంబు । నధిపసింహంబునలుఁడు మం
చాగ్రభూమి ॥గీ॥ కదసిపరిపాటిమణిమంచకములమీఁద । రాకుమారకు
లై యున్న నాకవిభులు ।నలునితమకంబులై యానిర్ఘదెలియఁజూచి । తారును
వ్వేళనలరూపధారులైరి ॥ఉ॥ ఈసకలంబునుంగలమహీపతివర్గములను
న్ననుండనీ।యాసభయొప్పెనప్డునిషధాధిపుచేతఁజచుర్థిగీశుచే ।వాసవ
లోకదివ్యవనవాటికసర్వనగాఢ్యయయ్యును । ద్భాసితలక్ష్మి నొందునక
డాయలకల్పకపంచకంబుచేఁ ॥వ॥ ఇవ్విధంబునను మేరుభూధరకూటస
న్నిభంబులగుహాటకమంచకంబులమీఁదఁగర్కోటక వాసుకి ప్రభృతుల
గుపాతాళభువనవాసులును మేధాతిథిప్రధానులగు వసుధాలోక వాస్త
వ్యులును పాకశాసనపరేతరాజముఖ్యులగు త్రివిష్టపనిలయులును సుఖో
పవిష్టులై యుండుటఁగనుంగొని సంతుష్టాంతరంగుండై భీమభూపతి తన
డెందంబులోననీయున్నయందఱుబృందారకసంకీర్తనీయచరిత్రులువీరి
కులశీలవృత్తవిభవంబు లెఱింగివర్ణించిదమయంతికింజూపి చెప్పంగనై త్రి
లోక్యజనని నిత్యప్రగల్భవాచాలభగవతి దేవి దక్కఁ దక్కిన వారు నేరరని
నివిచారించియమ్మహాదేవినిట్లని ప్రస్తుతించె ॥*దండకము* జయజయజన
యిత్రి కల్యాణసంధాత్రి గాంధర్వవిద్యాకళాకాంతనాళాం త్రివేదీవలీ
సారసాహిత్యసాహిత్యనిర్వర్తితపోల్లసద్గృక్తరంగామనేకాభి చార
క్రియాశూలామధూమావళీమేచకాథర్వణామ్నాయరోమావళింకల్పశి
క్షాతురాకల్పసాక్షాచ్చరితాంనిరుక్తప్రయోక్త్రీం భుజద్వంద్వతాము
ష్ణువానేనసంశోభితాంఛందసాజాతివృత్తప్రభేదప్రభిన్నేన విద్యామ
యీంత్వాంభజే- భగవతిగుణదీర్ఘ భావోద్భవాంసంతతిం సందధా
నాంమహాశబ్దనిష్పాదకవ్యాక్రియాశాస్త్రకాంచీకలాపం కటీమండలేబి
భ్రతీంజ్యోతిషాహారదండేనతారోదయస్ఫూర్తివిద్యోతమానేనవిభ్రా
జితామాత్మపక్షానురాగాన్వితాభ్యాముభాభ్యాంచ పూర్వోత్తరా
భ్యాంమహాదర్శనాభ్యాంప్రతిష్ఠాపితోష్ఠప్రవాళాంపరబ్రహ్మకమార్గ
ర్థభేదాద్విధాయద్విధాస్వంశరీరంప్రతిష్ఠాంపరాంప్రాప్తయా చారు
మీమాంసయామాంసలేనోరుయుగ్మేనసవ్యక్వరాచ్ఛాదనం లాలయం
తీంముహుఃపత్రిదానేగుణాన్వితపూగాసకృత్ఖండనపాత్రికమాధోక మా

నేనదంతాత్మనాతర్కితం తేగిరాకామపృథిఖ్యాంముఖేఖ్యాపయంతీంధు
వందేవివందేతమాంత్వామహం-దుహిణగృహిణీమత్స్యపద్మాదిసంల
క్షితంపాణిపద్మంత్వదీయం శిరస్త్రావకంనిర్మలం ధర్మశాస్త్రం తలా
ఖ్యాంభువోరోంక్రియామంత్రరాజస్యతద్బిందునాచిత్రకం ఫాలభాగే
తదర్ధేందువా తెవిరించిర్విపంచీకలక్వాణచాపంపణీనే స్వయంభవ
తుమమశుభంభారతిత్వత్ప్రసాదాదసాధారణా త్సతర్కప్రష్టాధారభూ
తాదిభూతాం ప్రభూతాంనమస్యేమ సిద్ధాంత కాంతాననా యైనమో
జ్ఞానసమ్యక్సుపృత్పంకజాయైనమస్తేస్తుసాకారతాసిద్ధభూమ్యై నమస్తే
స్తుకై వల్యకల్యాణసీమ్యై నమస్సర్వగీర్వాణచూడామణిశ్రేణిశోణ
ప్రభాజాలబాలాతపస్మేరపాదాంబుజాయైనమస్తేశరణ్యై నమస్తే వరే
ణ్యై నమశ్శర్మదాయైనమశ్శాశ్వతాయైనమోవిశ్రుతాయైనమశ్శారదా
యైనమశ్శారదారయైనమస్తేనమస్తేనమస్తేనమః ॥వ॥ అనిప్రస్తుతించిన॥
మ॥ జగతీనాథునిముందటన్నిలిచెసాతత్కారముంబొందియా। జగదేక
స్తవనీయశారదశరచ్చందాతపోలోకము। న్నగవుందేటయుదివ్య దేహ
రుచియుంసంమేళనంబొందిచె। ల్వగుచుండన్ గురుణాపరాయణ తన
య్యాస్థానమధ్యంబునన్॥శా॥ లాటీదత్తసహోమరాళకుకురీలావణ్యలో
లాత్మక। గ్ణాటీనృత్తకళావిలోకనసమారంభప్రియంభావుకా। భోటీ
నేత్రచకోరచంద్రమగధీపుష్పాస్త్రచోళీకుచా। ఘాటస్థాపితమన్మథాం
కకుహాళీగాఢాంకపాళిప్రియా॥క॥ మందారమంజరీమక। రందసుధా
మాధురీధురాధుర్యవచ। స్సందర్భరూపరేఖా।కందర్ప పాండ్యరాజ
గజపంచాస్యా॥మాలిని॥ హరిచరణసరోజధ్యాననిష్ఠాగరిష్ఠా। ధరణిభ
రదిధీషాధఃకృతాహార్యవర్యా। తరుణకమలనేత్రాతల్లమాంబాసుపు
త్రా॥ విరహితమదశంకావీరనారాయణాంకా॥ ....

గద్యము॥ ఇతిశ్రీమత్కమలనాభపౌత్రమారయామాత్యపుత్రసక
లవిద్యాసనాథశ్రీనాథనామధేయప్రణీతంబైనశృంగారనైషధకావ్యం
బునందుచతుర్థాశ్వాసము॥ ....

——*పంచమాశ్వాసప్రారంభము-*——

శ్రీపాదాంభోరుహసం।స్థాపితమణిమకుటకటకఝుళఝుళనినదా।
టోపవికంపివిమత। క్ష్మాపాలకులాంతరంగమామిడిసింగా॥ ఆకర్ణింపు
ము॥గీ॥ ఇటుసాక్షాత్కరించినయఖిలజనని। భారతీదేవిజూచి భూపాల

కుండు| నమ్మహాస్థానమునను న్నయఖిలజనులు । చేతు లెత్తిప్రణామము
ల్ చేసిరర్థి ॥వ॥ అప్పుడుభోజరాజుతత్కాలవేద్యంబులగుశకునస్వాగా
దులయానుకూల్యంబెఱింగి నిజతనూజ నమ్మహాదేవికి నప్పగించువాఁడై
యంతఃపురపరిచారికాజనంబులనియోగించిన ॥సీ॥ అఖిలదిగ్దేశ రాజాక
ర్షణక్రియామహనీయతతసిద్ధమంత్రవిద్య। యాకారరేఖా సమభ్యర్థి
తానన్యసాధారణాశ్వర్యజలధివేల । నేపథ్యహారప్రభాపూరనిర్మల
వారిబింబితనిజస్వచ్ఛకాంతి । సంకల్పభవదూతసదృశకర్ణాకల్పకల్హా
రసారశాంగదమదాళి బహువిరోధిమణిప్రభాపల్లవాగ్ర। మల్లసంగాత్రి
మఖురళికామండలాయ| మాననానాపరిష్కారమహితగాత్రి। మనుజప
తిపుత్రియాస్థానమునకువచ్చె ॥గీ॥ అతివపీతావదాతారుణాసితమణిదీ
ప్తికల్పితశక్రచాపదేహయగుచు| సారగోరోచనాగంధసారఘుసృణ।
మృగమదాలేపపునరుక్తిమేలుకొలిపె ॥ సీ ॥ కర్పూరకస్తూరికాప్రవా
హంబులుప్రవహింపలోచనప్రాంగణములఁ|గిందిద్దిగంబరీకృతరదద్యు
తిపెంపుపలుకుబోటికినైనబాత్రిగాఁగ। భూషామణివ్యాజముననంగకం
బుజనులచూపులువిసిశ్చలతనిలువ | మహనీయలావణ్య మధువునెమ్మన
ములనాకంఠముగఁ గ్రోలునవనిభుజులు । నలుఁ బ్రసూనచాపంబునఁ గొ
లువలేని| యంగభవునకుశక్ర బాణాసనంబు । బహువిభూషణరత్నశో
భామిషమునఁ దానుగల్పించుచందమందంబునొందె ॥ మహాస్రగ్ధర॥
చతురత్వంబొప్పఁగానప్సరసలు భయపార్శ్వంబులన్ బాడుచున్ రా
జతురంతస్వైరయానస్థయయితరుణియాస్థానముంజొచ్చివచ్చెన్ । శ
తపత్రాక్షీకరాబ్జోచ్ఛ్వలితధవళరుక్చామరాళీమరాళీ| కృతలీలాలాస్య
కేళీకిసలయితకలాఖేలనంబొప్పమీరన్ ॥సీ॥ దవ్వుదవ్వులఁగన్న తనివి
వోవఁగఁజూచి పరమాద్భుతంబాత్మఁ బొదుకొల్పి । సకలాంగకంబులు
జూడుకోఁబులకించి చెయ్యెకించుకయెత్తి దిత్తమిడిచి । కదియ నాసాశి
ఖాగ్రమునఁ దర్జని మోపిమూర్థంబుగంపితంబుగనొనర్చి । కడలెప్ప
లాఱయంగఁగనుదమ్ములరమోడ్చిబొమదోయిరొక్కింతకొదవు సేసి।
లలనసౌందర్యరేఖావిలాసమునకు । నిచ్చమెచ్చనిరాజొకరుఁడేనిసరిది ।
యమ్మహాస్థానమునను న్నయఖిలవార్థి । వలయితాశేష మేదినీశ్వరుల
యందు॥వ॥ఇట్లు రాజులుపరమాశ్చర్యంబునొందుచునంతగతంబున ॥గీ॥
తరుణివదనంబుసౌత్సాహసుధాకరుండు|లలినభంబుశశాంకుండులాతుణి
కుఁడు। ముఖ్యమగుకామచాపంబుమదితబొమలు। పుష్పగుణమాత్రప్ప

త్రిసద్బుద్ధిదలంప ॥చ॥ మడవకముష్టియోగ్యమగుమధ్యములో నెలవం
కగ్నమైనయ। ప్పడఁతుకభ్రూలతాధనువుపుట్టిమనోభవుఁడింతనుండియున్।
విడుచునకానిమానఁడిదినిక్కముషట్పదకీటజుష్టమై। యుడుగకకమ్మదూలి
మసియొల్కుచునున్నపురాణచాపమున్ ॥గీ॥ మగువతాటంకయుగ్మంబు
మన్మథునకు। లక్ష్యయుగ్మంబుగాఁబోలులలిదలంపఁ। గడఁగిసవ్యాపస
వ్యమార్గణములేయ। నైనరంధ్రంబుగాదెతదంతరంబు ॥క॥ రతిపంచ
బాణజాయా। పతికేళీసౌధశిఖరిపర్యంతసమం। చితగాంచనకలశములీ।
శతపత్రదళాయతాక్షిచారుస్తనముల్ ॥క॥ ఈసుదతిశిరీషకుసుమ। కేస
రసుకుమారదీనిఁగృతమతినైమ్మెఁ। జేసెనొకోనలువకుశా।ఖ్యాసకఠోరం
బులైనహస్తాబ్జములన్ ॥క॥ చనుగవఘనమోజఘనము। ఘనమోయని
నడిమిచక్కఁగమిచివిధిగరం। బునఁదూఁచెదీనిఁగాకి। ట్లనువుపడునెవలుళ
పేరనంగుళిరేఖల్ ॥వ॥ అనిప్రస్తుతింపుచుండఘంటాపథంబున నేగుదెం
చియమ్మచ్చకంటితండ్రిపంపునజతురంతయానంబుడిగ్గిభారతీదేవికింబ్ర
ణామంబుసేసిన ॥క॥ ఆశాస్యములైనయనే। కాశీర్వాదంబులొసఁగి
యఖిలేశ్వరిలో। కైకకుటుంబనిశారద। యాశశిబింబాస్యనాళినతుత
లిడియెన్ ॥వ॥ ఇట్లుదీవించిచతురంతయానంబెక్కననుజ్ఞప్రసాదించి ॥గీ॥
అవనిపతికన్యచతురంతయానమునకు। దక్షిణపుదిక్కునందుండి దయదతి
పఁ్బలికె సనకాదియోగీంద్రభావ్యమాన। చరణపంకజమైనయాసర
సిజాక్షి ॥ఉ॥ తొయ్యలివీరె వేలుపులుతూర్పునముప్పదిమూడుకోటులీ।
యయ్యలవేలువేఁగొనియాడఁగఁబట్టుసహస్రవర్షముల్। నెయ్యమె
లర్పనిందొకరినివరియింపఁదలంచితేనినా। దయ్యము నెత్తికోలుతుది
దాఁటగాదెసరోజలోచనా ॥క॥ సంతానవాటికలునుం। జింతామణి
వేదికలునుసిద్ధరసధునీ। సంతానంబులువీరికిఁ। గాంతావిశ్రాంతికౌతుక
స్థానంబుల్ ॥క॥ అనిమిషతనిన్నుఁజూడఁగ। నినుమడియగుగాకయొకని
కిన్ వేల్పులలో। వినుమమృతాస్వాదనమును। నినుమడియగుగాకయధర
మింపుసగంబున్ ॥వ॥ అనినవినియబ్బాలకేలుదోయిమొగిడ్చి ఫాలంబునంగీ
లుకొలిపివేలుపులకువందనంబాచరించెనప్పుడు శిబికాధరస్థులగుపురుషు
లుసమానన్ననాయకముఖవిషాదానుమేయంబగుదమయంతివైనోనురా
గంబెఱింగిప్రావృషేణ్యపయోవాహంబులురాజహంసావలింబల్వలాం
తరంబులవలనంపాపిమానసనరోవరంబునుంబోలెనయ్యంగనభుజంగపుం
గవులగదియంగొనివచ్చిరికంజభవుభామయుమాంజిష్ఠమంజిమవిగాహ

పదోష్ఠలక్ష్మియగునప్పద్మదళాక్షికిం బన్నగాధ్యక్షునింజూపియిట్లనియె ॥
క॥ పరిరంభలగ్నగిరిజా। సురుచిరకుచఘుసృణపట్టసూత్రాంకముతోఁ।
దరలాక్షివీఁడుచంద్రా। భరణునఉత్తబ్రహ్మసూత్రపదవిభజించెన్॥
పాణికంకణమైయోగపట్టికయ్యె।గంధగజయానకోటీరబంధమయ్యె।విం
టకినినారిమైపెక్కువిధములందు। భూతభర్తభజించునీభుజగవిభుఁడు॥
గీ॥ హరజటాజూటచంద్రరేఖామృతంబు।నబలనీదగుదంతచ్ఛదామృతం
బు। సమముగారెండుజిహ్వలఁజవులుసూఁది। నేర్పుఁబోవీఁడుచవివాసిని
శ్చయింప॥ ఉ॥ భావజకేళివైభవముపట్టుననీచిగురాకుమోవియా।శీవిష
నాయకుండితఁడుసేవయొనర్చుటనర్థకారిగా। దోవనజాక్షియయ్యమృ
తమున్నదినీయధరంబులోననే। లావెలువన్సుధారసమునందువిషంబుప
రిస్ఫురించునే॥ చ॥ ఫణఫలకంబువిచ్చికడుఁబ్రన్ననిమేనెగయంగఁజేయు
చు। న్మణిమయపీఠమధ్యమునచాల్కలుగ్రోయుచునున్నవాసుకిన్। ఫణి
కులసార్వభౌముఁగనిభామినిమైపులకించుభావకుల్। ప్రణయవికారమో
భయముభంగియొయంచుమదిందలంపఁగన్॥ గీ॥ వమ్మువరియింపకునికిదీ
ర్ఘముగరోజు। నహులఁగేడించినడిచిరియానధరులు। దీర్ఘనిశ్వాసధారా
ప్రతీపపవన।వికటహాహానినాదావశకునశంక॥ గీ॥ ప్రకటమందాక్షసంకు
చత్ఫణములైన।యురగములయొడ్డువాపియయ్యుత్పలాక్షి। యానధుర్యు
లుగదియిందిరవనిభుజులఁ।గాలమిలిఁదమ్మిఁబాపిచెంగలువబోలె॥వ॥అప్పు
డుపలుకుబోటివరాటరాజకన్యకంగనుంగొని॥ ఉ॥ ధీరతఁబుష్కరాదుల
గుదీవులనన్నిటనుండివచ్చియు। న్నారిదెశీతభానుదిననాయకవంశజులై
నరాజన్యుల।దారకులిమ్మహారథులఁదప్పకయిందటఁజూడవమ్మశ్యం। గార
రసైకసర్గరసికద్వ్యణుకోదరియాదరంబునన్ ॥ గీ ॥ తరుణినిస్తంద్రపు
ష్కరదళనిభాక్షి। పుష్కరద్వీపమేలునీభూభుజుండు। నిర్మలస్వాదుసలి
లాంబునిధివిహార।మతివయీతండునీవునుసాచరింపు॥ క॥ భౌమముగునాక
భువనము। భామినియావర్తభావభవదద్భుతనా। భీమండలయీనృపసు
త్రాముఁడుపాలించుదీవిప్రథితవిభూతిన్॥ శా॥ అంభుండుర్మహిమవారి
శీతలతలస్యగ్రోధవీధిన్సదా।నందుండంబుజదివ్యమందిరములోనంగర్ణి
కాపీఠికన్। సందర్శింపఁగవచ్చియున్ననినునాసర్వేశుఁడీక్షించియా। నం
దంబున్మదినొందుఁగాకనిజనానాశిల్పవైచిత్రికిన్॥ క॥ ఆవటమహీరుహం
బా।దివిశిఫలవత్రచిత్రదీప్తిస్ఫురణ। న్నావల్లభవరనందన।భావింపఁగవె
ల్లగొడుగుభంగిభజించున్॥ వ॥ అనిపలికిభూవల్లరిమెల్లనవికారంబుమా

చియప్పల్లవాధరియతనివోల్లమియెఱింగియద్దివ్యాంగనాతిలకంబు॥గీ॥ఇ
లనపామ్మవ్వలికినంచుఁబలుకుటయును।పుష్కరద్వీపపతియాస్యపుష్కర
మునఁ|దదనవాప్తిజఘునపరితాపవహ్ని।దిహ్నమగుకార్ష్ణధూమమీక్షిఁ
పఁబడియె॥క॥రాజాంతరాభిముఖమా। రాజముఖివిమానవాహరయము
నఁజనియెన్।రాజీవగర్భుగేహిని|భోజకులాభరణమైనపాలఁతుకతోడన్॥
ఒక్కరాజుంజూపియిట్లనియె॥క॥పకాతపవారణముగ।శాకద్వీపాంతరం
బుసర్వముపుణ్య|శ్లోకుఁడితఁడుపాలించుని। శాకరముఖిహవ్యుఁడంద్రుజ
నపతినితనిన్॥క॥రమణీరమణీయుతనుతా। వమతాతనునతనికీర్తివైభవుని
తనిన్ । గమలగమలాయ్యుఁబోలెన్ । బ్రమదంబారఁగవరింపుపరికించిత
గన్॥ గీ॥వీనిగుణశీలశాలిశాలీనతాస్య। బింబయాననచంద్రబింబంబునే
త్తి|బాలవీక్షింపుమేచకోత్పలపలాశ। మాలికలఁబోలులలితదృగ్జాలకము
ల॥ సీ॥ అతినిర్జరేశ్వరంబై యనశ్వరమైనయైశ్వర్యమునరాజ్యమనుభవిం
చుఁ|జంచచ్ఛకచ్ఛదచ్ఛాయాశ్రయంబగుశాకవృక్షముసీడఁజలుపుఁగ్రీ
డ । పాలమున్నీటిలోఫణిరాజశయ్యపైఁబవ్వళించినశార్ఙ్గపాణిగొలు
వు|పాడువుగుబ్బలిమీఁదఁబూర్ణిమారాత్రులందొనరించుఁజంద్రాతపో
త్సవంబు।లలఘుసైసికసంఖ్యసంఖ్యాగ్రవిజిత|దానవానీకుఁడైనయీధర
ణివిభుని।లలితసౌభాగ్యరేఖాకళావిలాస|శక్తిభర్త్సితమత్స్యలాంఛను
నిఁగూడి॥ఉ॥వావిరిదుగ్ధవారిధియవశ్యమునీవిలసత్కటాక్షవీ|థీవికటా
యితంబుననిశంబు నొనర్చుచునుండుఁగాక వే। లావనవాటికాతరుపలాశ
తతిప్రతిబింబచుంబినా । నావిధనిర్మలోర్మినటనస్ఫుటచామరపాటలంబు
నన్॥గీ॥అమృతమధురంబులగుగాడ్పులానియాని|బొజ్జఁబెంచినపెనుపా
పసజ్జమీఁదఁ|బద్మలోచనయీమహీపాలుఁడేలు। పాలమున్నీటిలోశౌరి
పవ్వళించు॥గీ॥లలితకాశ్మీరభవసమాలపనకర్మ। పాటలంబైనసీముఖాబ్జం
బుతోడ|నోరయుఁగాకభవత్కేళియోగ్యమైన|పాడుపుగుబ్బలిఁబొడతెం
చుఁబూర్ణవిధుఁడు॥క॥లీలాసంక్రమవేళల।బాలాసీచరణలాక్షప్రథమా
ద్రిశిలా।జాలములఁగృతకగైరిక। బాలాతపశంకలనువుపరచుంగాతన్॥
వ॥ అనిపలికియప్పుడువాఙ్మయదేవతగంధవాహంబునుంబోనివిమానవా
హనంబులం బరిమళలక్ష్మినింబోలెఁ బ్రదేశాంతరంబునకుందోతేరనియ
మించిహేమోపమేయకాంతియుంగురువిందకాంతిదంతియునగు నయ్యేం
తికినిట్లనియె॥క॥మహిళాలలామబాహా|బహువారనివారితారిపార్థివుని
తనిన్।జహాదజహల్లజ్జాసం|గ్రహదృగ్జాలములఁజూడుక్రౌంచాధిపతిన్॥

గీ॥ మండలాకారవేష్టనాఖండవితత। పాండుదధిమండపాథోధిమండితం
బు।పడఁతియేతద్భుజాదండపాలితంబు। క్రౌంచమనుదీవిసుగుణసంఘము
లసీవి॥ క॥దర్భదళపూజనంబుల। గర్భజనిక్లేశముడుపుకరుణాభరణుఁ।ని
ర్భరమతి సేవింపువి। దర్భాధిపతనయయచటఁదరుణేందుధరుఁ॥ గీ॥అబల
పాదార్పణానుగ్రహమునవిమ్నఁ। బ్రార్థనము సేయఁగలమక్రౌంచాచ
లంబు।పటుతరస్కంధబాణసంపాతవివర। కలితనిర్గమకలహంసకలకల
ముల॥క॥ఘటియింపుమచటహాటక। ఘటకోటివతంసకములు గాథూర్జటి
కిఁ।గుటిలాలకకలధౌత। స్ఫటికశిలామయములయినప్రాసాదంబుల్॥
చ॥ పొలఁతిలలిన్మలిమ్లుచులశోలికనీరతికేళిజన్మని। ర్మలతరఘర్మబిందుమ
యమౌక్తికమండనముల్ హరించుఁగా।కలసగతిఁజలద్దధిరసాంబుధితుం
గతరంగమాలికా । వలిపృషతచ్ఛటాచతురవారికరంబిత మారుతౌఘ
ముల్॥గీ॥జాలపాదనివేశవేశంతజాల। లంఘనాభ్యాసభవమైనలాఘువ
మున।సాగరంబులుదాటిదిక్సమితిఁగడచిఁ।గమలలోచనయీరాజువిమల
యశము॥ వ॥ అనినవినియాగంధగజగామినినిజహృదయానుబంధంబవ్వ
సుంధరాధిపునియందుసంధింపదయ్యెనదిదైవవశంబప్పుడంసావతంసశిబి
కాంశువులగుపురుషులప్పురుషప్రకాండునిసమీపంబువలనరత్నాకరంబు
వలనందుపారమయూఖరేఖలేఖానుజీవిపురుషులుంబోలెఁగొనిచని గిరీశ
ప్రభావుండగునొకమహానుభావుంగదియించిరితత్సుయంబుననఖిలజగ
దర్చితపాదపద్మయగునప్పద్మసంభవుగేహిని యవ్వారారోహాకిట్లనియె॥
చ॥నవవిదళత్కుశేశయసనాభిశయద్వయుఁడివ్వసుంధరా। ధవుఁడుకు
శాంకితంబగుప్రధానపుదీవికధీశుఁడీతనిఁ। దివుటఁబరిగ్రహించిసముదీ
ర్ణవసంతసమాగమంబులం।దువిదయనుగ్రహింపుముఘృతోదధితీరవనీవి
హారముల్॥మ॥పటువాతూలతరంగడోలనచలత్ప్రాసిధారాపరిత్రు
టితాంభోధరగర్భనిస్సృతపయస్స్రోతశ్ఛటాసేచన। స్ఫుటసంవర్ధితమ
భ్రచుంబిశిఖరాభోగంబతిస్వచ్ఛమ। చ్ఛటనీకుంగనుపండువయ్యెడుఁగు
శస్తంభంబుబింబాధరీ॥ శా॥ఆనందంబునఁబొందుమిందునిభవక్త్రామంద
రత్నశ్రోణీభృ। న్నానాకందరమందిరాంగణములఁయాదోధినాదానుసం।
ధానప్రోత్థితసింధురాడ్దుహితృపాదన్యాససంభావనా। పానఃపున్యపవి
త్రకాంచనశిలాపర్యంతభాగంబులఁ॥ గీ॥కనకకేతకిదళనేత్రగాత్రయ
ష్టి। వ్యాళతనుఘృష్టికృతవలీవలయమగుట। మహితసోపానమునుబోని
మందరాద్రి।యింపుఁబుట్టించుఁగాకమీయిద్దఱకును॥ గీ॥ప్రకటమణివేష్టి

ఘృష్టిమార్గములుడిగ్గి । విమలమైపారునిక్షురామలజలంబు। పావతటి
త్రాశుపెనఁగొన్నభావమొంద । మఁగువనీకింపుఁబుట్టించుమందరాద్రి ॥
ఉ ॥ నీవదనంబుచేతరజనీపతినీచనుదోయిచేతనై రావణకుంభయుగ్మము।
సురద్రుమపంచకకోమలప్రవా। ళావలినీకరాంఘ్రియుగళాధరపల్లవ
రాగలక్ష్మిచే। భావనసేయుఁబోమథనపర్వతమిట్టిభవత్ప్రసంగతిన్ ॥వ॥
అనినవినియక్కలహంసగమన మీమాంసశిశిరకరావతంసియుంబోలె న
వ్విపులాంసునిభజియింపవాశింపదయ్యెనవైదర్భితలంపెఱింగి యాచ
తుర్భుజునికోడలుగనుసన్నసేయజన్యజనంబక్కన్యనన్యరాజన్యసమీపం
బునొందించెనప్పుడుభారతీదేవిదమయంతికిట్లనియె॥ గీ॥చపలలోచనవైరి
నిష్కృపకృపాణ।పాణిప్రత్యగ్రపల్లవప్రతిమపాణి।వీఁడధీశుండుశాల్మ
లద్వీపమునకు।లలితమధువార్ధి కాంచీకలాపమునకు॥ క ॥ ఆసవజలనిధినా
యకు। వాసవసన్నిభువిశుద్ధవంశజునితనిన్।వాసికినవతిలసుమనో। నాసిక
యెదిరింపవశమెనరనాథులకున్॥ ఉ॥ ఈసుననేకహేళనమహీసురుఁడొ
క్కరుఁడొక్కవార్ధియా। పోసనమెత్తుచోదిగులుపుట్టిపయోనిధిపంచకం
బుసం।త్రాసమునొందునప్డు మొగతప్పనియంబునిధానమెద్దియం। దాస
వపానకేలిఁగొనియాడుమతండనునీవునెమ్మదిన్ ॥ క ॥ హేలాలతాగృ
హంబుల।బాలావిహరింపుమీనృపాలునితోడన్। హాలారసమయసాగర।
వేలావనములనిదాఘవేలాదినముల్ ॥ వ॥శాల్మలగుల్మలాంఛితంబైనయ
స్మహాద్వీపంబునకుదీపంబునుంబోలెనోషధీలతా జ్వాలాకలాపదీపితన
భఃక్రోడంబును జూడామిళజ్జలదకజ్జలంబునునగుద్రోణాచలంబునీకువి
హారస్థానంబగుంగాకసరససారసకోశవృద్ధియీతని నుద్వాహమ్ముగ
మ్ము॥ ఉ॥ నావుఁడులోచనాంతములనవ్విదర్భతనూజదానును। ద్భావిత
మయ్యెనానృపతిపైననురాగములేమియప్పువా। గ్దేవివిమానవాహకతతిన్
నడపించెనువేఱొక్కపృథ్వీవరుఁడున్నపట్టునకువేడుకయుల్లమునంద
లిర్పఁగన్ ॥ వ ॥ ఇట్లునడిపించికాశ్మీరపంకనిభవిలగ్నజనానురాగుండును
శ్రీఖండలేపనైపథ్యమయదిగ్విజయకీర్తి రాజవిరాజద్భుజుండునునగు న
మ్మహీభుజునింజూపి॥ క॥ వీక్షించుసరోజేక్షణ।యిక్షురసాంభోధిజలపరీ
తంబగునా।ప్లక్షద్వీపంబునక।ధ్యక్షుండీరాజుచెలిసహస్రాక్షునకున్॥
ఉ ॥ పాంపిరివోవుభక్తినిరుపూటలురాత్రులుశీతభానుద। ర్పింపకయార
గింపఁడువిశిష్టతఁబీఁడుభుజించుఁగాకవం । చింపకయింతనుండియును జేడి
యనీవదనేందుబింబమున్ । సొంపెసలారఁగాఁదనకుఁజూడఁగనబ్బుటద

ర్మరాత్రులన్॥ వ॥ ఇక్షురసోదధివేలావనవిహారంబునుల్లతాశాఖాప్రేం
ఖోళనక్రీడావినోదంబును విపాశాపులినవేదికా ప్రదేశపర్యటనంబును
మనంబునకింపుపుట్టింపఁగలయవియుతనిఁబరిగ్రహింపుమనిన నాసరోజా
క్షివైరాగ్యరూక్షంబగువీక్షణంబులనతనివీక్షించె నప్పల్లవపాణిగుణోద
యతృణీకృతవాణి వీణానిక్వాణియగువాణి యన్నీలవేణి తలంపెఱింగి
యంసస్థలస్థితసమానవిమానదండులగుపురుషప్రకాండులంబదండుపదం
డనినడిపించిజంబూద్వీపభూపాలలోకంబుగదియించి॥ ఉ॥ నేరెడిదీవియే
లుధరణీవరముఖ్యులువీరెకంటెయా। న్నారుమనోరథంబులుమనంబునఁ
బాయకసంచరింపఁగా।నీరజపత్త్రనేత్రియొకనిన్ వరియింపుమువీరిలోన
దై।త్యారివరించునిందిరక్రియన్ బరినందితచిత్తవృత్తివై॥ క॥ సుందరిజం
బూద్వీపము। నందలిభూపాలసముదయంబులఁగంటే । పొందొప్పధరణి
వ్రాలిన।కందర్పజనంబువోలెఁగడునొప్పారెన్॥ గీ॥ దీవులాఱునుతనుఁ
జుట్టుతిరిగికొలువ।దీవులకురాజు నేరేడుదీవియొప్పు। మేరుకైలాసగిరులు
బంగారుగొడుగు।ధవళతరచామరంబునై తనకునమర॥ ఉ॥ ఓవనితాలలా
మలవణోదధిచక్రపరీతమైనయా।దీవికిరాజుజంబువుప్రదీపితలాంఛనమ
న్నగంబుశా । ఖావళివ్రేలియాడెడుమహాఫలముల్ గని వారణంబులౌఁ।
గావనిపండెముల్ సలుపగాఁగవఁకింతురుసిద్ధదంపతుల్ ॥ వ॥ కంబుకంఠిజ
గదలంకారంబగు జాంబూనదంబుదనకు జంబాలజాలంబుగా జాంబవ
ద్రవభవంబైనసుధామధురాంబుపూరంబగుజంబూసరిత్ప్రవాహంబు
జంబూద్వీపంబునందుఁబ్రవహించునీద్వీపంబుననంతరాంతరంబులనెంత
యుంబ్రసిద్ధులగువసుధాకాంతులునిన్నంతరంబులంగోరివీరె సభాభ్యం
తరంబుననున్నవారు విమతమాళివతంసతమాలమాలికామిళన్నీల తమః
ప్రకరతిరస్కారభాస్కరులగు వీరియందొక్కరునియందు నీడెందంబు
గండలితానందంబయ్యెనేని వానిఁజూపుమా భూపాలకునికుల బలాచార
శూరతా వివేకవైభవంబులభివర్ణించెదననిన నబ్బాలశాలీనతావశంవద
యైవదనారవిందంబువంచియూరకుండెనట్లున్నంగాంచివిరించిపట్టపుదేవి
బుజ్జగించియాలజ్జావతికినుజ్జయినీవల్లభుఁ[illegible]యిట్లనియె॥ గీ॥ సవిధలీలా
వనీస్థాయిశంభుమౌళి।చంద్రికాధౌతకలధౌతసౌధజాల। యుజ్జయినిరాజ
ధానియోయుత్పలాక్షి।భావసంభవనిభునకీభూవిభునకు॥ ఉ॥ తామరసా
క్షిశంకరుఁడుతత్పురికాత్మకిరీటచంద్రరే। ఖామృతవృష్టిమన్మథనవాంకు
రముల్ సృజియించుఁగామినీ । కాముకభావసీమములకందువపట్లనునిట్టి

వాఁడశే। యేమిటికిఁ దహించెనిట లేతుణవహ్నిదదీయ దేహముఁ॥ గీ॥ వె
లఁదివీఁడేలునుజ్జనీవీటియందు। వెఱతురలుగంగసతులాత్మవిభులతోడ। బా
హ్యావనవీధి కాష్ఠాయిభర్గమాళి। బాలహరిణాంక కోమలప్రభలయాజ్ఞ॥
ఉ॥ యాచకకోటియీతనియుదారత పేర్మి సమృద్ధి నొందియా। చ్చాచర
ణంబువీక్షెూనినయాత్మలముచ్చటఁబొందిదేవతా। నైచికియుఁ సురద్రు
మము నైజగుణవ్యసనంబులంబయ। స్సేచనలీలఁబల్లవజభుజక్రియఁదీర్చు
మిథః ప్రసంగతిఁ॥ శా॥ క్షోణీనాథుఁడతండుదానగుణవిస్ఫూర్తింబ్రవ
ర్తిల్లఁగా। మాణిక్యాచలమెట్లుగైకొనియెనో మాకద్భుతంబయ్యెఁగ।
ళ్యాణీనిర్వ్రియరత్నసంపదుదయోదగ్రత్వముఁ యాచక। శ్రేణీవర్జన
దుర్యశోనిబిడతఁ వ్రీడావనమ్రత్వముఁ॥ వ॥ దమయంతి శాంతిదాం
త్యాదిగుణసంతానంబులకువిశ్రాంతిధామంబైన యీయవంతిపతియం
దునీయంతరంగంబనురాగవంతంబయ్యె నేనిసుప్రా నదీసలిలకేళియు మ
హాకాళస్థితవృషభధ్వజభజనంబును విశాలనగరసౌధసింహాసనాధి రో
హణంబును నీకుసంభవింపఁగలయదియని పలికి పలుకుందొయ్యాలి యూర
కుండెఁగుండినావనిపురందర ప్రియనందనయును దూష్ణీంభావంబున నవ్వి
శ్వంభరాభర్తమీఁదఁగటాక్షుపీక్షుణంబావర్తింపదయ్యె నపుడు॥ గీ॥ మాళ
వాధీశ మకుటాగ్రమణులయందు। భీమనందనరూపంబు బెరసియునికి। త
ద్విరక్తిపరీక్షించి తారుదార। యరిగిరవలకుఁజతురంతయానధరులు॥ గీ॥
గోఁతిగాంగెయపీతవక్షోజకుంభ। యభ్రవాహినియును బోలెనరుగుదెం
చె। యానధరవర్గ నగరపాత్రానువృత్తి। భూవరాంతరమనుమర్త్యభువ
నమునకు॥ వ॥ అప్పుడు మత్స్యలాంఛనచాపరేఖావిరాజితభ్రూవిలాసయ
గు నారాజకన్యకతోడ వాగ్దేవి యిట్లనియె॥ క॥ వ్రీడావతియీభూపతి। గౌడ
బిడౌజుండువీఁడుకమనీయరతి। క్రీడారహస్యకోవిద। చూడామణి రెప్ప
లెత్తి చూడుము వీనిఁ॥ ఉ॥ పంకజనేత్రి వీనిపరిపాండురకీర్తిభరంబుచేఁగు
రం। గాంకరుచుల్ దృణీకృతములై నవినిష్కుటమట్లుగానినా। డంకముడా
సియున్నెయమృతాస్పదమైనతదంతరంబునఁ। రంకువసంకుచత్ప్రిణ
యిరక్తిదదంకురచర్వణార్థమై॥ గీ॥ కువలయశ్యాముఁడైనయీయవనివిభు
ని। యిరియుఁగవుఁగిటిలోనుండు హేమగౌరి। కుసుమబాణాసనుని సేసకొ
వ్వఁగోనఁదివిలిమొప్పారుసంపెంగదండవోలె॥ చ॥ లలనయితండుస
మ్ముఖమిళద్రిపుకుంజరకుంభమౌక్తిక। చ్ఛలమునవీరలక్ష్మివలిచన్నులమీఁ
దినిజప్రతాపసం। కలనసముల్లితంబులగుఘర్మకణంబులుపాయమీటని।

ర్మలనిజశాతహేతినఖరంబున నాజివిహారభూములన్॥ గీ॥ అతివయాజా
నుదీర్ఘబాహుప్రతాప|సమధిగతదిగ్విభాగుఁడీజనవిభుండు। సప్తతంతు
యశఃపటవ్యాప్తనిఖిల|భువనుఁడీతనిచరితమద్భుతకరంబు॥ వ॥ అనినవిని
యయ్యరవిందాస్యయౌదాసీన్యసంవిదవలంబితశూన్య ముద్రాముద్రి
తంబైనచూపునంజూచి యాభూపాలునింబ్రతిషేధించెనా కన్నెఱింగి
ద్రుహిణగృహిణీవిమానవాహవ్యూహంబునకుంగనుసన్నసేసి వేఱొ
కనిరునింజేరంబోవనియమించి యారాజన్యుంజూపి విదర్భరాజకన్యకకి
ట్లనియె॥ సీ॥ తేజవప్రత్యర్థిపార్థివసార్థపాథోధిసమ్మర్దమందరత్మాధరం
బు। పృథుఁడనునృపతియీపృథ్వీశ్వరుండేలుమధురనాకముజంభమదనుప
గిది।సక్ష్మశ్రువైనయీయనముఖాంభోజంబునంకగర్భుండైనయమృతక
రుఁడు|సరివోవఁజాలదుచారుకాంతిస్ఫూర్తినటుసూడుమితనిబాహార్గళ
ములు|వైరిధరణీశవంశసంహారమునకు।శాత్రవకళత్రనేత్రాంబుజన్మ
మునకుఁ। గారణంబైనధూమరేఖయునుబోని| ఘనశరాసనగుణకిణాంక
ముధరించు॥ చ॥ అలికులవేణి కాళియమహాహ్రదముల్ గమనీయనాభితో|
జలనిధినేమిభాతికినిజకాని మేచకరోమరాజినా।నలిఁబ్రహింపుచున్నయ
మునానదియందునితండునీవునుం । జలుపుదుగాకగ్రీష్మదివసంబులయం
దుఁబయోవిహారముల్ ॥క॥ గోవర్ధనాద్రితటములఁ| బ్రావృట్కాలముల
విపినబర్హిణనటన। ప్రావీణ్యమువీక్షింపుఁ| డీవునునీతండువేడ్కలింపెస
లారన్॥ఉ॥ పూవులభూరిసౌరభముపూనిభరంపడియేగుదెంచుబృం| దా
వనసంచరిష్ణుఁడుసదాగతిపాంథుఁడుదప్పిపెంపునన్ । ద్రావఁగలండు
బాలునివిధంబునఁజిత్రకగంధసారపం । కావిలమైననుంగువలయాక్షిభవ
త్రుతిఘర్మతోయముల్॥క॥ పాటించియితనివేడిన| చాటుకవీశ్వరులహస్త
జలజంబులకున్| హాటకదీనారములవ | రాటకసంఘాతకములువరాశేం
ద్రసుతా॥గీ॥ అనినవినియునువ్రాల్చెఁబక్ష్మాంచలములు।బాలతద్భావమె
ఱిఁగివాగ్భామయప్పుడు| మఱియునొకమానవేంద్రుసమక్షమునకు| నిం
దుబింబాస్యదోతెంచియిట్టులనియె॥ వ॥ మత్తకాశినియితండుకాశీరాజిత
నిరాజధానిముక్తిక్షేత్రంబగు వారణాశియితనికులదైవతంబఖిలభువన
స్థుండగుధూర్జటియితనివిహారదీర్ఘికత్రిలోకసంతాపనిర్వాపణియగుగీ
ర్వాణతటినియితనిసత్రశాలవిశాలాక్షీకేళిభవనంబితనిభుజాస్తంభదం
భోళిరిపునృపాలబాలానయనాంబువృష్టిధారాసమేధితంబు॥ చ॥ సకియ
యితండునీపలుదచన్నులక్రేవలనొత్తుగాఁతఁగిం।శుకముకళాభిరామము

లుసుంకముపట్టునఖాంకురాంకముల్ । ప్రకటితశాంకరీచరణపంకజకుంకు
మపంకసంకర। ప్రకటనిరంకశంకరకపర్దశశాంకకళానుకారముల్ ॥ గీ॥
అతివసంగ్రామరంగసంగతవిరోధి । నృపశిరోధిశిరఃకాండనివహఖండి।
చండభుజదండమండితమండలాగ్ర । జాగ్రదుగ్రప్రతాపుఁడీజవవిభుం
డు॥ క॥ దశశతదృగ్గర్వగర్వ। ప్రశమసహేలాధురీణపటువేగనిరం। కుశసై
న్యతురగరింఖా। విశకలితదిగంతధరణివిభుఁడులతాంగీ ॥ వ ॥ అనివర్ణించు
చుండదమయంతినిజమహోత్సవాగతానేక జనలోకశోభావలోకనకు
తూహలంబునం బరాకువహించియుండె నవ్విధంబకాశీరాజునకుంగ్లే
శావహంబయ్యెసరస్వతీదేవియావేళ నొకఁ నరదేవోత్తముంజూపియిట్లని
యె॥ గీ॥ ఈనృపాలుఁడయోధ్యాపురీశ్వరుండు। పేరుఋతుపర్ణుఁడాకర్ణ
చారునయన। వీనివరియింపుసముదీర్ణవిధసువర్ణ। కేతకీగర్భపర్ణాదిపీతవర్ణ॥
ఉ॥ వారివిహారవేళఁజెలువా చెలువారెడునీచనుంగవన్। సారపుదారహా
రములచందముఁగైకొనుగావుతంజమ। తాఁరముక్రొత్తయై మెఱయఁద
త్తటసీమఁబరిత్రుటత్సదా। సారవసారసోర్మిభవసారవరాంబుపృషత్క
దంబముల్ ॥ గీ॥ ఇతనితాతభగీరథుండతులమహిమ। నవనిఁబ్రవహింపఁ
గాఁజేసెనభ్రగంగ। నితఁడుత్రైలోక్యమునఁబ్రవహింపఁజేసెఁ। గిరభా
షిణివరధర్మకీర్తిగంగ॥ చ॥ కవివచనంబులీతనియగాథయశఃకలశాంబురా
శిలో। లవములువోలెడిందువిమలంబగువీనిగుణప్రతాపముల్। దవిరిదిగంత
సంపుటతటిన్ బుధమండలిలెక్కవ్రాయదా। నవముభజించువైరినరనా
థయశఃకరికాకలాపముల్ ॥ శా॥ అంభోజాననవీని నెట్లునుతిసేయన్వచ్చు
నేతత్తమా। సంభూతంబగురోమసంఘముమహాసత్త్వాంకురశ్రేణియ।
స్తంభాటోపవిజృంభమాణరిపుదోస్తంభోరుకుంభీనసా। రంభస్తంభన
మంత్రమీతనికఠోరక్ష్వేళయాలంబునన్ ॥ శా॥ గంభీరప్రతిపక్షరాడప
యశఃకాళిందియున్ వీనిదోస్తంభోద్భూతయశోభ్రగంగయునన్ సం
శ్లేషమున్ బొందునా। సంభేదంబునగ్రుంకికాంచునమహాక్షత్రంబురం
భాపరీరంభానందనకేతనందనవిహారప్రౌఢివిస్రంభముల్ ॥ శా॥ తాదృ
గ్దీర్ఘవిరించివాసరకరత్వంబుం బ్రతిష్ఠించుచున్। యాదోధిన్ దననీడబాడ
బముగానాకాశసంవాస్త్యరి। క్ష్మాదారస్థిరకీర్తితారకములన్ మాయిం
చునేతత్ప్రీతా। పాదిత్యుండువెలుంగుపద్మముఖివాచాగోచరప్రక్రి
యన్ ॥ క ॥ అనవినియువిననియట్ల। జ్జననాథతనూజయున్నచందముఁగనియె।
మ్మనువంశాగ్రణియవలకుఁ। జనననుమతిఁజేసెనలువసతివాహాతతిన్॥

ఇట్లనుమతించి॥ ఉ॥ అక్కడనెక్కభూపతిననంగునికంటెనురూపసంప
దం। జక్కనివానిఁజూపిసఘసత్త్వముమైమధురస్వరామృత। న్యక్కృతమ
త్తకోకిలసనాభినితామరచూలిదేవియా। క్రక్కసజవ్వనింగరముగారవ
మొప్పఁగఁజూచియిట్లనున్॥ గీ॥ పాండ్యభూపాలుఁడీతండుపద్మనయన।
యితనివీక్షింపునిజకటాక్షేక్షణముల। మానశాలినిశాలీనతానతమగు। నా
ననాంభోజమెత్తుమీయుత్తరమున॥ ఉ॥ ఈసకలావనీతలమునెక్కటిదా
నపరిభ్రమించియు। భ్యాసపరంపరాపరతనభ్రమునన్విహరింపఁగోరి
యో। లాసితకీర్తివిభ్రమకలాగరిమన్నటియించుచుండునీ। రాసుతువం
శరత్నముదిరంబుగఁజెందియమందలీలలన్॥ గీ॥ ఇతనిరిపురాజరాజియేటే
టివరుస। నడవులడవులుదప్పకయెటఁగియెటఁగి। యరుగబహుకాలశూన్య
తనడవులైన। యాత్మనగరంబులకుయదృచ్ఛానువృత్తి॥ స్రగ్ధర॥ ఆలోకా
లోకమేదిన్యకూలంకషయశోదారవిస్ఫారకీర్తిన్। ఖేలాకూపారపారాఖి
లజనవినుతాక్షీణచారుప్రతాపున్। బాలావీక్షింపువీనింబదయుగయుగప
త్పాలిభూపాలిభూయ। స్ఫూర్తిరతోన్నమపాళీసులభపరిచయాస్తోకనంద
న్నఖేంషన్॥ శా॥ భంగాకీర్తికషీకులీసతమప్రత్యర్థిపృథ్వీపతి। స్స్వాం
గత్తించుకకాననాంతరములన్వర్తిల్లినత్యుల్లస। ద్భంగిన్వీనిప్రతాపవ
హ్నిజగమత్సంగంబులన్విస్ఫులిం। గాంగారంబులుభానుఁడున్శిఖియు
జంభారాతిదంభోళియున్॥ శా॥ ఏణీలోచనయేతదుగ్రసమరప్రేంఖోపన
మ్రామర। శ్రేణీమధ్యచరుండువైన్యుఁడుగిరిస్థేపార్థమైకైకొనుం। బా
ణింజాపముమీఁదంతిబలముల్పైనేగినన్జంగమ। క్షోణీంద్రంబులువోలె
ధాత్రియడఁగ్గైకొంచున్విజృంభింపఁగన్॥ శా॥ ఆదైత్యాంతకువక్షమున్
గృహముశూన్యత్వైకదోషస్ఫుటా। సీదన్మర్కటకీటజాతకృతకశ్వేతాత
పత్రీభవ। త్తాదృఙ్నిర్మలకౌస్తుభాభరణరత్నస్ఫూర్తిగాఁబాసియా। స్తో
దంబొప్పవసించుశ్రీయితనిబాహామధ్యసౌధస్థలిన్॥ మ॥ ఘనసింహారవి
ముగ్ధమూర్ధముధృతస్కంధావళీశ్యామికం। బునుబాధోద్ధరమార్గగాహి
యునునైపూబోణియీరాజనం। దనగంధద్విపమాజిలోఁజరమసంధ్యా
కాలముంబోలుచున్। అనురోధించువిరోధిబాహుజభుజాతేజస్సహ
స్రాంశులన్॥ క॥ కీర్తిధనుఁడైనయీతని। మార్తురుదివికరుగనరుగమఁగువ
బెడంగై। మార్తాండమండలంబున। గర్తమయంబైనత్రోవగానఁగవ
చ్చున్॥ చ॥ ఎదిరిదిసమ్ముఖంబయినయంతటిలోననయేమిచిత్రమో। కదన
ముఖంబునందువిముఖత్వముఁగైకొనునర్కదీప్తిచే। నదరులువారుచున్

బెడిదమైనయడఃకరవాలధారచే । విదళితమై శిరోధివరవీరవిరోధి మహీ-
శుఁడుద్ధతిన్॥ వ॥ అనియెనప్పుడు సమీపంబున దాసియున్న యంతఃపురదాసి
యాదాసీన్యగర్భంబైన వైదర్భితలంపెఱింగి వేఱొక్క దెసచూపి య
క్క యిటుగనుంగొనుము సౌధాగ్రంబునందు నటియించు కేతనపటాంచ
లంబునం జలంబుగొని యొక్క కాకి గాహనమునకై కాకారవంబుతోడన్
గాలూఁదలం దియనువుగాక చీకాకుపడుచున్న యది యనుచు నప్రస్తుత
భాషణంబులం బరిహాసంబు పుట్టించిన॥ గీ॥ దాసి చేసిన యప్పరిహాసమున
కు। హాసపరిపాండురంబైన యక్కొలువున। నా నృపాలుముఖమ్లానిగానఁబ
డియె। నలుపుగానఁగబడుఁగదా తెలుపులోన॥ అప్పుడు॥ క॥ ఆరాజుపట్టపువా
సిమ। హారాజక సిద్ధసురసమర్పితచరణాం। భోరుహ భారతి యొక్క మహా
రాజుసమీపమునకునల్లన చనియెన్॥ వ॥ చని మహేంద్రగిరియేలు నన్న
రేంద్రునిం జూపి దమయంతికిట్లనియె॥ చ॥ నరసుతునిమ్మహేంద్రగిరినాథు
వరింపుము రూపసంపద। న్వారయు నితండు నీకునొకదోసమునుంగలదవ్వారం
బునన్। గరిమఁగళింగగజంబులగు గంధగజంబుల కుంభరాజితోఁ। గరకరిపు
ట్టఁగాఁగలదు కామిని నీవలిచన్నుదోయికిన్॥ చ॥ గజపతి వచ్చెనంచు నొక
గంధగజంబు గురించి యొక్కఁడ। కఱజపడి పల్కెన వెఱది కాననభూమికిఁ
బారిభీతి దా। రిజుగునని ద్రలోఁగలవరింపని జోత్రియ నేర్చు కీరముల్। గజప
తివచ్చె నావినికలంగుదురీతని శత్రులచ్చటన్॥ గీ॥ వీనిరిపుకాంత పతిఁబాసి
కానలోన। చెంచుపూఁబోఁడులును దానుఁ జెలిమి చేసి। చెప్పఁదమ దేశవా
ర్తలు చెప్పుచోటఁ। జల్లనై యుండు మాభూమిచంద్రుఁడనుచు॥ మ॥ హాస్ర
గ్ధర॥ రతిక్రీడాహంసమోహగ్రహణశశభృశప్రార్థనోన్నిద్రతారా।
పతియై దుఃఖించు సత్యప్రస్మరనిజదృగ్బాష్పధారాగతుండున్। బ్రతి
బింబప్రాప్తలాభప్రముదితసుతయై రంజిలున్ రాత్రులేత। తత్ప్రతిపక్ష
క్షోణిపాలప్రమదగిరిదరీప్రాంతకాంతారభూమిన్॥ ఉ॥ అజ్జలదేవతా
స్ఫటికహర్మ్యము శేషుఁడు ముజ్జగంబులన్। మజ్జనమాచరింపఁబలుమా
ఱును జిందు తదీయవాఃకణం। బజ్జలజారి యిట్టివిమలాద్భుతకీర్తి మహాజి
పూరమున్। సజ్జనవర్ణనీయమునొనర్చె నితండు వసుంధరాస్థలిన్॥ శా॥ ఆ
మోదాశ్రుభరంబు వెల్లిగొన నెట్లాలించుఁ గర్ణంబులన్। రోమాంచంబు
వహించు నేకరణి నీరోమాంకురంబైన మై। భూమీచక్రము వ్రానియొల్లుద
లలూపుం బన్నగస్వామి। దిగ్గ్రామప్రౌఢిని వీనికీర్తిఫణభృత్కాంతాజ
నుల్ పాడఁగన్॥ గీ॥ అనిననల్లన నవ్వె నజ్జాయతాక్షి। యదివిరక్తియయగు

గుటయు నాత్మ నెఱిఁగి| యానవాహసమితి నవలోకసంజ్ఞ| నవ్వలికి నరుగ
బనిచెను వాగ్వధూటి॥ వ॥ అబ్బోటి వేఱొకరాజుం జూపి యారాజవదనకు
రాజీవభవుని దేవి యిట్లనియె॥ గీ॥ ఇతఁడు నేపాళభూపాలుఁడిగురుబోణి।
వీని వీక్షింపు కడకంటి వీక్షణమునఁ। బణతి యేతత్ప్రతాపాగ్నిఁ బడియె నేని।
పతగుఁ డంగీకరించుఁ బతంగవృత్తి॥ గీ॥ ఉభయపాలస్త్యవాసైకయోగ్య
ములును| నుభయసంధ్యాప్రభాలంక్రియోజ్జ్వలములు। నైనదిగ్భాగము
లయందు వీనికీర్తి| పద్మలోచన నృత్యంబు పరిఢవించు॥ మ॥ శరధిప్రోద్ధతశిం
జినీఘనమహాశబ్దగ్రహాకృష్టియం| బరవీథిం గతిలక్ష్యభేదమవనీపాతం
బులక్షింపరా| కరివక్షస్స్థలరంధ్రపఙ్క్త్యనుమితంబౌ నాజిరంగంబులం।
దరవిందాననవీని బాణనికరంబ త్యద్భుతప్రౌఢిమన్॥ మహాస్రగ్ధర॥ ప్రతి
తప్రత్యర్థిపృథ్వీపతిముఖకమలాపాత్రయమ్లానిభృంగ| ప్రతిబింబాంకం
బు లేతత్పదనఖవిధుబింబంబులీ రాజుదాల్పున్| బ్రతివీరప్రాణవాతప్ర
కరనవసుధాపానపీనంబు నత్య| ద్భుతశౌర్యాడంబరంబున్ భుజభుజగయు
గంబున్ మహాసంగరోర్విన్॥ మ॥ హరిదంతద్విపదంతకుంతములకన్వాదే
శమాశీవిషా| భరణోత్తంససుధాంశురేఖకు ననుప్రాసంబు కైలాస
భూ| ధరహాటస్ఫటికోపలప్రతతికధ్యాహారమిమ్మేదినీ| శ్వరదేవేంద్రుని
సాంద్రనిర్మలయశోజాలంబు లీలావతీ॥ సీ॥ ఇతని హేతిశతఘ్ని నెబ్భంగి నె
దిరించు నరవీరశతము సంగరములందు| లక్షభేదనకళాదక్షు నీతని నెట్టుల
హితయోధులు లక్షులాక్రమించు। నీక్షణజితపద్మ నితని నేత్రక్రమమున విమత
పద్మములు గలింపఁజాలు| సర్వపరిచ్ఛదాసక్తుఁడీతని నెవ్విధంబున రిపుప
దార్థము జయించుఁ। గానసంఖ్యాపదంబులొక్కటియదిక్కు। వీనిపగరకు
మాటలు వేయు నేల| కార్తికీతిథియామినీకాలపూర్ణ| చంద్రమండలసం
కాశచారువదన॥ గీ॥ అనుచు నిబ్భంగి నెత్తి చెప్పిన ను వినియు| నుత్తరము లేక
యూరకయున్నఁ జూచి। యన్యరాజన్యుఁ గుఱిసేసి యరిగె వాణి| యానధు
ర్యవ్రజంబుతో నరుగుడేర॥ వ॥ ఇవ్విధంబున నంగామరూపధరుండైన కామ
రూపాధిపుం జేరంజని వాగధిదేవత యవ్వనితావతంసంబునకిట్లనియె॥ గీ॥
ఇతఁడు ప్రాగ్జ్యోతిషాధీశుఁడిందువదన| వీరచూడావతంసంబు వీనిఁ జూ
డుము| అలసవలితంబు వ్రీడాభరాకులంబుఁ| జంచలము నైననీదు నేత్రాంచ
లమున॥ శా॥ క్రూరాసిత్రుటితాదివారణఘటాకుంభస్థహాటస్థలీ। రారా
జన్నవమౌక్తికోత్కరకిరారంభక్రమోజ్జృంభియై। యీరాజన్యకరం
బు పోరులఁ గరంబే వారు సత్కీర్తిబీ। జారోపంబొనరించు భంగి హాయరిం

ఖాగ్రక్షతతత్కోణులన్ ॥ స్రగ్ధర॥ రాజీవాక్షిప్రహారస్రవదసృగసుహృ
త్ప్రాంశువంశాళినేత । త్తేజోధూమధ్వజంబుల్ దిరిగితిరిగిరోధించుచు
స్సాధలీలన్ । రాజావర్తోపలాంశుప్రతిమతమతితప్రాజ్యధూమంబు గా
రా । రాజన్నాసీరవాజివ్రజఖురజరజోరాజిఘోరాజిభూమిన్ ॥ వ॥ అని
యొనాసమయంబునసమీపవర్తినియగు తాంబూలకరంకవాహినిదమన
స్సహోదరిభావంబెఱింగి భారతీదేవి నుద్దేశించియో దేవియీవసుధా
వల్లభునిమీఁదనిప్పల్లవాధరకునుల్లంబుపల్లవింపను వచనపరిశ్రమంబువల
దువాఁడెయుత్కలదేశాధీశ్వరుండమ్మహీశ్వరుగుణకలాపంబులభివర్ణిం
పుమనుటయు॥ క॥ భారతిరతీశకల్పుని । నారాజకుమారుఁగదియనరిగిగభీ
రో।దారమృదుమధురభాషల। నారమణీమణికినిట్టులనియెం బ్రీతిన్ ॥ క॥ ఇ
తఁడుత్కలదేశాధిపుఁ। డతివవిలోకింపుమితనినానక్రూరిపు। క్ష్మాపతికిరీట
కోటి। శతమఖమణిమధుపచుంబిచరణాంబుజునిన్ ॥ మ॥ చమరించుందుహి
నచ్ఛటాచ్ఛలమునన్ శీతాంశుబింబంబువెం। గుముదంబెన్నఁడునిద్రవోదె
పుడునీకొప్పుం బ్రవేశించుమ । ల్లిమతల్లీనవమాలికాకుసుమముల్లీలావ
తీపీనిదు । ర్దమదోర్దండయశఃప్రకాండవిభవారంభంబుజృంభించినన్ ॥
స్రగ్ధర॥ పైపైతుంగార్వముఖ్యప్రకరఖురపుటీపాతవిధ్వస్తమాన। క్ష్మా
పృష్ఠోత్తిష్ఠదంధంకరణరణరజస్సాండధారాంధకారం। బాపూర్ణంబైన
ఘోరాహవముఖములనక్షాక్షియీరాజుబాహా। టోపంబీక్షింపరాదుం
డుటకుమరుఁగుచుండుందివిన్ దేవపఙ్క్తుల్ ॥ మ॥ అసమానస్థిరదానవై
భవకళాహంకారసింహాసనా। గ్రసమాసీనుఁడువీఁడొకండుకలుగంగా
నర్థియాచ్ఞారస । వ్యసనాభావబహూభవత్ఫలభరవ్యాజంబు నన్నా
మ్రమై। యొససంక్రందనశాఖిడెందమునబెంపెక్కించుమందాక్షమున్ ॥
మ॥ కలుచంగోశబిలంబువెల్వడియదఃఖడ్గాహిపైవచ్చుచో। చలనంబించు
కలేకయీతనిరిపుక్ష్మాపాలసంఘాతముల్ । చలహస్తాంబురుహాంగుళీ
మయుమహాసిద్ధౌషధీపల్లవాం। చలముత్మేసిభజించుజాంగలికతన్ సం
గ్రామరంగంబులన్ ॥ వ॥ అనిపలికిజలుకుబోటివరాటరాజకన్యకంగనుం
గొనియప్పుడయ్యింతియంతరంగంబు నిరంతరస్మరణసరణిధారావహిక
జ్ఞానధారాసమారూఢ నిషధపరివృఢంబగుటనెఱింగియు నెఱుంగనిచం
దంబునభావించుచుం బ్రస్తావోదితప్రకారంబునన్ జతురెంతయానధరు
లంబదండుపదండని యుత్కలాధీశ్వరుంగడచి యసమసమరవిసృమర
చమూమదాంధగంధసింధురఘటావమధునికరాసారహార నీహారసమ

యకంపితారాతిహృదయకమలుండును మదవదరిచూడాకురువిందకంద
ళకిరణసందోహసందీపితచరణారవిందుండును గరళకరాళకరవాలధా
రానికృంతనగళద్రక్తరిపుసుభటనటారబ్ధనాట్యాద్భుతాలోకహృష్టత్రి
విష్టపనివాసుండునునగు నెక్కరాసుతుఁజూపి దేవియితండు కీకటాధీశ్వ
రుండిమ్మహీపతిపుంగవునపాంగంగస్థలలాస్యలంపటంబులగు కటాక్షవీ
క్షణంబులనిరీక్షింపుము॥ స్రగ్ధర॥ లీలంగట్టించె బెక్కుల్ నెలవులఁజెరువు
ల్ వీఁడుసాంద్రద్రుమాళీ। వ్యాలీఢోపాంతశాంతవ్యథపథికజనస్వాంత
ముల్ కీర్తిలక్ష్మీ।మూలంబుల్ నీలనీలాంబుజదళదళనామోదమేదస్విపా
థః। కేలీలోలద్విజాలంకృతమధురకలక్రేంక్రియాసంకులంబుల్ ॥ మ
హాస్రగ్ధర॥ మహిళాసీమంతముక్తామణియితనియశోమండలీపూర్ణరా
కా। తుహినాంశుల్ దాడిమైపత్తురువడిఁదమపైదొమ్మిగానంచుఁజుమ్మీ।
మహిగోళచ్ఛాయమాయామయగణితకళామాత్రలక్ష్యాంగకుండై। గ్ర
హావీథిన్ దుర్గపీథిం బ్రభ చెడియుదగున్ రాహురాహుత్తుఁడౌటన్ ॥ మ
హాస్రగ్ధర ॥ తరుణీదామోదరీయోదరకుహరదరీస్థానమీవిశ్వధాత్రీ।
శ్వరుకీర్తుల్ ముందిపారంజటులగతిజగజ్జాలముల్ దేలియాడన్। మురజి
న్నాభిప్రణాళీముఖమునధవళాంభోజమున్ పేరుగాఁదా। నెరవైత
త్ప్రావరమంతర్నిబిడముయిబహిర్నిర్గమంబున్ భజించున్॥ వ॥ అనినవిని
యునవాదరముద్రాముద్రితంబైనహృదయంబుతో నవ్విద్రుమాధరిగీ
కటాధీశ్వరుంగటాక్షింపకుండిన॥ ఉ॥ వేసటలేక భీమపృథివీపతినందనయా
ననాంబుజో।ల్లాసవిరక్తిముద్రపదిలంబుగఁగన్గొనియాదినాంతసం।ధ్యా
సమయాధిదైవతపితామహుపట్టపుదేవిగీకటుం।బాసిచనందలంచెమ్మటి
పంచనలీమణిమంచపీఠికిన్॥ వ॥ అప్పుడుసరస్వతీదేవినిర్దేశంబునయానధు
ర్యులురాజసమాజంబువలనంబాపిభోజరాజకన్యకనునిషధరాజపంచకం
బునుంగదియించుటఁబరిమళంబులు నందనోద్యానతరుషండంబుల వల
నఁబాపిమధుపమాలికంగల్పపాదపపంచకంబునుంగదియించిన చందంబు
దోఁచెననంతరంబనలాకృతిధరులయిన యాలోకపాలురంజూపి క్రమం
బున॥ గీ॥ వాణియిట్లనునక్కీరవాణికెలమి। గూఢశబ్దార్థసంశ్లేషరూఢిమె
ఱయనిర్జరాధీశ్వరులకునిషధపతికి। వర్ణనావాక్యరచనసన్వయముగలు
గ॥ చ॥ అతివయపవ్యపాయునిననల్పవిలోచనపంకజాతుఁబ్రీ। ణితనిజవీర
సేనునివినిర్జితసర్వమహీభృదావళిన్। హతమదవద్విరోధిబలునాత్మచ
మూచరవారణానన। స్రుతమదగంధయుద్ధమహిఁజూడుమువీనిమహీమ

హేంద్రునిన్॥ సీ॥ భాస్వరరూపసంపన్నుఁడుద్ధతిమంతుఁడధికప్రతాపస
మన్వితుండు। హేతిసంభూతప్రభూతభూతియుతుండుశుచిధనంజయుఁ
డువిస్ఫూర్తిశాలి। నానామహాసమిన్మధ్యప్రదీప్తుండుసతతంబువిబుధ
సంతతికిముఖము। లాలితబాలప్రవాళతామ్రకరుండుతనకుశాత్రవస
ముత్కరముతృణము। తామరసపత్రనేత్రియీతండనలుఁడు। లావుగల
వాఁడులోకపాలకులలోన। బహుతరస్నేహరుచిమహాబలసహాయ। సం
పదస్థామునెలమివీక్షింపుమితని ॥ గీ ॥ పరభయంకరపటుగదాప్రహార
ణుండు। దండనిపుణుండుసమవర్తిధర్మరాజు। మిత్రనందనుఁడంభోజనే
త్రిచూడు। మితనిదక్షిణనాయకునింపుమిగుల॥ క॥ ధవళాక్షిచూడుమీతని।
భువనాధీశ్వరునపారభూరిగభీర।త్వవిశేషనిధినదీనుని। బ్రవిమలతరవా
రినధికబలసత్త్వాఢ్యున్॥ వ॥ అనియాఖండలుగురించియునగ్నినుద్దేశించి
యునంతకులక్షించియునంబుపతింగూర్చియుఁ ద్రిభువనార్చితచరణారవిం
దయగునరవిందభవుదేవితదీయమాయారూపంబులకు ననురూపంబుగాఁ
బ్రత్యేకంబయుభయార్థవచనసామర్థ్యంబులగు వర్ణనావాక్యంబులం
బ్రబోధించిన విదర్భధాత్రీపతిపుత్రినేత్రశ్రోత్రంబులంజూచియు విని
యునితండితండనినిర్ణయింపనేరకడెందంబుడోలాందోళనంబునొందవిధి
పజ్జనునిషేధంబుత్రోవనుంబోవనితలంపుననిలింపనిషధరాజులనుసలువు
రవిస్మయస్మేరంబులగువిలోకనంబులనవలోకించునదిక్రమంబున భారతి
నిర్దేశంబుననైసర్గికవిలాసభాసమానుండును నసమానరూపరేఖావిడం
బితశంబరారాతియునగునిషధభూపతింజూచెనప్పుడు॥ క॥ శారదమధురా
లాపవి। శారదయింద్రాగ్నిశమనసలిలేశనుతి। ద్వారమునిషధపతిఁగై।
వారంబొనరింపఁదొణఁగెవాచాప్రౌఢిన్॥ గీ॥ నళిననేత్రిప్రత్యర్థిదానవ
శతాహి। తాత్మచేష్టాగరిష్ఠతనరసిచూడఁ। నితఁడుజీమూతవాహనుఁడిం
తనింక। నింపుపొంపిరివోవనీక్షింపుమితని ॥ వ ॥ మఱియునితండుహుతవ
హుండునుంబోలెబహువిగాఢమఘవదధ్వరాజ్యాభిషేకవికస్వరతేజో
విరాజితుండీశానమూర్తిభేదంబును దండధరుండునుంబోలెఁ బరప్రా
ణోత్క్రాంతిదానసమర్థశక్తిసంపన్నుండును సంజ్ఞానందకరుండును వరు
ణుండునుంబోలెఁబ్రతికూలవాతప్రచారచతురవాహినీసహస్రసంసే
వితుండును బ్రచేతసుండునితనింగనుంగొనుమిప్పరుషపంచకంబునందునీ
మంగన్నిచ్చకువచ్చునతనివరియింపుమనిపలికిపలుకుందొయ్యలియూరకుం
డెనప్పుడుమాయానిషధరాజకాయచ్ఛాయాంతర్వర్తులగువిబుధచక్రవ

స్థులనలువురనతిక్రమించిపంచమకోటియగునళునియందుఁ బురాకృతప
రిపాకవాసనావశంబుననోపరమపాతివ్రత్యగుణగౌరవంబుననోజా
త్యంతరసంగతిగ్రహణంబుననో యకుటిలంగలోచన చూపు నెలవుకొని
యె వెండియు॥ క॥ ద్వాపరమపుడువిదర్భ।రాష్ట్రపాలతనూజమనసుంగలఁ
గించెఁగలి।ద్వాపరములునలదమయం। తీపరిణయమునకు సమ్మతింపని వెక
దా॥ చ॥ స్ఫురదవలేపతన్ నిషధభూపతు లేవురు కారణంబుగాఁ। బరువడి
నెయ్యనెయ్యయుగపత్పరిమోహయమానబాణుఁడై । మరుఁడువిదర్భ
రాజసుతమానసముంగలగింపఁబూనుచున్।శరములసంఖ్యకున్ ఫలముస
మ్మతిగాంచినటింపకుండునే॥చ॥ తెలియఁగఁబంచనైషధవిభేదము లేర్పరు
పంగలేకయా। కులతవహించియిట్టితటిఁగూరిమి నెచ్చెలియొద్దనుండినం।
దెలియఁగఁజూచిచెప్పనుగదేయని డెందమునందలంచెనిం। పలరనరాళకే
శియమరాలయహేమమరాళపుంగవున్॥వ॥శంకాలతావితానంబనేకన
లావలంబమగుచుం బ్రబ్బినంగడునిబ్బరంబగువిభ్రమంబున నావిదర్భసు
భూత్రిలలామంబు నెమ్మనంబునసిట్లనివితర్కించు॥ సీ॥ ద్వివిధచంద్రమతి
ప్రతీతిరెూ శాకతిస్స్వచ్ఛపదార్థోపసర్పణంబొ। యంగుళీముఖపీడితాక్షి
విక్రియయొకొ మకరాంకుశాంబరీమహిమయొకొ । విరహకాలో
ద్భ్రాంతిబిభవానువృత్తియొ రూపింపనలువిశ్వరూపమొకొ। గణుతిం
పవేల్పులకపటనాటకమొకొ భారతీపరిహాసభంగియొకొ। కాకయీ
యేవురందునొకఁడు రుఁడునలుఁడొ। మారుఁడొకఁడొ యొకఁడుపురూర
వుండొ।వరుసనున్నయీచక్కనివారిరువురు। దేవతావైద్యయుగ్మంబొ
తెలియరాదు॥గీ॥విబుధవరులేనిఁబ్రణమిల్లి వేడుకొందు।నలునివారలెయి
త్తురునాకునతని। మదనశోషణబాణసంపాతపీత। ఘనకృపాసింధుగహ్వ
రాకారమతులు॥క॥మంచకమధ్యస్థితమతి; వంచకపంచకమునందువరుస
మెయిఁబరీ। క్షించెద నేనొక్కించుక।పంచజనసుపర్వలక్ష్మపంచశ్రేణిన్॥
అనుచు నేవురంగలయంగనుంగొనియుం మ॥ధరణింబొందనికోమలాం
ఘ్రికమలద్వంద్వంబులున్ ఘర్మశీ । కరసిక్తంబులుగాని ఫాలములు పతు
త్క్రోణులంబత్రకే। సరముల్ గందనిపూవుదండలుసిమేషవ్యాప్తిగైకొని
దృక్సరసీజంబులునల్వురందుఁగనియెంగాంతాలలామంబొగిన్॥ వ॥ కని
మైదవవాఁడు నిషధరాజసుటయెఱింగి దేవతాప్రసాదంబులేకయె కా
ర్యంబుఫలింపనేరదు ప్రదక్షిణక్రమంబను నాలవాలవిలేపనధూమావర
ణంబుననేకంబులగు ఫలంబులీఁజాలుటంజేసి వేల్పులుకల్పద్రుమకాన

నంబులునుపర్వులకుం జేయునమస్య సర్వార్థసిద్ధిసంధానసమస్యవిబుధ
సేవయఖిలాభీష్టప్రదానసురభియనుచుసభాజనం బెల్లవిస్మయంబంది క
నుంగొనుచుండదివిజసభాజనంబునకుం బ్రారంభించి వైశద్యహృద్యంబు
లగుప్రస్తుతిప్రసూనస్తబకంబులనింద్రాదిదేవచతుష్టయంబు సంతుష్టి
నొందించితత్ప్రసాదలబ్ధంబైనబుద్ధివిభవంబున నమర్త్యపాలక్షణంబుల
గుధరణీపాదసంస్పర్శనంబునం బ్రస్వేదబిందునిష్యందనంబునంగుసుమ
మాల్యమ్లానిలయాదిగాఁగలచిహ్నంబులను సందేహంబువాసినమనంబున
ఘుంజూపునపను సంవాదంబు సమకూఱినం గందర్పమందాక్షంబులకు వ
శంవదయైచంచలంబగుకటాక్షాంచలంబతనిమూర్తిం బాయనుండాయ
నుంజాలకయట్లాడననంతరంబ॥ ఉ॥ భావములోనికీలుపరిపాటిపరిస్ఫుట
తావిలాసముల్‌। బ్రోవఁగవేడ్కతోనిషధభూపతికై యెడయాడుదృష్టి
లజ్జావతియొట్టకేలకొకచందమునన్మగుడించిచేర్చెహా। ద్దేవిముఖేందుబిం
బమునఁదియ్యమునెయ్యమునుందలిర్పఁగన్‌॥ వ॥ భారతీదేవియునయ్యంగ
నయింగితంబెఱింగితదీయహస్తంబునిజహస్తంబునంగీలుకొలిపి యుల్లం
బుపల్లవింపసిలింప నిషధరాజులంగనుంగొనికనుంగొనల నలంతినవ్వొల
యనిట్లనునింద్రాగ్నియమవరుణులు కరుణాతరంగితంబులగు నంతరం
గంబులతోనీయింతిననుగ్రహింపవలయు॥ ఉ॥ ఎట్టివరించుసాధ్విమిమునిం
దఱుదేవచతుష్టయంబునం। దెట్టొకనిందగంగవరియించుఁదదన్యులధిక్క
రించిపే। ర్వెట్టఁగనేర్చుఁగావునవరించికృతార్థతఁబొందుఁగాకమీ। య
ట్టిమహామహాభావుభవదంశసముద్భవునైషధాధిపున్‌॥ వ॥ అనినవిని లోక
పాలచతుష్టయంబుకమలవిష్టరభామినీనిర్దేశంబును నిషధదేశాధీశచిత్త
శుద్ధిపరీక్షణంబును దమయంతీపరమపాతివ్రత్యగుణగౌరవంబునుం గార
ణంబుగా మనంబులం బ్రసాదంబువహించిన లాకారమాయాకంచుకం
బులుదిగఁద్రోచి భీమోద్భవానృపతి సాత్త్వికభావాలోకనాపేక్షంబునం
బోలెఁజక్షుస్సహస్రంబుతో సహస్రాక్షుండును కామాంధకారగర్వని
ర్వాపణదీపికాచక్రవాళంబునుంబోని కీలాజాలంబుతోఁగీలియును స
ద్యోనిర్వాణమదనాగ్నిధూమంబులుంబోనిధూమ్రదేహచ్ఛాయామం
డలంబులతోదండధరుండునునిరాశంబైనయాశాపాశంబునుంబోని పా
శంబుతోడంబాశపాణియునిజరూపంబులుగైకొనిరప్పుడు కందర్పదర్పా
పహారపారీణంబైనవీరసేనతనయుమనోహరాకారంబులుమానివైమా
నికులుదమనికఱంపురూపులుచేపట్టుటసామ్రాజ్యంబుపిడిచిభిక్షాటనంబు

పాటించినవిధంబునుయావనంబుఁబరిత్యజించి వార్ధకంబంగీకరించినభంగియుండోఁచెఁజేరోలగంబున్న భూపాలవర్గంబుగనుంగొనుచుండ రూపాంతరపరిగ్రహంబొనర్చియింద్రాదులింద్రజాలవిద్యావిదుల చందంబు నొందిరియనంతరంబ॥గీ॥క్షీరనీరవిభేదంబు చేసినట్టి।హంసియునుబోలె హంసవాహనుని దేవి।లీలదిక్పాలనిషధభూపాలవరుల। భేదమేర్పడఁజేసి సంప్రీతియొసఁగ॥దమయంతికిట్లనియె॥గీ॥వీరెయాఖండలాదులువిబుధవరులు।వాఁడెనిషధాధినాథుండువనజవదన।భక్తిసొంపారవీరికిఁబ్రణతిసేయు।మింపుసొంపారఁగావరియింపుమితని॥వ॥అని యోంకారభద్రపీఠికాలంకారంబగుపంకజాసను నిరాణిని యోగింపంగంకణ ఝణఝణత్కారంబంకురింపనా శశాంకవదన వేల్పులకుం గేలుదోయి యెత్తినమస్కరించె॥శా॥సౌందర్యాపరమత్స్యలాంఛనకళాసర్వజ్ఞయద్ధాత్రిమా। కందారామవసంతసంతతమహాకారుణ్యపాథోనిధీ।మందారద్రుమమంజరీమధురుగీమాధుర్యమాధుర్యవా। క్సందర్భాస్పదమానమానసకవిగ్రామాంబుధిగ్రామణీ॥క॥వీరావతారరత్నుణ।నారాయణరాయరూపనారాయణకం! ధీరవవిక్రమవితరణ। పారాయణయుభయవంశపావనచరితా॥మాలిని॥అవనగుణవిహారాయంగనాచిత్తచోరా। భువనభరితకీర్తిపుణ్యకల్యాణమూర్తీ।కవికువలయచంద్రా గౌరవశ్రీమహేంద్రా। యవితథపటుకోపాయప్రతీపప్రతాపా॥ ……………………✱

గద్యము ✱ ఇది శ్రీమత్కమలనాభపౌత్రమారయామాత్యపుత్రసకలవిద్యాసనాథశ్రీనాథనామధేయప్రణీతంబైనశృంగారనైషధకావ్యంబునందుఁబంచమాశ్వాసము. ……………………✱

పంచమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

✱షష్ఠాశ్వాసము.✱

క॥శ్రీగురుశంకరమానిద।యాగౌరవనిత్యవర్ధితాన్వయకరుణా।సాగరవిజయరమైకస। మాగమలీలానుషంగమామిడిసింగా॥ విత్తరింపుమా॥ ఉ॥ మానితలీలనల్లనవిమానముడిగ్గి వినూత్నరత్నసో। పానపరంపరాసనిభారతిహస్తముగేలనూదిసం। చాననమధ్యకాంచనమయంబగుమంచకమెక్కిచేర్చెన। న్మానవనాథుకంఠమునమంగళనవ్య మధూకదామము॥వ॥ఇట్లుదమయంతీకరార్పితంబై దూర్వాంకురాలంకృతంబునుమకరాంకపాశసంకాశంబునుమధుపఝంకారసంకులంబునునుదారతారకానికరాకారంబునునై॥గీ॥ధారుణీపతినిద్దంపుపేరురమున। నమరెఁబ్రతి

బింబమును దానునలరుదండ । బాహ్యమునఁ గొంతకొంతయభ్యంతరము
నఁ। గీలుకొనియున్నమదనబాణాళివోలె॥ క॥ తెలివపులకాంకురంబుల। గిఱి
కొనియవ్వేళఁజూటికిముదంబొసఁగెన్। గలుకుపువు మొగ్గతూపుల। గి
ఱికొన్నమనోజశరధికిం బ్రతినిధిగాన్॥ చ॥ ధరణిపుచక్రఁగట్టెదురఁ దామ
రసాక్షికిఁ జేష్టనష్టతం । బొరసెమనోనురాగపరిపూర్తినొకించుకసేపుని
ర్భర। స్మరశరపుంఖసంఘటితపత్త్రరణప్రమదాగరుచ్ఛటా। స్ఫురదనిలా
వతారమునభోరునదామొదలెత్తెనోయనన్॥ ఉ॥ ఆహరిణాక్షియుద్ధయల
రారెడుపువ్వులదండచేతఁగౌ। తూహలతన్ స్పృజింపునెడఁదోఁచెగరంబు
నఘర్మబిందుసం। దోహముతేనికవ్విధముదోఁపఁగఁజేసెనెటన్ భవిష్య
దు। ద్వాహమహోత్సవంబునకుదర్పకుఁడిచ్చినహస్తతోయమున్॥ ఉ॥
చిత్తజుపువ్వుదూపులరచించినతుమ్మెదతెక్కగాలిచే । నత్తఱిలేదువత్తి
యగునంగనమాలినఁదూలెఁగాకయు। త్యుత్తమధీరతాగుణసమున్నతమే
రుమహీధరంబుభూ। భృత్తిలకుండునైషధుఁడు బిట్టుచలించునెకోతదా
హతిన్॥ క॥ బిట్టుఘనస్తంభంబునఁ । గట్టువడెన్నైషధరాజు కామునిచేతం।
బిట్టుఘనస్తంభంబునఁ। గట్టువడందగును రాజుగజరాజునకున్ ॥ ఇవ్విధం
బున॥ గీ॥ పెద్దకాలంబునకుమనోభీప్సితంబు। సఫలమగుటయునత్యంతస
మ్మదమున। సొంపుదళుకొత్తనున్నయాదంపతులకుఁ। జెలఁగిదీవెనలిచ్చెని
ర్జరగణంబు॥ వ॥ వెండియునిషధమండలాధీశ్వరుండుదమకుంజేసినదూత
కృత్యంబునంగానంబడిన చిత్తశుద్ధికారణంబుగానమ్మహీపతికి నమరపతి
ప్రత్యక్షుండైనయాకారంబుతోయాగంబులయందుహవిర్భాగంబుభుజి
యించువాఁడయ్యెహుతవహుండిచ్ఛారూపంబునంబ్రభవింప ననుమ
తించెధర్ముండతనియప్రహరణంబులునుధర్మైకనిరతబుద్ధియునొసంగెవ
రుణుండుదలంచినచోటజలంబులుసంభవింపనుధరియించిన పుష్పంబులు
వాడకుండనను గ్రహించెనప్పుడు భారతీదేవినానాభువనసమాగతానేక
భూవరవర్ణనాప్రసంగోచితంబైనమానుషాకారంబుమాని వీణాపుస్తక
పాణియురోహిణీరమణచూడామణియునై కుందేందుతుషారహారధవ
ళంబగుదివ్యరూపంబుధరియించెనందఱుదమయంతినుద్దేశించి॥ ఉ॥ ఆదిమ
శక్తివైనతుహినాచలరాజతనూజవోలెము। త్తైమవైనిజేశ్వరునియర్ధ
శరీరముపాలుగొమ్మనీ। పాదసరోరుహంబులతిభక్తిభజింతురు గాక
మొప్పుబ్ర। హ్మాదికదేవతాసదృశులైనమహామహిమండలేశ్వరుల్॥ మ॥
అనివైదర్భిఁబ్రసాదగర్భమధురవ్యాహారసందర్భసం। జనితానందనుజేసి

నెయ్యముననాశక్రాదిబృందారకుల్ । వనితారత్నముచేతఁగైకొనిరిసే
వాహస్తపద్మాంజలుల్ । ఘనరత్నాంచితహేమకంకణఝుణత్కారంబు
తోరంబుగన్॥ వ॥ అనంతరంబనిషధమహీకాంతునింగనుంగొనిసరస్వతీ
దేవియిట్లనియె॥ ఉ॥ నేమముతోడవిశ్వధరణీభువనాధిపసంతసంబుఁజిం।
తామణిమంత్రరాజముప్రధానముమంత్రకదంబకంబులో। మామకమ
హ్మహామనువుమానితభంగిభజింపుమీవుచిం। తామణికామధేనువుబుధ
ద్రుమసన్నిభమాశ్రితాళికిన్॥ మ॥ సకలంబై హిమరుక్కళాభరణమై
సవ్యాపసవ్యార్థయై। క్యకరూపంబయి శైవమైగతకళకంబై శివంబై యు
పా। సకచింతామణియై ప్రసిద్ధభగవచ్ఛబ్దాభిధేయార్థమై । యొకమం
త్రంబుమదీయమొప్పునదినీకుర్వీశయేనిచ్చితిన్॥ వ॥ ఇదిచింతామణిమం
త్రంబేతదుద్ధారప్రకారంబు రహస్యంబుగానిప్పుడుపదేశించితి గురుప
రంపరాసంప్రదాయక్రమంబునసకీలకంబుగాసిద్ధసారస్వతసంసిద్ధికా
రణంబై నరుమహావిద్యనెఱింగికొనుము॥ క॥ ఆచారపరతవేకువ। లేచిప
ఠించుముకుమారలేఖర్షభయా। శ్రీచింతామణిమంత్రము। ప్రాచికినభి
ముఖుఁడవై శుభంబొదఁగూడన్॥ శా॥ సర్వాంగీణరసామృతస్తిమితవా
చావీచివాచస్పతుల్ । గర్వోన్నద్ధపరోధిరాడుదధివాగ్గాంభీర్యకుం
భోద్భవుల్। స్వర్వామాసదృశాంగనాజనమనస్సంచారపంచాస్త్రులం।
తర్వాణుల్ నృపమస్మదీయమగుచింతారత్నవిద్యాధరుల్ ॥ సీ॥ కబరికా
భరముపైకన్నెగేఁదగిపుప్పొరేకుతోఁగూడరేకొన్నిఁబొదివి। లలితకస్తూరి
కాతిలకమధ్యంబునసొబగొందుముత్యాలచుక్కనిలిపి। కుదురునిండినమం
చిగుబ్బచన్నులమీఁదజిలుగుమవ్వాలువగంచలయఁదొడగి । అచ్చవెన్నెల
చాయనవఘుళింపఁగఁజాలునిద్దంపువెలిపట్టునెఱికగట్టి। యంచకొందమలఁ
బూన్చినయరదమెక్కి।యుపనిషద్వీథివిహరింపుచున్ననన్ను। మహితచిం
తామణీదివ్యమంత్రమూర్తిఁ । దలఁపసారస్వతంబయత్నమునఁగలుగు॥
క॥ ఎంతజడుఁడైనగానీ। చింతామణిమంత్రరాజసేవాపరుఁడ। స్వాంతంబు
నంగవితాసి। ద్ధాంతరహస్యోపనిషదుపాధ్యాయుఁడగున్॥ క॥ వైదర్భివో
లెఁగవితా। వైదర్భినరేంద్రనీకువశమయ్యెడుసూ । ర్యోదయవేళజపిం
పుఁగృతాదరమునసస్మదీయమగుమంత్రంబున్॥ సీ॥ కలియుగంబందును
గాశ్మీరభూమిలోమత్పీఠమునధరామరుఁడువుట్టు। శ్రీహీరుఁడనఁగశేషా
హియంశంబుననతఁడుమామల్లదేవ్యాఖ్యయైన। తనభార్యయందుఁజిం
తామణిమంత్రచింతనఫలంబుగనొక్కతనయుఁగాంచుఁ। గల్పించునతని

కాకాశవాగ్దేవితా శ్రీహర్షుఁడనియెడువిహ్వానంబు। వానికీరేడువిద్యలువ
చ్చియుండు । వాదిఖండనకారుండు వాఁడుసుకవి। కావ్యముఖమునవాని
చేఁగలుగునీకునిర్మలంబైనసత్కీర్తినిషధరాజ॥ క॥నినుదమయంతిని బు
ధుపర్ణునిఁగర్కోటకుని నెవ్వరుదలంతురు మేల్ ।కనునప్పుడుషః కాలం। బు
నన్నృపకలికల్మషములు వొందవు వారిన్॥ వ॥హరియనుంబోలెఁగలికలుష
హారిగుణసంకీర్తనుండవుపుణ్యశ్లోకుండవునగుముపోయివచ్చెదను పునర్ద
ర్శనంబయ్యెడుననిపలికియద్దేవిదమయంతింజూచి దేవతలుందానును మఱి
యును॥ సీ॥సకలపుణ్యాంగనాజనశిరోమణివైననీకుపాతివ్రత్యనియతిఁ జే
సి।సాధింపరానియాశాస్యంబుగలుగు నేయైనదేవతలమైనట్టిమాకుఁ। బ్ర
త్యక్షమైమనోరథమీకపోరాదుమర్త్యులకటుగానమగువవినుము। నీదు
పాతివ్రత్యనియమంబునకుఁదప్పఖలుఁడుభస్మంబగుఁగాతయపుడ। కా
మరూపులమగుమమ్ముఁగాంచితీవు। డెందమునఁజాలనాశ్చర్యమందితివు
డు।నికరమిదియాదిగాఁగనోసీరజాక్షి। కామరూపిణివగుము మాకరుణఁ
జేసి॥ వ॥అనిపలికితలుకుబోటియుహరికృపీటభవశమనశంబరపతులంబరం
బునకుజాంబూనదవిమానారూఢులై యెగసిరి సమయసముత్థానంబునం
గ్రందుకొనురాజనందనులయందియలరవంబులతోడగీడ్పడిదేవదుమం
భిధ్యానంబురోదసీకుహరంబునందీటుకట్టె విద్యాధరహస్తముక్తంబైన
పుష్పవర్షంబు హర్షోత్కర్షంబునాపాదించెనప్పుడు కల్యాణవిభవలక్ష్మీ
ప్రతిష్ఠామానసుండగు నిషధరాజునిజశిబిరప్రతిష్ఠామానసుండయ్యె దమ
యంతియుఁగన్యాసహస్రంబు గొల్వనాత్మమందిరంబునకుంజనియె నం
తరంబ॥ మ॥ తమయంశంబగుమేదినీరమణునిన్ ధాత్రిన్ విసజించి
యా। యమృతాశుల్ గడువిన్ననైచనిరిముక్తాశత్వఖేదంబునన్। మ
మతాసంపదమెట్టిదోయెడనెడన్ మందాననాంభోజయై। దమయంతిం
గనుగొంచునేగెవినతాంతర్వాణి శ్రీవాణియున్॥ ఉ॥ మంచకవా
టికాశిబిర మధ్యమునందుధనార్థికోటికింగాంచనవర్షముల్ గురిసెఁ
దంతవిలోల మధూకమాలికో। దంచితుఁడోషధీపతి కులాగ్రణివందిజ
నంబులోవిశే। షించివిదర్భజా స్తవనశీలురమిక్కిలి గారవించు
చున్॥ వ॥ అప్పుడుగొందఱసూయాపరాయణులైన రాజులారాచకు
మారుంజూచి చూపోపకయత్యుచ్ఛ్రియః పతనహేతువనెడువారునతిస
ర్వత్రగర్హితమనెడువారును కాముకస్యకుతోలజ్జయను వారునుసంగ
మోవిప్రయోగాంతయనువారును నైయుండిరప్పుడు॥ఉ॥ నైషధుఁ

డంతరంగమునననవ్వుచునుండువిరోధులాడుదు ర్భాషణముల్ వినిన్ వినని
భంగినయట్టిద విద్వదన్నృపా । దోషగుణాధిరోపణమదోషతఁ దెల్పుచు
నుండుఁగానఁద । ద్దూషణ మెప్డు విన్నఁ బరితోషమునొందు మనీషి యాత్మ
లోన్ ॥ అప్పుడు ॥ క ॥ కించులగు రాజతనయులు । వందింపక యాడుదుర
పవాదోక్తులలోఁ । గొంచు నృపాలుని ప్రోలనఁ । బంచమహా శబ్దములు
ను బహుళములయ్యెన్ ॥ వ ॥ ఇవ్విధంబున నిషధరాజు శిబిరంబు ప్రవేశిం
చెనట విదర్భమహీవల్లభుండును ॥ సీ ॥ కార్తాంతికులఁ బిల్చి కర్పూరసమ్మి
శ్రతాంబూలదానపూర్వంబుగాఁగ । జాంబూనదాంబర స్రక్చందనం
బులఁ బూజించి భూపాలపుంగవుండు । సర్వలక్షణకళా సంపూర్ణమైయుద
యాస్తనిర్దోషమై యతిశయిల్లు । శోభనాంసము మీరు శోధించి చెప్పఁడా
యనిపల్కువారును నట్టిలగ్న । మరసి చేపట్టి యాసన్నమయ్యె దేవ । శుభ
ముహూర్తంబు గాలసంశుద్ధి లెస్స । పిలువఁ బంపుము వేవేగఁ బెండ్లికొడు
కు । ననినయట్ల నెకాకంచు నాప్తజనులు ॥ అంతఁ గుమారునిం దోడ్తేర నియ
మించెనట మున్న కన్యాంతఃపురంబున ॥ గీ ॥ కువలయాక్షులు ముత్యాల
చవికలోన । జలకమార్చిరి నిజకులాచారసరణిఁ । బసిఁడిపీఠంబుపైనుంచి
పద్మనయనఁ । జెలువమగు గన్నెరాగంబు సేతికిచ్చి ॥ గీ ॥ గంధజలపూరి
తంబులై కమలముఖుల । కరములందున్న మణిహేమకలశములకుఁ । జెలు
వమగు భీమకన్య చన్నులకు నోడి । దాస్యమున నీళ్లు మోచు చందంబు గలి
గె ॥ గీ ॥ చెలువ వినివృత్తసలిలాభిషేచనయును । జంద్రికాపాండు పరి
ధానశాలినియును । నగుచు వస్త్రాశరత్తులయంతరమున । నొప్పె సంధ్యా
ధిదేవతకుద్దియయ్యె ॥ క ॥ సమధికచామరనిర్జయ । సముపార్జిత విపులకీ
ర్తి శౌక్తికముక్తా । సముదయశంఖఘటించెన్ । గమలానన చికురవారి
కణకోరకముల్ ॥ క ॥ నునుదాత మెఱుఁగు వెట్టిన । కనకశలాకయనుబో
లెఁగన్నియ యొప్పెన్ । దనువగు తడియొత్తుమణుం । గుణ నెయ్యన మే
నితడియి గుర్పగ నొత్తున్ ॥ ఉ ॥ వాసనకేతకీదళము వంకగళంకము లేని పైఁ
డియ । భ్యాసము చేసె నేఁయనున నష్టసమానము గంధసారచ । ర్చాసుర
భీకృతంబగుచుఁ జారుతటిల్లతికామతల్లికా । భాసురవర్ణమైన నరపాల
తనూభవదేహయష్టితోన్ ॥ వ ॥ తదనంతరంబ కనకవేదికాంతరంబునం
బసిండిపీఠంబుననునిచి ప్రతిప్రతీకంబును బ్రతికర్మనిర్మాణకర్మఠంబైన
సైరంధ్రికాజనంబప్పురంధ్రీరత్నంబుగ బ్రయత్నంబున నలంకరింపందొ
ణంగెనందొకర్తు ముద్దియ మదనాంధకారపటారంభణతంతుసంతతియగు

కుంతలమంజరికినధివాసధూపధూమంబొసంగ నొక్కయలివేణి పెన్నె
ఱి వేణిపై నెగయుచున్న ధూపధూమాంకురంబుగనుంగొని కుటిలక చ్ఛ
టాభ్రాంతిఁ గొనగోళ్లఁ దువ్వంబోయినఁ జెలులు నవ్విరి యొక్కయిందువద
న గళిందకన్యకాభంగభంగురంబైన నెఱిదుఱుమునం జెంగలువలు దుఱిమె
నొక్కకుటిలాలక లలాటపట్టంబునం గేశాంబుదవిద్యుద్దండంబుగాఁ బసిం
డిపట్టంబు గట్టె నొక్కవరవర్ణిని చూర్ణాలకంబులను నీలకజ్జలంబులకు
దీపజ్వాలంబుగా మనశ్శిలాచిత్రకంబు నొసల నలంకరించె నొక్కతన్వంగి
యనంగలీలావశంబున నపాంగప్రాంగణంబులకు నిగుడక నీనికానీలమణు
లకుఁ గిరణకందళికలను సందేహంబు నాపాదింపం జాలునటుగా నీలమణుల
కుఁ గిరణకందళికలను సందేహంబు నాపాదింపం జాలునట్లుగా నీలాంజనరే
ఖలు వాలారుంగలికికన్నులకొలుకులు వెడలందీర్చె నొక్కబోఁటి తాటంక
మణిమహాకలాపంబును మరుపలాశకుసుమచాపంబునకుఁ దూపులుం బోలె
నిందీవరావతంసంబులు చెవులం బొందుపరచె నొక్కవిలాసిని నాసాతిల
ప్రసూనంబునం బ్రసూనశరగుళికాశరంబునుం బోని ముక్తాఫల కలాపం
బు దాపించె నొక్కనితంబిని యధరబింబంబున యావకంబు నుర్చె నొక్కక
లకంఠికంఠమునం గందలితకంఠసరి దొడఁగె నొక్కయెలనాఁగ వక్షోజ
భాగంబునం బత్త్రరాగపతాకంబు పదిలపరచె నొక్క లేమ హేమమయ మే
ఖలాదామంబు జఘనసీమంబునం గట్టె నొక్క పూఁబోణి పైఁడి యందియ
లు చరణారవిందంబులం దగల్చె నొక్క మత్తకాశిని యడుగు నెత్తమ్ములం
గ్రొత్తలత్తుక హత్తించె నంతయు సాంగోపాంగంబుగాఁ బ్రత్యంగంబు
లనంగనలు ముత్యాలు సల్లి చందిరంబు చేయుచుక్కబిన్నపూఁతేకలు పాలి
కలు మకరికాపత్త్రభంగంబులు హారంబులుం గేయూరంబులుం గంకణంబు
లుం ముద్దియలు వీరముద్దియలు పాయపుట్టంబులాదిగాఁ గలయలంకారం
బులనలంకరించిరి యవ్విభూషణంబులచేత భాగ్యంబుచేత నీతియుం ధర్మం
బుచేత విభూతియుం వితరణంబుచేత విఖ్యాతియుం బోలె నన్నాఁతి యతిశయి
ల్లెనయ్యవసరంబున ॥ఉ॥ అంతర మెట్టిదో యని నిజాస్యముతోఁ బ్రతివె
ట్టి రోహిణీ। కాంతుఁ బరీక్ష సేయుటకుఁ గా నటుపట్టిన భంగిలీలన। యిం
తి ధరించె భూషణము లెల్ల వహించి నయంతమీఁద నా। ధ్వాంతవధూటి యొ
క్కతె ప్రియంబున నిద్దినమించు టద్దముల్ ॥గీ॥ నవచతుర్విధశృంగారమ
వధరించి। యమ్మహాదేవి విప్రపుణ్యాంగనలకు। సకలపూజలు వేడ్కతో
సరగఁ జేసి। మోడ్పుగేలెత్తి ఫాలంబు మోపి మ్రొక్కె ॥ఉ॥ అంతర

మెప్పుశోభనసమాగతబాంధవభూమిపాలకు । ద్ధాంత నితంబినీ నివహ
ముష్టుప్రణామమొనర్చె భీష్మభూ । కాంతునిమార్మికన్యకకుఁ గౌతుకభూ
షణభూషితాంగిక । త్యంతరుచిక్రియాపటహహాటక నూపురహారి
హార్యమై ॥ వ ॥ అటఁ గుమారుండును మంగళాభిషేకానంతరంబయి కల్ప
కల్పనాశిల్పపారగులగు ప్రౌఢాంగనాజనంబులవలనవివాహోచితం
బులగు శృంగారంబంగీకరించెనప్పుడు ॥ గీ ॥ అభినవోచితతాలవృంతానిల
మున । నల్లనల్ల నడడియార్చియలివరయోగ్య । భాగుణీనాయకుని కేశభా
రమునకు । నగరుధూపాదివాసనం బాచరించి ॥ ఉ ॥ వెన్నెలకుప్పనంబడి
నవింతవిలాసము వాసికెక్కఁగా । గిన్నరకంఠిరయోగ్యమరుకీర్తియుఁబో
నిపటీరపంకముల్ । విన్నసువొప్పఁగా నలచెసిద్ధపుచాయ మెఱుంగునంబ
డా । జ్యోన్నెపసిండితోడ నెరవచ్చునృపాలుని యంగకంబులన్ ॥ చ ॥ ల
లితకలాపకోమలకలాపికలాపకలాపనవ్యపే । శలమృదుకేశమంజరులు
నన్నపుగోళ్ల నుజిక్కువాపిచెం । గలువలుజాజులుం లయఁగమ్మనిపువ్వు
లచేతఁగొప్పడా । పలికోరుగంగఁబెట్టెనొక భామినినైషధ భూమిభర్త
కున్ ॥ ఉ ॥ రాజనిభాస్యయోగ్యనవరత్నకిరీటము సంఘటించెని । ర్వ్యాజ
జమనోజ్ఞమైనమహివల్లభుమూర్ధమునందు నప్పుడా । రాజను కల్పశా
ఖికటిరత్నమయంబగుపువ్వుగుత్తిపే । రోజవహించి కన్నులకు నుత్సవ
ము న్నొనరించె నెంతయున్ ॥ మ ॥ పదియాఱ్వన్నెపసిండిపట్టమువనీపా
లావతంసంబునె । న్నడుటంగట్టెలతాంగియోగ్యకడవీనుల్ సోఁకనేర్పొ
ప్పఁగా । నదిలీలాపరివేషచక్రవలయాధాకారముం బొందెన । య్య
దదీయాననచంద్రమండలము చంద్రాధిక్యముం బొందమటన్ ॥ శా ॥ భా
మారయోజిత కుండలాభరణము ల్బ్భమావలంబంబులై । భూమీవల్లభు
సూను వ్రేలుచెవులం బొల్పారెగండస్థలీ । సీమాంతప్రతిబింబమండల
యుగశ్రీసంవిభాగంబుతోఁ । గామస్యందనహేమచక్రయుగ యుగ్మం
బున్ విడంబించుచున్ ॥ ఉ ॥ ఇందునిభాస్యయోగ్యగదియించెఁ గుమారు
నిపేరురంబునం । గందకయాణి పాణియుగనిగ్గినతోరపు తారహార
మున్ । జందిలిపాటులేక యెడసేయుము ఖేందువినిర్గళత్సుధా । తుంది
లబిందుబృందములుతో యముగై కొనియుండునోయనన్ ॥ గీ ॥ తరుణ
సైరంధ్రి కాప్రయత్నమునఁజేసి । యతనివ్రేళుసముద్రంబు లవ్యాన
పుడు । ఘనసమూహంబు కమలాభికాంతుఁజేసి । తద్వితీర్ణికి జనమాన్వి
తంబు గాఁగ ॥ క ॥ అలవరిచెన్నృపతికరముల । నలికుంతలయొకతెకంక ణాభ

రణంబుల్ । నలహస్తకల్పకములకు|వలయములై యవియునాలవాలముల
య్యెన్ ॥మ॥భుజదండంబుననొక్కభామదొడిగెన్ భూభర్తకున్ భూరిది।
గ్విజయారంభవిజృంభణార్పితమహాకీర్తిప్రతాపప్రభా । వ్రజశంకావ
హనూత్నవజ్రమణిరుగ్వ్యాపారదుర్వారమున్ ।త్రిజగల్లోచనసర్వదా
నకలనాధీరంబుఁగేయూరమున్ ॥అట్లుశృంగారంబంగీకరించి॥ఉ॥ఓ దతి
గావునన్నిలువుటద్దమునందు నిజాస్యబింబమున్ ।జూచెనె కానిమున్నయతి
శోభనరూపవిలాసపుష్పనా।రాచుఁడు రాజలంకృతివిరామమునందునిజా
భిరమ్యమున్ । జూదినవాఁడుభూషణవిశుద్ధమహామణిమండలంబునన్ ॥
గీ॥ రాజుదొడిగిదివ్యాభరణచయంబు । నెల్లవారునురతిఁజూచు టేమిచె
ప్ప।నెరిమెనొండొంటిఁజూచునాభరణములును| విమలహరినీలమణిశిలా
వీక్షణముల॥ వ॥ అనంతరంబబార్ష్ణేయనియంతృకంబైనరథంబెక్కియ
మ్మహారథుండుజిష్ణుండునుగిరీటియునువిజయుండును నగుటంజేసిధనంజ
యుండనంబొలిచిరాజమార్గంబునంజనునప్పుడుపౌరాంగనలయందు॥గీ॥
తమ్మలముసేయుచో నొక్కతలిరుబోణి| రాకుమారునిఁజూచుపరాకుకత
న|మఱచితాంబూలపత్రంబుమాలు గాఁగఁ| గఱచెఁగెంగేలినడికేలికమ
లదళము॥మ॥జవరాలోర్తుప్రియోపనాయకభుజాసంశ్లేషలీలాసుఖ| వ్య
వసాయంబుసమాజసంకటమునంబ్రార్థించి కైకొంచుభూ।ధవదేవేంద్రు
నిఁజూచిహేమకలశద్వైరాజ్యసంపత్తివై । భవశుంభత్కుచకుంభపీ
ఠిఁబులకప్రారంభమేపారగన్ ॥గీ॥ ఒక్కతరలాక్షియప్సరోయువతి
వోలెఁ| జూచెఁగనుఱెప్పవెట్టకరాచవారి । రాజసంబునవలరాచరాచ
వారు । జేటిఱెక్కలగటియమ్మలీటుకొనఁగ॥గీ॥ఎల్లచిగురాకు బోంట్ల
కు నెంతవేడ్క । యంతవేడుకదనలోనయతిశయిల్లి| నొక్కగుబ్బలకొమ
రాలుచక్కఁజొచ్చి । కనియెనొడలెల్లఁగన్నులై మనుజవిభుని ॥ మ ॥ జిలు
గుంబయ్యెదజీరువారియొడలన్ శృంగారపత్రాంకురం।బులతోనొక్క
చకోరలోచనకుచంబుల్ పూర్ణకల్యాణమం। గళకుంభంబులునూత్న
పల్లవవిభంగశ్రీసమేతంబులై |నలతిం జెన్నెసలారనైషధమహీనాథావ
లోకంబునన్ ॥ సీ ॥ కలికిచూపులురత్నకలికాకలాపంబుగుబ్బచన్నులు
హేమకుంభవితతి । మెఱుఁగుచెక్కులుక్రొత్తమించుటద్దంబులుపాణి
యుగ్మంబులుపల్లవములు। వెలఁదిమందస్మితంబులుకమ్మపువ్వులుపలుకు
లువల్లకీకలకలములు| పరిపాటలోష్ఠబింబములుజుంటియతేనెతనుకాంతి
మొలగందంపుపసపు। గాఁగసౌభాగ్యవివిధమంగళపదార్థ । వర్గములు

గ్రంతనడచుభావంబుదోఁచెఁ। బౌరకాంతలురాజకుమారదర్శ। నోత్స
వంబునకేతెంచుచున్నయపుడు॥ స్రగ్ధర॥ ఈతండెపారిజాణండితఁడెమ
గలరాజీతఁడేవీరుఁడంచుం। జేతోమోదంబునంజూచిరిపురయువతుల్ చి
త్తసంజాతమూర్తిన్ । జ్యోతిష్టోమాదియజ్ఞశ్రుతఫలనిఖిల క్షోణిసా
మ్రాజ్యలక్ష్మీ । పాతివ్రత్యైకదీక్షాఫలమునిషధభూపాలుభూపాలమి
త్రున్॥ వ॥ అప్పుడుపౌరాంగనలుదమలోన॥ మ॥ తనకుందానపురందరాది
దివిజేంద్రవ్రాతముందెచ్చిని । ల్పినసంప్రీతివరాటకన్యకహరిఁజెంగా
వునన్। ఫాలలోచనకోపానలదగ్ధమన్మథమహాసామ్రాజ్యకంఠీరవా। సన
మెకరూండగువీఁడకుంఠితవిలాసప్రౌఢభావంబునన్॥ సీ॥ సువ్యమ్ముఁడను
రాజుసుపతిమైయెవ్వానిఁ బ్రథమసీమంతగర్భమునఁగాంచె। గ్రహరాజు
గారాఁపురాణివాసంబైనగంధర్వియెవ్వానిఁగన్నతల్లి। యిన్నాలుము
న్నాలు నేనూఱుగన్నులుగల వేలుపెవ్వానిఁగన్నతండ్రి । రజతాచలం
బేలురాజుపట్టపుదేవిగోరియెవ్వానిఁగాంచెగొడ్డువీఁగి । యాపురూరవుఁ
డావస్రుఁడాజయంతుఁ। డాపులస్త్యనిమనుమఁడీయధిపుతోడ । సాటి
యగుమరేనిఖిలవిశ్వంబులోన। భావసమ్మోహనాతిసౌభాగ్యరేఖ॥ మ॥
సమమోంతరూంఠితకంఠలోలతరణప్రగ్భూషణుండైనయీ। దమయంతీ
వరుఁజూచియద్దిపికిసుత్రాముండువోకుంటపం। తమునిర్లజ్జతఁబోయినం
దనునిరర్థప్రార్థనందొంటినె । య్యమునంజేరఁగనేలయిచ్చిశచియా
త్మాంతఃపురోద్దేశమున్॥ మ॥ విబుధేంద్రావరణప్రసాదితశచీవిశ్రాణి
తాశీర్వచ। స్తబకవ్రాతములన్దిగీశపురుషార్థప్రక్రమోపార్జిత। ప్ర
బలఖ్యాతియుఁబూటకాఁపులుసుఁడీభావించిచూడంగని। య్యబలారత్నన్ృ
పాలరత్నములనిత్యైశ్వర్యసంపత్తికిన్॥ శా॥ చేసెంగావలయున్విరించి
నిఖిలస్త్రీపుంససంయోజనా । భ్యాసప్రౌఢిప్రకాశమొందనదివియ్యం
బైనసంసర్గమి। ట్లాసంసారపురంధ్రిపూరుషమిథోహార్ధోదయప్రేమ
ముల్ । పోసెంగావలయున్మరుండుహృదయాంభోజంబులన్వీరికిన్॥
శా॥ వైదర్భీబహుజన్మనిర్మలతపోవర్ధిష్ణుతన్ లోచనా। స్వాదప్రౌఢవిలా
సుఁడీవసుమతీచక్రేశపుష్పాయుధుం । డాదిత్యాలయసార్వభౌమసుకృ
తాహంకారమప్పాపిపమై। మీదాంపత్యమునంజిరాయువయినెమ్మింబొం
దుఁగాకెంతయున్॥ శా॥ సంబంధంబిటుగూడునేరమణికిన్త్మాభర్తకు
న్నేత్రప। ర్వంబైయుండెస్వయంవరంబసితగౌరస్మేరదృగ్రోచులన్।
బింబోష్ఠీనివహంబమోహకుతుకప్రేమంబునన్వీరిమా। ఘుంబాడించెన

ఘాతిఘాతియము నాగంగౌఘయోగంబులన్ ॥ గీ ॥ దివిజపతిఁబొందె నేని
రెండవశదియగు। ధరణిపతిఁబొందనమయంతితనము చెడను । తివిరిశది
యాటదమయంతియాటఁబోల।దింతియింతారతమ్యమెట్లెఱిఁగనొక్కొ॥
శా॥స్వారాజప్రముఖామరప్రవరులన్ వర్జించి లజ్జాపరీ। హారంబున్మన
రించె రాజులకు సంప్రార్థించి తా దేవస।త్కారంబై యితనిన్వరించె సువి
వేక ప్రౌఢిఁ దద్దేవతా।ప్రీ రోషాపయశఃప్రమార్జనమొనర్చెన్ భైమి మే
లెంతయున్ ॥ వ॥ అనుచు నీచందంబునం గ్రందుకొని యిందీవరాక్షులు డెం
దంబులానందజలధిం దేలియాడంగోఁయాడుచు సందర్శనోత్సవంబనుభ
వింపం గుమారబృందారకుండు కుముదకందళిత సందోహసుందరకరుం
డగుటను సుహృదయాళినందుండగుటను బొడముచందురునిం దొరయుచుఁ
బురందరహరిక్రీడామందిరంబగు నుదయగిరికందరంబునుం బోని కనక
స్యందనంబు పైహరిద్రాభంగరంగంబులభంగింపనంగలించు నఖిలాంగ
కంబులందొడగినమంగళాభరణంబులంగీకరింపంబడిన యింద్రనీలంబుల
మెఱుంగులచెఱుంగులు పౌరాంగనాపాంగదృక్తరంగంబుల నాలింగనం
బు సేయంగంకణఝణఝణత్కారంబు తోరంబుగాఁ బంకజాక్షులు వీచు వీ
చోపులం బొడము సన్నగరువలిపొలపంబుల నున్నగురులు పొలుపార మంద
గమనంబున వందిసందోహసంకీర్తనంబును మాగధమధురగానంబును పా
ఠకపఠనరవంబును మనంబు రంజింపం జేయ ముందరం జను మూర్ధాభిషి
క్తులమణికిరీటంబుల నడదివియలతోడంగూడి గంధతైలధారాసిక్తప్రదీపి
తంబగు కరదీపికాసహస్రంబు నాసీరగతఖారఖరఖురఘట్టనంబునం బుట్టి
నధరణీపరాగంబున దట్టంబైన సంధ్యాంధకారంబు దూరంబు సేయంగరి
ఘటాకంఠగ్రైవేయఘంటికాటంకారంబులఁ బ్రోదిఁ జేయుచుఁ బుంఖా
నుపుంఖంబుగా శంఖకాహళభేరీమృదంగవేణువీణానినాదంబు రోదసీక
టాహంబును దాటింపం బటపటపతాకాభిరామంబును సముత్తంభితరం
భాస్తంభసంభారంబును గర్పూరపాంసువిరచితరంగవల్లీమతల్లికావే
ల్లితప్రాంగణంబును కస్తూరీకర్దమాలిప్తవితర్దికాద్వితయోపశోభితం
బును పుణ్యాంగనాకరకిసలయావలంబితచూతపల్లవలాజాక్షతాదిశోభ
నపదార్థసార్థకంబును నైన రాజమందిరంబు చేరంజను దెంచునప్పుడు ॥
ఉ॥ చేరెను లగ్నవేళ యతిశీఘ్రమురమ్మని విన్నవింపఁబు। త్తేరఁగనంతనం
తఁజను దెంతురు కుంతల చేదిచోళగాం। ధారముఖావనీశులు విదర్భనరేం
ద్రునియాజ్ఞఁ బాదసం। చారమునన్ శశాంకకులసంభవుపాలికి భక్తిన

క్రమ్ములై ॥ సీ॥ యామవేదండకర్ణానిలస్ఫాలనవిలసలలభూశ్రీవల్లి వేల్లనము
గఁ। దోరణమాలికాహీరాంకురచ్ఛాయ వెలఁది లేదిరునవ్వు మొలక గాఁగ।
ప్రోదిరంభాస్తంభముల మోసుటాకులు లలిఁబచ్చపట్టు చేలంబు గాఁగ ।
వీతెంచు మృదు వేణువీణానినాదంబు కలికితియ్యనినున్నపలుకు గాఁగ। బేర
టాండ్రునుహస్తపంకేరుహములఁ। జాదిమెత్తినకనకంపుఁబ్రాజగుండలు
న్నతస్థలములు గాఁగ మెప్పమిగిలె । తరుణియనుబోలె నృపగృహద్వార
భూమి॥ ఉ॥ శంబగవైరిమూర్తిజలజద్విషదన్వయచక్రవర్తిర । మ్యంబుగ
మందయానమున నర్థి మెయింజనుదెంచెఁ గేళుచీ। నాంబరవల్లి వేల్లనవిహా
రతరంగితవారివాహమా। ర్గంబగు రాజమందిరము ప్రాంగణభూమికి స
మ్మదంబునన్॥ గీ॥ ఎదురుగా నేగుదెంచు చోసకటమయ్యెఁ। బెండ్లి యిరువం
కచుట్టంపు పెద్దలకును। నాభిముఖ్యోచితాననానార్హణార్ఘ్యా। భాషణాలిం
గనాదిసంభావనముల॥ మ॥ దమయంతీప్రియసోదరుండు దముఁడా ద్వార
ప్రదేశంబునె। య్యమునం గాల్నడ నేగుదెంచి పరిచర్యాయుక్తిగా రాపు
వి।య్యము దోడ్కొంచరుగంగఁగంచుకపరీహారంబునం దారహా। రము దో
రంబగు పేరురంబున విహారక్రీడ వాటింపఁగన్॥ గీ॥ సైన్యముల నెల్ల వెలినుం
డ జాడపరచి వలయుపడవాండ్ల రాకుమారులను దొరల । నిషధనాయకుఁ
గొలిచి రానియతిఁ జేసె నసుఁగు మొగసాల గ్రథకైశికావనిపుఁడు॥ వ॥ అ
నంతరంబ యభ్యంతర కక్ష్యాంతరవిభాగంబున ననదంబు డిగ్గి పుణ్యాంగ
నాదివిహితనీరాజనమంగళోపచారుఁడై గారాఁపువియ్యంబు ముంజేయి
కరతలంబున నవలంబించి యల్లనల్లన నడచి బంధుజనపరంపరా పరివేష్టితం
బై పురోహితబ్రాహ్మణసహితంబై పురంధ్రీనికురుంబసంబాధభరితం
బయిన వివాహమండపంబు చేరంజనుదెంచి దూరంబున నెదురుగా వచ్చు భీ
మభూపాలునకు నభివందనంబు సేసి యతండును సమున్నతకనకాసనంబు
న నాసీనుండై॥ ఉ॥ పారణ చేసి రాజు మధుపర్కపు దేనియ మామ భీమధా।
త్రీరమణుండు మంత్రసముదీరణపూర్వముగాఁగఁ బోయెఁద। త్పారణ
భోజభూపతిసుతామధురాధరచుంబనక్రియా। పారణకున్నిధానమయి
భావము లువ్విళులూరఁ జేయఁగన్॥ చ॥ సకలధరాధినాథునకుఁ జంద్రనిభా
స్యకుఁ గేలు దామరల్ । ప్రకటముగాఁగఁగట్టు పడె భావనకౌతుకసూత్రర
క్షచే। నొకటి పరోపఘాతకము నొక్కటి పంకజకాంతితస్కరం। బొకమరి
మేలకట్టువడకుండు మహీపతియాజ్ఞ గల్గినన్॥ గీ॥ నృపతి చేతికి మీఁదుగా
నెలఁత చెయ్యి। గీలుకొనఁజేసె నొకపేరటాలపడఁతి। యదియు పుణ్యాహ

వాచనావాప్తియయ్యె। భావియగునంబుజాక్షిపుంభావమునకు ॥ అనంత
రంబ॥ ఉ॥ వాసికినెక్కుకూర్మిజనవల్లభుఁడిచ్చెను వైరసేనిక । బ్జాసనవం
ద్యమర్గతనకర్థివరంబుగనిచ్చె నెద్దియ। కాఁ సరరక్తబీజమధుకైటభశుం
భనిశుంభదండమున్ । దానురకంఠఖండనవిహారము హెచ్చుగ్రముమండ
లాగ్రమున్ ॥ క ॥ సంతోషంబునధరణీ। కాంతుండల్లునకునిచ్చె గారామమ
రం। జితామణిదామకమున్। జింతితకామప్రదానశీలోత్తమమున్ ॥ గీ ॥ జ
మునినాలికతో నెక్కసక్కెమాడఁ । దనుకపడుగ్రొత్తపైఁడిమోళముక
డారి। భీమనృపుఁడిచ్చె గారాపుపెండ్లికొడుకు। గుజ్జుకపుడిచ్చె నైషధక్షో
ణీపతికి ॥ గీ ॥ వీరమాహేశ్వరాచారపారగునకుఁ। దనము శశిమౌళియిచ్చినక
నకరథము। కామగమనంబు నైషధక్ష్మావరునకు। మామయిచ్చెను మాయని
మహిమ నుతింప ॥ క ॥ అల్లునికినిచ్చె ధాత్రీ। వల్లభుఁడనురక్తినమరవల్లభుహరి
తో। నుల్లసమాడంజాలెడు। తెల్లనియొకకత్తులాణ తేజోహయమున్ ॥ గీ ॥
ప్రథమజామాతకిచ్చె భూపాలతిలకుఁ। డగ్నిశోభంబులైనదివ్యాంబరము
లు। సుహృదయంబుననిచ్చె వైశ్వానరుండు। దనకు నెయ్యివిపుత్తెంచె దాను
మొదల ॥ గీ ॥ మలిచియే కాండమున నెుక్కమానికమున। వేడ్కనెద్దానినిర్మిం
చె విశ్వకర్మ। యట్టి దేవేంద్రదత్తమహార్ఘ్యమూత్న। పీటికా పేటి మామభూ
విభునకొసఁగె ॥ మ ॥ పవనాహారవిషంబు సోఁకదు యదౌపమ్యంబు సంగేలి
కే। కివిలాసంబునఁ దాండవారభటిసంక్రీడించుటన్ జ్యోళము । భ్యవహా
రించుగపాలియున్న మఱియేలా చెప్పఁదచ్ఛక్తియ। న్నవగారుత్మతభుక్తి
పాత్రమొసఁగె న్రాజాత్మజాభర్తకున్ ॥ చ ॥ గరిమవరాటరాజుదనగా
దిలియల్లునకిచ్చె ఘోటకా । కరటిపటీరహీరగణికామణికాంచనముఖ్యవ
స్తువుల్ । పరిణయదక్షిణార్థమయి ప్రౌఢతమీరఁగనప్పదార్థముల్ । సరిప
రిపాటినెన్నఁగనశక్యము గీష్పతియంతవానికిన్ ॥ సీ ॥ భక్తిప్రదక్షిణప్ర
క్రమంబులఁజేసి రాశుశుక్షణికి నుపాసనంబు। నంశుకగ్రంథికళ్యాణక్రి
యాచారమాచరించిరి మందహాసమెసఁగు । నక్షత్రిచూఁదిరియాకాశ
మండలాస్థానరత్నంబునౌత్తానపాదిఁ । త్రైలోక్యపతిదేవతాఫాలతిల
కంబుదివిరియరుంధతీదేవిఁగనిరి । బ్రాహ్మణోత్తమపుణ్యపురంధ్రివర్గ ।
మంగళాశీర్వచోయుక్తమహిమశోభ । నాక్షతారోపణంబులనాదరిం
చి । రంబుజాక్షియు నైషధదేశాధిపతియు ॥ ఉ ॥ కంకణనిక్వణంబు మొ
గకట్టఁగఁగొనసియాడరత్నతా । టంకవిభూషణంబులువణంకఁగుచంబు
లురాయిడింపఁగాఁ । బంకజనేత్రి గౌతముని పంపునలాజలు దోయిలించి

భూ । ధూంకునియందు వేల్చె దరహాసము తెప్పలలోన దాఁచుచున్ ॥
సీ॥ చెక్కుటద్దములపైఁ జెలులాఁడునప్పుడు కస్తూరికాపత్రకములఁబోలెఁ
శ్రవణపాశములలోఁ జాఁగిపారెడునప్డు లలితతమాలపల్లవమువోలెఁ । క
లికికన్నులలోనఁ బొలుపారునప్పుడు నవలీలనీలాంజనంబువోలె । ఫాలభా
గంబుపైఁ బరఁతెంచునప్పుడు కమనీయచూర్ణాలకములఁబోలె । నప్పుడావర్జి
తాజ్యధారాధిపూర । పరిమిళల్లాజనవశమీపల్లవాగ్ర । హుతహుతాశ
నజిహ్వాసముత్థమగుచు । హోమధూమంబు బాలపై నొయ్యఁబొలసె॥
ఉ ॥ కాంచనముద్రికామణినికాయకరాళవలన్మయూఖరే । ఖాంచలచ
క్రచుంబితనఖాంకురమైన నృపాలుచేట్టప । ట్టించెఁ బ్రమోదసంపదఘటి
ల్లగ నొక్కపురంధ్రి నవ్యగో । మాంచమ గ్రొత్త లేచెమరునయ్యిరుగేల
నుసంభవింపఁగన్॥ వ ॥ ఇట్లు పాణిగ్రహణంబొనర్చి పురంధ్రీజనవిలోక
నార్థంబు సహస్రరంధ్రీకృతంబుగాఁ జేయంబడిన కౌతుకాగారంబుఁ బ్ర
వేశించె॥ గీ॥ దశశతాక్షుండు దొడుగుసుందనపుపైఁడి । కంకణముఁబోలు
వేజాలకములయింటి । మధ్యభాగంబునందు శ్రీమంచమెక్కి । రంబుజా
క్షియు నిషధదేశాధిపతియు॥ వ ॥ అనంతరంబ భోజకులాభరణంబులగు ద
మదమనులిరువంకఁ బెండ్లిచుట్టంబులకు భోజనంబులు వెట్టం గట్టడ చేసిరప్పు
డు॥ సీ ॥ పట్టాంశుకములపైఁ బన్నీరుఁ బ్రోక్షించి చెయ్యార్చి చేపట్లు సే
యువారు । మకిలించిన తావు మంజిష్ఠపందిరులుంగరంబులఁ బట్టిమొత్తు
వారు । నగరుధూపము వెట్టియభ్యంతరంబైన గగనావకాశంబుఁ బొగడు
వారు । వెండియడ్డనలపై వెలచి తెచ్చిన పైఁడిపళ్లెంబులాయత్తవఱచువా
రు । రంకుమృగరోమకృతనూత్నరత్నకంబ । ళాదినానావిధాభ్యర్హి
తాసనములు । పెట్టువారును నైరిందుబింబవదన । లుభయబాంధవభోజ
నోద్యోగవేళ॥ క॥ వ్రయ్యవడకుండ నాడిరి । వియ్యపుమేలంబులుభయ
విధబాంధవులున్ । నెయ్యంబులతియ్యంబుల । నొయ్యనఁ జతురాత్తురాది
కోక్తిప్రౌఢిన్॥ సీ॥ సర్వతోముఖపిపాసకు దప్పిఁబడియెడుఁ గామమో
దనమునికరముగవలయు । నీముఖంబున మాకు నెరయంగ సుఖముబ్బఁగాం
చుఁగా వెతనిన్నుఁ గమలయోని । యనులోమమున లెస్సపని సేసుకొంటిష్ట
భగవదారాధనప్రాప్తినిధివి । విద్వజ్జనులు నిన్ను విషయించివత్తురు కలమ
ధురములు నీగళరవంబు । లనుచు నెయ్యంపు వియ్యంబులల్లనల్ల । సరసన
ర్మోక్తిచాతుర్యసౌష్ఠవముగ । గోష్ఠి సలిపిరిదమలోన గొంత ప్రొద్దు । భోజ
నాగారపర్యంతభూములందు॥ చ॥ లలన యొకర్తు వంగుగృకలాసముఁ జేరఁ

గఁదెచ్చివంచనన్ । నలునకుఁగుంచెవట్టు నెలనాగపదద్వయపాద్యమంబు
నన్ । నిలిపినఁగాలుద్రాకనది సీవియుఁబీడఁగఁదోఁడిభామినుల్ । గలకలన
వ్వనూడ్చెనదిగట్టినపుట్టముపాయశూన్యతన్ ॥ చ ॥ అలికులవేణియొూర్త్తు
గనిహస్తములన్ముఖమజ్జనాంబువుల్ । గలతియయొత్తిపోయనవిగార్చుచు
నుండెనతండుదోయిటన్ । నెలకొనిదానిక్రొమ్మెఱుఁగునిద్దవుచెక్కులుము
ద్దువెట్టుకో । గెలఁపులవారిచూపుగెలిగెల్లుమొరంగఁగవేళ్లఁగోరుచున్ ॥
ఉ॥ అవ్వలిదిక్కుమోమయిప్రియంబుననెండులతోడముచ్చటల్ । ద్రు
వ్వుచునొక్కకోమలిపరాకుననుండఁగధూర్తుఁడొక్కరుం । డివ్వలవచ్చి
వంచనమెయిన్ననుమించుమెఱుంగుటద్దము । న్నవ్వుచుఁబట్టెదానిచర
ణంబులకున్నడుమైనమేదినిన్ ॥ గీ॥ ఓమెయిదియేమెయిదియేమెలేమయే
మె। మేఘపుష్పంబుఁదేవంచుమేలమాడ। నేమెమేలంబుడఱుచయ్యెమే
లుమేలు। మేడవీడంచుసభవారుమిగులనగిరి॥ఉ॥ లాలనఁగ్రొత్తబెబ్బ
లికళాసమువెట్టియాసనంబుగా।గోలయుసాధువైనయొకకోమలికిన్
నిషధేంద్రుబచ్చుకన్ । మేలపుమైవడిందమసమీపముధూర్తులు తత్పుర
స్థ్సలాం। గూలతయవ్వణికుప్పవకుఁగోశవిజృంభణశంకసేయఁగన్ ॥ గీ॥
పెడమఱలిచూచెనొకచంద్రబింబవదన। వేడ్కదళుకొత్తనొకరాజపీట
కుమారుఁ। వెడమఱలియేసెవానినప్వుడమరుండు। సానబట్టినమోహనా
స్త్రంబుఁదొడిగి॥ ఉ॥ మించినభక్తినొక్కతరలేక్షణనైషధభూమిభర్త
మన్నించువరూధినీపతికినేరుపుమీరఁగవట్టివేళ్లఁగా । విందినతాళవృంత
మునవీచుచునుండఁజెమర్చుచుండెనా । చంచలనేత్రిక్రొమ్మెఱుఁగుచ
న్నులబింకముఁజూచియాతఁడున్ ॥వ॥ ఇట్లుహస్తపాదప్రక్షాళనగండూ
షముఖమజ్జనంబులాచరించిబంధువులుతమతమనిర్దిష్టంబులగునర్హాసనం
బులఁగూర్చుండిచతుర్విధాహారంబులుభుజియింపందొణంగిరప్పుడు॥ గీ॥
పచ్చడాలానికంబులపళ్లెరములఁ। బచ్చగందనిహారలేర్పడమిఁజూచి। పె
ట్టకనిపెండ్లిపెద్దలుపెడమువెట్టఁ।బెట్టుటకునంగనలకునుబట్టెఁదడవు॥మ॥
నివసద్భాష్పముఖండితాఖిలమునిర్ణిక్తంబసంత్యక్తమా।ర్గవమన్యోన్యసు
సంగతంబహృతసారస్యంబుగౌరంబిగా। రవమామోదనమోదనంబమృ
తపర్యాయంబుసంబంధిబాం । ధవభూపాలసుతుల్ భుజించిరిపయోద
ర్పానురూపంబులన్ ॥ సీ ॥ గోధూమసేవికాగుచ్ఛంబులల్లార్చిఖండశ
ర్కరలతోఁగలపికలపి । గుజ్జుగాఁగాఁచినగోక్షీరపూరంబుజమలిమండె
గలపైఁజల్లిచల్లి । మిరియంబుతోఁగూడమేళవించినతేనెతోరంపులడ్వా

లుద్రోఁత్రోచి| పలుచఁగా వండినవలిపెంపుచాపట్లు పెసరపప్పులతోడఁ
జెనచి పెనచి| గోవజవ్వాదికస్తూరిగోజతపలుచు| వెన్నపడిదంబు జొబ్బి
లవిద్రుచివిద్రుచి| వారయాత్రికులను మోదవంతులగుచు| వలచిభుజియిం
చిరొగిఁ బిండివంటకములు|| చ|| తరుణులు చంచలాలకలు తక్కరభాండని
కాయము౦బుదో| తక్కరములు పాలు దేసియఘృతంబులు వానలఖండఖం
డశ| రక్కరలను ద్రాక్షపండ్లు వడిగండ్లను శోభనభక్తి వేళఁ దో| లక్కరిస
మయంబు పేరెలమిఁ గైకొనికుంతు నైభోక్తృసస్యముల్ || క || అరుదుగ
నపుడొక్కకయెడ| మరకతమణిపాత్ర గగనమండలమయ్యెన్ | సిరువడ
ములపాశముశశ| ధరుఁడయ్యెం జుక్కలయ్యె ద్రాక్షఫలంబుల్ || సీ || అ
మృతగసోపమంబై నకమ్మనియానవాలపాయసముజంబాలమయ్యె| గరు
డపచ్చలచాలగలపచ్చగందనికూరలు శైవలాంకురములయ్యె| మంచులప్ప
లమించుమండెంగమధువులు పెరలి తెట్టువగట్టునురువులయ్యెఁ| గప్పురం
బులదొప్పతప్పబట్టఁగఁ జాలుఖండశర్కరలు సైకతములయ్యె| నొలుపు
పప్పులతీరంబులురిలిపడఁగఁ| బూరియలులడ్డువంబులుపొరలిపొర| విమల
శాల్యోదనంబుపై వెల్లిసూపు| నాజ్యధారాప్రవాహ సహస్రమునకు||
ఉ|| ఆదరణంబుతో నభినవాజ్యవిపాండురఖండశర్కరా| క్షోదసమన్వి
తంబుగ విశుద్ధహిరణ్మయభాజనంబులం| బైదనులర్థిమైనిడఁగ బంధుజను
ల్భుజియించిరన్నపూర్ణాదరహాసచంద్రకిరణంబులఁబోలెడు పాయసా
న్నముల్ || గీ|| ఆరగించిరసాధారణానురక్తి| వారయాత్రికులును బెద్ద
వరుసవారు| డవుటశశలాంఛనక్రవ్య తేమనంబు| లసమశరకేతనవ్యం
జనామృతంబు|| క|| సేవించిరొకటిదొలఁగం| ద్రోవక జంబీరరసముతో
న్మానియతో| నావంబెట్టినకిటిభ| గ్రావలయములమృతమధురరసఖం
డంబుల్ || క|| ఆమిషములనామిషముల| నామిషమామిషముగాఁగ గుహాక
మార్గకళా| సామర్థ్యంబునఁ జేసిన| తేమనములు మనములం బ్రతిష్ఠించె
రుచుల్ || చ|| అసమసుధారసప్రమదమునందలి రొంపుల నంగమంచునఁ|
బిసికిన పంచదారలనఁ జేరిన మీఁగడఁ గోమనంబులం| బసిగొనఁ జేయు వా
హరిపుబసక్కయణీదధిపిండఖండముల్| మెసఁగిరికంఠదఘ్నముగ మిక్కి
లి వేడుక వారయాత్రికుల్ ||గీ|| మసిమిగలవుల్లపెరుగుతో మిళితములగు|
నావపచ్చళ్లు సవిచూచి రాదరమునఁ| జుట్టుమనిమూర్ధములు దాఁకి మెట్టిదన
ము| పొగలువెడలింప నాసికాపుటములందు|| చ|| రవి కెయ్యుఁబట్టుపుట్టము
వెలుంగుమటుంగయియుస్రక్కఁజేసెగొ| రవపరిమాణముం దెలియ రామికి

ముచ్చిలుదున్నయొకర్తుప । ల్లవునకుఁజూపెనొకర్తెవిలాసముతోఁదన
తోరపుంజనుం।గవపాడవింతపాన్పునినక్కై వడిఁబానకహేమకుంభముల్ ॥
ఉ॥ ఎట్టివినీతుఁడో యొకరుఁ డేణవిలోచనబంతి వెట్ట । మాఱ్వెట్టకదానివ
క్త్రశశిబింబముచూడఁగనోడితాల్మిమైఁ । బట్టముగట్టెఁదచ్చరణపద్మ
యుగాంతరచంద్రముశ్శిలా । కుట్టిమభూమిభాగమునకుందనమంజులదృ
ష్టిపాతముల్ ॥ చ॥ ఒసపరిజాణఁడొక్కఁడొకయుగ్మలిచేసువమారువెట్టఁ
గాఁ। బసినికురంగికాపటలపాళినిజాధరపల్లవంబుపైఁ । బసిగొనిచేరఁబ
ట్టిమునిపండులనెయ్యననప్పళింపఁగా। ముసిముసినవ్వునవ్వెనదిమోము
కయించుకయోరసేయుచున్ ॥ క॥ చెలిపాలునవ్వులడ్డువ । ములుచన్ను
లుపనసతొనలుమోవులుచండెం। గలుచీరలుగభుజక్రియ । వలపించెం
బెండ్లివారివనితయుఁబోలెన్ ॥ గీ ॥ పద్మకోశాభినయహస్తపల్లవంబుఁ।
జూపెనొకమచ్చకంటికిసొబగుఁడొక్కఁ । డింతయోగిరపడిగెనోయింత
లేపి।కొమరుపాలిండ్లనడిగె నోరమణినతఁడు॥గీ॥చూచెనొకఁడువయో
వశాస్తోకవికచ।కుచసమున్మేషయగునొకకువలయాక్షి । నుభయదో
ర్మూలకూలంకషోరుకరిన। లలితవక్షోజసరిలేములజ్జఁబొంద ॥ గీ ॥ ఉష్ణశీ
తాన్నకబళంబులొకఁడుసూపఁ । బగలురాత్రియునొడఁగూడనవసర
మని। దానికుత్తరమొకలతాతన్వియిచ్చె । నధరబింబంబు విరిచిసంధ్యాగ
మమని॥ ఉ॥నానదొరంగిచుంబనమొనర్పటెకాఁడొకఁడొక్కచంద్రబిం।
బాననమోముచంద్రుఁజపకాంతరబింబితునింబునఃపునః। పానకపానక
ర్మమునెపంబునఁజేసెతదోష్ఠపల్లవం। బానుచునాచరించెనుసమంచితసీ
త్కృతిమాత్కృతంబులన్॥ గీ॥ పంచదారబొరపిభక్షింపఁగానెత్తి । భా
వదుష్టమనుచుభామనగినఁ। దొలఁగఁబెట్టెరోషకిలికించితంబుతోఁ।గొమ్మ
నటిటిపండ్లుగూర్మిమఱిది॥ వ॥ ఇవ్విధంబునశుచియమృష్టంబును మధ్యం
బునునగుభోజనంబుసేసిపెండ్లిదొరలు సుగంధోదకంబులం జేతులుదొ
డసివార్చిముఖవాసనంబుగైకొని కర్పూరతాంబూలంబులుపరిగ్రహిం
దివమదమనులప్రియోక్తులకుహర్షించుచునిజనివాసంబులకరిగిరప్పుడు॥
చ ॥ కలికివరాటరాజపుడుగప్పురవీడెమువెట్టెనవ్వుచు । న్ననునడపంబు
వానికిఫణాధరవల్లిదళాంతరంబున । న్బలితపుదేటిమైనమునఁబన్నియతం
డదిసూచిభీతిఁద। మ్మలమిలవైచినన్నగిరిమూఁగినరాజకుమారులందరున్॥
మ॥మృదుమృష్టాన్నములీప్రకారముననెమ్మిన్వారుముప్పొద్దుగా। న్నిది
నంబుల్భుజియింపుచుండిరిసమున్నిద్రానురాగంబుతోఁ। బదియాఱేడుల

పువ్వుబోండ్లనుపుంబాలిండ్లకాఠిన్యసం। పదతోరాత్రులుమల్లుసాము
మదనోన్మాదంబునంజేయుచున్॥ వ॥నిషధమహీవల్లభుండునుదమయం
తీపరిణయమహోత్సవంబువివిధంబుననుభవించి దినచతుష్టయానంత
రంబున॥ శా॥ నారీచిత్తసరోమరాళనయచాణక్యావిరించాన్వయ।క్షీరాం
భోధిసుధామయూఖకవితాసిద్ధాంతసర్వజ్ఞజం। భారాతిద్విపహస్తకాం
డనిభబాహాఖడ్గధారాపయో। ధారాశాంతవిరోధిభూధవమహోబాద
గ్రప్రపాతానలా॥ క॥అరివీరబసవశంకర।శరణాగతరక్షణానుసంధాన
ధురంధరసదివగంధసింధుర।ధరణీభరణైకదక్షదక్షిణహస్తా॥ మాలిని॥
ధరణిభరదిధీగ్ధాధఃకృతస్తబ్ధరోమ। ద్విరదకమఠరాజోర్వీధ్రదర్వీకరేం
ద్రా। హరచరణరిరంసావ్యంజితానందసాంద్రా। పరిహృతమతితం
ద్రాభాగ్యసంపన్మహేంద్రా॥ ....*

గద్యము * ఇదిశ్రీమత్కమలనాభపౌత్రమారయామాత్యపుత్రసకలవి
ద్యాసనాథశ్రీనాథనామధేయప్రణీతంబైనశృంగారనైషధకావ్యంబు
నందుషష్ఠాశ్వాసము - సంపూర్ణము.

సప్తమాశ్వాసప్రారంభము.

క॥ శ్రీరెడ్డివేమవిశ్వ।క్ష్మారమణకృపావిశేషసమధిగతైశ్వ।ర్యారూ
ఢవిభవశృంగా।మారారిపదాబ్జభృంగమామిడిసింగ॥ వినుము॥గీ॥ పైనమై
సజపురహితప్రవరుఁడైన।గౌతముండుప్రస్థానసంగతికిఁదగిన। మంగళా
చారమొనరింపమహీవరుండు।శిబిరమెత్తనుబడవాండ్లఁజెప్పఁబనిచె॥ఉ॥
పుట్టిననాఁటఁగోలెనొకప్రొద్దునిజాంకతలంబుఁబాయకున్నట్టియనుంగు
గూఁతుదమయంతిఁగడుంగడుదూరమన్పుచో। నెట్టివిషాదమాత్మనుదయిం
పదుకూరిమినల్లునంపుచో। నట్టివిషాదమాత్మనుదయించెనుమామకునత్త
గారికిన్॥ ఉ॥అక్షయరాజ్యవైభవరమానుభవాభినవప్రభాసహా।ప్రా
క్షుఁడుకుండినాధిపతియాత్మసుతారమణున్వినీతతా।లక్షుగుణోభవద్గుణక
లాపునినైషధునిన్వరాటదే। శక్షితిమండలావధిగసమ్మతినన్పెసుతద్వ
యంబుతోన్॥ గీ॥ ఆత్మమండలమవధిగాననుచరించి।యవనినాథుఁడుజా
మాతననిపినట్లె। నాప్రతీరంబుగంధవాహంబునని।మణలిపోవుండటా
కంబుతరగవోలె॥ వ॥ అప్పుడునిజవియోగజనితక్లేశంబునంగన్నులబా
ష్పాంబుకణంబులురులఁబ్రణామంబుసేసితలవాంచియున్నకూఁతుంగౌఁ
గిలించికొనిగద్గదస్వరంబునఁదండ్రియిట్లనియె॥ మ॥ గురువన్నన్ధనమ
న్నఁబుణ్యమనినన్గోత్రోదయంబన్నదే। వరయన్నన్మనమన్నఁదుష్టి

యనినఁ వాత్సల్యమన్నన్ని జే।శ్వరుఁడన్నఁబరమోపకారమనినఁ సర్వం
బునన్నందలో। దరిసీకుఁ నిషధాధినాథుఁడెసుమీ తథ్యంబుగాఁ జెప్పితిఁ॥
సీ॥ పాటించి కొలువుము భవనదైవంబుల సవతులఁ గొనియాడు సఖులఁ బో
లె। నారాధనము సేయుమత్తమామల కెపుడు పరిజనంబుల మీఁదఁ గరుణఁ గ
లిగి। యలుగకు కోపించినపుడు నాథునితోడ మదిలో ననుబ్బకు మన్ననలకుఁ।
దోడికోడండ్రతోఁ గూడియాడి చరింపు దాసీజనము బ్రోవు తల్లికరణి।
బ్రాహ్మణులయందు గురులందు బంధులందు। భక్తివిశ్వాససౌహార్దపరత
నెరవు।భవ్యపతిదేవతాచారపరమపుణ్య। ధర్మమేమరకుఁడుమీ తల్లి కాన॥
వ॥ అని బుజ్జగించి బుద్ధి సెప్పి కూఁతుఁ బీడ్కొని యెదమదమనులుం జెలియలి
ననునయించి॥ ఉ॥ సంకుమదంబు గస్తురియు జామపటీరము గప్పురంబునుం।
గుంకుమపువ్వునుంబునుఁగు గొజ్జఁగినీరు ననేకభారువుల్। కంకణకంఠికా
కటకకాంచిముఖాభరణవ్రజంబుతోఁ। గొంకక తోడఁబుట్టువులు గూరిమిఁ
జెల్లెలికిచ్చిరిద్దఱుఁ॥ సీ॥ కదళికాచంపకక్రముకపాటలచూతకంకేళివా
టికాసంకులంబు। లక్షీణబహుళపుండ్రేక్షురాజాన్నాదిభూరిసస్యస
మృద్ధిభూషణములు।కమలనీలాంబుజకల్హారకుముదాప్యశుంభత్తటాకోప
శోభితములు। వివిధాపణస్థలీవిన్యస్తరత్నాదిబహుపదార్థవ్రాతబంధు
రములు। గ్రామములు నూఱు క్రథకైశికంబులోనఁ। బసపుకిచ్చిరి భీష్మ
భూపాలసుతులు।దండ్రియాజ్ఞ సహోదరధర్మమొప్ప। నన్నుఁగుసయి
దోడు దమయంతి ననుపునపుడు॥ గీ॥ ఉభయవంశలలామ యయ్యుత్పలాక్షి।
యత్తవారింటి కరిగెడు నవసరమున। మాతృజనకసఖీజనభ్రాతృవిరహ।
మధిపతిప్రేమజలరాశి కౌర్వమయ్యె॥ వ॥ ఇవ్విధంబున సంబంధబంధుజనం
బుల సముచితప్రకారంబుల వీడ్కొలిపి కతిపయప్రయాణంబుల॥ సీ॥ ప్రణి
ధిలోకానీతపరితోషవార్తాభినందితామాత్యబృందారకంబు। రాజవీధీమ
హాప్రాసాదశిఖరాగ్రకీలితాలంకారకేతనంబు। గ్రథకైశికాధీశకన్యా
వలోకనవ్యగ్రపౌరవధూసమాకులంబు। కస్తూరికాలేపకర్పూరరంగవ
ల్ల్యభిరామమందిరప్రాంగణంబు। సారసారమసారాశ్మతోరణాంశు।
చూర్ణకుంతలమాలికాశోభమాన। గోపురశ్రీలలామంబు కూర్మిపురము।
డాయ నేతెంచె నిషధభూనాయకుండు॥ గీ॥ కదియ నేతెంచి నైషధక్ష్మావ
రుండు।దివుటఁ బురలక్ష్మిపై వ్రాలుదృష్టిఁ దవిచె। నాత్మ నొకించుకయుఁ
బరాకయ్యెనేని। బ్రాణవల్లభ దన్నేమియను నొయనుచు॥ చ॥ ఎదురుగ నే
గుదెంచిరి మహీపతికిం బురివారు సర్వసం। పదలు ప్రమోదవైభవసమ

గ్రతయు న్నెరయంగ మిండతు। మ్మెదకొదమల్మదోదయము మిక్కిలి వేడు
కయుక్తా మనంబులం। బొదలఁగ గ్రొత్తయామనికిఁ బొచ్చెము లేకెదు రేగు
చాడ్పునన్॥ వ॥ ఇట్లు మంత్రిపురోహితామాత్యదండనాథప్రధానంబు
గాఁ బౌరజనసమూహంబు దన్నెదుర్కొనసముచితప్రకారంబున॥ శా॥
ఏమో గ్రొత్తగుపూర్వవార్తవిను చేమో చెప్పఁచున్ దండనా। థామా
త్యాదులు పా[illegible]రమున సేవాసక్తి మైఁ గొల్చిరా। భూమీశాగ్రణి సొచ్చె
పట్టణము సంపూర్ణానురాగంబుతో। భామానేత్రచకోరచుంబితమహా
ప్రాలేయరుగ్బింబుఁడై॥ క॥ సకలధరాధీశ్వరుపైఁ। బ్రకటముగాఁ జల్లిర
పుడు పౌరపురంధ్రుల్। సుకుమారబాహువల్లీ। ముకుళకులసకుల్యలాజము
క్తాఫలముల్॥ మ॥ దమయంతీవదనావలోకనసముత్కంఠావలద్భామినీ।
సముదాయాననచంద్రబింబపరిషత్సాన్నిధ్యయోగంబునన్। సముపే
తార్థములయ్యె సౌధమణిభాస్వచ్చంద్రశాలావితా। నములుర్వీపతినంద
నుండు పురఘంటావీధినేతెంచుచోన్॥ గీ॥ ధరణినాథాననేందుసుధార
సంబు। సౌధజాలమృణాళికాజాలకముల। నుత్పలాక్షీకటాక్షనీలోత్పల
ములు। ప్రేమమున దప్పి వోవంగఁ బీల్చికొనియె॥ అప్పుడు॥ సీ॥ నిరుపమానస్వ
యంవరమహోత్సవమును మధుపర్కసత్కారమంగళంబు। కమనీయ
తరకరగ్రహణమహోమంబును విహరణాగారప్రవేశవిధియు। నుభయ
బంధుభుజక్రియోపచారంబును బ్రాస్థానికస్వస్తిభాషణంబు। హరణా
ర్థసంభారహారికాకృతియును నగరసంవేశనానందకళయు। ననెడువృ
త్తాంతముల నెప్పు నధిపచరిత। మాదిమధ్యావసానంబుల వధరించి। యమర
ముఖ్యులు గురియించిరలరువాన। యన్నిదినములు దారుసక్కెమెరుకపడగ॥
గీ॥ వికచపౌరాంగనాపాంగవీక్షణములు। హర్షితామరకృతపుష్పవర్షము
లును। గురియ నృపవీధి నరిగి భూవరుఁడు సొచ్చె। నీరజాక్షీసమేతుఁడై నిజగృ
హంబు॥ వ॥ అటవిబుధులు వృథాప్రయోజనంబైన వసుధాధావనప్రయా
సఖేదంబనుభవింపుచుఁ బయోధిపాథస్తరంగంబులుం బోలె వచ్చిన త్రో
వ యపట్టి మఱిలిరప్పుడు॥ గీ॥ స్ఫటికభూమీధ్రములమీఁదఁ బ్రతిఫలించు। న
రకబింబంబులును బోలె నమరవరులు। గనకరథములమీఁద నాకాశవీథిఁ।
జారునై సర్గికప్రభాసౌష్ఠవమున॥ చనునప్పుడు॥ మ॥ మెఱుఁగుందీగెలచా
యఁ గేతనము గ్రొమ్మించు చారుపీతద్యుతిం। గొఱలం జక్రవిఘట్టనంబునఁ బరి
తూర్ణంబులై మేఘముల్। పరియల్వాయఁగఁ గింకిణుల్మొఱయఁగాఁ బా
రైన న్నభోవీథిన। త్తఱిజంభాంతకు తేరు మాతలి కశాత్రస్తాశ్వవేగంబునన్॥

గీ॥ మాటిమాటికి నాకాశమండలమున। నవలనివలఁ బయోవాహనివహము
నకు। నమరనాథరథాలంబి మైనతనువు। భాసురస్ఫూర్తివిభ్రమాభరణమ
య్యె॥ క॥ ధళధళమనిజలములతో। బలరిపువజ్రాయుధంబు ప్రతిబింబింపం।
గెలఁకులఁ దండడిం దిరిగెడు। జలధరములకపుడు కులిశసంగతి గలిగెన్॥ గీ॥ వ
ర్ణితంబైన సావర్ణివంశమునకుఁ। బట్టుగోడుగైనయంభోజబాంధవునకుఁ।
గూడ నేతెంచు గారాపుకొడుకు చేతి। దండము వ్వేళ నాలంబదండమయ్యె॥
గీ॥ అధికదూరమగుట నాకాశలక్ష్మికిఁ। గర్ణపాశమగుచుఁ గరము వ్రేలిచె। ది
వ్యభవ్యకాంతి దేదీప్యమానమై। పాశపాణిపాణి పాశవల్లి॥ గీ॥ పరివహ
స్కంధమారుతాస్ఫాలనమున। వీతిహోత్రుండు వర్తించువిధము చూ
చి। భీమనందనసీతఁడు పెండ్లియాడఁ। బోలునని యభ్రచరకోటి బుద్ధిఁ దలఁ
చె॥ శా॥ క్షోణీవల్లభుముద్దుకన్నెనుపలుకన్ గ్రోలికోలేమిని। ర్వాణా
కానందములైనపీనులఁకుఁ దత్ప్రియంబు గంధర్వరా। డ్వీణానాదమొకిం
త సమ్మదము గావింపంగ నింద్రాదిగీ। ర్వాణాధీశచతుష్టయంబరిగెఁ దా
రావీధిదూరంబునన్॥ ఉ॥ చిత్తములోనఁ బాయక వసించిన భోజనృపాలక
న్యన। త్యుత్తమరాజుఁ గూర్చి సురలూరటఁ బొందిరి యెంతయేనియుం। జిత్త
ములోనఁ బాయక వసించిన నిర్మలతత్త్వవిద్యయ। త్యుత్తమశిష్యుఁ గూర్చి గు
రుఁడూరటఁ బొందిన యట్టిలాగునన్॥ సీ॥ పతులు చరియించుపదవి నుల్లం
ఘించి ఘనములు దిరుగుమార్గంబు గడచి। విద్యాధరశ్రేణి విహరించుపథమె
క్కి కరువలి యేగెడు కక్ష్య సొచ్చి। గ్రహరాజు వారెడు ఘంటాపథము దాటి
చుక్కలు ప్రేడతెంచుచక్కి వెడలి। చదలేఱు ప్రవహించు చాయయుత్తరి
యించి ధ్రువమండలంబు పెంద్రోవ గడచి। యూర్ధ్వలోకంబునకుఁ బోవు
చున్నవారు। భీమభూపాలసుతమీఁది ప్రేమభరము। విడిచియును విడువక తా
త్మ భావించువారు। వాసవుండాదియైన గీర్వాణవరులు॥ మహాస్రగ్ధర॥ కని
రంతంతన్నభోమార్గమున ఘనతమస్సాంద్రసందేహసంపా। దనలీలా
జాగరూకాగనువికటతనూధామధూమాయితంబున్। వనరాశ్యభ్యంత
రంగధ్వనిసమధికదుర్వారకోలాహలంబున్। జనసందోహంబు భూషా
చ్ఛవిధగధగితాశాకటాహోదరంబున్॥ గీ॥ ఇరులుగవియుచు నేరాళ
మెట్ట నెదుర। నల్లనల్లన నేతెంచె నల్లమంది। గరిమ నాకాశచరుల కాకాశవీ
థి। గదలి మొదురుగ వచ్చెనో కాకయనఁగ॥ ఆజనసమూహంబు ముందట॥ సీ॥
రతిదేవి నెవ్వగు రారాపు చన్నులు గడకన్నులకు నింపు గడలు కొలుప। గడు
సైనపూవింటఁ గూడి కమ్మని తూపు కటకాముఖపు కేలి గరము మెఱయఁ। గ

టిమండలంబుపైఁగనకపుంజెఱఁగులజిలుగుపచ్చనిపట్టుచేలమమర। నాలీ
ఢపాదవిన్యాసంబుశృంగారవీరాద్భుతములకువిందుసేయఁ। జిన్నిచిగు
రాకుచెఱుకోలచేతఁబట్టి। పేరుటామనిరాచిలుక తేరునడుప। నొక్కరుండ
యియేతెంచెనుక్కుమిగిలి।కలికిగారాపుచెలికాఁడుకలికిమరుఁడు॥ ఉ॥ చీ
కటితప్పనంబరులచేడియలఁగరమియించిదూతికా। లోకముమాటతీపులకు
లోఁబడిభీత్యభిమానలజ్జలన్। బోకడఁబెట్టి ప్రాణమొకపాంకకుఁగైకొన
కుండుసాహసుల్। పైకొనిచేరితన్నుభయపార్శ్వములంగడుభక్తిఁగొ
ల్పిరాన్॥ గీ॥ బుద్ధదేవపరిస్పర్ధవో లెఁదాల్పె। లోకజిద్భావమెవ్వాఁడు
లోకమెఱుఁగ।నీశ్వరునిమీఁదఁగలిగినయీర్ష్యఁబోలె। నతనుఁడై యేలెనె
వ్వఁడీయఖిలజగము॥ వ॥ అమ్మదనుండు త్రిభువనైకవీరుండునాసీరగతుం
డై నభోమండలంబునగండుమీనుపడగపాలుపాఁడు జిగురుజగజంపుగొ
డుగునీఁడవాఁడనివనమాలవక్షస్స్థలంబునం గ్రాలరతియునుదానును నే
తెంచిన॥ గీ॥ వలునిఁజూచినపిదపమన్మథునిఁజూడ। నాకనిలయులనయనంబు
లోకిలించు।నయ్యరోచికమమరవైద్యద్వయంబు। దీర్పఁజాలునో చాలదో
తెలియరాదు॥ సీ॥ కట్టెఱ్ఱసెరలదీర్ఘవిలోచనంబులకడలనగ్నిస్ఫులింగం
బులురుల। జృంభించిమిగులంగఁజేవురించెడుమేనఁ బ్రస్వేదజలముఁగం
పంబుఁబోడమఁ। గుటిలమైచిమ్మచీకటిసంఘటింపుచు నిటలభాగమున
భ్రూకుటినటింప।నత్యంతగాఢదంతాగ్రపీడనమునఁదొట్టవాతెరనెత్తురు
ట్టిపడఁగఁ। గటములదరంగమీసాలుగత్తరిల్లఁ। గంఠకుహరంబునందు
హుంకారమెసఁగ।నింగినేలయుదాటింపనంగలించు।పగిదినేతెంచెఁ గ్రో
ధంబుగగనవీథి॥ స్రగ్ధర॥ ఆక్రోశాక్రోశఘోషంబయివికటకఠోరాట్టహా
సోద్భవంబై। వక్రభ్రూవల్లరీసంవలనభయదమైస్వైరనిశ్వాసధారా।
చక్రంబై రక్తరూక్షేక్షణమయివిగతక్షాంతియైనిర్దయంబై। యాక్రో
ధంబభ్రవీథిన్ హతగతినమృతాధారులన్ ధిక్కరించె॥ ఉ॥ ఈసునఁబుష్ప
సాయకునియేటునకుంగడుదూరమైనదు।ర్వాసునినెమ్మనంబునఁదిరంబుగ
మన్నెముదన్నిరాజ్యసిం। హాసనమెక్కకుండఁదమునాఁగినక్రోధముఁ
జూచిభీతిమై।వాసవుఁడొయ్యనొయ్యనవ్రాలిచెఱెప్పలువేయుగన్ను
లన్॥ గీ॥ మండునటఁదానుహృదయమర్మములఁదవిలి।కన్నుగవనంధకా
రంబుగవయుటెట్లు।రాగమొనరించునటతావిరక్తియెట్లు। తనప్రభావం
బుక్రోధంబుతానయెఱుఁగు॥ మ॥ భృకుటీకాళభుజంగరాజతరుణీభూషా
రశంకావహా।దికవిశ్వాససమీరణధ్వనులుసంతీక్ష్ణాగ్రదంతావళీ। శకలీ

భూతనిజాధరోష్ఠరుధిరస్రావప్రతిద్వంద్విరక్తకటాక్షుల్ దనపాలిపా
ర్శ్వకులుగాదర్పంబు పెంపేర్పడన్॥ వ॥ ఇట్లే తెంచిననంతరంబ॥ గీ॥ హస్త
ములువిస్తరింపుచునరపలుకులు। కంఠగద్గదికావ్యక్తకాకువికృతి। రాలుబడ
బిండ్లుపీల్చుచుఁ జేలుపాటు। ప్రకటదైన్యంబుదోఁపలోభంబువచ్చె॥ సీ॥ క
డుపుమండించునాఁకటిచిచ్చు సెగదాఁకిగవరనై యున్నకన్నవలవారు।
భోగించువారలఁబులుకు పులుకునఁజూచి మెల్లనఁ గ్రుక్కిళ్లు మ్రింగువా
రు। కుక్షింభరత్వంబు కోలఁదికగ్గలముగాఁగూఁడెంత వెట్టినఁగుడుచువా
రు। ప్రాణగండములైనపరవసాహసములఁబరులసొమ్ముల కాసపడెడు
వారు। పామునకుబలి వెట్టని ప్రతినవార। లీగకెన్నఁడుగాటినియిచ్చువా
రు। ధనముగాఁపున్నదయ్యాలదరమువారు। బలసిలోభంబునిరువంకఁగొ
లుచువారు॥ మ॥ కమియంబాపముఁబొందు రెండువరుసన్ గల్పింపఁగాఁ
జాలుఁగా। మముక్రోధంబునుచిచ్చ మెచ్చకయహంకారంబుతోనుండుఁ
బం। చమహాపాతకసంగ్రహైకఘటనాచాతుర్యధుర్యంబులో। భములా
భంబుగదాగుణద్విరదరాట్పంచాస్యమూహింపఁగన్॥ సీ॥ ఇన్నియింద్రి
యములు నెవ్వానికిగృహంబులయివిశేషించిజిహ్వాంచలంబు। సంప్రా
ర్థనాధీనచాటూక్తియెవ్వానికాజన్మసంసిద్ధమైనయుతము। పాత్రహస్త
ములపైఁబడుదానజలవృష్టివారించు నెవ్వాఁడవగ్రహమున। నన్యవిత్తా
పేక్షయాత్మవిత్తాపరిత్యాగమెవ్వానియంతరంగగుణము। జారచోరాది
ధూర్తవిహారభూమి। దైన్యకార్పణ్యజలరాశిధవళకరుఁడు। కలిమహారా
జు నెచ్చెలికాఁడులోభుఁ। డతఁడుసురలకుజోహారమనుచు మ్రొక్కె॥ అ
నంతరంబ॥ మ॥ తనకుంబట్టపురాణి వాసమగుమిథ్యాదృష్టి చేఁజేతఁగే। ళ్లూ
సహస్తింబవిరించిముఖ్యదివిషత్కోటిన్వ్విడంబింపుచున్। ఘనమార్గంబున
నేగుదెంచెనుమహాకాయంబు మోహంబు మో। హనవిద్యాగమసంప్ర
దాయఘటనావ్యాపారమేపారగన్॥ గీ॥ బాలురాత్మకుటుంబజంబాలమ
గ్నులనధిగతశాస్త్రులనధీతలలసమతులు। దన్ను సేవింపమోహంబుదప్ప
త్రోవ। నల్లనల్లనసురలడాయుంగవచ్చె॥ సీ॥ జానప్రదీపికాజంఝూసమీ
రంబుకామలోభక్రోధకారణంబు। సంసారకపటేంద్రజాలవిద్యాపించ
మామ్నాయపదకంటకాంకురంబు। శూన్యవాదారణ్యశుండాలకలభంబు
సమతసిద్ధాంతవిభ్రమగృహంబు। బహుళఘుప్టకుటిప్రభాతదిగ్భ్రమబం
ధువంధపరంపరావ్యాప్తఖురళి। కన్నులకునిద్రమదికిజోకన్నుధృతికి। విన
మిచెవులకునెద్దిఘావించిచూడ। నమ్మహాసహుఁడెదురుగావరుగుదేర।

భ్రమసి చూచిరి వాన వాద్యమరవరులు॥ అయ్యవసరంబున॥ సీ॥ పాతకం
బులు నీవిపట్టు బొందడములు పగలింటినిద్రలు పచ్చడములు। పరదూషణంబు
లు ప్రాలంబహారంబు లన్యకాంతాసక్తి యంగరాగ। మీర్ష్యాపరత్వంబు
హేలావతంసంబు బుధజనద్వేషంబు పువ్వుదండ। మిథ్యాప్రలాపంబు మృ
గనాభితిలకంబు బహులాశనత్వంబు పరికరముగఁ । బరులచూపులు వాకొ
ల్పఁబ్రసభలీల । రాసభాంగరుహోగ్రధూమ్రప్రకార। ఖర్బరాకారదే
హులంబరము నిండి। సరసవచ్చిరి కలిరాజు సైన్యభటులు॥ వ॥ ఆసుభటులు
భయపార్శ్వంబుల॥ సీ॥ కుండబొజ్జల క్రిందఁదిండుగా బిగియించి గడితం
పుమడుఁగులు గట్టినారు। బూజువట్టిన దేహముల పైఁదలంబుగాఁ జందనపం
కంబు లందినారు। నునుబట్టతలల పైఁగనకంపుఁ జెఱఁగులఁ బట్టుచీరెలు మూ
యఁ జుట్టినారు । కరముద్రేలుడులైన కర్ణపాశంబుల దోరంపు బొంగళ్లు
నొడగినారు। వెలయ మృగనాభిగీర్బొట్టు వెట్టినారు। పసిఁడిబెత్తాలు సేతు
లఁ బట్టినారు। చండముద్రాధరులు నభోమండలంబుఁ। బూరటిల్లంగఁ గలి
లిరాజుఁ బొగడినారు॥ వ॥ త్రైలోక్యంబును విను నట్లు గా నిట్లనిరి- యాగఫ
లంబు పాషాణసలిలోన్మజ్జనంబు దేశాంత దేహాంత కాలాంతరంబులం గ
ర్మఫలభోక్తయాత్మ యనుమాటయసత్యంబు వేదంబ ప్రమాణంబు వేదధ
ర్మభేదంబునఁ గదా బోధిసత్త్వుండు సత్త్వహేతువు గా జగంబ స్థిరంబనిస
మర్థించె నెద్దియెద్దిసత్తదియది యధ్రువంబగ్నిహోత్రంబుం ద్రయీ
తంత్రంబు త్రిదండంబుఁ భక్తికుంఠనంబు బుద్ధిపౌరుషహీనులగు పురుషు
లకు జీవితోపాయంబు స్వచ్ఛందంబు ధర్మంబు కామదేవుండ దైవంబు మ
రణంబె యపవర్గంబు భస్మీభూతంబగు భూతంబునకుం బునరాగమనంబు గ
లదనుట భ్రాంతిగాదె యామ్నాయంబు లేమియొఱుంగు నెఱింగ నేనింకో
హితద్వేదయద్యముష్మింగా లోకేస్తి వానవేతియని సందేహించు నేయని
వెండియు॥ క॥ తారుదముఁ గాచుకొనరే। యీరసమునఁ గావ బోదు రింతు
లవంశా। చారస్థితి డాంబికులకు । వారు మఱుఁడుడమ కెగాని వారికి లేఁడే॥
క॥ శతమన్యు నంతధర్మ। స్థితి యెఱిఁగిన వాఁడు గలఁడె త్రిభువనములయం। ద
తని యహల్యాజారత। యితరుల జారతకనుజ్ఞ ఇచ్చుట గాదె॥ క॥ మారుఁడు
దుర్వారుఁడు సం। సారమిది యనాదిసంసిద్ధరతుణమం। భోరుహవదనలచే
తిది। యేరూపున జాతిశుద్ధి యేర్పరుపనగున్॥ క॥ రాజానుమతము ధర్మము।
రాజు నిశాకరుఁడు మీకు బ్రాహ్మణులారా। రాజు ప్రవర్తించిన పే। రోజన
గురుతల్పగమనముచితము మీకున్॥ క॥ ప కార్యంబు సుఖోత్తర । మాకార్య

ము సేయనర్హ మగు నెడసుకృతం। బాకాంక్షింతురుసురతము। నాకాంక్షిం
పరదిమేమియవనీవిబుధుల్ ॥ చ॥ మలిదినరాలయందుఁగుసుమంబులువో
యగమీఁద నెన్నడే। ఫల మొకనాఁడుగల్గుననుపల్కెదిమెవ్వఁడునమ్మినాడు
కో। మలవనరాజిలోనఁగుసుమంబులుగోయుటయెప్పుడప్పుడే । ఫలములు
వోవఁబోవవాయుపాసకులారతలంచిచూడుఁడా॥ గీ॥ అన్యదేహాప్తిసం
దేహమైనయెడలఁ। గలుషములుమాననెబ్బంగివలయునేని। విడుఁడుయా
గంబులోవేదవిప్రులార। జంతుహింసామహాదోషసంశయమున ॥ గీ ॥
స్మృతులయందుబలాత్కారకృతము లెల్ల। నకృతములుగావిధించినాఁడ
ట్లమనువు।బలిమి బ్రాహ్మణులారపాపములు సేయుఁ। డేమి సేసినఁజేయ
రమ్యెదరుమీరు॥ సీ॥ ఐకమత్యంబు లేదఖిలశాస్త్రములకునిగమంబులొక
జాడనిలువనాఁడు। నాగమంబులత్రోవయదియొండుచందంబుపంకంబు
లోనికంభంబుతర్క। మతిగూఢమైయుండుయామళంబులఛాయయుపని
షత్తులభావ మొక్కరీతి। బహువిధంబులుమంత్ర పారాయణంబులుసాం
ఖ్యయోగముల వాసనలు వేఱు।పట్టియేదర్శనంబైనఁబ్రతిభకలిమి।వలసిన
ట్లువకాణింపవచ్చియుండు। నరసి దుఃఖంబు లేక సౌఖ్యంబుగలుగు। ధర్మ
మొక టెఱిఁగికొనుఁడువిద్వాంసులారా॥ క॥ అస్తితాబుద్ధిగలదేహమనల
శిఖల।భస్మమైపోవనెచ్చోటఁబాపముండు। సౌఖ్యదములైనపరదారసంగ
మాది।పాపములు సేయుఁడోపినభంగిజనులు॥ క ॥ మృతుఁడటఁబుట్టుఁబె
ఱుఁగును।మృతుఁడట వేఱొకఁడుగుడువమైకొనుఁదృప్తి। మృతునకునట
కర్మఫలంబతిధూర్తులవార్తలేటికావర్తింపన్॥ ఉ॥ చీటికిమాటికిన్నిఖిలజీ
వులనుంబొనరించుపాపముల్ । గోటులుదన్నుఁజుట్టుకొనిఘోరపుబాధ
లఁబొందుచోటమై। సాటిలునాత్మకున్ భరమెపాపమునీయదినిందుచోటి
కిం। జేటభరంబెయేమిటికిఁజేయవువీపుఁడకిల్బిషంబులన్॥ చ॥ కలుగుటలే
మిసందియము కార్యఫలంబులయందునిట్టిచో । ఫలముదయించునేనిఁదమ
పాలిటివేల్పులుమంత్రతంత్రశ । క్తులునుదదీయలాభమునకుందగుహే
తువులందురన్యధా। కలనకుసంగలోపములుగారణమందురమంత్రికాధ
ముల్ ॥ గీ॥ అర్థినార్జింపవర్జింపనలవిగాని। ధర్మమునధర్మమును జెప్పెఁదగి
లిమనువు। నేరములు వెట్టిదండువునిశ్చయించి। ధరణిఁగలచోటనర్థమెత్తం
గఁదలఁచి॥ శా॥ లాలామూత్రపురీషఘర్మజలకీలాలాత్మికుల్ శ్యామలం।
చేలారోతలుపుట్టనాఁడుదురుయోగీంద్రుల్ వృథాలాపముల్ । లాలా
మూత్రపురీషఘర్మజలకీలాలాత్మలో త్తారరె । ప్రాలేయాంబుపటీర

పంకఘనసారత్క్షోదదివ్యాంగులో॥ వ॥ పురాణంబు ప్రమాణీకరింతుమేని
తత్ప్రణేత పారాశర్యుండు పాండవులనగరిచాటుకవికవులమాటలకేటి
పాటిమత్స్యపురాణంబునందుమత్స్యంబువక్త్రయఁటతిర్యగ్జంతుమతంబు
లుసిద్ధాంతీకరింపవచ్చునెయదియట్లుండె॥ సీ॥ దిననాథనందనుదిత్తొల్పివిడి
చిరికరుణలేకెముకలేరిరిదధీచిఁ। బాతాళబిలమునబలిగట్టివైచిరిజీమూత
వాహనుజీవివాపి। నెత్తిపాల్గొనిరిశిబీంద్రునంతటివానికలగుండువెట్టిరి
కలశవార్ధి। తివుటఁజుకర్ణలతేనిఁదినఁగోరిమెసగిరిపండుఁడుల్పిరికల్పపా
దపంబు। నయ్యలెంతకునేరరర్థార్థిజనులు। వీరిమనసులువట్టనెవ్వారితర
ము। కీర్తియిటువెలువండెదాక్షిణ్యమురడు। దారుగల్గినఁబదివేలుదమకుఁగ
లవు॥ గీ॥ శాంతమతిగామకతమానిసప్తతంతు। దీక్షుగైకొన్నవారలతెలిఁ
గులెస్స। స్వర్గమునకేగిరంభాదివారసతుల। కుచభరంబులపైఁ బ్రాలఁగో
రరే॥ గీ॥ ఆహవంబునమృతులైనయట్టివీరు। లమరలోకంబునకుఁబోదుర
నుటగల్ల। నిజమయేనిదైత్యారిచేనిహతిఁబొంది। యతనితోవిగ్రహింపరే
యసురలచట॥ క॥ అక్షుచరణుండుచెప్పిన। మోక్షములుశిలాస్వరూపము
లువీనికిఁగాఁ। బ్రేక్షావంతులుదచ్చా। స్త్రాక్షరములుచదువనేమియతిబా
లిశులై॥ గీ॥ దైన్యమునకుదోవదలఁపనస్థైర్యంబు। గుక్షివంచనంబుగుడుపు
మగుట। బుద్ధిమైనయట్లభోగింపనేర్పుట। సారమైనబోధిసత్త్వమతము॥ గీ॥
క్రోధనులుదారుపరులక్రోధశిక్ష। సేయుచుందురుకపటవాసిష్ఠములు
మ। తారునిర్దయులైయుండిధాతృవాద। మొకరికిం జెప్పువిప్రలంబకులు
నోలె॥ గీ॥ కలవువిధ్యుక్తమంత్రభాగములుమూఁడు। శ్రుతులనామూఁటి
యందుమీమతికినెక్క। నర్థపాదాంశమఖిలంబునన్నృతమయ్యె। నట్లయ
గుఁగాకమంత్రవిద్యాంశములును॥ వ॥ అని యీప్రకారంబునవాచాటు
లైటిట్టిభంబులునుంబోలెకర్ణకంటకంబులైనమర్వర్ణంబులువేదంబుప్ర
మాణంబుగాదనియునునాగమంబులనగడుసేసియుధర్మంబులమర్మంబు
లిద్దిపోనాఁడియుఁబురాణంబులత్రాణలుసెరిచియునితిహాసంబులనప
హసించియుజన్నంబులఁబిన్నవుచ్చియుమంత్రపారాయణంబులఁ దృణీ
కరించియుయామళంబులంగడచియుఁగలికిఁగౌతూహలంబును జైనులకు
సంస్థానంబునుబౌద్ధులకునుద్ధతియునుజార్వాకులకునివృత్తియులోకాయ
తులకుత్సేశంబునుబాషండులకుం జెప్పలపండువును గాపాలికులకుపకా
రంబునుగాఁగైవారంబుసేయు పాఠకులంగనుంగొని శక్రుండుసక్రో
ధుండునువరుణుండరుణలోచనుండునునగ్నియుద్విగ్నమానసుండును గృ

తాంతుండత్యంతరోషుండును నై యయ్యాశాపతులు నలువురు నల్ది కుఁ
మొగంబై మోదురాత్ములారా యేమి దుర్భాషణంబులాడెరు దంభోళి
ధారాసంరంభంబును బాశవల్లీ సముల్లాసంబును సముజ్జ్వలజ్వాలాకరా
ళతయును దండగదాతాడనంబును నెఱుంగరె యేల ప్రేలెదరు పుత్త్రకామే
ష్టి శ్యేనకాది ప్రముఖంబులగు మఖంబులు దృష్టఫలంబులగుట గన్నులంగా
నరె యావేశంబున గయాశ్రాద్ధాదులపేక్షించు భూతంబులం జూచి పుణ్య
ఫలంబులు దెలియరాదె యంగారప్రదేశంబుల దేహంబొకఁరుండు నే
త్రోత్పాటనంబునఁ గన్నులు వచ్చుట యాదిగాఁగల విశేషంబుల దేవతా
ప్రభావంబులు భావింపందగదె యివ్విధంబునం బ్రల్లదంబులాఁడెదరుగా
నమిమ్ము నాలుకలు గోయక సెలవులు వ్రాల్పక ప్రాణంబులం గొనక యె
ట్లు సైరింపవచ్చునని నభయంబంది యవ్వందిజనంబులు బృందారకులకు నమ
స్కరించి యిట్లనిరి॥ మ॥ బలభిద్వహ్ని యమ ప్రచేతసులకుం బ్రహ్మాయువే
మెల్లనుం। గలిభూపాలుని యొద్ది పాతకుల మీకై వారదుర్భాషణం। బుల
కుంగాని యతండు మెచ్చఁడు దయాబుద్ధిం బరాధీనవృ। త్తులనీ పేదలమ
మ్ముఁగావఁదగు నీ ద్రోహంబు లేకుండఁగ॥ సీ॥ వందిజాతుల ముమా వా
చాటతాటోపమునకు నల్గకుమయ్య యనిమిషేంద్ర। యపరాధులై నమా
యందు నక్కటికంబు పాటింపుమయ్య కృపీటజన్మ। పరతంత్రుల ముమా
యబద్ధవాక్యములకుఁ దప్పుపట్టకుమయ్య ధర్మరాజ। యాశార్థులము మాయ
హంకృతిస్ఫురణకు నెరసు లెన్నకుమయ్య వరుణదేవ। భయము గొందుము
నిర్ఘాతపాతమునకు। దలకుదుము భీషణోల్కాప్రదాహమునకుఁ। జంచలిం
తుము పటుదండచండిమలకుఁ। బగులుదుము పాశవల్లరీబంధములకు॥ వ॥ అ
నియంజలిపుటంబులు లలాటంబున ఘటియించి యచ్చాటుకారులుగై వా
రంబుడిగి యూఱకుండిరనంతరంబ॥ గీ॥ గగనమండలమునఁగాలాయసపు
పేర। మాలకాకి పడగ దూలియాడ। ద్వాపరంబు దానుదన్మధ్యవర్తియై। వ
చ్చువాని నీలవర్ణదేహు॥ సీ॥ కఱుకులై పెరిగిన కుఱువెంట్రుకలతోఁ బట్టె
యాదల గావిపాగ యమర। నిగిడిపురెట్టి బాగుగ గత్తిరించిన గడ్డంబు గొన
రొమ్ముగమ్ములింప। బండికండెనతోఁ బ్రతివచ్చుమై చాయ నీలిపచ్చడము
తో మేళవింప। నవరత్నచందనద్రవకల్పితంబైన నూత్న త్రిపుండ్రంబు
నొసల నొప్పఁ। గోఱమీసాలు మిడిగుడ్లు కుఱుచపాడవు। దొప్పచెవులును
గొగ్గిపండ్లును గలిగి। యున్నమద్దిగ్రివుఁడై వచ్చుచున్నవానిఁ। గలిమ
హారాజుఁగనిరి దిక్పాలవరులు॥ క॥ హేలాబృందారకుఁడగు। నాలవ యుగ

రాజుఁగాంచి, ఘనాంబుజముల్ । వ్రాలిచిరినిర్జరేంద్రులు। మాలనిఁగ
నుఁగొన్నయుత్తమద్విజులక్రియన్॥ గీ॥ ప్రౌఢతరకోపలీఢావలీఢుఁడై
న।యాత్రిశంకుండువోలెజంభారియెదురఁ। గాంతిసంపదఁగోల్పోయిక
లియుగంబు।సాధ్వసాతిరేకంబునజలదరించె॥ ఇట్లు ప్రఘాటోపసమ్రుఁ
డై ప్రణిపాతంబు సేసి॥గీ॥ సేమమేనిర్జరస్వామిశిఖిసుఖంబె।శర్మమేనీవు
నోయమధర్మరాజ। స్వస్తియేపాశహస్తమీప్రస్తవమునఁ। దగనపా
స్తరజస్తమస్తముఁడనైతి॥ వ॥ దమయంతీస్వయంవరంబునకుఁబోవుచు
న్నవాఁడఁగాలాతిపాతంబుగాకుండనన్నువీడ్కొలుపుఁడు నామనోర
థంబుసఫలంబగునట్లుగాననుగ్రహంబుసేయుండుమీయాశీర్వాదంబు
నంక్రథకైశికాధీశ్వరతనూభవవివాహంబై మిమ్ముదర్శింపంగలవాఁడన
నిపల్కుటయు॥ క॥ వారన్యోన్యంబుముఖాం।భోరుహములుచూచి నేత్ర।
ములఁజిరునగవుల్ ।దేరఁగనిట్లనిరియహం। కారగుణాంకురితబహుళకలి
కింగలికిన్॥ సీ॥ తగునయ్యకలిరాజతగవుధర్మముదప్పియాడు నెయిట్లనీ
యంతవాఁడు। పరమేష్ఠినైష్ఠికబ్రహ్మచారిగనిన్నునాడెఱుంగఁగఁజేసి
నాఁడొ లేదొ।యవకీర్ణియనినిన్ననవధరించినయప్డు ద్రోహిఁగాఁదలఁపఁ
డెద్రుహిణుఁడాత్మ।నీశ్వరాజ్ఞా సేతువెట్లుదాటఁగవచ్చుఁదదధీనులకున
న్యథాకరించి।మాకుఁజూడంగనిదియసమంజసంబు।మిన్న కెఱుఁగముగా
కనీకన్న తెఱఁగు।సత్వరంబునఁబరులకిచ్ఛావిఘాత। మాచరింపరుకృతబు
ద్ధులయినవారు॥ వ॥ త్రిభువనానందమాకందవాటికావతంసంబైనయ
వృత్తాంతంబుసరిగడచెనచ్చోటనుండియకదా నేముమరలివచ్చుచున్న
వారముసానురాగులగు నాగులంబరిత్యజించియనల్పులగు వేల్పులనధిక్షే
పించియసమానులగురాజసూనులందృణీకరించి యన్నళినాక్షినలుండను
వానివరించెనేమి సేయవచ్చునీశ్వరాజ్ఞబలీయసినీవునుమాతోడివాఁడవ
కదామఱలి రమ్మనవుండురోషాంధుండై యక్కలిరాజుదివిరాజులకిట్లని
యె॥గీ॥పద్మజునకేమిమీకేమిపరులకేమి। యంగనాపరిభోగలోలాత్మకు
లకు।నైష్ఠికబ్రహ్మచారియైనష్టిఁబొంది। చేరుగడలేకకలిచెడంజెడియుఁ
గాక॥వ॥ఏకపత్నీవ్రతస్థుఁడైనమీరేలదమయంతింగామించిపోతిరి ధర్మం
బుపరులకుపదేశింపవచ్చుంగాకతమకుంజేయవచ్చునేపోదురుగాకేమి మీ
యందొకరుండకొమ్మవరియింపంగలిగెనే నిషధరాజుభోజకన్యక
వరియింపమీరులజ్జవరియించితిరింతియగాకయేమిమిమ్ముంగడ కంటంజూ
చుచునెమ్మొగంబోరపుచ్చుచునటఁగడచియప్పణంతియెట్లుసనియె మీరె

ట్లుసహించితిరిదియసంగతంబుచిత్తంబులుదిలిబిలివోవనత్తొత్తిమీరుసూ
చుచుండనమ్మత్తకాశినిమనుష్యునెట్లువరియించెమీయంతవారలపేక్షిం
చియుండనప్పద్మాక్షినతిసాహసంబుననవ్వైరసేసియెట్లుచేకొనియెనతం
డుచేకొనినంగొనియెంగాకయీకృపీటయోనియతనివివాహంబునంగూట
సాక్షియైకైలాటంబుసేసియప్పాటందనకుంబెండ్లిఘటింపంజేయనాద
టంబైయుండునట్లుసేయకహుతంబెట్లుపరిగ్రహించెమహానుభావులగు
మీరుభావంబులనిట్టియభిమానభంగంబెబ్బంగినంగీకరించితిరోకాని నను
బోటికినియ్యపవాదకందళిచందురునియందుఁగందునుంబోలె డెందంబు
నంబాయదుమీయందఱకు నొక్కవిన్నపంబనుగ్రహించి వినుండవ్వసుమ
తీశుమీసపుద్వియమ్మచ్చకంటి నెత్తుకొనిమింటిమీఁదికిందెచ్చెదనప్పుడు
మీకడకంటికిఁగెంపురాదుగదామహాలాభంబుపట్టిన నీర్ష్యారోషంబులె
ట్టివారికింబుట్టుననాదికాలప్రవృత్తంబులైనరాగద్వేషంబులుభేదింపనె
వ్వరికిశక్యంబగునదియట్లుండె మఱియొక్కయుపాయంబవధరింపుఁడు
పాకశాసనుండుపావకుండుపరేతపతిపాశహస్తుండు పంచముండనైన
మేనునియ్యెపురముఁ బాండవులుపాంచాలినింబోలెఁ బంచికొనియనుభ
వింతముగాని యప్పంకజాక్షింబట్టికొనవత్తునేయని పరమకపటోపాయ
మాయాప్రయోగపరిపాటపాటవంబుదేటపడబహుప్రకారంబులంబలి
కిన॥గీ॥ హరిహయాదివిబుధులకలిమూర్ఖతా। ముఖరతావికారములకు
ఱోసి। కడఁగిపలికిరపుడుగంభీరభారతీ। భారతీప్రమైనభాషణముల॥సీ॥
అర్హమెవ్వనిరూపమంగసంభవరాజ్యరుక్మసింహాసనారోహమునకుఁ ।
గడఁగునెవ్వనికీర్తికార్తికతిథినిశానాథబింబంబు నెన్నడిమికందు । భవన
మెవ్వనిప్రతాపప్రదీపమునకుఁబుండరీకభవాండమండలంబు । చుట్టమె
వ్వనికేలుసురభిచింతారత్నరోహణాచలవారివాహములకుఁ। గలుషమె
వ్వానిఁదలఁచినఁగ్రాగిపోవుఁ। బుణ్యమెవ్వానిఁగీర్తింపఁబొడవుపడయు।
వాఁడునిషధేశ్వరుండుమావరుసవాఁడు। కలిమహారాజమన్నింతుగాక
వాని॥ఉ॥మచ్చికవీరసేనునికుమారునకుంబరమోపకారికిన్। మెచ్చిజగం
బెఱుంగఁదమునెయ్యపుఁజెల్లెలినిండుగొల్వులో। నిచ్చితిమింతలోపలనె
యింతటివారముదప్పనేర్తుమే। యచ్చపలాక్షిఁగూఁతురతఁడల్లుఁడుమాట
లువేయునేటికిన్॥గీ॥ఏమునలువురందునెవ్వాఁడుగాఁజాలు। నిచ్చిపుచ్చు
కొన్నయాలగ్రద్ద।మాకునింపుగావుమానుమీసుద్దులు।కలహములమొగం
బకలియుగంబ॥క॥పామరతఁబట్టఁబారకు। పామరకలిరాజనిషధపతిమద

లీలా|పాదరసావేశంబునఁ|బాదరవిందారిఁబట్టఁబారినభంగిన్॥ క॥ కా
లోచితమగుకార్యం | బాలోచితముగ నొనర్పుమది మేలువిరు| ద్ధాలాపం
బులుపలుమఱు। నేలాపచరింపనిపుడు హేలానిమిషా॥ అనితమలోన॥ క॥
పోయెదుఁబోయిప్పుడువా | దీయాకలియుగమునుందృతీయయుగంబుల్|
దోయియయినలునకుపహతి| సేయంగాలేదుగానిశీలముకలిమిన్॥ క॥ యు
గశేషమశేషమహీ|జగదవనపరాయణుండుసమధికబాహా| యుగయుగ
యుగపదుపార్జిత|జగతీవిజయుండునలుఁడుసామాన్యుండై॥ వ॥ అనివెండి
యునాఖండలాదులుపరోక్షప్రియాదేవాయను పురాణవచనంబుగార
ణంబుగానిగూఢప్రౌఢనిజభాషణవిశేషంబున॥ గీ॥ యామితత్వేఽత్యసు
జ్ఞానమమరశేష | రాజసంసదిహాస్యతాంమాతమాంసి| తత్రమాగా
స్త్వమితిగతోద్వాపరేణ| రాజసంసదిహాస్యతాంప్రథమమనిరి॥ వ॥ మ
ఱియుబహుప్రకారంబులబుద్ధిసెప్పియుం బ్రియంబువలికియు హెచ్చు
గొండాడియు బృందారకులుంగలిద్వాపరంబుల భూలోకగమనంబుప్ర
తిషేధించిరియిట్లుప్రతిషేధించినను వారిసుభాషితంబులుపెడచెవులంబె
ట్టిమోరకంబునుసాహసంబునుమదంబునునసూయయునవివేకంబునుద
నుకునైజగుణంబులగుటంగలియుగంబుకరయుగంబుమొగిచియిట్లనియె॥
ఉ॥ వేలుపులారమీకుఁబదివేలనమస్కృతులాచరించెదన్| మేలుదలంపుఁ
డెనవనిమీఁదఁజరించెదఁగొంతకాలము । ద్వేలతనెవ్వఁడే నొకఁడుదేశ
ములోనధర్మవర్తియై। వాలినవాఁడులేఁడెపలువంకలనారసిచూడవచ్చి
నన్॥ గీ॥ వానిదుర్వృత్తినెపముగావసుధయేలు। నలునిపైఁబ్రత్యవాయం
బుగొలుపువాఁడఁ|గొలిపియతనిఁబ్రవేశించినిలుచువాఁడ| నిలిచియాతని
మనసీకయలచువాఁడ॥ మ॥ వినుఁడీనాదుప్రతిజ్ఞ వేల్పులుజగద్విఖ్యాతచా
రిత్రునా|తనినేఁబట్టెదనెద్దియేనినొకరంధ్రింబబ్బెడుంగాకయే। ననువే
లంబునుగొల్చుదేవతలుజాలాయేమియావంతదప్పుననైనంగలిసొచ్చుఁ
గాకమెయిమైఁబోనిచ్చు నేయెవ్వరిన్॥ గీ॥ ఆవగింజలుదాటికాయలుగనా
డి।దొడ్డసేయుమసన్నంపుదోసమైన। హరిహరబ్రహ్మలైననాయంతవా
రె|కపటమాహేంద్రజాలాదికౌశలమున॥ క॥ కాదంబరిఁద్రావింతును|
జూదంబాడింతువలలఁజొకుటాలఁబెట్టం|బైదలులనియోగింతును| వైదర్భ
తనూజమీఁదివలపుడిగింతున్॥ గీ॥ వేయుమాటలు నేలమోవిబుధులార|
యవధరింపుఁడునిజముమీయడుగులాన । బైమితోభూమితోబెడఁబాపు
వాఁడ|నిమిషమాత్రంబునందయానిషధపతిని॥ వ॥ అనిపలికినసెమ్మనంబు

లంగుత్సించుచునతనియుత్సాహంబు దేవకల్పితంబు గావుననన్యథాకరింప నలవిగాకనాశపప్రముఖులగుబర్హిర్ముఖులన్యోన్యముఖావలోకనంబు సేసిమనకుంగలిరాజుతోడసంవాదంబింతియచాలుతమ్ముండునన్నయునగు కలిద్వాపరంబులు బ్రహ్మలోకంబుననుండి యాబ్రహ్మనియోగంబునం బోవుచున్నవారు గావలయుఁ బారెడునీళ్లకుంగట్టపెట్టంబనియేమిపోదం డువోదండనిపోయిరికలియును గామక్రోధలోభమోహాపరివారపరివృతుండై నిషధదేశంబుచాయనభూమండలంబునకుడిగ్గెనప్పుడు॥ సీ॥ హోమాగ్నిధూమోర్మికుద్వేగమొందుచుఁ గ్రతుధూమములచేత గాసివడుచు।నతిథిపాదక్షాళనాంభఃప్లుతములై నగృహమేధిమందిరక్షితితలములు। జీరువారుచుఁబూర్తశిశిరానిలంబులఁజలివట్టివణఁకుచుసవనశుష్క।పుట పాకలములెకర్కఁబురపురంబొకుర్కచుఁబశుబంధములఁజూచి భయముప డుచు।వ్రతులబ్రుసులకుయతికోటిరాంభములకు।బ్రహ్మచారులయాషాఢపంక్తులకును। నంతరంగంబులోనాత్మహననశంక । తరతరమెయుద్భవిల్లంగదల్లడిలుచు॥ సీ॥ సవనయూపస్తంభసంభారములఁజూచిశూలంబు లోయనిస్రుక్కిస్రుక్కి । భూదేవనిటలోర్ధ్వపుండ్రంబువీక్షించిఖడ్గంబు లోయనికలఁగికలఁగి। బ్రహ్మచారిజనోత్కరంబుమౌంజులుసూచిపాశంబులోయనిభ్రమసిభ్రమసి।యధ్వరస్రుజ్నికాయంబులాలోకించియురగంబులోయనియులికియులికి।విప్రనికరంబుస్నానవేళలందుఁ। బాణిపంకేరుహోదరాభ్యంతరమున।నిలిచియెత్తినయాచమనీయతీర్థ। జలముశాపోదకంబనియులికియులికి॥ సీ॥ ఆత్మఘాతుకుఁజూచిహర్షింపఁగానేలయతఁడుసర్వస్వాప్తయజ్ఞకర్త।బ్రహ్మఘ్నుఁగనియేలపరితోషమందంగనాతఁడుసర్వవేదాభిరతుఁడు। బ్రహ్మచారీత్వరీరతికేలమోదింపనదిమహావ్రతదీక్షకంగకంబు। విప్రిలమధుపానవిధికేలయులరంగసౌత్రామణీష్టియాజకులువారు।ధూళిధూసరుఁబరికించియేలనికర్క । పావనస్నానవిధివృథాభవ్యుఁడాతఁ।డనుచుమూఁడవయుగముదన్నచటనచట।భ్రాంతిదీర్పఁగగతిలేకభంగపడుచు॥ వ॥ నిషధదేశంబులోఁజనువారుమఱియును॥ గీ॥ స్నాతకులఘాతుకులఁగాఁగసంస్మరించి । నహితులకుఁబోలెవెఱచునగ్న్యాహితులకుఁ।దలఁచుదాంతుఁగృతాంతుఁగాఁగలియుగంబు।మానితంబైనయమ్మహీమండలమున॥ సీ॥ బౌద్ధులఁబాటించుఁబరమబంధులఁబోలెఁజార్వాకులకుఁగరాంజలిఘటించు। జైనులంబొడగన్నసంతోషమునఁదేలుఁజేయునిమ్మొక్కుఁజెలఁగినవ్వు । వైతండికులకభివాదనంబొనరించుఁ

పాషండులకుఁ జాలభక్తి సేయుఁ| గాపాలికులకు సత్కారంబు గావించుఁ
బరిచయించును దిగంబరులతోడఁ| బాశుపతకత్తుపాలికా భస్మధూళి| పా
ళియుద్ధూళనక్రియా వేళయందు| గాలి వెంబడిఁ బైరాలఁ గళవళించుఁ| క
లియుగము పావకస్ఫులింగంబులనుచు|| క|| వేగుం బోకల మేలక్కని| భాగవ
తోద్గీయమాన భగవద్గీతా| రాగంబులకును మదినుద్వేగంబు వహించుఁ
జెందుఁ విన్నవిధంబున|| సీ|| అప్పరాకుడు పరాకమ్మగారే తెంచు త్రోవకు
దూరంబు తొలఁగిపోవు| నాదోషకారి సన్న్యాసిదవ్వులఁ గాంచి మోలం
బు [illegible]రి యొదిగియుండు| నాపాపజాతి మాసోపవాసినినీడ లంఘింపఁ
బ [illegible] ల్నవియఁగూలు| నాపినగొరుకు యాయావరవ్రతదారి బగవా
రలని ం ద్విపంక్తుగొలుకు| నానృశంసుండు మొసగు వైఘానసులకు| నా
దురాత్ముండు శ్రోత్రియు నపహసించు| నాఖలుఁడు సోమయాజి నిరాకరిం
చు| నక్కిరాతుఁడను స్థాతధికరించు|| శా|| ఆనిర్భాగ్యుఁడు గాళరాత్రి
యని హాహాకారముం జేయుడె| స్థానస్వాధ్వసమంది బ్రాహ్మణులు సం
ధ్యావేళఁ జేతస్సమాధానం బొప్పఁగ నావహింపను దయుత్సప్తాశ్వబింబం
బులో| గానాకాశపథంబునం డికొని శ్రీగాయత్రియే తేరఁగాన|| గీ|| జనగ
వేషణనిరతుఁడా చేష్టఁ జూచి| యభినవ బ్రహ్మచారిచయంబు నెదుర| తుప
ణకాలోకనార్థి యక్షలుఁడు గాంచు| నతుపణకేళి రాజసూయాధ్వరము
న|| మ|| యజమాన ప్రమదావికస్వరభగన్యస్తాశ్వదీర్ఘుష్మర| ధ్వజదండంబ
గు నశ్వమేధమఘతంత్రంబున్నిరీక్షించియు| కుక్కజనుండొత్తిలినన్వొ వేద
విదులం గుత్సించి పుష్పాస్త్రిచే| నిజహస్తంబున వ్రేసి యశ్రుకణముల్నిం
డార నేత్రంబులన్|| ఇవ్విధంబున|| ఉ|| భాండికమండలీ ప్రకృతిబంధుఁడు
బంధకీకాప్రియుండు పా| షండసఖుండు జైనతరుషండవసంతుఁడు నుంది
రసత్కృత| స్థండిలశాయియుం గపటధార్మికమిత్రుఁడునై వినింద్యకర్ముం
డతఁడుండెఁ గొన్నిదినముల్నిషధావనిమండలంబునన్|| మ|| కలికాలంబు వి
దర్భరాజతనయా గాఢాంకపాళీమహో| త్కలికాలంబున సంచరించె
నిషధక్ష్మామండలి న్మారభూ| నలవిగ్రాహిణులైన పారిషదసైన్యశ్రేణి
దర్పోద్ధతుల్| నలనిగ్రాహిణియైన యాత్రకు సముల్లాసంబు సంధింపఁ
గాన్|| వ|| ఇవ్విధంబునఁ గలియుగంబు దిరిగితిరిగి యెప్పట్టునం బాపంబు రూ
పింపలేక యొక్కచోట వేకాంతంబునం దమయంతవట్టు వారినిం గూడి మం
తనంబుం జేసి రంధ్రాన్వేషణంబులం గాని దోషంబులుం గానంబడవు రం
ధ్రాన్వేషణంబులు గాలక్రమంబునం గాని ఫలింప నేరవు గావున ద్వాప

రంబదేశంబున వివాదలేశంబులరయునదినాకునుం గామక్రోధలోభ
మోహంబులకును వేఱు వేఱయధికారంబులు పాలు వెట్టెద నవియెయ్యవి
యంటేని॥ సీ॥ అతిమాసకోకడలాలుదీఱు పుత్త్రిమగనిఁబాసినయింతిమరు
నిపాలు । తీర్థవాసులును మాంత్రికులుదాయాదులుం దరఁటువాదులును
క్రోధంబుపాలు। యజనదీక్షితులునధ్యయనపాఠకులును భస్మకుంఠనులు
లోభంబుపాలు। బాలవైతండికపామరాహంకారచుంబకమతులు మో
హంబుపాలు। కేళిసౌధమహాచంద్రశాలయందు। హంసతూలికపాన్పు
పైనహరహంబు। నవవధూకేళివిహారణోన్మత్తుండైన। నిషధనాథుండు నా
పాలునికఁ-మఱయ॥ అనియండఱ నియోగించి॥ ఉ॥ కాకపతాకతోఘనసృ
గాలకిశోరకరథ్యపఙ్క్తితోఁ। గీకసపేటికాఘటితకింకిణికావలితోడఁగూ
డి। భల్లూకకకృత్తిక్లిప్తముగులోహశతాంగముఁగొంచుఁబోవనా। జ్ఞాకృ
తిఁబంచినప్డు నిజసారథియైనదురాత్ముఁడుస్సహుఁడు॥ వ॥ పంచియనంతరంబ
యన్నిర్దయుండుదానును గార్దభధూళిలగ్నంబున నిషధనగరంబుఁబ్రవే
శించి సంధ్యాకాలంబున మసమసకచీఁకటింగురుమాపుడుం బుట్టంబుము
సుంగువెట్టికొని పెడదెరువున శూన్యభవనద్వారవేదికావిటంకంబుల విశ్ర
మించుచు దేవమందిరప్రాంగణంబులకుం దొలంగి వేశ్యావాటంబులనడు
మ నెయ్యాననడచియటమలంగిదురోదరక్రీడావినోదంబుల నను మోదిం
చుచుఁగాదంబరీగృహంబులారసికొనుచుఁజైత్యంబులుగడచి శృంగాట
కంబులుదాఁటిమూరంబుచనినిభృతప్రకారంబున నృపాగారంబుడాసియ
చ్చేరువం గేళిసౌధంబు కెలనశిలాప్రాకారపరివృతంబైన నందనవనంబు
నకుఱిందనంజాలిచాలం జెన్నొందు మందిరోద్యానంబుదరసి నెత్తమ్మికొ
లనికుత్తరంబునఁ గేళాశూలికిం బడమటఁ గుటజకురంటఝుంటికాసర్జఖ
ర్జూరకేతకీషండమండలంబులోనం గాఱుకొనిగాలికిం దూరరాని యొ
కఁ-యిూరంబు సొచ్చియచ్చట॥ శా॥ సంతోషంబున నాశ్రయించె విలస
చ్ఛాఖోపశాఖాశిఖా। సంతానోదయచుంబితాంబరదిశాచక్రంబు భూ
పాలశు। ద్ధాంతారామరమాంగనాభిసరణవ్యాపారసంకేతవి। శ్రాంతి
స్థానకమున్విభీతకమహాసర్వంసహాజాతముఁ॥ వ॥ ఇట్లు కలిరాజు నిషధ
రాజధర్షణార్థంబుశుద్ధాంతలీలావనంబులోని తాఁడిమ్రాని కోటరంబున
వసియించి రంధ్రాన్వేషణతత్పరుండై యుండెనట పూర్వంబున॥ గీ॥ అ
వ్విధంబున నిషధదేశాధిరాజు । నగరుసొత్తెంచియంతరాంతరములందు।
దొరలమంత్రులదండనాథులను నృపుల । నిజనివాసంబులకునన్పెనిలదిని

లది ॥ ఉ ॥ పాయఁదొలంగుడంచుభయపార్శ్వములంబకళంబు సేయు
చుం। దోయజలోచనుల్గాలిదితోఁజను దేరఁగం బెండ్లి కూఁతుర। త్యాయత
వైభవస్ఫురణనంతిపురంబున కేఁగు దెంచెఁబై। డాయుఁగదిద్దివై దినకడా
నిమెఱుంగుపసిండిపాలకిన్॥ ఉ॥ కైశికవృత్తియొప్పఁగ్రథకైశికరాజసు
తావివాహదీ।ధౌశుభవస్తుసంయుతముగాబయకారులొనర్చినట్టిప్రా।
వేశికమంగళధ్వనులుపీనులకింపుగఁబాడిరంగనల్। దేశివిధంబుమార్గము
లదేటయా నొకర్కటసాళగింవఁగాన్॥ వ॥ అనంతరంబవధూవరులులౌకిక
వైదికాచారపారంగతులగు పెద్దలపనుపునగృహప్రవేశ సముయోచితం
బులగుమంగళాచారంబులుప్రవర్తింపుచుండిరప్పుడువివిధ శిల్పకల్పనాని
పుణులులగుశిల్పిజనులుసుపర్వపర్వతశిఖరోత్సేధంబగువిహారసౌధంబలం
కరించిరందు॥ క॥ ఒకచోటఁబువ్వుపందిలి। యొకచోఁజప్పరముదూఁగుటు
య్యేలయొకచో।సకినలగిలిగిలిమంచం । బొకచోఁగప్పురపుపలుకులోవరి
యొకచోన్॥ సీ॥ ఒకచోటసాలభంజికగీలువన్నినమురిపెంపుఅవగొంజ్లు
పరిఢవించుఁ। గుడ్యగర్భాగారగూఢమై యొకచోట నలవోక యొకర్కప
ద్మాక్షిపలుకు। నొకచోటజలయంత్రయుక్తిశీలపుఱాలముగులుగూర్చినది
న్నిమునురుగురియు । నొకచోటఁబగలుచంద్రికలుగాయుచునుండుఁజం
ద్రకాంతోపలస్తంభవితతి।రమణఁబోషితరాజకీరములతోడ। నొకర్కచో
టవిటంకనిర్యూహపంక్తి।యసమశరశాస్త్రకారికలభ్యసించు। శారికలు
నూత్నకనకపంజరములందు॥ గీ॥ కోరకించినకడకంటికొలికిఁజూచి। వాఁడి
వాలికపూదూఁపువంకదీర్చు।చౌరగిరతిదేవిపాలిండ్ల నొత్తగిలిన।యించు
విలుకానివ్రాసినారిడుపునందు॥ సీ॥ అమరవల్లభుఁడుగౌతముకూర్మియి
ల్లాలిఁజేఁకటితప్పు సేసినవిధంబు। సితభానుఁడాచార్యుదిగురాకుబోడిపై
గన్నువైదినకన్నెకలుపుమురులు। నక్లైటదాశకన్యకకునువ్విళులూరిజా
లిఁబొందినపరాశరుపిరాళి। గారాఁపుకూఁతుపైఁగాఁగొనివనిఁబూనువన
జసంభవుని నెమ్మనము వెలితి। దారువనవీధిశీతాంశుధరునిరంత। శౌరిగో
పాలకామినీచౌర్యకేళి। కామరసభావములుమించి కానఁబడఁగ। దీర్చియి
డుపులయందుఁజిత్రించినారు॥ చ॥ భవజలరాశిదాటునెడభావజవాయు
వుపీచినందపః। ప్రవహణముల్ సమున్నతసుపర్వవధూకుచపర్వతాహ
తిం। బవిచినదీనతావికలభావమునొందినమౌనినావిక। ప్రవరులభావచిత్ర
ములువ్రాసినవారుకపోతపాళికన్॥ శా॥ చూడాహేమవిటంకకోణము
లయంచుమ్మెట్టియొవ్వారికిం। జూడంగాల్గువడంతున న్నెలవునంజోద్యంబు

వేద్యంబుగాఁ । బాడుంగోమలపంచమస్వరములంబంచేషుశౌర్యాంక
ము॥ క్రీడాకిన్నరయుగ్మముల్ నఖరపాళింగిన్నెరల్మీటుచున్॥ గీ॥ కలదు
కస్తూరినిగత్రాలతలుపు దెరవ। గాజుటోవరిలో ధూపగంధలహరి । హాట
దురుస్ఫూర్తి నాసికాపుటకుటీర। కోటరాంతఃకుటుంబితాపాటవమున॥
క॥ అచ్చటనచ్చటసిదుపుగ। పిచ్చనకుసుమాస్త్రశాస్త్రవేదులమానముల్ ।
మెచ్చించుదెరలనాఁజిడి। పచ్చడములు చతురశీతిబంధంబులతోన్॥ క॥ కల
కంఠులకునుసురతపుఁ। గులుకులు తెలుంగులువరించుగురువులువోలెన్ । వల
భులు గలకలములు గాఁ। గలకలయనిపలుకుగలికికలవింకంబుల్॥ ఉ॥ టంకము
ఖంబులన్మణీపిటంకముల౯ లిఖియించియున్నమీ। నాంకరసప్రసన్నమధు
రాదిమగాథలుపారదారికా। హంకరణక్రియాసమభిహారమహాపరిహా
సనత్కథా। సంకలితంబులొప్పిదపుశైలిఁ బఠింతురు ప్రౌఢభామినుల్॥
వ॥ ఇట్టికేళిసౌధంబున నిషధరాజు వధూసహాయుండై రతిసహాయుండైన
మన్మథుండునుంబోలెనభీష్టవిషయోపభోగంబులందృతీయపురుషార్థంబు
చరితార్థంబుగాఁజేయువాఁడై॥ గీ॥ కామశరవృత్తపత్త్రికాగంధతైలదీ
పితానేకదీపికాదీప్తిజాల। వర్ధితాటోపకామదేవప్రతాప। మయినయా
హర్మ్యమెక్కెనింతియునుదాను॥ సీ॥ ప్రథమానురాగంబురాజహంస
ముచేతఁదెలిపియంపినయట్టిదిట్టతనము। పేరోలగంబునఁబెద్దగద్దియనుండి
దృష్టించిడిగ్గనిధీరతయును। నుత్తరప్రత్యుత్తరోక్తినైపుణశక్తిగర్వంబు
సూపినకలికితనము। వరణావసరమునవాసవాదులమాయమాయింపనే
ర్చినమతిబలంబు। నాత్మదివ్యావతారతావ్యంజకమయి। ప్రౌఢిపచరింప
వ్రీడాభరంబుకలిమి। వైశికంబయియుండునెవ్వరికిఁజూడఁ। గానలజ్జింప
లజ్జించెఁగమలవదన॥ గీ॥ స్వప్నసంభోగశతసహస్రములువోయె। భర్మ
సమితౌవినోదార్బుదములుసనియె। మనములోనిండియున్నదినముపుకూ
ర్మి। యింకలజ్జాభయంబులకెడముగలదె॥ గీ॥ ఉపలములకంటెగఠినంబులొ
కటవేళఁ। గుసుమములకంటెనొకవేళఁగోమలములు। గానలజ్జాభయంబు
లుగలవెలేవొ। పువ్వుబోడులహృదయంబులెవ్వఁడెఱుఁగు॥ వ॥ కళావతీ
ప్రముఖసఖీప్రయత్నంబుననవరత్నశయ్యాసనాథంబునుధవళదుకూల
కీలితమనోజంబునుపర్యంతస్థాపితకనకకలశభృంగారుతాలవృంతదర్పణ
తాంబూలపెటికాఫలకుసుమగంధకస్తూరికాదిపరికరోపశోభితంబునున
గుకౌతుకాగారంబుప్రవేశించి॥ క॥ వ్రీళాసరిన్నిమజ్జన। లీలోచితనమన
సల్లలితముఖియగుచున్। నేలఁబదాంగుళివ్రాయుచు। బాలామణినిల్చెఁ

నదుపపర్యంతమునన్॥ ఉ॥ భావముపల్లవింపఁబువుపానుపుమీదికిఁ నేర్పు
నన్వయ । స్యావలిదార్ప నెంతయునునర్మిలితోఁగుసుమాస్త్రశాస్త్రవి ।
ద్యావిదుఁడొయ్యఁబై దిగిచియకుఁ నఁజేర్చెభుజాయుగాంక । పాళీవల
యంబులోనదపిలించికురంగవిశాలలోచనన్॥ క॥ హారపరిరౌమిషమున ।
భూరమణుఁడుగమిచెనింతిపొంకపుచన్నుల్ । కూరిమిమీరఁగఁబులకాం
కూరంబులు వ్రేడమఁజిగురుకొనగోళ్లఁ గొనన్॥ చ॥ శుచియనుహారదామ
మునశుక్తిజరత్నవిభావరీక్షణం । బుదితపుగైతవంబుగఁ బ్రియుండు ప్రి
యుఁ బెసలారఁజూచినం । గుచలికుచద్వయంబొరసికొంచుఁబయింబుల
కాంకురంబులం । బ్రచురము సేయుచున్నిగిడెఁ బాణివధూమణికంఠసీమ
కున్॥ గీ॥ నవసమాగమువేళనయ్యవసరమున నుపిదలజ్జాభరంబునకోహ
టించి । నైదుపడిసేసెవలరాజునంతవాఁడు । నరయనెవ్వానిసామ్ముజ
యాజయము॥ సీ॥ ఒకదీపమార్చిననున్నదీపంబులునప్పడతెమఁకుఁదామా
రుటయును । దాలవృంతానిలచేలాంచలాదికవ్యాపారములదీపమారమి
యును । నారినదీపంబున ప్రయత్నంబునమఱిచూడఁజూడంగమండుట
యును । మండియారియునారిమండినదీపంబు వెలుఁగుఁజీకటియుఁగావిం
చుటయును । గలుగునట్లుగవరశక్తికడనరాజు । శిల్పములనవ్వుటాలకుఁజే
యుచుండఁ । దరుణికుతుకత్రపాద్భుతాతంకభార । సంకటస్థాయివై హరి
ణాంకముఖ్య॥ గీ॥ తరుణిలజ్జాభరంబుచేఁదన్నువడియుఁ । దోయజాననవె
ఱపుచేఁ ద్రోపువడియు । నుల్లమున ఖేదమందకయుండినట్టి । బాలుఁడాయే
మితలపోయఁబంచశరుఁడు॥ ఉ॥ ఇంచుకయుల్లసించిననుసేమని చెప్పఁగల
జ్జవహ్నిత । ర్జించును సాధ్వసంబడరిశిక్షు యొనర్చు సమార్ధ్యమేని వా । రించి
ప్రగల్భభావముధరించియకేనివధూమనోగతిం । బంచశిలీముఖుండుపసి
వోవఁడువోనవసంగమంబునన్॥ సీ॥ చూర్ణాలకంబులస్రుక్కుచక్కఁగఁ
దీర్చినలువు నెమ్మనములో మొలువఁబెట్టుఁ । గర్పూరహారంబుగదియించు
నెపమునఁగుచకోరకంబులగోళ్లఁగముచుఁ । దల్పయంత్రణనిరోధంబునం
కిలికోర్చునర్థాంకపాళికయాదరించు । నిబిడనీవీబంధనిర్మోక్షణమునకుఁ
బనిపూనిభీతిఁగంపంబునొందు । నూరుసంవాహనమునకునుత్సహించు । ఘ
ననితంబంబుపైనుండమనసువెట్టు । నిమ్ననాభికిడిగ్గంగనెమ్మిసేయుఁ । బద్మ
లోచనమఱిగిభూపాలుకరము॥ గీ॥ విభుఁడుపరిహాసమాడినవిన్వంచుఁగాని ।
పడయలేఁడయ్యెనెన్నియుపాయములను । రాజబింబాస్యతాంబూలరాగ
సుభగ । దంతకురువిందమాలికాదర్శనంబు॥ మ॥ మనుజాధీశుఁడుమగ్నహా

రలతికామాణిక్యముద్రాంకిత। స్తనభారంబుగ గాఢనిర్దయపరిష్వంగంబు పూఁబోఁడికిన్ । ననువుం గూరిమి మైవడిన్నఱ పెదన్మందాత్తుభారంబులుం। దనపూవిల్లును నొక్కచందమునఁ గందర్పుండొగిన్ వంపఁగాన్ ॥ గీ॥ మెలఁత యప్పుడు మందాత్తుమీలితములు। సౌహృదస్మేరములు నైన సంగమములు। ముకుళితంబులు పుష్పితంబులును నైన। భూజములతోడి యుద్యానభూమివోలె॥ సీ॥ అధరంబు చవిఁజూపుమన్య మేమియు నొల్ల నని చెక్కుచేరి మంతనము వలుకు । దైన్యంబు దోఁపఁ బ్రార్థన సేసి తుదిఁబోయి బలిమి సొంపున నుజుంబన మొనర్చు । వదనారవిందాసవము ప్రసాదము సేసిన నునేలికొంటి గాదనుచు మెచ్చు । ననుఁగుభృత్యున కుసీపని యర్హ్మాసఁగు నంచు నూరుసంవాహనంబొయ్యఁ జేయు। నేలకుసుమాస్త్రకేలికి నింత వెఱవ। వెఱవకే నేమి నీసఖి వితతి యేమి। యను చుఁదగ బుజ్జగించి హస్తాంబుజమున। వలపుకీలు దెమల్చు భూవల్లభుండు॥ సీ ॥ పతిపాణిపల్లవచ్యుతినీవిబంధనవ్యగ్ర బాలాహస్తవనరుహంబు। ధవకృతాధరబింబదశనక్షతవ్యథాభుగ్నలీలావతీభ్రూలతంబు । ధరణినాయకభుజాసంరంభమండలీగాఢపీడితవధూఘనకుచంబు। వరనఖాంకురస్పృదువ్యాపారపులకితనీరజాక్షీనితంబోరుయుగళి। యస్తి వాహ్యభారమస్తి కౌతూహలం। బస్తి ఘర్మసలిలమస్తి కంప। మస్తి భీతి యస్తి హర్షమస్తి వ్యథం । బస్తి వాంఛ మయ్యె నపుడు రతము॥ చ॥ కుతుకము నంగరంగమదకుంకుమచర్చవహించి నీలలో। హితరుచులై స్వయంభులయి యీహితసౌఖ్యవిధాయులైనయ। య్యతివపయోధరంబులకు నర్థి నిశాసమయంబు నన్నమం । చితనఖకింశుకార్చనము సేసె మహీపతిభక్తి యేర్పడన్ ॥ గీ॥ లావునను గూడి పాణిపల్లవయుగమున। నొత్తిపట్టిన సరకుగాకుల్లసమున। హారకాంతిచ్ఛలంబున నల్ల నపుడు। తరుణిచన్నులు రాజుచిత్తము హరించె॥ క॥ తరుణికి ధాత్రీపతికిని। బరిచుంబనవేళ దంతపరిపీడనమిక్షురసంబు పానకములో। మిరియపు గారంబువోలె మెచ్చొసరించెన్॥ గీ॥ చూచియును జూచుఁగ్రమ్మఱ సుదతి దివుటఁ। గౌఁగిలించియు నప్పుడ కౌఁగలించుఁ। జుంబనము సేసియును రాజసూనుఁ డెలమిఁ। జుంబనము సేయుఁబౌనరుక్త్యంబు గాఁగ॥ గీ॥ కులుకు కెలుఁగులనల రారు పులకములను। గంపములను సమగ్రసీత్కారములను । జుంబనక్రీడలందు రాసుతుని మోము। శీతకరుఁడౌటచెప్పకచెప్పె నబల॥ ఉ॥ వంచన లేక యాననము వాంచిన యప్పుడు బాలయోరగా। వించిన చెక్కుటద్దములు వ్రీడభరంబునకీలెటింగిచుం। బించివనంబు తాలిమిగభీరతరిత్తకురిత్తపూనినన్ । మించిము

ఖాబ్జచుంబనము మైకొనినవ్వు విభుండు నేర్పునన్ ॥ గీ॥ సతతతాంబూలభో
గకషాయితములు । నుదయభాస్కరనవసౌరభోల్బణములు । నయినయధ
రామృతములనింతియునుబతియుఁ । జలిపిరన్యోన్యమధుపానలలితకేళి ॥
చ॥ అవహితభావభావితసహస్రకరామృతభానుమండలుం । డవుచున
సమ్మతక్షణసమభ్యుదితంబగుభావలాభలా । ఘవముమదిన్ జయించిప్రి
యకాంతరసాంతరసన్నిరుద్ధమా । ర్దవగరగించుచున్ గరగెరాజుసమంచి
తపారవశ్యుఁడై ॥ గీ॥ భాగ్యవశమునభావలోభంబులపుడు । రెండుసమ
మైనఁగుసుమకోదండనర్మ । కర్మకాండసమాపనశర్మసార । సంవిభాగం
బుసమమయ్యె సతికిఁబతికి ॥ వ॥ ఇవ్విధంబుననవ్వాసుపాదతలవిలుప్తమ
న్మథశ్రీవిలాసుండైనయవ్విలాసివలనం బ్రమద పరిహాసంబునం బతంగ
పుంగవగవీహయ్యంగవీనరసాయనాస్వాదప్రరూఢంబును జిరకాలావ
స్థానసుస్థిరంబును వివిధవిఘ్నపరంపరానిస్తారనిరంకుశభాగ్యోదయంబు
ను సౌభాగ్యగర్వసర్వంసహాయంబును నైననిజానురాగంబును నకుంద
గివ్రీడాజితమన్మథంబులును ముల్యాలజ్జాస్మరంబులును గందర్పవిజితమం
డాక్షుంబులును నగుకేళివిశేషంబులఁగుచకుంకుమపంకంబుచేత నున్మం
గురులదిన్నిపువ్వులచేతనునడుగునెత్తమ్ముల క్రొత్తలత్తుకచేతనుబింబాధ
రంబుతాంబూల రసరాగంబుచేతనుంబర్యకభాగంబుదేటపఱుపందులా
కోటిరటనంబును గంకణఝణఝణత్కారంబును మేఖలాకలాపకింకిణీక
లకలంబును గులుకునెలుంగులంగలసిసకినలకీలుపరుపులచప్పుళ్లు విప్పాసే
యంగ్రమంబునవిచ్ఛిన్నహార మండలంబగు సురతతాండవంబునకుం గ
ళాచికయగుచుపారవశ్యంబునం గుసుమకార్ముక నర్మకర్మకాండ కేళీస
మాపనాశర్మసారంబుసమవిభాగంబు గాఁబంచికొని యనుభవించుచు ని
శ్వాసధారాపారంబుల వాసాగారంబధివాసించుచు నెడ నెడం బ్రియ
నఖక్షతార్పణంబులు శాణితలంబునందొనర్చినమరిచావ చూర్ణంబులం
బోలనర్ధనిమీలితనయనతారకంబును బ్రస్వేదబిందులలితనాసికా శిఖ
రంబును జర్వణాధౌతబింబాధర శయాలుయావకంబును సామిలుప్తల
లాటతిలకంబును నగువదనకమలంబుహృదయవల్లభువక్షస్స్థలైక దేశం
బునం జేర్చెనప్పుడమ్మిథునంబు॥ మహాస్రగ్ధర॥ సరియాతాయాతరంహ
స్సమధికసురతశ్రాంతినిశ్వాసధారా । పరిషద్వ్యామిశ్రభావ ప్రవిఘ
టితమిథఃప్రాణభేదోదయంబై । యొరిమన్వత్యోజపాళీయుగకరిమకరీ
యుగ్మజామధ్యదిహ్న । భరణవ్యక్తైకభావోభయవిలసితహృద్భాగమై

తిద్రవోయెన్॥ మఱియును॥ గీ॥ సురతపారవశ్యంబులఁజొక్కి చొక్కి।
కేళినిద్రాసుఖంబులందేలి తేలి। మేలుకొని బాహ్యరతిలీల మించి మించి।
దంపతులు క్రీడసల్పిరి తనివిసనక॥ సీ॥ ప్రాణేశు నొసలిలాక్షాంకంబు వ్రే
డ గాంచి ముసిముసినవ్వుతో మోము మలుచు। నేలనవ్వితి చెప్పుమిప్పుడం
చడిగిన నధిపు చేతికి మించు టద్దమిచ్చు। మఱు పెట్టిచను దోయి మదనాంకము
లు చూచుఁదనునవ్వు విభుచూపులసియ దల్చు। రాజు చేఁ జికురభారము సెజ్జ
మోవంగ మ్రొక్కించుకొనుఁ బాదములకునలిగి। రుద్రమూర్తి జిగీషా
నురూపకలన। నతనుఁడే కాదశాకృతిమైనభంగిఁ। జరణనఖదర్పణము లం
దుధరణివిభుఁడు। లీలఁ బ్రతిబింబితుండుగా లోలనయన॥ సీ॥ దంతక్షతవ్య
థా దాయకాస్యమునకు దంతక్షతవ్యథ దండువయ్యెఁ। గుచకుంభ మర్దన
క్రూరకర్మంబైనకరము పాదములొత్తి కరుణఁబడసె। దీపమార్చిన య
ప్డు దీప్తిసూపిన కల్లమాళిరత్నము మ్రొక్కి మాన్పికొనియె। నొత్తినతప్పు
వోనుడిపెఁ గ్రీడాశ్రాంతి నమృతంబు గురిసెదివ్యాభరణము। మోసగా
కుండనవగాధములకుఁ దగిన। శాస్త్రియన్నింటికిబ్బంగి సంభవించె। సతికిఁ బ
తికి నిన వేళ సంఘటిల్లు। శంబరారాతి ధర్మయుద్ధంబునందు॥ ఉ॥ మంకెన
పువ్వు మీఁది యళి మాడ్కి నృపాధరపల్లవాధరా। లంకృతిమైన దంతపద
లాంఛనముం గనికన్నుసోగలం। దంకురితంబులైన దరహాసలవంబులు పద్మ
నేత్రియి। జ్జొంకులు సేసెఁ బత్మ్యములయి యారిమి గాటుక దిమ్మ చీకటిన్॥ ఉ॥
క్రిక్కిరిచన్నుదోయి యిరు గ్రేవల కాంతియుఁ బంచబాణుఁ గ్రో। వ్వేకఱ
గఁ జేయు హస్తయుగ మెత్తి విహారభరంబు పేర్మిఁ గ్రై। పెక్కు ప్రసూనము
ల్గురియు వేనలి వీడి దిక్కొప్పు వెట్టుచోఁ। జొక్కులఁ బెట్టి భూవరుని చూపుఁల
గోవలి బాహుమూలముల్॥ శా॥ వాసోభూషణగంధమాల్య రచనావై
చిత్రిసజ్జాతిమై। యాసీమంతిని యన్యకాంతయనుమిథ్యాభ్రాంతిపుట్టిం
చుచు। న్వాసాగారమునందు నొక్కఁ తెయనానాభంగి వర్తించున। త్వా
సక్తి న్నవసౌఖ్యలీలల విభుండామోదముం బొందఁగాన్॥ ఉ॥ కైటభవై
రియున్ జలధికన్యయు నాదిగిగీటకంబునుఁ। గీటకపత్నియుం దగఁ గృతస్వ
ము రాజును దాను నైనిరా। ఘోటరతిన్ సుఖించుటకుఁ గాంత యొనర్చె మ
నోంబుజంబునన్। బాటులగంధి నిత్యసిరు పాధిక రాగని బంధనంబునన్॥
గీ॥ వనితరూపవేషవాసోంగవాసనా। భూషణాదిబహువిశేషరచన ౧ న
వ్యదివ్యకాంతయనుశంక పుట్టించి। నేర్పు క్రొత్తగాఁగ నృపతిఁ గవయు॥ వ॥
ఇవ్విధంబున నమ్మిథునంబు నిధువనక్రీడాపరాధీనంబై యానందజలధి నో

లలాడుచుండ నవ్విభావరిజరాభావంబుధరియించె మనోభవుండు కోదండింబెకుఁడిండిసంగ్రామవిరావసూచకంబుగాఁ గుక్కుటకంఠకాహళంబువట్టించెనప్పుడు నైత్రాళికులుం గేళీప్రాసాదపర్యంత భాగంబుననుండియుచ్చైస్స్వరంబుననిస్లసిరి ॥ మ ॥ ప్రణతానేకనృపాలమౌళివలభీపర్యంతరత్నావళీ । ఘృణికిమ్మీరితపాదపీఠజయలక్ష్మీకేళీ మాణిక్యదర్పణదర్పాంధ విరోధిరాజనివహప్రాణానిలాహారభ । తుణకుక్షింభరిభూరిదక్షిణభుజాస్తంభాసికుంభీనసా ॥ క ॥ ప్రౌఢజయశ్రీకుచభర । గాఢపరీరంభకేళికౌతుకసుఖసం । రూఢనవపులకముకుళ । వ్యూఢోరస్థ్సల విమోచనోత్సవమూర్తీ ॥ మాలిని ॥ అమృతజలధికన్యాప్రాణనాథాంఘ్రిసేవా । సముదితసురగంగాసామ్యకీర్తిప్రదీపా । కమలభవపురంధ్రీకంఠసత్సూత్రమాలా । సమధికఫణిరోదిస్స్వచ్ఛలీలానుపాలా ॥ . . .

గద్యము * ఇది శ్రీమత్కమలనాభపౌత్ర మారయామాత్యపుత్ర సకలవిద్యాసనాథ శ్రీనాథనామధేయ ప్రణీతంబైన శృంగారనైషధ కావ్యంబునందు సప్తమాశ్వాసము- సంపూర్ణము. . . . . . .

అష్టమాశ్వాసప్రారంభము.

శ్రీరామరెడ్డివేమ । క్ష్మామహీశ్వర సదివసింగనామాత్యదిశా । సౌధశిఖరాగ్రకీలిత । సౌధీయస్ఫటికకుంభసన్నిభకీర్తీ ॥ అవధరింపుము ॥ మ ॥ జయశీతాంశుకులావతంసనిషధస్వామీమహారాజయ । వ్యయధైర్యాకరణిగ్రమేల్కొనుము సంధ్యావేళయే తెంచెనీ । నయనాబ్జంబులకిచ్చు భవ్యశకునానందైకకల్యాణముల్ । శయనోత్థానముభోజరాజతనయా సంఫుల్లనేత్రాబ్జముల్ ॥ మ ॥ వరుణప్రేయసి మైనదిక్కుఁగదియన్వాంఛింపుచున్ చంద్రికా । పరిధానంబు గ్రమక్రమంబునఁ బరిభ్రంశంబు నొందించుచుం । దురునింగన్నె నియింద్రదిగ్వనిత ప్రత్యూషప్రసాదోదయ । స్ఫురణవ్యాజమునన్నిజాననమునన్నూబ్రెం బ్రహాసద్యుతుల్ ॥ సీ ॥ చంద్రాతపంబులు సాంద్రతుషారతనుస్స్పృహాయుక్తవై భవశ్రాంతిఁబొందె । నతిదరిద్రాణదేహద్యుతిప్రాణమై ప్రాలేయకిరణబింబంబు వ్రాలె । నపరస్పరంబులై యాకాశవీథికిఁ గొన్నిభాస్కరకరాంకురములెగసె । నహమతితరదీప్తినంతంతఁ జుక్కలుసంఖ్యావిధేయశేషంబులయ్యెఁ । గుముదకేదారమున నుండి క్రొత్తవిరియు । గములషండంబునకు వేడ్కఁ గాఁపువచ్చు । కొదమతుమ్మెదతెకఁలఁ గుసుమ వెట్టు । నభినవంబైన ప్రథమసంధ్యాగమంబు ॥ క ॥ కలవాదిసూదితుదమొన । నలుదలువంబడినముత్తియంబును బోలెఁ ।

గఱిమె ప్పెరజనికరణిన్ । గఱసమమధుహిమ సుసితశిఖా శిఖరమునన్॥ మ॥ దివిషద్దంపతితల్పమైనగగనోద్దేశంబునం దారకా । నివహంబుల్లసుమప్రసంగంశములుగా నిర్వాణకాంతిచ్ఛటా । నవతూలప్రకరోదరంభరి నిశానాథుండు గండోపధా । నవిధాలీలవహించెన త్తఱినఖండంబై నబింబంబుతోన్॥ శా॥ శ్యైనంపాతమెయున్నభంబునసహస్రాంశుండు వైచెన్ గర। శ్యేనవ్రాతమునంధకారబలిభుక్ఛ్రేణీజిఘాంసారతిన్ । దానంజంద్రుండుపశ్చిమాశకుశశత్రాణార్థమైయేగెను। డ్డీనంబయ్యెనుడుప్రజంబుపరిపాటింబోరువారోయనన్॥ క॥ లఘుగతిననూరుసారధి । విఘటితతిమిరుండయివీడెవిచ్చేసెదివిన్ । మఘవపురప్రాసాద। ప్రఘణాకోణాంకణములుపఘ్నంబులుగాన్॥ చ॥ గ్రహములునిర్జరీసురతకాలవిసూత్రితహారరత్నసం। గ్రహములు మేఘవీధియనుకౌతుకమందిరిచత్వరంబునన్। బహుతరమార్జనావిధిఁ బ్రభాతముఖంబునఁ బాయఁ దట్టెని। ష్ఠహహాభుజిష్యవోనియతియంతకయారసిచూడవచ్చినన్॥ సీ॥ ఆమ్నాయశాఖాసహప్రవివర్తంబులుడురాజకల్యాణ హోమవహ్ను। లాకాశహర్మ్యగ్రహస్తదీపంబులుప్రాలేయజలరాశిబాడబములు। చక్రవాకమనోశల్యౌషధంబులు దశదిశాకుంకుమస్థానకములు। రాజమండలకాంతిరాజయక్ష్మములంధకారవేదజడకంఠీరవములు। పద్మవననిర్నిబంధనబాంధవములు। కైరవాకరసమ్మోహకారణములు। సవితృమణిపావకేంధన సామిధేను। లెగసెనుదయాద్రియవులనీరెండకొనలు॥ క ॥ పసిపాపయండకొనలును। మసుమసకనియిరులుగలిసిమనమలరించెన్। దెసలునలుగడలగుంజా। విసరంబులసరులుప్రేలవిడిచినభంగిన్॥ సీ॥ నముచిసూదనువీటినడువీధిచక్కటినింతకునేతెంచునినునితేరు। కట్టుపకారులై గగనాంగణంబునమందేహులింతకుమారుకొంద్రు। ప్రవియించునింతకుఁ బ్రథమాద్రిచరులలోనూష్మసోఁకిశిలాజతూత్కరములు। ప్రీతినింతకునేగుఁ బిచ్చికుంటుకుమ్రొక్కవినుతసౌభ్రాత్రుండువినతపట్టి। మేలుకొనయదెరాజన్యమీనలక్ష్మి। కాలకంఠసమర్చనాకాలమయ్యె। విశ్వవిశ్వంభరాభారవిధృతిదక్షు। దీర్ఘతరనేత్రనిషధధాత్రీకళత్ర॥ వ ॥ మఱియునుందిమిరవిరహపాండూయమానదిఙ్మండలంబునునవిచేయుతారకంబును దరిద్రాణప్రాణరోహిణీరమణబింబ చుంబ్యమానచరమాచలశిఖరభాగంబును శిశిరసలిలక్షోదకుక్షింభరిక్షీరకంఠరవమయూఖంబును కుముదకేదారనిద్రాసుఖనిదానంబును నిశావిరహవిహ్వలచక్రాహ్వయ విహంగమస్త్రీపుంస

హృదయబృంహితాహ్లాదంబును గువలయవనీకుక్షిభ్రాణాయమాన మ
దస్తబంభరంబును లావణ్యస్యందోపవాహ్యాహాయవిలేహ్యమాన మణి
మండపశిలాశకలంబును సంధ్యామానవ్రతపరాయణవిశిష్టాధ్యేతృజనవి
హితాధ్యయనవిరామంబును బ్రాహ్మణాభిమంత్రితార్ఘ్యాంజలి జలవ
ప్రధారాపిదారితమందేహదేహంబును నై యత్తటిం గ్రొత్తవిరియు నె
త్తమ్మివిరులకేసరంబులవాసనలు గ్రోలి మత్తిల్లి యుల్లాసంబునం దూలి
యామోదమత్తుమ్మెదకదుపులు ఘుమ్ఘుమ్మన శ్రీశోణంబగు పొడు
పుసంజకెంజాయయుం గలయం బెరసి కురువింద పేరులయందంబు వహిం
చుటయును గుశకిసలయంబులమీఁదం బ్రాలేయాంభఃకణక్రమసం
భృతంబులై రజనియను పేరిటిసేనుం గుఘూత్కారంబు సేసియు మిసిమిం
జిలికిన కరవమధుశీకరంబులం బోని యుదకబిందుసందోహంబులు శిశిరకిర
ణకిరణనికరనిశాతసూచీశలాకాశిఖాంకురసంకరంబున గరంబు హత్తిన
ముత్తియంబుల ననుకరించుటయును వికసితైకదేశంబులగు కుశేశయకోర
కంబులచేతం గమలాకరంబులు మిహిరకిరణాభోగభోజనార్థంబు సం
ధ్యారాగంబునం జేసి మొదల నాపోశనం బెత్తుభావంబు భజియించుటయు
ను చుళకితతమస్సింధుపూరంబుల బిసినీబాంధవునికరంబులవలన రంధ్రీకృ
తంబులగు నంధకారబిందుసందోహంబు లిందిందిరవ్యాజంబున నంభోజవ
నంబులలో నందొరఁగి విస్మృతరమధుస్రోతః కచ్ఛద్వయీపరిసరంబులం
బంకశంకావహంబగుటయును తటరుహతరునికాయ నిష్కుహక్రీడానీ
డంబుల నిద్రింపి మేల్కాంచి కలగానంబులు పులుఁగులమేలుఁగులకోలా
హలంబులచేతనుం బోలి ప్రత్యగ్ఛతంబులగు సరోజాతంబులలో మధు
వ్రతవ్రాతంబులు వధూవదనలబ్ధమధురాధరసుధాపానంబుతోడ సాధు
విధీయమానంబులై నమధుపాన మహాహ్లాదయుతంబులం బ్రవర్తిల్లుటయును
గాఢతమస్తోమాలగమానభంగమాతంగంబులుం గనదనకకనకరేణుత్రస
రేణువిసరపిశంగంబులును గుపతంగకిరణశృంగంబులు భవనవలభిజాలంబు
లుం దూరి భ్రమదణుగణకాంతంబులై పరిభ్రమణభ్రాంతి నాపాదించుట
యును విభాతలక్ష్మీవిలాసంబు సిత్సనయనోత్సవంబయ్యె వెండియు॥ మ॥
సలిలాభ్యుక్షణకంబుసంభవరజోజంబాలపాండూభవ। జ్జలజిచ్ఛాత్కరప
త్రభావభజనవ్యాసంధిల్లిశీతాంశుమం। డలమిష్టస్తమితార్ధబింబ మగు
చున్నతుత్రశంఖచ్ఛిదా। కలనచ్ఛేదసరోజబాంధవకరాగ్రస్వైరనిష్పీడ
నా॥ చ॥ తటుమనన స్తమించె బలిదైన్యముఁ జూడఁగ నోఁడితారకా। పట్టు

లమునుం బ్రియామయును బాపు రెయింతులవాఁడిపంతముల్। గటకటత
ద్వియోగమునఁ గ్రాఁగి నశింపఁడ నిష్ఠురాత్ముఁడై। పటిక మొకో విధుండున
డుపట్టు కలంకము నల్లగారమొ॥ ఉ॥ సిద్ధుర మేలుకొమ్ము రజనీకరవంశవతం
సకుంకుమం। బద్దినభంగి మింటన దెయామిని చెల్లెలు కాల్యసంధ్య దా। నుద్ది
య సేయుచున్న యది యుష్ణమయూఖసుత ప్రసూతికిం। బ్రొద్దులు సొచ్చి
యున్న యవి పూర్వదిశాసరసీరుహాక్షికిన్॥ శా॥ వైదర్భీహృదయేశ మేలు
కొని నిర్వర్తింపు సంధ్యానవ। ప్రాదుర్భావవిధేయముల్ విధికలాపంబుల్
ముహూర్తంబులో। నాదిత్యుం డిటఁ దోఁడుసూపుఁ బటురంహఃపిష్టపిష్టీకృ
త। ధ్వాంతాదిగ్వ్యయము మహాతమోఘమున మోఘంబుల్ మయూఖౌఘ
ముల్॥ శా॥ ప్రాతఃకాలము వాయసంబు పఠనాపశ్యోక్తశాస్త్రంబులో।
దాతంస్థానులు చెప్పఁ డెవ్వి యనుచందం బొప్పఁగాఁ గాయనం। జాతుర్యం
బలరారనంతరము విస్పష్టంబుగాఁ గోకిల। వ్రాతంబిచ్చెదుఁ హీతుహీయ
నిగృహారామప్రదేశంబులన్॥ ఉ॥ వారకరాత్రి యెల్లఁ బ్రియవల్లభుఁడై
నశశాంకుఁ గూడి ఝు। చ్చారతికేళిజాగరము సల్పిన ఖిన్నత నొకొఁ దీర్ఘి
కా। కైరవరాజి యిప్డు నిజగర్భనివిష్టమదద్విరేఫరుం। కారమిషంబునం ద
ఱచు గాఁగుఱు వెట్టుచు నిద్రవో యెడిన్॥ వ॥ అని యివ్విధంబునం బ్రభాత
కాలవర్ణనంబు సేయు వైతాళికుల నాదరించి॥ మహాస్రగ్ధర॥ బలవద్దారి
ద్ర్య శ్రీముద్రాప్రకుపితకమలాపాటలాపాంగరోచిః। కలికాసందేహదా
నక్షమ విమలమణిగ్రావజాగ్రన్మయూఖో। జ్జ్వలశుద్ధస్వర్ణభూషాసము
దయముదయత్స్వాంతసంప్రీతి నయ్యె। ర్థులకుం బుత్తెంచె భూనాథుసతి
యుడిగపుం దోయిజాతాక్షిచేతన్॥ అప్పుడు॥ గీ॥ తనకు నెద్దానిఁ గన్యాప్ర
దానవేళఁ। గౌతుకంబున నిచ్చె నెయ్యంపుమామ। యట్టి యీశ్వరవరదత్త
మైన రథముఁ। గామగమనంబుఁ దలఁచె నత్తఱిన్ నృపతి॥ క॥ మదిఁ దలఁచినం
తమాత్రన। యుదయించు సహస్రరశ్మి కుపమానంబై। మదనక్రీడాసౌధ
ము। తుదనిలువున నిలిచె రథము తోయదవీథిన్॥ గీ॥ కనకకింకిణీకాజాలకము
లు మెఱయ। గగనతరుపుష్పగుచ్ఛకంబువోలె। నెచటనుండియొయే
తెంచి యెదుటనున్న। పసిఁడితేరెక్కె వసుమతీపాలసుతుఁడు॥ శా॥ వాతా
హారవిరోధి నెక్కెఁ జనువిష్వక్సేనుఁ డుంబోలెని। ర్ధౌతాసిద్యుతి మేచకాంబ
గు వియద్భాగంబునన్ భాసురా। ద్యోతాస్వీతవిమానమెక్కె మదిలోను
త్సాహ మేపారఁగాఁ। బ్రాతస్స్నానము సేయఁ బో యెధరణీపాలుండు
మిన్నేటికిన్॥ వ॥ పగియటమహానటజటాటవీవాటి నవతరించిన భోవీధి మే

టిభూతంబగు ధ్రువమండలంబొరసికొనుచు శింశుమారాకారంబునం
బొరకామూర్తియైపవ్వళించినపాంచజన్యధరునిచరణపల్లవంబుఁబ్రక్షా
ళింపుచుసోమార్కమయమహాసోపానంబులం బ్రవహించి పరివహాపవన
ఝంపాసంపాతంబులందూఁగియాడు కరుళ్లచప్పుళ్లదిక్పుటంబుల నా
స్ఫోటింపం ద్రివిష్టపలలాటికాతిలకంబును నరకపురగోపురద్వారదంతా
ర్గళయును నారాయణచరణారవిందమకరందబిందునిష్యందంబునుబుండ
రీకభవకమండలుతీర్థధారయునైనయమ్మహానదిడాసివిమానంబుడిగ్గి జ
లావగాహనాయాతజంభారాతికుంభికుంభస్థలీసాంద్రసిందూరపరాగ
సంధ్యాయమానసలిలంబుననప్సరః కుచతటీపటీరచర్చామచర్చికాసుర
భితంబును బ్రతీరపారిజాతకుసుమధూళీపాళిపిశంగితసైకతంబును చిం
తామణిశిలాసంఘాతసంఘట్టనసముచ్చలజ్జలశీకరాసారచ్ఛటాచ్ఛోటి
తగగనభాగంబునుకనదనకకనకపులినవేదికామధ్యాధ్యాసీనకామధుగ్ధే
నూధస్యధారాధోరణీప్రవాహబృంహితోర్మియునగు నొక్కరేవునడిగ్గి
తత్ప్రదేశంబున॥ సీ॥అత్యంతనియతిఁబంచాంగంబుపరియించెనఘమర్ష
ణస్నానమాచరించె। దైవతఋషిపితృతర్పణంబొనరించెసంధ్యనారా
ధించెసవితృఁగొలిచె। గాంగేయవాల్కుకాలింగమూర్తినినిల్పి కాంచనాబ్జ
ములఁబూజించెశివుని। పారిజాతకలతాపల్లవాగ్రంబులుచిదిమిదెయ్యా
నమేపెంద్రిదశగవికిఁ। గేలుదోయెత్తియాదలఁగేలుకొలిపి। గగనమునిరా
జులైనచుక్కలకుమ్రొక్కి।దివ్యరథమెక్కివేగనే తెంచెమఱలి। యధిపుఁ
డటుసురనదితీర్థయాత్రసలిపి॥గీ॥హృద్యసౌధాట్టకుట్టిమానేకరూప। ధా
తుకాధిత్యకాతటాంతరముసేరె। ధరణినాథపురందరాధ్యాసితంబు । ర
త్నదివ్యవిమానధారాధరంబు॥ గీ॥దివసముఖకార్యజాతంబుదీర్చివచ్చు।
పతినెదుర్కొనెభక్తిసంభ్రమమెలర్పఁ। జెలువప్రత్యగ్దిశాసింధుసలిలవీ
చిఁ।దూర్పుశెసవచ్చునిందుచందురుసఁబోలె॥ వ॥ తరణిఖరకిరణకందళిత
మందాకినీకనకారవిందంబునకువింతైనిజసందర్శనానంద మందస్మితసుం
దరంబగునయ్యిందువదనవదనంబు మదనరాగంబుసంపాదింప సర్వస
ర్వంసహానిలింపసార్వభౌముండు॥ ఉ॥ మానససంప్రమోదముసమగ్ర
ముగాసురలోకవాహినీ। స్నానవిధిప్రవృత్తివచనంబునఁజెప్పకచెప్పిన
ట్లుస। న్మానసఁదన్నెదుర్కొనినమానవతీజనతాలలామకుం। గానుకయి
చ్చెఁదాపివెలిగానికనత్కనకారవిందము॥ క॥పురుషోత్తమలాలితయు।
త్తరుణీమణిమిగులనొప్పెఁదత్సమయమునన్

ము। కరకమలంబున ధరించి కమలముఁ బోలెన్॥ గీ॥ రాజముఖికి నయ్యేకప
రాటకంబు। లలితసన్మానమున నేకలత్వమయ్యె। రాజకృపఁ గన్నయొక్కప
రాటకంబు। నేకలత్వంబగుట సంశయింప నేల॥ వ॥ అనంతరంబ పిధివిశేషం
బు సమాప్తింపం గోరి చకోరలోచనం గడకంట నీక్షించుచు నిషధాధ్యక్షుం
డగ్నిహోత్రగృహంబునకుం జని॥ గీ॥ తనకనిష్టంబులగు కలిద్వాపరము
ల। కేతుసూపియుఁ బోలె ధాత్రీశ్వరుండు। నిత్యసత్రేతఋత్విక్ప్రీణిత
మైన। త్రేత సేవించె విజితమిత్రేతరుండు॥ గీ॥ విభుఁడు ప్రాహ్ణేతనక్రి
యావిధికలాప। మీవిధంబునఁ దీర్చి సద్భావమొప్ప। భామినీభావజిజ్ఞాసఁ
బాడపడ్డ। యుగము నిశ్శబ్దముగ మెట్టుచొయ్యవచ్చె॥ ఉ॥ మిన్నక చేరవచ్చి
యొక మేలపుమైవడి పువ్వుబోడి గ్రా। ల్గన్నులు మూసెఁ బాణికమలంబు
ల భూపతి నవ్వుచున్నయా। సన్నసఖీజనంబు గనుసన్న నదల్చుచు నవ్వధూ
టి గ్రాల్గన్నులఁ జేరలం గొలుచుకైవడి కన్నులనవ్వు దేఱఁగాన్॥ గీ॥ ఒ
క్కపూఁబోఁడి భ్రూసంజ్ఞ నొయ్యఁ బిలచి। యాత్మహస్తాధికారమయ్యా
బ్జవదన। హస్తములకిచ్చె యెఱుఁగనియట్ల దాను। వసుమతీశుండు నగెనవ్వు
వచ్చినట్లు॥ గీ॥ జ్ఞాతహస్తాంబుజాంతరస్పర్శయగుటఁ। గైతవంబు నెపంబు
గాఁగ మలనయన। మానసంబున మానసంపద వహించె। నాననంబున ధ
రియించె మానముద్ర॥ చ॥ కుటిలకటాక్షవీక్షణము కోమలనూత్నకపోల
రాగముం। జటులసమంచితభ్రుకుటిసంవళనంబును జూచు వేడుకన్। జిట
పొటరేచె రాజుసరసీరుహనేత్రికిఁ గామకేళికిన్। గటుకులు గాని మానము
లగా రెప్రదీపనసిద్ధిహేతువుల్॥ వ॥ అప్పుడు నృపతి సామోపాయంబునన్
ప్రణయమానంబ పనయింపం దలంచి యిట్లనియె॥ ఉ॥ దాస్యము నిన్నరేఁగు
సుమధన్వుఁడొకండును సాక్షిగా సరో। జాస్యవహించినాఁడ వినుమప్పుడ
మ్రొక్కుట లేదు నీకు వి। శ్వాస్యుఁడగాని మ్రొక్కఁగొను స్వస్తటినీసలి
లాభిషేకసా। రస్య పవిత్రమస్తకము వ్రాల్చెద నీపదయుగ్మకంబుపై॥ గీ॥
గీ॥ కుటిలమగు నీకటాక్షంబు కువలయాక్షి। యించుకించుక నామీఁద నెఱ్ఱిఁ
బాఱి। నిగిడి మరలిన భావంబు నిజము దెలిసె। శ్రవణకూపనిపాతైకశంకఁ
జూవె॥ క॥ లేమొండ వేఁడియయ్యెం। తోయజషండములకింపు దొరకించు క్రి
యన్। నీయలుక పరుసనయ్యును। నామెడఁదగ వేడ్కఁజేయు నళినదళాక్షీ॥
గీ॥ దిగురుగొమ్మావి చిఱుగాటు నెపము గాఁగఁ। దామరసనేత్రి కోపింపఁద
గదుమమ్ము। ఫలరసాస్వాదమొనరించు చిలుకమీఁద। బింబవల్లీమతల్లి
కోపించనట్లు॥ గీ॥ ఉవిదనీమాటవిననొల్ల మూరకుండు। కాదనకవిం

టిమే నేమి కారణంబో । రాజకీరంబు మమునిష్ఠురంబులాడుఁ । బ్రతిది
నంబును బరుసగా మాధురీణ ॥ వ ॥ అని వెండియు రసావేశంబున॥ ...*
గీ ॥ చూడ వేటికి నిడువాలు సోఁగమీల । నూడు పట్టంగ జాలెడు చూపు
కొనలఁ । బలుకు పలుకున నమృతంబు చిలుకుచుండఁ । బలుక వేటికి చిలుకల
కొలికి కాన ॥మ॥ కోపంబిఁక తయును జ్జగించి సుమనః కోదండ వారాచధా
రాపాణింధనుమైనసీధవళ నేత్ర జ్యోత్స్నపైఁ జల్లవే । తాపంబారఁగఁ
గౌఁగిలించుకొన వేతథ్యంబు నీ బంటనే । నోపుంస్కోకిల వాణి యో శశిము
ఖియో పక్వబింబాధరీ ॥ మ ॥ విసువౌచున్నది కాలయాపనకు నుష్వళూ
రెడుఁ గాభావముల్ । రసభంగంబగు మానరోషమతిదీర్ఘంబయ్యె నేనిం
తటం । బ్రసభాలింగనపూర్వకంబున మనోరాగంబు రెట్టింపఁగా । నిసి
ధాత్వర్థము నుగ్రహింపఁదగ నాసీ రేజపత్రేక్షణా ॥ వ ॥ అని పలికి బలి
మి నయ్యాలింగనంబు సేసి తల్పంబునకుం దార్చి ॥గీ॥ పతికళావతియను దా
నిఁ బద్మనయన । దమ సహోదరి గారాపుదాదియూఁతు । నంతికమునకు
రప్పించి యాదరించి । సమక్షసాక్షిణిఁ గావించె నగుచుఁ బలికె ॥వ॥ కళా
వతి నీవు నోడిగారపు మాటలాడం బ్రోడవని వింటిమి నీ వెఱుంగని పొఁడి
పంతంబులు లేవు తగవు దప్పక చెప్పె దేని నింగొన్ని మాటలడిగెద మమాటలా
డకు విచారించి యుత్తరంబిమ్ము ॥గీ॥ అన్యపురుషుఁ గలలోన నైనఁ దలఁ
ప । దాత్మలోనందు శ్రీమీవిద భార్యాత్మజాత । యన్యపురుషుఁడుగాఁడె పుష్పా
యుధుండు । వనితదనయాత్మలోన నెట్లునిచెనతని॥ అనియడిగిన నదియిట్ల
నియె ॥గీ॥ వనితహృదయంబులోనున్న వాఁడ వీవు । నీ ప్రతిచ్ఛాయ మదన
నుండు నృపవరేణ్య । యట్లుగాకున్న యశరీరియయిన యతఁడు । పుణ్య
శుభమూర్తి దేవరఁ బోలు టెట్లు ॥ గీ ॥ తోఁకచుక్కలఁ బోలు దృక్కోయజ
ముల । వెలితిలేకుండ మీ బోటి చెలుల జూచుఁ । గాంత వీక్షింపదరగంటఁ
గానిమమ్ము । నేము సేసిన యపరాధమేమి సెవుమ ॥క॥ భూపాలమెఱుఁ
గు బోఁడుల । చూపులకుం దాయు నీదు సౌఖగట్ల గుటక్ । మాపిన్నది యిను
వింతల । చూపుల నరగంట వెఱచుచున్నను జూచుక్ ॥క॥ కలకంఠి దనకు వ
లసినఁ । గలికీయనినిన్నుఁ బిలుదుఁ గలమధురిముగా । నలయను రెండక్షర
ములు । పలుకఁగ నాలుకకు నెంత బారంబొకదా ॥గీ॥ మగువ దేవర దివ్య
నామమును జపించు । నెమ్మనమ్మున నిత్యవ్రతమ్ముగాఁగ । నచ్ఛముక్తాఫలై
కావళిచ్ఛములనఁ । జన్నుగవ నక్షసూత్రంబు సంచరించి ॥ చ ॥ మదగజ
రాజకుంభములమచ్చరికించు సరోజకుంభముల్ । గదిసి కలంత మెరయు

నువైకొనియున్నవియెల్ల వారికిన్ । విదితముగాఁగ నిట్టితఱినీ చెలి డెందము
నంమనేనియుం । గదలక మాకునుండ నవకాశము లేదుగదే కళావతీ ॥ గీ ॥
రమణిహృదయంబునను మహారాజపీవు । గరిమవిచ్చేసియుండిన కారణ
మున । దీనివక్షోరుహంబులాలోననుండ । నెడము లేకున్న మరి కదా వెడ
లె వెలికి॥ అనికళావతి రాజునుద్దేశించి ॥ ఉ ॥ వంచనయింత లేక కరవాడి
నఖంబుల నొక్కి నొక్కి మె । ప్పించితి రెండు సేతులను బెద్దయులావున నొ
త్తితి యొత్తి పీ । డించితివిట్టి జాగటికి డెందము వానికినీకుఁగాక మా । చంచ
లనేత్రి యొప్పులకుచంబులు పయ్యెదలోనఁదాఁగెడున్ ॥ ఉ ॥ మత్తద్విపలిగం
ధవారణసమూహముకుంభవిలాససంపదల్ । క్రమ్ము చ్చిలిమించు పయ్యె
దలలోపలడాఁగుచునుండు నెప్డుఁ బే । నెచ్చెలికత్తె చన్నుఁగవ నీవు విచారము
సేయుమామదిన్ । ద్రుచ్చులగిట్టి పట్టుదురు నెంపుమ రేమున వచ్చు లాజు
లన్ ॥ వ ॥ అనిపలికి రాజు కళావతీ మామాటలకుం బ్రత్యుత్తరంబులు పొ
సంగనిచ్చితి మేలనవచ్చునీ ప్రసంగంబిట్లుండనీ చెలికత్తియ నేడు మాతోడ
నేలపలుకదు నీవు చెవిసేరి మంతనంబుండితదభిప్రాయంబెఱింగి మాకుం
జెప్పుమా మెచ్చగలదనినం బ్రసాదంబని మదనరాజకార్యషాడ్గుణ్యవతిన
యగునయ్యింతి దమయంతిం జేరవచ్చి యషడక్షీణమంత్రరహస్యంబున ॥
మ ॥ వరివస్యానియమంబఖండితముగా వాత్స్యాయనీయాదిక । స్మరశా
స్త్రంబులు వింటినాముఖమునన్ జాణుండు నీభర్త నే । ర్పరివై చిత్తము కీలె
ఱింగి సురతప్రాగల్భ్యముల్ సూపితే । సరసీజాననయన్న యుష్మలివయ
స్యన్ బ్రేసెఁ గెందామరన్ ॥ వ ॥ ప్రేసియ సూయాకుటిలంబగు కటా
క్షవీక్షణంబున నందర్శించె నిట్లు నిర్బంధింపఁబడినవై దర్భిం జూచి రిత్తయలు
కదెచ్చుకొని యుపదేశ గురువనగు నాకు రతిరహస్యవార్త సెప్పవై తిభూ
తవై నీవు సెప్పకుండుము గాకేమి నా నేర్పున నీమగని చేతన చెప్పించెదనటు
చూడుమని మఱియునుం గొంతదడవు మంతనంబున్నయది నైమై శుద్ధాంత
చారిణి మహీకాంతునితో నిట్లనియె ॥గీ॥ అథపవైదర్భిదర్భాంకురాగ్రబు
ద్ధి । మనతలంపులఁ బోలదీమగువతలఁపు । బాలయనుచున్నవారమిప్పద్మ
నయన । యిట్టి ప్రౌఢిమగలదె యేయింతులకును ॥వ॥ ప్రణయకోపంబులు
రతిదీపనౌషధంబులు పొలయలుకలు లేక మగవారికి మగువలు భ్రాంతలు
గారు దీర్ఘంబులయ్యెనేని యవియే ప్రేమభంగకారణంబులు గావునం గో
పంబింతమాత్రంబ చాలునని పలికి దేవరమాఁటు గాఁబాదప్రణామంబు సే
యం బోయి లీలాకమలంబున మొత్తువడితిం బడుదుఁగాకేమి యన్నత్తకాశి

నిచిత్తంబెఱింగివచ్చితినవధరింపుము ॥ ఉ ॥ తామసదినమ్ముకున్నది విదర్భ
నరేంద్రతనూజనిన్నును । త్రాముఁడవంచునీయరమరంబునఁ బోవన
మనసీమసీకును । త్రాముఁడుగానివానికిఁ బ్రతాపమునం జెద లేటిపైడి
కెం । దామరపువ్వుఁ దేనశ మెధాత్రికిమాటలు వేయు నేటికిన్ ॥ క ॥ దం
భోళిభాగ్యరేఖా । దంభంబునఁ బ్రస్ఫుటముగ ధరిఁయించెదుహా । స్త్రాం
భోజంబున దేవర । జంభారి వెయగుట కేలసందేహింపన్ ॥ గీ ॥ లోకపా
లుఁడవస్వల్పలోచనుఁడవు । వజ్రపాణివి దేవ తావల్లభుండ । విన్నిలాం
ఛనములఁ గూడ నింద్రుఁడవుదు । నైషధుఁడవగుట కేదిచిహ్నంబు సెపుము
వ ॥ మహేంద్రుండింద్రజాలమాయావిదుండు స్వయంవరసమయం
బునం దెల్లట్లనలరూపదారియైవచ్చెనోయని శంకింపుచున్నయది మందా
కినీకాంచనకమలదానంబును మీయీసందేహంబునకు నిదానంబు ॥ ఉ ॥ రో
యఁడొకించుకేనియు మరుత్పతియన్యకళత్రదూషణా । న్యాయము సేయ
మన్మథమదాంధత నాశ్రమభూమిఁ గోకుఁరో । కోయని కూయఁడేయ
తఁడుకుక్కుటమైన డిగేయిగౌతము । ప్రియసిఁ బొందఁ గోరితన పెద్దతనం
బుజలంబు పాలుగాన్ ॥ వ ॥ నీవు తత్త్వనైషధుండవై తేని ననన్యసాక్షికం
బులగు శయ్యారహస్యంబులుగ్గడించియిప్పంకజాక్షిశంకాకలంకంబ పన
యింపుమనుటయు మందస్మితసుందరవదనారవిందుండై యయ్యిందుము
ఖిను ద్దేశించి పురందరుండను సందేహంబుడించు పడునట్లు గామహీపురంద
రుండిట్లనియె ॥ గీ ॥ మఱచితే నెమ్మనంబులో మెఱుఁగుబోణి । ప్రథమ
రతికేళినతిపరిశ్రాంతిఁ బొంది । కూడి రెండవరతికినూల్గొనిననిన్ను । గ్రీ
ష్మయామినియనియేను గేలిఁ గొంటి ॥ గీ ॥ నీవు హృదుశయ్యఁగపటంపునిద్ర
వోవ । నెలఁత కేల్పమ్మియుడితి నీనిమ్ననాభి । నప్పుడచ్చోటఁ బులకంబులం
కురింప । నంబురుహనాభినైనచందంబుఁదలఁపు ॥ ఉ ॥ కామిని ఘర్మ
బిందువులు గస్తురి బొట్టునఁ దోఁగి రేఖలై । కోమలగండపాళికల కోణము
లన్ బటగజారనంచల । శ్యామలమైనయ్యాత్మ వదనాబ్జముఁ జూతుఁగదే మ
దీయదిం । తామణిదర్పణాంతరమునన్నెఱిఁదత్సమయోచితంబుగాన్ ॥
గీ ॥ తరుణియెఱుఁగవె వీటికాదానవేళ । గురుజనప్రాంత ములయందు
గూఢవృత్తి । నాగవల్లీదళంబు నెన్నడుమఁ జీరి । మడిచి యందిచ్చినపుడు
గోరిదుమఁగేల ॥ ఉ ॥ మానినిభోజనావసరమధ్యమునం గొనియాడఁగో
త్తనిం । దేనియసంస్తుతింపవినుతింపనుమీగడఖండశర్కరా । పానకము
గ్గణింపఁ బ్రతిపత్తుచటూక్తినిసగ్గరోషర । క్త్రాననమైననీయధర మల్గు నె

యుంచుమందిందలంపుమన్ ॥ గీ ॥ ఆననంబాదిగా నాభియవధిగాఁగఁ ।
చేరి భవదంగకములు చుంబించునపుడు । చరమచుంబనవేళనో సరసి
జాక్షి । యేను చెక్కిలిగిలిగింతలిడుటఁదలఁచె ॥ మ ॥ అనిసంకల్పభవైక
సాక్షులగుశయ్యానేకసంభోగది । హ్యానలన్ భూపతిప్రత్యభిజ్ఞకొఱ
కై యందందనాక్రుష్వన । వ్వని తారత్నము వాలుగన్నులఁబతిన్వారించు
చుదున్మ్మాసెను । య్యన ధాత్రేయి శుక్తిద్వయంబు నిజహస్తాంభోజ
యుగ్మంబునన్ ॥ వ॥ ఇట్లులజ్జావంశంబునందనవీనులు మూసిన ॥ గీ॥ అధిప
తాటంకచక్రధారాంచలములు । నాఁడులతికోమలములు పూబోడి చేతు
లొయ్య నేతెంచి శ్రుతిరోధముదుపనీకు । నహాహా యాస మైనను నయ్యో
గాని ॥ వ॥ అనినవిని మాన్యురాలవు నీమాటయతిక్రమింపవచ్చునే యను
చునమ్మచ్చకంటిం గ్రుచ్చి కౌఁగలించుకొని శయ్యాతలంబున సందెచ్చిము
చ్చటవోవం జెక్కుటద్దంబులు ముద్దువెట్టుకొనియెనయ్యవసరంబున సమీ
పకక్ష్యాంతరంబుననుండి వైతాళికపురంధ్రియుచ్చైస్స్వరంబున ॥సీ॥
అవధారు దేవ మధ్యాహ్నసంధ్యావేళ దివయౌవనముదో తెంచెనిప్పు । డ
తితీవ్రతాపతప్తాంగి మై మేదిని భవదాస్లవనవాఃపిపాసువయ్యె । మార్తాం
డమండలీ మధ్యభాగంబున నీ డెందమునబోలెనిలిచెనిప్పుడు । నిష్ప్రతీపం
బైన నీ ప్రతాపంబుతో హెచ్చుగుండాడె బీరెండ వేఁడి । నీలనీలంబులై
నసీనిడుదనేఁబుల । యందుఁ బ్రవహించు శమలగంగాంబుధారఁ । దలఁచు
గాకకళిందజా సలిలవేణి । తరళతరవీచికాపూర్వపరిచయంబు ॥ అని వై
తాళికపురంధ్రి పలికిన ॥గీ ॥ ధరణినాధుండు కేళిసౌధంబుడిగ్గి । జలకమిం
టికి నేతెంచె సమ్మదమున । నవసరము లేదియున్నవానావనీపులు । దవ్వు
దవ్వులనిలిచివందన మొనర్ప ॥గీ॥ అంగుళీక్షేపలోచనాపాంగభంగి। విభ్ర
మభ్రూత్తితరంగసంవేల్లనమున । నాదరంబు ప్రసాదించి యవ్విభుండు । స
కలనృపతులనిజనివాసములకనిచె॥ అని దిమజ్జనశాలకరిగి ॥గీ॥ కలపముల
తోడినవయక్షకర్దమమున । నలుగు వెట్టించి కొని రాజనందనుండు । మ
హితమృగనాభిపంకంబుమహ్మాళిఁదాల్చి । జలజలోచనలార్పంగ జలకమా
డె ॥ చ॥ మహిపతి భామినీకరసమంచిత కాంచనకుంభతీర్థవా । ర్గహారు
లు మూర్ధభాగమున వ్రాలఁగ నొప్పెవిలోచనోత్సవా । వహావహానీయ
మూర్తియటు వారిజలోచన పాదతీర్థవా । ర్గహారులు మూర్ధభాగము
నవ్రాలఁగనొప్పెహిమాద్రికైవడిన్ ॥క॥ వ్యాముగ్రాహ్యాస్తనులగు ।
భామలు మును జలకమార్చఁబదపడి నిషధ । స్వామికిఁ దీర్థంబార్చిరి । భూమీ

నిర్ఝరులుమంత్రపూతాంబువులన్॥ ఉ॥ అంతరకల్పమానములు కాచను
నంబుగనైషధక్షమా।కాంతుఁడుతీర్థమాడెమధుకైటభవైరిపదాంబుజో
దరా।పాంతమధూళిమైనశుభవారిమహీదివిజుల్వినిర్మల। స్వాంతులుచే
రువన్నిలిచివారుణసూక్తములుచ్చరింపఁగన్॥ గీ॥ కమలకింజల్క రేణుసం
కాశమైన।గౌరమృత్స్నాద్రవంబంగకములఁబూసి।తీర్థమాడెమహారా
జుత్రిదశసింధు।పుణ్యజలములసంకల్పపూర్వకముగ॥ క॥ గర్భధృతహారిత
కోమల। దర్భంబైయొప్పెధరణీధవుహస్తము వై।దర్భీకుచయుగవిరహా
హ। విర్భాగ్ధూమాంకురాభివృతమునుబోలెన్॥ గీ॥ మృదులతరగౌరమృ
ద్బిందువదనచంద్ర। చికురశేషాంబుమౌక్తికప్రకరదశన। గురుపయఃకుం
భపృథులవక్షోజకుంభ।పతిభజించెగంగాజలాప్లవనలక్ష్మి॥ సీ॥ సీమంతమే
ర్పడఁజికురభారముననుశ్లిష్టబంధంబుగాశిఖయమర్చి।గన్నేరుపూచాయ
గనుపట్టుజిలుగైనసలిలకాషాయవస్త్రంబుగట్టి। చంద్రాతపముతోడస
రియైనవెలిపట్టు పుట్టముత్తరవాసముగధరించి। ప్రక్షాళితములై నవది
యాలువన్నియకనకంపుగొడుగుపాగాలుదొడిగి।శైవుఁడగుబ్రాహ్మణ
బ్రహ్మచారియిచ్చు। హస్తమవలంబనంబుగనల్లనడిచి।నియమమానవ్ర
తంబుతోనృపతిసొచ్చె।శాంతచిత్తుఁడై దేవపూజాగృహంబు॥ సీ॥ అభినవా
జ్యసమేధితాఖండదీపంబుఁబుష్పమండపికావిభూషితంబు। ననవద్యబ
హునివేద్యసమన్వితంబునువివిధచిత్రసువర్ణవిలసితంబు। నఖిలతీర్థాంబు
పూర్ణార్ఘ్యపాత్రంబునుకలధౌతరత్నోపకరణచయము। శశికాంతకుట్టి
మత్స్మౌనిర్మితంబునుజందనస్రక్కుశాక్షతయుతంబు। నయినయద్దేవపూ
జాగృహంబునందు।భద్రపీఠాసనస్థుఁడైపరమనియతి।నాగమోక్తప్రకా
రంబుననుసరించి।శంభులింగంబుఁబూజించెజనవిభుండు॥ గీ॥ పసిఁడిదు
త్తూరపుష్పంబుఫాలనయను।పానవట్టంబుపైఁబెట్టిపార్థివుండు। విశ్వపతి
యాత్మసంగ్రామవిజయలబ్ధ। మదనకాహళముగదానిమదిఁదలంచె॥ క॥
అమృతాంశుమౌళిమౌళిం।గమలభవకపాలమాలికకుసదృశముగా। విమ
లారవిందకోరక।సముదయమాల్యంబునిషధజనపతిచుట్టెన్॥ సీ॥ ఖట్వాం
గపాణిఁజెంగల్వపుష్పంబులఫాలలోచనుబిల్వపల్లవముల। నాగేంద్రకే
యూరునాగకేసరములబాలేందుకోటీరుఁబాటలములఁ। గుసుమకోదం
డారిఁగుండవర్ధనములఁగాంచనాచలచాపుఁగాంచనముల। నంబికాహృ
దయేశునసితాంబుజంబులదక్షాధ్వరధ్వంసిదవనకముల।బొండుమల్లియ
విరిదండఖండపరశు।నఖిలసురసార్వభౌముదూర్వాంకురములఁ। బంచశ్రీ

వత్సలాంఛనప్రాణబంధు। శివుని సేమంతిబంతిఁ బూజించె నలుఁడు॥ ఉ॥ ద
గ్గరి మేదినీపతి వృథప్రవరుండు సువర్ణపాత్రలన్। భుగ్గనదివ్యసౌరభవిభూతి
మెలర్పఁగ సాత్కరించెఁ బెం। పగ్గలమైన భక్తిమహిసాక్షిరజస్త్రసరేణు
సమ్మిళద్గుగ్గులుధూపధూపములు గోమలతారకరాజమాలికన్॥ గీ॥ సరస
ధూపార్థమై కామశరములందుఁ। బురములందును బొగ సూపె భూవరుం
డు। మదనసంహారుఁడును బురమర్దనుండు। నయిన దేవర కామోదమావహి
ల్ల॥ సీ॥ పద్మాసనస్థుఁడై భావించె మానసకమలకర్ణికయందుఁ గాలకంఠుఁ।
బంచాస్యమ్రోలజపించెఁ బంచబ్రహ్మఁ బంచాతురంబులఁ బరమనియతి।
భక్ష్యభోజ్యానేకబహుపదార్థంబుల నసమాయునకు నుపహారమిచ్చె। రా
జదేవోపచారప్రకారంబుల నతిభక్తిఁ గొలిచె రాజార్ధమాళి। మంత్రపు
ష్పంబుఁ బెట్టె మన్మథవిరోధి। మూర్ధభాగంబునందు సమ్మోదమెసఁగ। నవ
నిసంస్పృష్టసకలాంగుఁడగుచు మ్రొక్కె। నిఖిలలోకైకభర్తకు నిషధ
రాజు॥ వ॥ అనంతరంబ పరమపురుషునిం బురుషోత్తము నారాధింబియద్దేవు
నిసన్నిధికి వచ్చి॥ సీ॥ కీలుకొప్పునఁ బైఁడిగేదంగి రేకులు గొనలు గానంగ రాఁ
గుదురువటిది। కర్ణపాశంబులఁ గలధౌతమయపాండుపుండరీకవతంసము
లుధరించి। బాహుమధ్యంబునఁ బవడంపు దివుళులపచ్చలతో మాలయచ్చు
పటిది। చరణపీఠంబుల గరుడాండమణిఖండతుళసీదళంబులు నెలవుకొలిపి
పురుషసూక్తనిపాఠంబు పరిచయించి। పావనాష్టాక్షరీమంత్రపఠనఁ దగి
లి। పాంచరాత్రోదితక్రియాపథమునందు। నలిననాభుసమారాధనంబు సే
సె॥ చ॥ గురుతరకౌస్తుభాశ్మమణికుట్టిమమైన రథాంగపాణి పేరురమునఁ
బూన్పె నొకర్తయసితోత్పలమాలిక షడ్పదావళీ। గరుదనిలావతారమునఁ
గంపము నొందెడు రేకులిందిరా। తరళకటాక్షవీక్షణవిధావికటాయితమ
భ్యసింపఁగాన్॥ క॥ అలనాటి కాళియోరగ। వలనంబులు దలఁపకున్నె వన
మాలి మది। న్నలదత్తవికచవిచకీ। కలికాదుండుభకదంబఘటితాంగమునఁ
డై॥ క॥ నరనాథసమర్పితమగు। విరవాదులదండ యొప్పె వెన్నునిపాదాం।
బురుహంబుననంగుటమున। నురిలినయాకాశగంగకుపమానంబై॥ వ॥ ఇవ్వి
ధంబున నిషధదేశాధ్యక్షుండు పుండరీకాక్షునర్చించి ప్రణామంబు సేసి
యప్పరమపురుషునిట్లు నిస్తుతియించె॥ సీ॥ జయ భూర్భువస్వస్త్రిజగదేకనా
యక జయ సర్వదేవతాసార్వభౌమ। జయ పూర్వగీర్వాణసంహారకార
ణ జయ కుక్షినిహితవిశ్వప్రపంచ। జయ జహ్నుకన్యకాజనకపాదాంభోజ
జయ కోమలాంబుదశ్యామలాంగ। జయ వైజయంతికాప్రస్ఫుభాలంకార

జయపుండరీకవిశాలనయన। జయశతక్రతుముఖమరుచ్చక్రవాళ । కనక
కోటీరచారుసంఘటితనూత్న। రత్ననీరాజనక్రియారాజమాన। చరణపీ
ఠాంతికోద్దేశజయరమేశ ॥ క ॥ భవదీయములగుమంత్రము । లవాఙ్మ
నసగోచరంబులంభోరుహాసం । భవభవులకనినశక్యం । బవునేమాబో
టివారికచ్యుతపొగడన్ ॥ శా ॥ ఓదామోదరయిందిరాయువతివిద్యుల్లే
ఖతోనూత్నపిం । ఛాదామత్రిదశేంద్రకార్ముకముతోసమ్యక్కృపాదృ
ష్టితో। నీదేహంబనుమేచకాంబుదమునన్నేత్రద్వయీచాతకా । ప్లో
దంబొనరించుఁగాతభవతాపాటోపముంబాపుచున్ ॥ గీ ॥ కపటమ
త్స్యంబవైనీవుగడలినసముఁ । బుచ్ఛనుల్లార్చనెగసినభూరిజలము । మిం
టఁగడుదెల్లనైపారుచుంటఁజూచి । యభ్రనదియంచువర్ణించెనఖిలజగ
ము॥క॥గతభువనసర్గసముదయ। ధృతభూవలయాంకసదృశదృఢచరమత
నూ। వితతబహుచక్రచిహ్నముఁ । బతగధ్వజకపటకచ్ఛపమనినుఁగొలు
తున్ ॥ గీ॥ దించివెడలినతనురుహశ్రేణిచేత। బ్రహ్మాండంబుకడపప్రాబం
తిఁబోలెఁ। బెరిగియున్నట్టికిటిరూపధరునినిన్ను । ఖురచతుష్టయబిలచతు
శ్శరధిఁగొలుతు ॥ మ ॥ అతిగంభీరహిరణ్యదైత్యహృదయాహంకారదూ
రోదరా । పతితస్వర్గరమాసువర్ణకలశప్రత్యుద్ధృతిప్రక్రియా । యతపం
చాంగుళలోహయంత్రమగునీహస్తంబువర్ణింతును । ద్ధతకంఠధ్వనికుం
ఠితారిహృదయోత్కంఠాన్నృకంఠీరవా॥గీ॥భోగిసహవాససంబంధములు
భజించు। భువనధారహస్తంబునఁబోయుమనుచు । రెంటమాటలబలిబ్ర
తారించినట్టి । దంభవామనమామనస్తాపముడుపు॥ మ॥ తరినాక్రాంతస
మస్తలోకబలిదైత్యధ్వంసియోదేవనీ । యరకాలుద్ధతిరాహుమండలము
బ్రహ్మాండంబుతోనెత్తినం । గురుగుల్ఫంచెడసంధిబిట్టొరలునగ్ఘోరాహి
నీయంఘ్రికిన్। గిరుజిపైనవిధంబువామనములోఁగిలించినట్లయ్యెడున్॥
గీ॥తిరిగెనటజాంబవంతుండుదేవనీకు। దైత్యబంధనవేళఁబ్రదక్షిణంబు। ద
ద్భ్రమీచక్రవలయంబుదంభవటుక। యుచితబంధనరజ్జువైయుండకున్నె॥
గీ ॥క్షత్రజాతికినీచెయికారణంబు। దక్షయంబునకదియనిదానమయ్యెఁ।
గారణమునందవిలయంబుగార్యమునకు। ననుటయుచితంబుగాదెరామా
వతార॥సీ॥తనుసృజించినవిధాతకుఁబూర్వరాముండులీలాభ్యాసనహస్త
లేఖనముగఁ। దనవిశ్వభూషణత్వముతోడఖరదూషణచ్ఛిదాకేళియన్వయ
మునొందఁ । దన్నుఁజింతించునధ్యాత్మవేదులురావణానీకహృన్మానమా
సనపడఁగఁ । దనఖడ్గధారగ్రైవినశంబరునికీర్తికలికంబుకదంబకంబుగ

లువ | దివ్యనామసహస్ర ప్రతినిధియనఁగ | దారకబ్రహ్మమనఁదనపే
రు మెఱయ | నతిశయిల్లిననీసప్తమావతార|మహారహంబునువర్ణింతునా
దిపురుష ‖ సీ ‖ జనకాజ్ఞకునుఁలోకజనవాదమునకుఁగానుర్వీజయగులక్ష్మి
నుజ్జగించి | తజునిఁబుత్రునిఁజేసితట్టినెయ్యముపొంకెనజునిపౌత్రుండ
వైయవతరిలితి | ధాత్రినిక్ష్వాకుసంతతినుద్భవంబొందియాశ్రయించిన
వారికమృతమిత్తు | వాలాయముగవిశ్రవసుకూర్మికన్నెకువిశ్రవస్త్వ
ముగూర్పవేడ్కఁవడితి | పెద్దకాలంబువాసితిప్రియవధూటి | ననుజునొక
నాడునాసిదేహంబుదోరఁగి | తెవ్వఁడెఱుఁగునునీచందమిట్టిదనఁగ | రా
జితానేకగుణభద్ర రామభద్ర ‖ గీ ‖ కామసమ్మోహితక్రౌంచఘాత
మునకు | వగచినీచాటుకలిచెంచువానిఁగిసి | కామమోహితయగునింతిఁగ
ష్టపఱుప | ననుజుఁబురికొల్పితిదినీకుఁజను నెరామ ‖ గీ ‖ నందనోద్యాన
వాటికాంతరముఁజొచ్చి | వితరణస్పర్ధఁబోలెదైవతకుజంబుఁ | బెరికిభువిమీ
దఁబడవైచిపేర్చినట్టి | విక్రమాలంకరిష్ణుశ్రీవిష్ణుఁగొలుతు ‖ గీ ‖ శైశవము
నాడుఖర్వరీశకలకేళిఁ | దెద్చికాళిందితరగలతెప్పవైతు | భావిబాణభుజా
దండవైభవమునకభ్యాసనమ్యోనీకదియబ్జనాభ ‖ చ ‖ వలపలికన్నునీకుర
వివారిజలోచనచందురుండుదా | పలినయనంబుకర్ణుఁడునుపార్థుఁడు ద
త్ప్రియనందనుండుద | తుకలజుఁడువీరొకండొకనితోఁగలహింపసహించి
తెట్లకో | వలపలిలోచనాబ్జమునువామదృగబ్జమువేఱెయచ్యుతా ‖ గీ ‖ అ
మరపతిసూనునిర్జించితారిఁగూడి | దైత్యమర్దనరామావతారవేళ | నా
మనఃక్లేశముడుగనేయారిఁనణఁచి | తమరపతిసూనుగూడికృష్ణావతార ‖
గీ ‖ దైత్యమర్దనశ్రీవత్సధారణంబు | పొసఁగుదేవరశ్రీవల్లభుండవగుట |
దామరసనేత్రనీవురాధాప్రియుండ | వకటరాధేయుఁజంపించుటర్హమా
గునే ‖ గీ ‖ కుముదబాంధవరేవతీరమణభద్ర | కామపాలశరన్మేఘగౌరవ
ర్ణ | త్రిజగతీలోచనోత్సవదేవనీకు | నందమైయుండునీలాంబరాకలనము ‖
క ‖ బలరామకృష్ణసంజ్ఞలఁ | దెలుపునలుపునైనదివ్యతేజంబులతో | నిలమీఁద
నవతరించిన | జలజాక్షునినెఱులుశర్మసౌరభమెసగుఁ ‖ గీ ‖ ఏకయద్వయ
వాదిత్రయీవిదూర | యనఁగఁదగిలిచతుర్విధఖ్యాతమాత్ర | పంచబాణారి
షడభిజ్ఞపరమపురుష | బుద్ధసంపత్పరంపరావృద్ధియొసఁగు ‖ గీ ‖ బుద్ధనీగెట్టి
హృదయసంపుటముఁదాఁకి | కుంతితములయ్యెఁగరునంపకోలలెల్ల | మొద్దు
వోయికదాయిప్పుమురవిరోధి | యలరులెల్లనువర్తులాస్యంబులయ్యె ‖ గీ ‖ ము
ఖ్యచతురాననుఁడవీవుమునిశరణ్య | గౌణచతురాననుండలకమలభవుఁడు |

నీవు సర్వజ్ఞుఁడవు బుద్ధదేవ నిజము। శంభు సర్వజ్ఞుఁడగుట లాతుణికవృత్తి॥ గీ॥ జ్ఞానకర్మేంద్రియోపాధిసంప్రభూత। దశమహాకల్యాణీహారదశశశాంక। దశమదివ్యావతారునత్యంగనియతిఁ। గల్కిదేవునినినుఁ గొల్తుఁ గైటభారి॥ క॥ విశ్వవ్యాప్తియశోనిధైశ్వర్యసమృద్ధివిష్ణుయశుఁడను నామంబీశ్వరకల్కి సమాహ్వయ। విశ్వసదర్థమయి చెల్లునీజనమునకున్॥ క॥ కురువీరపఙ్క్తికంధరహిరణ్యకశిపులజయించితీవంబురుహాక్షా। దరమూఁడవతారంబుల। నరహరిలీలావిడంబనప్రౌఢుఁడవై॥ గీ॥ అర్జునచ్ఛేదమొనరించితర్ధచక్రసన్నిభంబైనశితపరశ్వధముచేత। సర్వలోకేశసంపూర్ణచక్రధార। బాణభంజనమొనరింపబరువెకేకు॥ గీ॥ ప్రథమపరమేష్ఠివైనకీప్రకృతియందు। శేషఫణిరాజవైనకీశిరసునందుఁ। గపటబాలుండవయినకీకడుపునందు। విశ్వమునునుంచి నని నాథవిందుశ్రుతుల॥ క॥ సంసారినికరమానస। సంసద్భవనావకరరజశ్శోధనియో। కంసారినీపదాబ్జము। సంసారిశుద్ధిబుద్ధినైపుణిఁదలఁతున్॥ గీ॥ ధర్మబీజవియన్నదీతాతపాద। కామితార్థప్రదానైకకల్పవృక్ష। కామజనకచిదాత్మప్రకాశరూప। కమలనాభచతుర్వర్గగతివినీవు॥ గీ॥ విశ్వరూపభవద్భూరివిభవమహిమ। యెంతవర్ణింపఁజాలుమాయామనంబు। ప్రాంతసైచీరెచెఱఁగునబడగువాఁడు। హేమశైలంబుదిదిపిటా లెన్నిముడుచు॥ వ॥ అనియనేకప్రకారంబులం బ్రస్తుతించి నమస్కరించెనివ్విధంబున దేవతార్చనంబొనర్చి భోజనకార్యంబులుదీర్చి విజితవైజయంతంబగు శుద్ధాంతకేళిసౌధంబెక్కి విహితకులదేవతాభక్తియుం గృతభుక్తియునగు దమయంతీ మహాదేవితోడం గూడెననంతరంబ॥ శా॥ ఆరామారమణుల్ రమాసతియువైత్యారాతియుంబోలెశృం। గారక్రీడలఁ బ్రొద్దుపుచ్చి రివధూగంధర్వవిద్యాకళా। కీరాలాపకలాపకోకిలకుహూకేళీమయూరాంగనా। చారీమండలతాండవారభటికాసరంభసంభావనన్॥ అంత॥ గీ॥ గగనహరినీలశైలశృంగమునునుండి। డొల్లిపడెఁ బ్రొద్దుజేగురుగల్లువోలెఁ। దన్నిపాతసముద్గాగిధాతుధూళి। చందమైతోఁచెదివసావసానసంధ్య॥ ఉ॥ కోమలతామ్రచూళికలక్రొవ్వారసంజకుఁ బ్రోదివెట్టఁగా। స్సముకఠోరతారరుతిబెట్టుపలార్చుచునట్టులెత్తివి। శ్రామమనస్సోలెఁగూసెవిలసచ్చరమాచలకూటవకటుణ। గ్రామటికామటీరశిఖరంబులఁగుక్కుటచక్రవాళముల్॥ చ॥ తలఁ బ్రతిబింబభానుమణిఁదార్చివిహారవనాంతరంబునన్। మలఁగిమలంగి పెంజిలువనాగువభంగినవీనసారణీ। సలిలభరంబుదోలుకొనిచయ్యనవచ్చినఁబూదిభీతిబి। ట్టులిదియుఁ

బోలెనత్తఱివియోగముఁబొందెరథాంగదంపతుల్ ॥ శా॥ రశ్మిగ్రాహి
గరుత్మదగ్రజకరారబ్ధాపరాహ్ణభ్రమిం। గాశ్మీరాభనవేష్టికారుచిరరా
గంబుల్ సహస్రాంశుశా। శాశ్వతబునద్దియించెధాతనవసంధ్యాఖడ్గ
మున్వేదనా। వేశ్మస్వాంతరథాంగదంపతిచమూవిచ్ఛేదలీలార్థమై॥ గీ॥ స
లిలనిధిసార్వభౌమకాంతాపురంధ్రి। యోలగంధంపువసపాడెనో కొఱయ
నఁగఁ। గమలకింజల్కరేణుసంకాశకుసుమ। నింగినెఱసంజకెంజాయనివ్వ
టిల్లె॥ క॥ కుసుమంబెట్టినవిధమునఁ। బసపునహత్తించినట్లుబంగారమునం।
బసనిద్చినగతిసంధ్యా। వసరంబుననింగియరుణవర్ణంబయ్యెన్॥ క॥ అభి
నవసంధ్యాతాండవరభసరయచ్ఛిన్నహిమాంశుధరాధరకన్యా। ప్రభుహార
స్థలభంగిన్। నభస్థలిందారకాగణంబులువొడమెన్॥ మ॥ చరమాశానిక
షోపలాంచలములన్ సంధ్యాప్రకాశోదయం। బౌరగావించివిరించిచేకొ
నినమార్త్యండన్పదాబ్జన్నెబం। గరపుంబూదియకైవియద్వ్యపణిపేడ్కఱం
గాలకున్బచ్చుచె। చ్చెరఁజల్లించినగప్పకారమనమించెందారకాచక్రము
ల్॥ మ॥ నభమెల్లంగలయంగనిండఁబొడిచెన్సంధ్యావశేషాకృతా। రభటీ
డంబరతాండవభ్రమరికారంభంబునన్శాంభవీ। ప్రభుపాదాహతిమింటి
కిన్నెగయుచున్ బ్రహ్మాండగోళంబుతో। నభిసంబద్ధములయ్యెనోరజతశై
లాశ్మంబులన్నట్టిడుల్॥ సీ॥ చుక్కలోయివిగావుసురలోకవాహినీవిమ
లాంబుకణకదంబములుగాని। తారలోయివిగావుతారాపథాంభోధికమ
నీయపులినసంఘములుగాని। యుడువులోయివిగావుమృడునంబరంబునఁ
దాపించినట్టిముత్యాలుగాని। రిక్కలోయివిగావుగేచాముతురుముపైఁజొ
రివినమల్లెక్రొవ్విరులుగాని। యనుచులోకంబుసందేహమందుచుండఁ।
బొడిచెబ్రహ్మాండపేటికాపుటకుటీర। చారుకర్పూరబాళికాసంచయము
లు। మెండుకొనియోలినక్షత్రమండలములు॥ చ॥ హటదురులీలనిర్జరులు
నచ్చరలేమవేల్పుకేటనో। కఱటవిహారింపసందడికిఁగాకతొలంగిచరించు
మీనక। రఁటమకరంబులొకొఱయనఁగాగగనాగ్రమునందుమీనక। రఁ
టమకరంబులెంతయుఁబ్రకాశమునొందెనిశాప్రసంగతిన్॥ మ॥ విపులా
కాశనివౌతభీతికలనావిన్యస్తదుర్వర్ణకీ। లవరిస్ఫూర్తిపిశాలతాకుసుమ
ముల్ భాసిల్లెబ్రహ్మాండమం। టపకాష్ఠాదులకీటరంధ్రరజముల్ నాకాప
గాచక్రవా। కపురంధ్రీనయనాశ్రుబిందువులునక్షత్రగ్రహగ్రాహ
ముల్॥ ఉ॥ కాలకిరాతపాదతలఘట్టనఁజేసివియద్వనీమహా। కాలఫలంబు
ఖాసఱరుఁడుగ్రకుఱ్ఱననస్తమహామహీధర। స్థూలశిలాస్థలింబడియొఁదో

రములై నతదీయబీజముల్ । నీలరుచుల్ వడింబెదరెనింగిననచ్చుతమశ్చలం
బునన్॥ గీ॥ పగలు బ్రహ్మాండభాండకర్పరమునందు । గగనమణిదీపమున
నైనకజ్జలంబు । రాలెనో కాకయంధకారంబు సేరఁ । గాలవాతూలహతి
నిశావేళయందు॥ వ॥ అంతనమ్మహీకాంతుండటమున్న నిశాముఖోచితక్రి
యాకలాపంబులునిర్వర్తించుటంజేసి క్రీడాసౌధంబునెడనిలువునకుదమ
యంతీసమేతంబుగా నరిగియచ్చోట శుద్ధాంత కాంతాజనంబుపరివేష్టిం
పంగొలువుండెనప్పుడు పొడుపుగుబ్బలిమీఁదం బొడతెంచుపూర్ణచంద్ర
బింబంబుం బొడఁగనియంగనకిట్లనియె॥ గీ॥ శుద్ధకాంచనపిండంబుసూర్యు
దిగిచి । పూర్ణశశిపూతబంగారుపుటుదనెసఁగి । సాయమనుధూర్తువం
చించిజగము వెల్ల । తెల్లవారెడునదిచూడ తెలివవిధుఁడు॥ సీ॥ ఇందుకాంతం
బుల నెబ్భంగిఁబడ సెనో నిష్యందకీలాలనిర్ఝరములు । చక్రవాకములలో
చనయుగ్మకముల నెట్లుబ్బెనో విరహబాష్పోదకములు । చంద్రాతపమున
నేచందానఁగురిసెనో ధారాళమగుచుహిమవృష్టి । విపినవీథికల నేవిధ
మునఁగారెనో శేఫాలికాపుష్పసింధుధార । యిన్నిముఖములనభివృద్ధి
నెసఁగదేని । నొదిగిపవలింటియట్లనయుండుఁగాక । యూరకేలవిజృంభిం
చునుదధిలేడు । నుత్పలేక్షణయీశశాంకోదయమున॥ క॥ లీలావతియా
మవతీ । కాళిందీసైకతంబుగగనోదన్వ । ద్వేలాడిండీరముచం । ద్రాలోకం
బింతయొప్పునాయివ్వేళన్ ॥ఉ॥ దేవితమోమషీరసము తేటఁబొసంగఁ
గఁబెట్టివెట్టియం । కావళిద్రావయఁగాఁదొడఁగెనంబరసంపుటికాంతరం
బునం । బూవిలుకానిశౌర్యగుణముల్ హరిణాంకుఁడుముత్తియంబులం ।
దావడముల్ ఖచించినవిధంబునరుక్కటికాముఖంబులన్ ॥గీ॥ చామయీ
శానవమాళిసీచందమామ । కొంచమైయుండునవయవాంకురముకంటె ।
డాసిగ్రహమండమాల్యమండలమునడుమఁ । గిలొకటినిరాహువక్త్రి
మీక్షించియొకటి॥ క॥ శివునకుఁజకోరమునకున్ । దివిజులకునునిచ్చుఁదు
హినదీధితియీతం । డవయవమురుచులనమృతము । నువిదతగుంగల్పతరుస
హోదరుఁడగుటన్॥ ఉ॥ అంగదనంకవర్తిహరిణాభ్యవహారవిలోలబుద్ధి
యై । మ్రింగువిధుంతుదుండ నెడుమేటిభుజంగమమీశశాంకుసా । రంగముఁ
బాయఁడీయవసరంబున మేలటని మెచ్చియోనుమీ । మ్రింగియుఁగ్రాయయు
నచ్చిలువమెత్తవిధుంగనుగందకుండఁగన్ ॥గీ॥ లతలక్రేనీఁడదిలతండులి
తములగుచుఁ । గాంతయీనిండు రేతేనికరములమరు । నంగుళీకీలితేంద్రనీ
లాంగుళీయ । కంబులనుబోలెలీలావనంబునందు॥గీ॥ తంద్రికంబోధికిని

బోలెధవళనేత్రి । హానివృద్ధులుగలపీశశాంకునకును । రాజబింబనిభాస్య
కారణగుణంబు । గార్యమునసంక్రమించుటగలదెకాదె॥ గీ ॥ వహ్నిమొ
దలైనయఖిలదైవతగణంబు । దృష్టిఁబొందదురీసుధాదీప్తియందు । మ
హితపుణ్యాత్మకళ్యాణగృహమునందుఁ । బొలఁతియభ్యాగతులుతృప్తిఁ
బొందినట్లు॥గి॥ ప్రవహవాయుకురంగమంబరమునందు । దప్పిగొనియీసు
ధాంశుమండలముసొచ్చి । యమృతపంకంబులోనంగ్రుంగులఁగుటయును ।
వెడలలేకున్నయదిచూడువిభ్రమోష్ఠి॥ సీ ॥ ఓషధీసందేశభాషాప్రణిధి
యైనమృగముగాఁబోలుసీమృగముదరుణి । రుద్రాగ్రహత్రాసవిద్రా
వితంబైనమృగముగాఁబోలునీమృగముదరుణి । ప్రవహనామకమహాప
వనవాహనమైనమృగముగాఁబోలునీమృగముదరుణి । రోహిణీశుద్ధాంత
గేహవర్ధితమైనమృగముగాఁబోలునీమృగముదరుణి । సతతసేవాసమా
యాతసకలభువన । భవ్యవిపినౌషధీలతాపల్లవాగ్ర । భక్షణక్షీబమైను
ధాపాయియగుచు । మగువయీచంద్రునందునీమృగముప్రతికె॥ గీ॥ కం
తుఁడునునీవిధుండునొకరుంతవారు । సఖ్యమీయిద్దఱకునొప్పుసదృశుల
గుట । ముదితయొకరుండుహరుని నెన్నుదుటికంట । నొకఁడుకంసారికుడి
కంటనోహటిలిరి॥ ఉ ॥ బాలికయీసుధాకరుఁడుపంకజనాభునివామభా
గదృ । గ్గోళకమైననాఁడునవకోమలబాలతమాలకందళీ । కాళిమఁగేళిసే
యునదుకంటిడితన్నయనాంతరంబున । నీలకనీనికామఘనసీలమణిత్వ
ము నొందకుండునే॥గీ ॥ కమలవిపినదాహకంఠోగ్రపటుతీవ్ర । శక్తియ
గుహామాగ్నిసంగమునఁ । గందఁబోలుశిశిరకరుడెందమీభంగి । నాఁతి
యొండుకారణంబులేదు॥ క॥ హరితచ్ఛాయాంఛలమున । భరఖేదమువా
యనమృతపానీయసరో । వరమగునీశశియందుం । దరుణీయొలాఁడుచు
న్నధరణింగంటే॥గీ॥ జనకుఁడగుదుగ్ధవార్ధికుచ్చైశ్శ్రవంబు । గలిగెనైరా
వణంబునుగలిగెనట్టి । తనకుగా రాపుపట్టికివనజవైరి । కొకరుండేలుగలు
గుటయువిదయరుదె॥ గీ॥ జ్యోత్స్నఁగందమిస్రనానుభయభార్య । లు
డుపతికినందునొకతెదెల్పోర్తునలుపు । తానువారికిమెచ్చుగాఁదాల్పఁ
బోలుఁ । దెలుపునలుపునగుమేను నెలఁతయుతఁడు॥ మ ॥ గణుతింపంగని
తండుబాల్గడలికిఁ గారాపుఁబుత్రుండు । బ్రాహ్మణరాజోషధిభర్తనె
ట్టుకొనిసంపాదించినట్ భ్రాంతియై । మణిమంత్రౌషధముల్పురావిహి
తకర్మంబెట్టిదోకాకల । క్షుణకాలుష్యమురాజయక్ష్మమునుజికరుంబెట్ట
లేఁడయ్యెడుఁ॥ క॥ కాలతనుతిమిరనీలి । కాళీదళరసకళంకకజ్జలపంక । యా

ళనగోక్షీరములివె। ప్రాలేయకరాంశులంబరమశోధించెన్॥గీ॥ జలద
కాళిమఁ బాపంగఁజాలెఁగాక। సహజకాళిమఁ బాపంగఁజాలదయ్యె। శా
రదారంభవేళయీచంద్రునకు। నతివయయ్యెడిదొఁగాకయదియుఁగా
దు॥గీ॥ అస్తమించినయప్పుడీయమృతకరుని। కళలుపదునొక్కటెక్కు
ద్రులశిరంబు।లసమబాణునిదొనసొచ్చునైదుకళలు। కాంతయిదిసూవె
పదియాఱుకళలలెక్క ॥ గీ ॥ అమృతజంబాలమునసందులదికియదికి।
వేయునక్షత్రములనొక్కవిధము వానిఁ। గేర్చివిధిచంద్రునిఁగానొన
ర్చెనేని। లలననీమోముసరిసకళంకుఁడితఁడు॥ గీ ॥ చంద్రమండలమిది
పితృస్థానమగుట। జనసమావర్జితస్వధాసలిలతిలలు। మంత్రబలమున నె
క్కొనీమధ్యమునకుఁ। జంద్రబింబాస్యలాంఛనచ్ఛాయగాదు॥మ॥ ఇదెవీ
క్షింపుచకోరశాబకనిభాక్షీదీర్ఘికాహంసియై। ష్టదకాంతఃప్రతిబింబితుం
గగనమధ్యోపస్థితుంజంద్రునిన్। మదిదర్శింపనిశాధినాథుఁడనుచున్ వా
త్సల్యమేపారఁగాఁ। జదురొప్పంబరిచుంబనంబొనరిచెంజంచూపుటా
గ్రంబునన్॥మ॥అకలంకాఖిలదీర్ఘికాజలతపస్యత్కైరవశ్రేణికా। ముకు
లీభావసమాధిభంగకలనాముద్ధాప్సరఃకామినీ। వికచాస్యాంబుజమీని
శాకరుఁడుదేవీచూడుమీసాంద్రచం। ద్రికలేతద్దరహాసచంద్రికలుసం
దేహంబులేదెంతయున్॥ మ॥ నవలావణ్యరసంబుపల్లైరములోనంబోసి
యగ్రంబునన్। భవదీయాస్యమొనర్చియార్చిపిదపం బ్రాలేయరుఙ్మం
డలం। బువినిర్మించెవిరించియచ్చిలుము ఫ్రుఁబూబోడియాదిహ్నమం।బు
వులందాతఁడుచేఁదోలంపమిసిమింబుట్టెన్ సరోజాతముల్ ॥ శా ॥ ఛా
యామార్గభుజంగహారమనుజంచత్తారకామండల। స్ఫాయద్దివ్యకతాప
భూషణముజ్యోత్స్నాభస్మగౌరంబునై। యీయాకాశముశంభుమూ
ర్తియగుతన్నేర్పాటునందెల్పెడుం।దైర్యయయౌణిమభూతిసూక్ష్మతరమ
ధ్యాదేవివీక్షింపుమీ॥ క॥ దేవియితఁడుహరిచయు। ర్భావముభజియించి
యుఁడప్రకృతివిరోధం। బే వెంటఁగలిగెనొక్కో। కావలమునకటసిం
హికానూనునకున్॥ మ ॥ అలఘుంబోడిసహస్రపత్రములసాహంకారలీ
లావిశ్వం।ఖలసౌభాగ్యకళాకలాపసుగుణీకాంతాస్యముంబోలఁగా। వల
దాయీశశికింగళంకికిమృగవ్యాధోత్తమాంగస్థలీ। వలదాకాశధునీతటా
వనివనీవాసీరకోయష్టికిన్॥ స్రగ్ధర ॥ నానాధావళ్యసంతానములకునిధా
నంబునానెప్పునీరా। కానక్షత్రేశుసేనంగలదెయొకకళంకంబునుంగా
కతాళీ। యానంబైత్రోవరాఁగాహరిహయనగరీహస్తిరాడ్గండపిండ।

స్థానాపాదానదానద్రవనవలవముల్ దాకెఁగాక భ్రవీథిన్ ॥మ॥ ఉడు
వీథీహారిసీలరత్నమయపాత్రోత్సంగభాగంబునం । గడుగా రాముని
కార్ముకాంకునకునంకచ్ఛాయయన్ కస్మనూ । టిడితోఁగూడసుధాంశు
బింబమున నెయ్యంబాయసాహారముం । గుడువం బెట్టె నెబంతిహాళ్లకు
నుజాకోరంబు లేపారఁగాన్ ॥ శా ॥ అభ్రాంతంబున సింహికాతనయ
దంష్ట్రాంకూరయంత్రోద్ధ్రవ । స్వభ్రాళీపతయాంఘదీధితిసుధాహార
చ్ఛటావాహియై । శుభ్రాంశుండుసహస్రధారకలశస్ఫూర్తిం బ్రవ
ర్తిల్లెహో । లాభ్రాజిష్ణురతిస్మరోద్వహానకల్యాణార్ధసంసిద్ధికిన్ ॥ క ॥
పదియేనుదినంబులకుం । బదియేన్గళలెక్కమేనుపరిపూర్ణముగాఁ । బది
యారవకళయుతనిది । మదిరాక్షివృషధ్వజుండుమౌళిధరించెన్ ॥ సీ ॥
ముక్కంటితలపువ్వుమున్నీటిలేపట్టికైటభారాతిడాకన్నుదమ్మి । గగనల
క్ష్మికిదంతకాండతాటకంబుకలువలవిందుజక్కవలగొంగ।వలరాజునెచ్చె
లివనజబాంధవునుద్దిశిశిరాంశురత్నంబుచెలఁగుమండు । కన్నులపండువు
గ్రహసార్వభౌముండుసురలయాకటిపంటయిరులదాయ।శ్రీమహాలక్ష్మి
సైదోడుశేషభువన।సౌధకలధౌతకలశంబుచందమామ। రాజవదనకల్యా
ణపరంపరాభి । వృద్ధిగావించుఁగాతనీవిశ్వమునకు॥వ॥ అనుచునిజవంశమ
కుటమాణిక్యంబైనరోహిణీరమణునకురమణీసమేతంబుగాఁ బుష్పాంజ
లిసమర్పించి యంగుళీయక మణిప్రభాసందోహంబు చంద్రికాప్రవా
హంబుపై వెల్లిగొనభూవల్లభుండుపాణిపల్లవంబులు మొగిడ్చిఫాల భాగం
బునంగీలుకొలిపెనివ్విధంబున నాదంపతులనురాగసంపదవెంపిరివోవం
బూజ్యంబులగురాజ్యంబులగురాజ్యసుఖంబులనుభవింపుచుండిరి తత్కా
లంబునంజాతుర్వర్ణ్యంబునిజధర్మంబుఁదప్పకమెలంగెవాతజ్వరాగ్నితృ
ష్ణపిపాసావ్యాధితస్కరభయంబు లుడిగెఁ బర్జన్యుండు గాలంబుదప్పకవ
ర్షించెదేశంబులు ధనధాన్యసమృద్ధంబులయ్యె సురభులమృతంబులు గురి
సెఁదరువులుపుటకపుటకంబునమధుస్యందంబుఁజెందెసకలజనంబులుపర
మానందంబునొందిరి - మామల్లదేవీనందనుండును శ్రీహీరరోహణాచల
రత్నప్రరోహంబును చింతామణిమంత్రచింతనఫలంబును కన్యాకుబ్జరా
జాస్థానరంగమంగళాభరణంబును గౌడవిజయకావ్యకర్తయుఁ గవిచక్ర
వర్తియుఖండనగ్రంథకారుండును వైతండికకమలషండవేదండంబును న
గుభట్టహర్షమహాకవీశ్వరుంకవికులాదృష్టాధ్వపాంథుండొనర్చిననైషధ
శృంగారకావ్యంబాంధ్ర భాషావిశేషంబున నశేషమనీషి హృదయంగ

మంబుగాశబ్దంబనుసరించియునభిప్రాయంబుగురించియుభావంబుపల
క్షించియురసంబుఁబోషించియునలంకారంబుభూషించియునౌచిత్యంబా
దరించియుననౌచిత్యంబుపరిహరించియుమాతృకానుసారంబునఁ జెప్పఁబ
డిన యీభాషానైషధకావ్యందాపస్తంబసూత్ర భారద్వాజగోత్రయు
భయకులపవిత్రదాన విద్యాతంత్రమామిడిపెద్దనామాత్యపుత్ర పెదకో
మటివేమభూపాలకరుణా పాత్రవినయవివేక సాహిత్యసింగనామాత్య
పుణ్యశ్లోకుండునలుండుకథానాయకుండు గావిలసిల్లునాచంద్ర తారా
ర్కంబు॥ సీ॥ నలచక్రవర్తిపుణ్యశ్లోకుఁడగుటనుదమయంతిపతిదేవతావ
తంస। మగుటనప్పరమభవ్యపురంధ్రిపురుషులచరితంబుసత్కావ్యతరణి
గూర్చి। చింతామణీమంత్రసిద్ధుండుపాధ్యాయభట్టహర్షుండువాక్ప్రౌఢి
మెఱయఁ। జెప్పిననైషధశృంగారకావ్యంబుఁదెలియఁజెప్పితినాంధ్రదేశ
భాష। నిమ్మహాకృతిఁబఠియించునెవ్వఁడేని। నాతఁడపగతకలిదోషుఁడగు
చుఁగాంచు। నాయురారోగ్యవిమలవిద్యావివేక। భాగ్యసౌభాగ్యవైభవ
ప్రాభవములు॥ శా॥ ఆలంకాపురిశంకరాచలమహీవ్యాపారపారంగ
త। ప్రాలేయద్యుతికీర్తిమండలకృపాపాథోనిధీదానవి। ద్యాలంకారక
రాళహాలాహలజిహ్వాభీలనిస్త్రింశలో। కాలోకావరభాగసంతమససం
హారప్రతాపాతపా॥ క॥ హాటకమయరత్నతులా। కోటీరఝుళఝుళకఠోర
కోలాహలవి। స్ఫోటితకుటిలమహీభృ। త్తోటీకలికాంతరంగతులితా
తంగా॥ మాలిని॥ జగదవనధురీణాసాధురక్షాప్రవీణా। నగపతిసమధైర్యా
నందితాచార్యవర్యా। యగణితగుణభద్రా త్యాగముద్రా సముద్రా।
విగతసకలదోషా విశ్వలోకైకభూషా॥ ....*

గద్యము * ఇది శ్రీమత్కమలనాభపౌత్ర మారయామాత్యపు
త్ర సకలవిద్యాసనాథ శ్రీనాథనామధేయప్రణీతంబైన
శృంగారనైషధకావ్యంబునందు అష్టమాశ్వాసము.

శృంగారనైషధకావ్యము సంపూర్ణము.

END OF
TITLE